



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ
ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
“Δημιουργική Γραφή στην Εκπαίδευση”

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

“Δημιουργική γραφή στο μάθημα της Γλώσσας της Γ΄ τάξης: Προτάσεις αξιοποίησης της αφηγηματικής τυπολογίας του Genette, σε παιδικά βιβλία.”

Φοιτήτρια: Κατσαρού Μαριάννα

Επιβλέπουσα: Βακάλη Άννα

Αθήνα 2023



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ
ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
“Δημιουργική Γραφή στην Εκπαίδευση”

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

“Δημιουργική γραφή στο μάθημα της Γλώσσας της Γ΄ τάξης: Προτάσεις αξιοποίησης της αφηγηματικής τυπολογίας του Genette, σε παιδικά βιβλία.”

Φοιτήτρια: Κατσαρού Μαριάνα

Επιβλέπουσα: Βακάλη Άννα

Εξεταστική Επιτροπή: Κωτόπουλος Τριαντάφυλλος

Κωτσαλίδου Δόξα

Αθήνα 2023

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	5
Εισαγωγή	7
Μέρος Α' Θεωρητικό Μέρος.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ.....	9
1.1 Η έννοια της «δημιουργικότητας»	9
1.2 Η έννοια της Δημιουργικής Γραφής	11
1.3 Η ιστορία της Δημιουργικής Γραφής.....	12
1.4 Η Δημιουργική Γραφή στη σύγχρονη ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα.....	15
1.6 Η Δημιουργική Γραφή σαν γνωστικό αντικείμενο.....	19
1.7 Δημιουργική Γραφή και Αφηγηματολογία.....	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΑΦΗΓΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ	25
2.1 Ορισμός αφηγηματολογίας.....	25
2.2 Ορισμός αφήγησης.....	25
2.3 Τυπολόγιο Genette	26
2.3.1 Οι λειτουργίες του αφηγητή.....	26
2.3.2 Παρουσία, συμμετοχή και επίπεδο αφηγητή	27
2.3.3 Προβλήματα αφηγηματικής τεχνικής: εστίαση, τρόπος, χρόνος	28
2.4 Χαρακτήρες εισαγωγικά.....	31
2.5 Λειτουργία χαρακτήρων – Κατηγοριοποίηση	32
2.6 Πως χτίζω έναν χαρακτήρα	33
2.7 Η σημασία του χαρακτήρα στην αφήγηση	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ Γ' ΤΑΞΗΣ	37
3.1 Τα παιδιά ως αφηγητές/συγγραφείς μέσω της Δ.Γ.....	37
3.2 Η Δημιουργική Γραφή στα μικρά παιδιά.....	38
3.3 Η Δημιουργική γραφή στο δημοτικό μέσα από τα Α.Π.....	39
3.4 Τα Αναλυτικά Προγράμματα στην Ελλάδα	41
3.4.1 Σύνομη Ιστορική αναδρομή για τα Αναλυτικά Προγράμματα στην Ελλάδα.....	42
3.5 Οι ασκήσεις Δημιουργικής Γραφής στο μάθημα της Γλώσσας σύμφωνα με το Α.Π.Σ.....	43
3.6 Οι ασκήσεις Δημιουργικής Γραφής στο βιβλίο της Γλώσσας της Γ' τάξης, σύμφωνα με το Α.Π.Σ.	

του 2003.....	45
3.6.1 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 1ης Διδακτικής Ενότητας	46
3.6.2 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 2ης Διδακτικής Ενότητας	50
3.6.3 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 3ης Διδακτικής Ενότητας	53
3.6.4 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 4ης Διδακτικής Ενότητας	59
3.6.5 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 6ης Διδακτικής Ενότητας	63
3.6.6 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 7ης Διδακτικής Ενότητας	66
3.6.7 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 8ης Διδακτικής Ενότητας	71
3.6.8 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 9ης Διδακτικής Ενότητας	74
3.6.9 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 11ης Διδακτικής Ενότητας	76
3.6.10 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 12ης Διδακτικής Ενότητας	81
3.6.11 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 13ης Διδακτικής Ενότητας	83
Μέρος Β' Δημιουργικό Μέρος	85
Κεφάλαιο 4 ^ο : Φτιάχνοντας τις Δραστηριότητες Δημιουργικής Γραφής.....	85
4.1 Εισαγωγή.....	85
4.2 Μεθοδολογία προτεινόμενων δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής.....	86
4.3 Διδακτικά πλάνα δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής	90
4.3.1 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «Η φάρμα των ζώων»	90
4.3.2 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «ένα δέντρο, μια φορά»	104
4.3.3 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «Η ιστορία της Φάλαινας».....	114
4.3.4 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «Τα γενέθλια της Ινφάντα»	121
4.3.5 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «Ιστορίες της Καληνύχτας».....	128
4.3.6 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «Οι δυο Φρίντες»	132
4.3.7 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «Το Δέντρο που έδινε»	137
4.3.8 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «Ο ξένος»	145
4.3.9 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «Ο ράφτης ποντικός»	152
4.3.10 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «Ο Τρελαντώνης».....	163
4.3.11 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «Ο Κάφκα και η κούκλα»	167
Συμπεράσματα.....	175
Επίλογος	177
Βιβλιογραφία	179

Περίληψη

Η εργασία αυτή αποτελεί μια εφαρμογή της θεωρίας του αφηγηματολόγου, Gérard Genette, στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και ειδικότερα στο Δημοτικό Σχολείο. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για μια εφαρμογή (πρόταση) της θεωρίας της αφηγηματικής τυπολογίας του Gérard Genette στο μάθημα της Γλώσσας της Γ' τάξης και ειδικότερα, στην προτεινόμενη από το Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών, ώρα της φιλιαναγνωσίας. Αρχικά, στα δύο πρώτα μέρη παρουσιάζονται αναλυτικά τα θεωρητικά σημεία του πεδίου της Δημιουργικής Γραφής και της Θεωρίας της αφηγηματικής τυπολογίας του Gérard Genette. Στη συνέχεια, στο 3^ο κεφάλαιο, γίνεται μια προβολή όλων των δραστηριοτήτων που μπορούν να συμπεριληφθούν στο αντικείμενο της Δημιουργικής Γραφής και υπάρχουν στο σημερινό γλωσσικό εγχειρίδιο της Γ' τάξης του δημοτικού σχολείου, σύμφωνα δηλαδή με το Α.Π. του 2003. Τέλος, στο 4^ο κεφάλαιο, προτείνονται δραστηριότητες Δημιουργικής Γραφής πάνω σε παιδικά βιβλία, αξιοποιώντας βασικά σημεία της θεωρίας της αφηγηματικής τυπολογίας του Gérard Genette, καθώς και κάνοντας χρήση την έννοια των χαρακτήρων, όπως αυτή αξιοποιείται στα αφηγηματικά κείμενα, με ενισχυτικό δηλαδή χαρακτήρα.

Λέξεις κλειδιά: δημιουργική γραφή, αφηγηματολογία, τυπολόγιο Gérard Genette, χαρακτήρες, δραστηριότητες δημιουργικής γραφής, μάθημα Γλώσσας, δημοτικό σχολείο, Γ' τάξη.

Εισαγωγή

Είναι γεγονός πως καθημερινά αφηγούμαστε ιστορίες, γεγονότα, πράξεις, συμβάντα, σκηνικά ή ακόμα μπαίνουμε στη θέση να παρακολουθούμε τέτοιες αφηγήσεις άλλων. Η αφήγηση αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ανθρώπινης επικοινωνίας και συμβαδίζει με την ανθρώπινη ύπαρξη. Η αφήγηση όμως κουμπώνει και παντρεύεται άμεσα με την λογοτεχνία, στο πέρασμα των αιώνων.

Συγκεκριμένα, στα μισά του 20ου αιώνα η αφήγηση άρχισε να έχει ξεχωριστή θέση στον κόσμο της λογοτεχνίας. Κάπου εκεί έκανε την εμφάνιση της και η αφηγηματολογία. Ο Γάλλος Gérard Genette υπήρξε ο πρώτος που εισήγαγε μια ολοκληρωμένη θεωρητική προσέγγιση του τομέα της αφήγησης. Έτσι, το αφηγηματικό τυπολόγιο του αποτέλεσε την πιο ουσιαστική, θεωρητική πρόταση ανάλυσης και δημιουργίας των λογοτεχνικών κειμένων.

Στην σύγχρονη εποχή η αφηγηματολογία του Genette έρχεται να κουμπώσει σ' ένα νέο πεδίο, το πεδίο της Δημιουργικής Γραφής. Αν και δύσκολα μπορεί να πραγματοποιηθεί ένας καθολικός ορισμός της Δημιουργικής Γραφής, οι ευεργετικές της επιπτώσεις πολυεπίπεδα στην ανθρώπινη ύπαρξη την καθιστούν τον τελευταίο καιρό ως το φαβορί των θεωρητικών επιστημών. Έτσι η Δημιουργική Γραφή με την εμφάνιση της σε πολλούς τομείς, εισέρχεται και στον τομέα της εκπαίδευσης και μπαίνει δυναμικά και στον χώρο του δημοτικού σχολείου. Επειδή όμως η εφαρμογή της Δημιουργικής Γραφής στηρίζεται άρρηκτα στην αφήγηση και κατ' επέκταση στο αφηγηματικό τυπολόγιο του Γάλλου θεωρητικού, η συγκεκριμένη εργασία αποτελεί μια αφορμή για την παρουσίαση μιας ολοκληρωμένης πρότασης που να αναδεικνύει αυτή την άμεση σύνδεση.

Έτσι η παρούσα εργασία προτείνει δραστηριότητες Δημιουργικής Γραφής αφενός στηριζόμενες στην αφηγηματική τυπολογία του Gérard Genette και αφετέρου αξιοποιώντας την έννοια των χαρακτήρων, ως εργαλείο ενισχυτικό και βοηθητικό με σκοπό να μάθουν τα παιδιά όλα τα τεχνάσματα της αφήγησης. Οι προτάσεις γίνονται πάνω σε παιδικά βιβλία, μιας και αποτελούν τον βασικό λογοτεχνικό κόσμο των παιδιών.

Η εργασία αυτή απευθύνεται κυρίως σε εκπαιδευτικούς, μα και μη, που θέλουν να εφαρμόσουν μια δημιουργική πρόταση αξιοποίησης των παιδικών βιβλίων σε μικρά παιδιά, με στόχο να ενισχύσουν την έννοια της φιλιαναγνωσίας στα ίδια.

Στόχοι εργασίας:

- Παρουσίαση και κατανόηση της θεωρίας της Δημιουργικής Γραφής.
- Παρουσίαση και κατανόηση της θεωρίας της αφηγηματολογίας και συγκεκριμένα της αφηγηματικής τυπολογίας του Gerrard Genette.
- Συσχέτιση της Δημιουργικής Γραφής με την αφηγηματική τυπολογία του Gerrard Genette.
- Εφαρμογή δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής σε παιδικά βιβλία, βάσει της αφηγηματικής τυπολογίας του Gerrard Genette και αξιοποιώντας τους χαρακτήρες, ενισχυτικά, με βοηθητικό ρόλο.
- Αξιοποίηση πολλών και διαφορετικών αφηγηματικών κειμένων (κλασικά και νεότερα παραμύθια, γενικά παιδικά βιβλία).
- Ενίσχυση και προώθηση της έννοιας της φιλαναγνωσίας μέσα από την εφαρμογή των δραστηριοτήτων δημιουργικής γραφής.
- Πραγματοποίηση μιας διαφορετικής προσέγγισης της λογοτεχνίας μέσα από τον κόσμο των παιδικών βιβλίων
- Συγκρότηση διαφορετικών δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής, κεντρίζοντας το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

1.1 Η έννοια της «δημιουργικότητας»

Προσεγγίζοντας την έννοια της δημιουργικότητας

Τι είναι αυτό που ονομάζεται δημιουργικό; Και πώς κάτι ορίζεται ως δημιουργικό; Η έννοια της δημιουργικότητας αρκετά δύσκολα οροθετείται και προσεγγίζεται. Είναι, ωστόσο, γεγονός πως για να προσδιοριστεί πρωτίστως συσχετίζεται άμεσα με την ιδέα της προσέγγισης και αντιμετώπισης του ίδιου του ανθρώπου ως ένα ον δημιουργικό. Η ιδέα αυτή αποτελεί προϊόν της ανθρωπιστικής αναγέννησης, με ιταλική καταγωγή. Στα χρόνια της αναγέννησης η έννοια της δημιουργικότητας αφενός, ορίζεται ως μια δραστηριότητα καλλιτεχνική (Williams, 1965), αφετέρου επανασυστήνεται μέσα από τον χώρο της ποίησης και την προσέγγιση αυτής ως «δημιουργία». Στην Ελισαβετιανή Αγγλία ο Sir Philip Sidney, στο *An Apology for Poetry*, ενισχύει την θεωρία προσέγγισης της δημιουργικότητας μέσω του χώρου της ποίησης, ανάγοντας την Ποίηση ως την αποτελεσματικότερη ανάμεσα στις ανθρώπινες επιστήμες. Ξεπερνά με την θεωρία του και τη θεωρία του Αριστοτέλη περί ποιητικής, υποστηρίζοντας πως ο ποιητής λειτουργεί περιφρονητικά απέναντι στην απλή μίμηση οποιουδήποτε κομματιού της φύσης, δημιουργώντας με την προσωπική του συμβολή έναν κόσμο ανώτερο, πιο σημαντικό και σπουδαίο και από τον ίδιο τον φυσικό κόσμο (Dawson, 2005).

Ο Guilford (Presidential Address to the American Psychological Association), είναι αυτός που εκκινά τις συζητήσεις για την προσέγγιση της έννοιας της δημιουργικότητας σε επιστημονικό επίπεδο κατά τα νεότερα χρόνια. Ο Guilford κάνει λόγο για την *αποκλίνουσα σκέψη* (*divergent thinking*) και τη *συγκλίνουσα σκέψη* (*convergent thinking*), θεωρώντας ότι η δημιουργικότητα αποτελεί μια ικανότητα που σε ένα άτομο δεν εκφράζεται μονοδιάστατα. Εκδηλώνεται πολυεπίπεδα, μέσω της εφευρετικότητας, της σύνθεσης και του σχεδιασμού μιας συμπεριφοράς, με επερχόμενο αποτέλεσμα να χαρακτηρίζεται, συνεπώς, αυτή η συμπεριφορά ως δημιουργική (Guilford, 1968).

Ο Ροντάρι συμβαδίζει με τη θέση του Guilford, *ορίζοντας τη δημιουργικότητα ως συνώνυμο της αποκλίνουσας σκέψης, αυτής που έχει την ικανότητα «να σπάει συνεχώς τα σχήματα της εμπειρίας».* Σχολιάζει πως «είναι “δημιουργικό” ένα μυαλό που πάντα δουλεύει,

που πάντα ρωτάει, που ανακαλύπτει προβλήματα εκεί όπου οι άλλοι βρίσκουν ικανοποιητικές απαντήσεις, που νιώθει άνετα σε ρευστές καταστάσεις, που διαθέτει κρίση αυτόνομη και ανεξάρτητη, που αρνείται το τυποποιημένο, που καταπιάνεται απ' την αρχή με τα πράγματα και τις έννοιες, χωρίς να εμποδίζεται από κομφορμισμούς. Όλες αυτές οι ιδιότητες συνιστούν την έννοια της δημιουργικότητας και εκδηλώνονται κατά τη διαδικασία πραγμάτωσής της, έχοντας σχεδόν πάντοτε χαρακτήρα ψυχαγωγικό, κατά τον Ροντάρι (Rodari, 1994).

Παρά βέβαια την ενδελεχή διερεύνηση και προσπάθεια για προσδιορισμό της έννοιας, μέχρι και σήμερα οι επιστήμονες δεν έχουν καταλήξει σε έναν αποδεκτό ορισμό της σε γενικά πλαίσια, ακριβώς γιατί η δημιουργικότητα ως έννοια αποτελεί μία πολύπλευρη διαδικασία και όχι μία αμετάβλητη και παγιωμένη ιδιότητα. Άλλοτε, προσεγγίζεται μέσα από τον καθορισμό ενός προϊόντος ως δημιουργικό και άλλοτε, μέσα από την διερεύνηση της ίδιας της διαδικασίας παραγωγής και σύνθεσης ενός προϊόντος, που τελικά θα χαρακτηριστεί ως δημιουργικό. Η έννοια της δημιουργικότητας προσεγγίζεται, λοιπόν, ακόμη και είτε χαρακτηρίζοντας ένα άτομο ως το ίδιο δημιουργικό, είτε προβάλλοντας τις ιδιαίτερες συνθήκες που το κάνουν να δρα ως δημιουργικό. Αυτή η διαδικασία διερεύνησης δεν δύναται να χαρακτηρίζεται ως απλοϊκή καθώς, πρόκειται για ένα πολυσύνθετο μείγμα γνωστικών λειτουργιών, δύσκολων στον εντοπισμό τους (Boden, 1994).

Με τη διττή αυτή προσέγγιση, η ίδια η έννοια αντιμετωπίζεται περισσότερο ολιστικά, ωστόσο η αδυναμία δημιουργίας του όρου ακόμα ενυπάρχει σε επαρκές επίπεδο. Στην προσπάθεια για την προσέγγιση και τον ορισμό της έννοιας, μια σειρά από άλλους όρους έχει αξιοποιηθεί για την διαδικασία αυτή, όπως φαντασία, έμπνευση, παραγωγικότητα, διαφορετικότητα και άλλες πολλές, με αποτέλεσμα το μόνο που τελικά επιτυγχάνεται, είναι ακριβώς να αναδεικνύεται η ρευστότητα του όρου (Guilford, 1968, Barron, 1969, Arieti, 1976).

Σήμερα η διεθνής βιβλιογραφία αναδεικνύει τρεις βασικές θεωρήσεις της δημιουργικότητας: αυτή που εστιάζει στα χαρακτηριστικά του δημιουργού (*person – oriented models*), αυτή που επικεντρώνεται στη διαδικασία (*process – oriented models*) και αυτή που φωτίζει το παραγόμενο προϊόν (*product – oriented models*). Σ' αυτά τα «3p» έχουν προστεθεί σταδιακά άλλα τόσα (3). Αρχικά το *place*, που εξετάζει τις κοινωνικές παραμέτρους και συγκεκριμένα το περιβάλλον στο οποίο συντελείται η διαδικασία, η πειθώ (*persuasion*) του δασκάλου στη δραστηριότητα αυτή και τέλος, η εγγενής δυναμική (*potential*) των συμμετεχόντων (Συμεωνάκη, 2013).

1.2 Η έννοια της Δημιουργικής Γραφής

Προσεγγίζοντας τον όρο της Δημιουργικής Γραφής

Τι είναι η Δημιουργική γραφή; Και πώς ορίζεται η έννοια της δημιουργικής γραφής; Ποια είναι τελικά η σημασία της έννοιας της δημιουργικής γραφής; Έχει ειπωθεί ήδη αρκετές φορές πως ο όρος «Δημιουργική Γραφή» επιχειρεί να αποδώσει στα ελληνικά τον αγγλοσαξονικό “creative writing” και παραπέμπει σε μία σειρά διαφορούμενων νοημάτων που προκαλούν σύγχυση και αμηχανία όχι μόνο λόγω των πολλαπλών σημασιοδοτήσεών τους, αλλά κυρίως για τις αξιολογικές τους προεκτάσεις (Κωτόπουλος 2012, Κωτόπουλος, Βακάλη, Ζωγράφου, 2013).

Προσεγγίζοντας τον όρο της Δημιουργικής Γραφής, στη σύγχρονη εποχή η χρήση του όρου πραγματοποιείται με διττό τρόπο. Πιο συγκεκριμένα, αναφερόμενοι στον όρο «Δημιουργική Γραφή», ουσιαστικά πρόκειται αφενός για την ικανότητα να συγκεντρώνει κανείς τις σκέψεις του και να προβαίνει σε γραφή με δημιουργικό, παιγνιώδη, ασυνήθιστο και ελκυστικό τρόπο και αφετέρου αφορά όλες εκείνες τις εκπαιδευτικές διεργασίες που πραγματοποιούνται κατά τη διαδικασία εγγραφής, με τελικό αποτέλεσμα την παραγωγή γραπτού λόγου με τρόπο πάλι δημιουργικό, παιγνιώδη, ασυνήθιστο και ελκυστικό. Η χρήση του όρου της Δημιουργικής Γραφής με αυτό τον τρόπο τείνει να προσεγγίζεται περισσότερο ολιστικά. Αυτός που γράφει, τοποθετείται απέναντι στην διαδικασία αυτή με κριτικό τρόπο, καθώς λειτουργεί ταυτόχρονα σε δύο πεδία που άμεσα αλληλοσυμπληρώνονται: *την πράξη του να γράφεις (δημιουργικά) και την πράξη να σκεφτείς κριτικά την διαδικασία γραφής και τα αποτελέσματά της*. Η μέθοδος αυτή καταφέρνει και αναδομεί τον λόγο και τις δυνατότητες του, τον προσεγγίζει με βιωματικό τρόπο και αποσκοπεί σε τελικό στάδιο στην παραγωγή νέων κειμένων.

Αναφορικά με τα παιδιά μέσα από αυτή την διαδικασία μπαίνουν στην διαδικασία γραφής χωρίς το άγχος της αποτυχίας και της αποδοκιμασίας (Morley, 2009), ενώ την ίδια στιγμή η αξιοποίηση προσωπικών βιωμάτων, σκέψεων και ιδεών πραγματοποιούνται (Protherough, 1983). Μπαίνοντας, ειδικότερα, στον κόσμο του παιδιού και αναφορικά με αυτό, το ίδιο αφουγκράζεται γενικότερα την έννοια της γραφής μέσω της Δημιουργικής Γραφής, καθώς η επαφή του με την Δημιουργική Γραφή, του παρέχει την ευκαιρία οι τυπικές εκπαιδευτικές διαδικασίες, όπως η ανάγνωση και η γραφή, να μετατρέπονται συνδυαστικά με το παιχνίδι, σε δημιουργικές ενασχολήσεις. Μέσω της Δημιουργικής Γραφής, σε πρώτο

επίπεδο, πράγματι το παιδί εξοικειώνεται με το λόγο του, ανακαλύπτει τις προσωπικές του ικανότητες, βρίσκει το προσωπικό του ύφος, πειραματίζεται σε ποικίλα λογοτεχνικά είδη χωρίς το φόβο της αποτυχίας. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, κάνει χρήση των προσωπικών του εμπειριών και συναισθημάτων, εξερευνά και αξιοποιεί γενικότερα τις δυνατότητές του μέσα από ευφάνταστες δημιουργικές δραστηριότητες (Protherough, 1983).

Φθάνοντας σε ένα πιο συμπερασματικό σημείο, η Δημιουργική Γραφή θα μπορούσε να ενταχθεί ποικιλοτρόπως σε πολλά επιστημονικά πεδία, πέρα από τη συμβολή της στην διαδικασία προσωπικής εξέλιξης του παιδιού, όπως ειπώθηκε λίγες γραμμές πριν. Ως συγγραφική τέχνη ή και ως λογοτεχνική αναγνωστική θεωρία θα κατείχε μια θέση στο χώρο της Φιλολογίας. Ως βιωματική εκπαιδευτική μέθοδος διδασκαλίας, θα στεκόταν στο χώρο της Παιδαγωγικής. Τέλος, ως θεραπευτική μέθοδος θα αναγνωριζόταν στο χώρο της Ψυχολογίας. Τα πεδία και οι χώροι εγγραφής της δεν σταματούν και δεν περιορίζονται στις θεωρητικές επιστήμες μονάχα, καθώς η σύγχρονη θεωρητική και ερμηνευτική αντιμετώπιση της Δημιουργικής Γραφής διεκδικεί επιστημονική εγκυρότητα και οδηγεί σταδιακά σε μία αποδεκτή διάκρισή της και σε άλλα γνωστικά πεδία, χωρίς να δέχεται περιορισμό μόνο σε αυτά. Αν και στον ελληνικό χώρο δεν έχει διαφοροποιηθεί και δεν έχει αναγνωρισθεί σε θεωρητικό, αλλά ούτε και σε ποιοτικό επίπεδο συγκριτικά με άλλες επιστήμες, το γεγονός αυτό δε συνάδει με τη διεθνή πραγματικότητα (Κωτόπουλος, 2012).

1.3 Η ιστορία της Δημιουργικής Γραφής

Μαθαίνοντας την ιστορία της Δημιουργικής Γραφής

Η αρχή της Δημιουργικής Γραφής χρονολογείται και τοποθετείται στην αρχαία Αθήνα και ξεκινά με τον Αριστοτέλη και το έργο του *Περί Ποιητικής*, όπου καταθέτει ουσιαστικά έναν περιεκτικότατο οδηγό συγγραφικών πρακτικών, αποδεκτών στο πέρασμα των αιώνων. Το έργο του Αριστοτέλη αποτελεί για την ακρίβεια, έναν ερμηνευτικό απολογισμό εκείνων των δημιουργικών πρακτικών, που ο ίδιος συνέλεξε και μελέτησε για την σύνθεση ενός ποιητικού δράματος. Γεγονός είναι πως όλες αυτές οι πρακτικές προϋπήρχαν της εποχής του, είχαν γίνει ήδη αποδεκτές και εφαρμόσιμες, ενώ συνάμα και ο ίδιος στηρίχθηκε σε αυτές για την σύνθεση του έργου του. Ο Αριστοτέλης υποδείκνυε τα βασικά βήματα στους μαθητές του για την δημιουργία ποιητικών δραμάτων σημειώνοντας τα απαραίτητα στοιχεία της μορφής των κειμένων τους, τονίζοντας, δηλαδή, τα σημαντικά συνθετικά στοιχεία και μέσα μιας ποιητικής

δημιουργίας και προβάλλοντας τις αστοχίες που έπρεπε να αποφύγουν, ώστε να έχουν σαν τελικό αποτέλεσμα μια επιτυχημένη δημιουργία, χωρίς αποτυχίες (Κωτόπουλος, 2012).

Βέβαια, από την αρχαιότητα ως και την περίοδο του Ρομαντισμού, η αντίληψη για την ύπαρξη της Δημιουργικής Γραφής διαφοροποιείται σε μεγάλο βαθμό. Μια νέα περίοδος εκκινά για την Δημιουργική Γραφή, καθώς σηματοδοτείται η διαφοροποίηση του αντικείμενου και προσεγγίζεται ως ένα προσωπικό κι έμφυτο ταλέντο και όχι ως ένα οποιοδήποτε, αντικείμενο διδασκαλίας ή σπουδής. Στην περίοδο του Ρομαντισμού η διαδικασία παραγωγής ενός γραπτού κειμένου περνά σε άλλο επίπεδο και εξιδανικεύεται. Από την περίοδο του Ρομαντισμού έως και την περίοδο του βιομηχανικού καπιταλισμού, η διαδικασία παραγωγής ενός γραπτού κειμένου αποτελεί μια μοναδική συγγραφική ικανότητα που δεν διδάσκεται, ούτε και σπουδάζεται (Κωτόπουλος, 2012).

Μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα, σαν μοναδικό αντικείμενο μελέτης της ιστορίας της Δημιουργικής Γραφής, μπορεί να θεωρηθεί το έργο του Myers *The Elephants Teach: Creative Writing Since 1880* (Myers, 2006). Σύμφωνα με τον Myers, η απαρχή της εμφάνισής της Δημιουργικής Γραφής σχετίζεται άμεσα με την ανάπτυξη νέων κινημάτων αναμόρφωσης της εκπαίδευσης πιο περίπλοκων, προοδευτικών και καινοτόμων σε αμερικάνικα Γυμνάσια και Λύκεια, ενόψει του εικοστού αιώνα. Η εμφάνιση αυτή, ήταν επακόλουθη των αμφισβητήσεων που επικρατούσαν αναφορικά με την προσέγγιση των Φιλολογικών και Λογοτεχνικών αντικειμένων στα αμερικάνικα Πανεπιστήμια, στις δεκαετίες 1870-1880. Αποτέλεσμα αυτής της αμφισβήτησης, αποτέλεσε η αναμόρφωση του τότε αναλυτικού προγράμματος και η εισαγωγή ενός νέου μαθήματος σε αυτό, με τον τίτλο «Σύνθεση Λόγου». *Το νέο μάθημα εστίαζε στην αυτοέκφραση και περιείχε ασκήσεις γραφής, που απέβλεπαν στην κριτική κατανόηση «μέσα από την άσκηση της λογοτεχνικής πρακτικής»* (Myers, 2006). Στο Πανεπιστήμιο του Harvard το συγκεκριμένο μάθημα αποτελεί μέθοδο βιωματικής μάθησης ήδη από το 1870.

Η Δημιουργική Γραφή ως αυτόνομο γνωστικό αντικείμενο αναγνωρίστηκε το 1930, στο Πανεπιστήμιο της Iowa. Από το '30 κι έπειτα τα μαθήματα της Δημιουργικής Γραφής σύντομα έγιναν πολυάριθμα και δημοφιλή, σε προπτυχιακό επίπεδο. Ο Hughes Mearns, στο έργο του *Creative Youth* πρώτος χρησιμοποίησε τον όρο «Δημιουργική Γραφή», αναδεικνύοντας τον όρο αυτό σαν μια νέα μέθοδο διδασκαλίας με σκοπό την ελεύθερη ανάπτυξη των γνωστικών δεξιοτήτων των μαθητών, σε προσωπικό επίπεδο (Mearns, 1958). Ο Mearns δούλεψε με τη Δημιουργική Γραφή στο Lincoln school, χωρίς να περιοριστεί στην χρήση της γλώσσας σε κανονιστικά πλαίσια, αλλά αξιοποιώντας την σαν ένα εκπαιδευτικό

εργαλείο μη κανονικό και παρωχημένο. Μετά τα μέσα της δεκαετίας του '60, τα μαθήματα Δημιουργικής Γραφής πολλαπλασιάστηκαν και η λειτουργία τους απέκτησε κυρίως την μορφή εργαστηρίων προετοιμασίας επίδοξων συγγραφέων, σε προπτυχιακό επίπεδο. Σε μεταπτυχιακό επίπεδο, η Δημιουργική Γραφή αποτελούσε την περίοδο εκείνη μια κανονικότερη επαγγελματική μαθητεία (Mearns, 1958).

Ωστόσο, αξιοσημείωτο φέρεται να είναι το γεγονός πως, αν και έχει αυξηθεί το ενδιαφέρον και η δημοτικότητα για το αντικείμενο της Δημιουργικής Γραφής, στον ακαδημαϊκό κόσμο, ιδίως τα τελευταία χρόνια, ακόμα δεν απουσιάζουν οι ενστάσεις και οι δεύτερες σκέψεις. *Οι σκέψεις αυτές αφορούν κυρίως τη «νομιμοποίησή» της ως επιστημονικού κλάδου και περιστρέφονται γύρω από την απλουστευτική πολεμική που αποκρυσταλλώνεται στο ερώτημα: μπορεί να διδαχτεί η «γραφή»; και το συνακόλουθό του: πρέπει να διδάσκεται;* Οι σκέψεις αυτές επιστρέφουν στην περίοδο της αρχαιότητας, όπου τότε ήταν και φαίνεται να παραμένει έως και σήμερα, αναπάντητο το ερώτημα, εάν η Δημιουργική Γραφή αποτελεί φυσικό ταλέντο ή καλλιεργημένη δεξιότητα (Dawson, 2005). Ο Dawson, ξεπερνά αυτά τα ερωτήματα και τις διστάμενες απόψεις και εξετάζει τη Δημιουργική Γραφή ως ένα ολοκληρωμένο επιστημονικό πεδίο, ως ένα γνωστικό αντικείμενο (Dawson, 2005).

Στη σύγχρονη εποχή, σύμφωνα με έρευνες σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, από το δημοτικό σχολείο ως και το Πανεπιστήμιο, η χρήση της Δημιουργικής Γραφής σε ένα περιορισμένο όμως επίπεδο, ως διδακτικής προσέγγισης της Λογοτεχνίας, αποδεικνύεται κοινώς ως μια προσέγγιση επωφελής. Παρέχει στους μαθητές την ευκαιρία έκφρασης του καλλιτεχνικού τους κόσμου, τους δίνει την δυνατότητα αναδημιουργίας του πραγματικού τους κόσμου, τους εξοικειώνει με ενεργητικές, εκπαιδευτικές τεχνικές με αποτέλεσμα να μην αντιμετωπίζεται η Λογοτεχνία σαν ένα διδακτικό αντικείμενο, αλλά σαν ένας νέος χώρος έκφρασης με ευρύ φάσμα επιλογών και δυνατοτήτων (Συμεωνάκη, 2013).

1.4 Η Δημιουργική Γραφή στη σύγχρονη ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα

Η ενασχόληση με τη Δημιουργική Γραφή μέχρι τις αρχές του 21^{ου} αιώνα στην ελληνική πραγματικότητα χαρακτηρίζεται ως σποραδική και τυχαία, χωρίς ιδιαίτερο προγραμματισμό. Πραγματοποιείται κυρίως μέσα από σεμινάρια, τα οποία προκύπτουν είτε από συγγραφείς, είτε από φορείς που αποσκοπούν περισσότερο σε οικονομικά οφέλη, με αποτέλεσμα το περιεχόμενο τους να είναι αμφίβολο ποιοτικά. Τα σεμιναριακά αυτά μαθήματα, ως

δημιουργήματα οικονομικών απολαβών, στοχεύουν σε μικρότερο βαθμό στην παραγωγή γνώσεων και προβληματισμών αναφορικά με τον τομέα της Δημιουργικής Γραφής, σε σύγκριση πάντα με τα δομημένα, εργαστηριακά μαθήματα των εκάστοτε πανεπιστημιακών φορέων. Η ελληνική επιστημονική κοινότητα τα τελευταία χρόνια ξεκίνησε να συνειδητοποιεί την ύπαρξη αυτού του νέου, αλλά τόσο παλαιού στην πραγματικότητα επιστημονικού πεδίου. Ουσιαστικά και σημαντικά ερωτήματα γύρω από την έννοια της Δημιουργικής Γραφής, όπως τι ορίζεται ως δημιουργικότητα και δημιουργία, καθώς και βασικές απορίες σχετικά με την προσέγγιση της έννοιας της αφήγησης, της ποίησης και της λογοτεχνικότητας, αρχίζουν να απασχολούν την ελληνική ακαδημαϊκή επικαιρότητα σε εκπαιδευτικό, θεσμοποιημένο επίπεδο μόλις την τελευταία δεκαετία (Κωτόπουλος, 2012). *Στον ελλαδικό χώρο κάνει την εμφάνισή της με την εισαγωγή και διδασκαλία σεμιναρίων στα τέλη της δεκαετίας του 1980 στην άτυπη εκπαίδευση (XEN Αθηνών, με τον ποιητή Νίκο Φωκά το 1983) προσανατολισμένων κυρίως στην παραγωγή επίδοξων συγγραφέων. Το 1996 διδάσκεται για πρώτη φορά ως σεμιναριακό πανεπιστημιακό μάθημα σε Τμήματα ξένων φιλολογιών σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη (Ντιούδη, 2012: 74-75). Μέχρι το 2013 καταγράφονται 24 προσφερόμενα προπτυχιακά και μεταπτυχιακά μαθήματα που επιδοκιμάζουν τη λογική της Δημιουργικής Γραφής (Φιλιπποπούλου, 2013: 9-15).*

Ο τομέας αλλάζει δραστικά με τη θεσμοθέτηση του 1^{ου} Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Δημιουργική Γραφή» στην Ελλάδα κατά την ακαδημαϊκή χρονιά 2008-2009. Το Π.Μ.Σ της Δημιουργικής Γραφής αποτελεί πραγματικότητα και δημιουργείται από τον Καθηγητή της Ελληνικής Φιλολογίας, Μίμη Σουλιώτη, στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Η Δημιουργική Γραφή συγκροτείται πλέον σε αναγνωρισμένο και από την ελληνική κοινωνία, γνωστικό αντικείμενο. Διπλωματικές, μεταπτυχιακές εργασίες και οι πρώτες διδακτορικές διατριβές συμβάλλουν στην ανέλιξη των διαστάσεων του «αντικειμένου» της Δημιουργικής Γραφής και την εξετάζουν σε βάθος (Κωτόπουλος, 2012).

Την τελευταία δεκαετία, με εξαίρεση τα δύο τελευταία χρόνια της πανδημίας, στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος της Δημιουργικής Γραφής του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας σε συνεργασία με την Περιφέρεια Εκπαίδευσης Δυτικής Μακεδονίας, αλλά και με σχολεία της Κεντρικής Μακεδονίας, της Θράκης και της υπόλοιπης Ελλάδας υλοποιήθηκε ένα πρόγραμμα διδασκαλίας της Δημιουργικής Γραφής στην Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση στο πλαίσιο της διδασκαλίας της Λογοτεχνίας (στο Γυμνάσιο και το Λύκειο) και του ενιαίου γλωσσικού μαθήματος (στο Δημοτικό). Μεταπτυχιακοί φοιτητές συνεργάστηκαν πρωτίστως με τους εκπαιδευτικούς των σχολείων κι έπειτα, με τους

υπεύθυνους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος, με σκοπό την προετοιμασία, τον σχεδιασμό και τέλος την διδασκαλία της Δημιουργικής Γραφής υπό την αιγίδα του Π.Μ.Σ. σε επιλεγμένες σχολικές τάξεις. Μέσα από τις δράσεις αυτές, οι μαθητές των συμμετεχόντων σχολείων, μπήκαν στην διαδικασία παραγωγής κειμένων ποιητικού και πεζού λόγου. Οι δραστηριότητες, ιδιαίτερες και πολλές, ποικίλαν ανάλογα με τη βαθμίδα εκπαίδευσης και το σχολείο, στο οποίο απευθύνθηκαν φοιτητές και επόπτες καθηγητές. Πιο συγκεκριμένα, στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση μέσα από τα προγράμματα που επιχειρήθηκαν ανά διαστήματα, εφαρμόστηκαν:

- *παιγνιώδεις δραστηριότητες, όπως η αλλαγή γραμμάτων, λέξεων, φράσεων, κατάληξεων, ομοιοκαταληξιών*
- *πολυπλοκότερα ζητούμενα, όπως η αλλαγή της οπτικής γωνίας του αφηγητή, η προσθήκη περιγραφικών δεδομένων, ή η κατασκευή νέων σκηνών*
- *απαιτητικότερες εργασίες, όπως η αναδόμηση του κειμένου σε μια νέα διάταξη των επεισοδίων του, η σύνθεση ενός εντελώς νέου κειμένου που να σχετίζεται με το αρχικό, αλλά με διαφορετική πλοκή και κατάληξη (τέλος), ή η συνέχιση του κειμένου μετά το πέρας της ιστορίας, (Ντιούδη, 2012 – Φιλιπποπούλου, 2013).*

Αξιοσημείωτο εμφανίζεται και το γεγονός, πως πολλά εγχειρίδια της Δημιουργικής Γραφής, με τα περισσότερα από αυτά να αποτελούν πιστή αντιγραφή και συνέχεια της λογικής των αντίστοιχων συγγραφέων του εξωτερικού, φαίνεται σε βάθος χρόνου να βρέθηκαν σε μια φάση αντικατάστασης και αναθεώρησης με πιο σοβαρές και επιστημονικά τεκμηριωμένες δουλειές. Ακόμη, εντυπωσιακός μοιάζει και ο αριθμός των φορέων τυπικής και μη-τυπικής εκπαίδευσης, που τείνει να εμπεριέχει και να προσφέρει τόσο μαθήματα, όσο και σεμινάρια Δημιουργικής Γραφής στον εκπαιδευτικό χώρο της Ελλάδας, τα τελευταία χρόνια. Ενδεικτικά αναφέρεται πως ο αριθμός αυτός περιλαμβάνει Πανεπιστήμια και Σχολεία, Δημοτικές Βιβλιοθήκες, Μουσεία και διάφορα Εκκλησιαστικά Κέντρα Νεότητας μέχρι και Βιβλιοπωλεία, Περιοδικά και Ψυχοθεραπευτικά κέντρα, (Ντιούδη, 2012 – Φιλιπποπούλου, 2013).

1.5 Διδάσκεται η Δημιουργική Γραφή;

Βασικό είναι το ερώτημα που δημιουργείται, ύστερα από την προσέγγιση και την γνωριμία του κλάδου της Δημιουργικής Γραφής, εαν τελικά διδάσκεται ή όχι η Δημιουργική Γραφή. Μια

τέτοιου είδους απορία ανατρέχει την γέννηση της ακόμα και στην εποχή του Αριστοτέλη, όπου και τότε ανάλογες αναζητήσεις και ανησυχίες υπήρχαν.

Όπως ήδη έχει προαναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο, η αρχή της Δημιουργικής Γραφής χρονολογείται και τοποθετείται στην αρχαία Αθήνα. Η ιστορία της Δημιουργικής Γραφής ξεκινά βασικά στην Αθήνα με τον Αριστοτέλη και το έργο του *Περί Ποιητικής*, όπου εκεί ο Αριστοτέλης καταθέτει ουσιαστικά έναν περιεκτικότατο οδηγό συγγραφικών πρακτικών, αποδεκτών στο πέρασμα των αιώνων. Το έργο του Αριστοτέλη θα μπορούσε να αποτελεί την πρώτη προσπάθεια διδασκαλίας της Δημιουργικής Γραφής. Για την ακρίβεια, πρόκειται για έναν ερμηνευτικό απολογισμό εκείνων των δημιουργικών πρακτικών, που ο ίδιος συνέλεξε και μελέτησε για την σύνθεση ενός ποιητικού δράματος, σημειώνοντας τα απαραίτητα στοιχεία της μορφής των κειμένων τους, τονίζοντας, δηλαδή, τα σημαντικά συνθετικά στοιχεία και μέσα μιας ποιητικής δημιουργίας και προβάλλοντας τις αστοχίες που έπρεπε να αποφύγουν, ώστε να έχουν σαν τελικό αποτέλεσμα μια επιτυχημένη δημιουργία. Ουσιαστικά, ο Αριστοτέλης επιχείρησε με το έργο του αυτό, να ασχοληθεί με την ποικιλομορφία της ανθρώπινης συμπεριφοράς και τις συνέπειες που αυτή επιφέρει, αναφορικά με την ποιητική δημιουργία (Κωτόπουλος 2012). Την άποψη του Αριστοτέλη ακολούθησαν και ασπάστηκαν πολλοί σύγχρονοι συγγραφείς και κριτικοί.

Με την πάροδο του χρόνου, ωστόσο, τοποθετήσεις για το αν η Δ.Γ. διδάσκεται ή όχι δεν σταμάτησαν να υπάρχουν και να είναι αντίθετες μεταξύ τους. Καιρό μετά τον Αριστοτέλη, ο Immanuel Kant υποστήριξε πως όταν καταβάλλονται προσπάθειες για την διδασκαλία της συγγραφής, η ίδια η συγγραφή παύει να υφίσταται. Την άποψη αυτή υιοθέτησε και ο Henry James, που σε διάλεξή του απαντώντας μέσω του έργου «*The Art of Fiction*» του Walter Beasant, επιχειρηματολόγησε ότι το μυθιστόρημα είναι μία μορφή τέχνης, του οποίου όμως οι νόμοι δεν μπορούν να διδαχτούν (Κωτόπουλος, 2012). Ο Beasant, Άγγλος άσημος και μη δημοφιλής πεζογράφος, πίστευε πως οι γενικοί κανόνες που χαρακτηρίζουν την πεζογραφία ως μορφή τέχνης μπορούν να διδαχτούν με ακρίβεια, αλλά σε όσους ήδη έχουν το προνόμιο της συγγραφής. Η συμβολή του διαφαίνεται από την ίδρυση της *Royal Society of Authors*, έναν θεσμό αφιερωμένο στο status των συγγραφέων σε επαγγελματικό επίπεδο. Ο Beasant τονίζοντας την σπουδαιότητα και αξιοπιστία της διδασκαλίας της τεχνικής των συγγραφέων από τους ίδιους τους συγγραφείς στα Πανεπιστήμια (Dawson, 2005), ενίσχυσε τη θέση της διδασκαλίας της Δημιουργικής Γραφής.

Ουσιαστικά, ο προβληματισμός γύρω από την διδασκαλία της έννοιας της Δημιουργικής Γραφής αναπτύχθηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Την περίοδο αυτή σημειώνονται τα πρώτα εγχειρήματα να διδαχτεί η συγγραφή, είτε μέσα από οδηγίες που καταγράφονται σε εγχειρίδια, είτε μέσα από την κριτική που ασκούνταν στα εργαστηριακά χειρόγραφα, που εως τότε υπήρχαν. Την ίδια στιγμή, εγχειρίδια γραφής και ειδικότερα συγγραφής διηγημάτων άρχισαν να κυκλοφορούν στην Αμερική. Η εμφάνιση και ο χαρακτηρισμός της Δημιουργικής Γραφής ως επιστημονικός κλάδος της σύγχρονης εποχής, πραγματοποιείται το 1939 με την ίδρυση του Iowa Writer's Workshop. Το συγκεκριμένο εργαστήριο, σε πρώτη φάση, αποτελούσε κομμάτι του θερινού εκπαιδευτικού προγράμματος και ήταν προσβάσιμο σε σπουδαστές, που μπορούσαν να αποδείξουν τα συγγραφικά τους ταλέντα. *Η επίσημη θέση του εργαστηρίου ήταν πως η συγγραφή δεν μπορεί να διδαχτεί, αλλά ότι το ταλέντο μπορεί να αναπτυχθεί (Iowa University 1939:1 στο Dawson, 2005).*

Η ενσωμάτωση της Δημιουργικής Γραφής ως επιστημονικού κλάδου στα πανεπιστήμια των Η.Π.Α. πραγματοποιείται στις αρχές του 20ού αιώνα, ενώ την ίδια περίοδο πραγματοποιούνται και προσπάθειες η ανάλυση των λογοτεχνικών έργων να γίνεται μέσα από μια ποιοτική, λογοτεχνική κριτική και μακριά από την εως τότε υπάρχουσα ιστορική – φιλολογική και γλωσσολογική ανάλυση των αντίστοιχων έργων. *Την εποχή αυτή καταγράφεται η αρχή της ανόδου της Θεωρίας, η οποία αντιμετωπίζεται σταδιακά στις ανθρωπιστικές σπουδές ως μία διεθνής lingua franca, ενώ μερικά χρόνια αργότερα η Νέα Κριτική εδραιώνεται θεσμικά ως μία σπουδαία παιδαγωγική πρακτική, αυτή της κειμενικής αυτονομίας. Η Δ.Γ. ως γνωστικό πεδίο αναπτύσσει και συγκροτεί σταδιακά την επιστημονική της ταυτότητα μέσα στο κλίμα της συγκεκριμένης κρίσης της αγγλοσαξονικής ακαδημαϊκής παράδοσης (Κωτόπουλος, 2012).*

Η Δημιουργική Γραφή την σημερινή εποχή και συγκεκριμένα τα τελευταία είκοσι χρόνια, αποτελεί κομμάτι του πανεπιστημιακού κόσμου, έχοντας συμπεριληφθεί στα προγράμματα πολλών ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ αναμένεται να συμπεριληφθεί σε ακόμα περισσότερα προγράμματα σπουδών. Ερχόμενοι στην ελληνική πραγματικότητα, σε πρώτο επίπεδο, το πανεπιστήμιο Μακεδονίας είναι αυτό που διαθέτει οργανωμένα στο πρόγραμμα σπουδών του ένα ολοκληρωμένο μεταπτυχιακό πρόγραμμα Δημιουργικής Γραφής, με εμπνευστή τον καθηγητή Μίμη Σουλιώτη από το 2008. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, η είσοδος της Δ.Γ. ως αυτόνομου μαθήματος στις υπόλοιπες βαθμίδες της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας αποδεδειγμένα δεν καθυστερεί, καθώς ήδη

στην Κύπρο έχει ενσωματωθεί στα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης από τη σχολική χρονιά 2012-2013 (Κωτόπουλος, 2012).

Παρόλο αυτά και παρά την μεγάλη αύξηση της δημοτικότητας και του ενδιαφέροντος αναφορικά με τον κλάδο της Δημιουργικής Γραφής, δεν εκλείπουν από τον ακαδημαϊκό κόσμο αντιλήψεις, ακόμα σχετικά παλιομοδίτικες, προς την προσέγγιση του συγκεκριμένου κλάδου. Οι αντιλήψεις αυτές, αφορούν κυρίως την «νομιμοποίησή» της ως επιστημονικού κλάδου και περιστρέφονται γύρω από απλούστατα ερωτήματα, όπως το ερώτημα: *μπορεί να διδαχτεί η «γραφή»;* και το συνακόλουθό του: *πρέπει να διδάσκεται;* Τέτοιου είδους προσεγγίσεις και προβληματισμοί γεννούν, λοιπόν, το ερώτημα, που προϋπάρχει από την αρχαιότητα, *εαν η Δημιουργική Γραφή αποτελεί φυσικό ταλέντο ή καλλιεργημένη δεξιότητα* (Κωτόπουλος, 2012).

Ανεξαρτήτως της ιστορικής της προέλευσης και των επίμονων ερωτημάτων σχετικά με τη διδασκαλία της, το μόνο σίγουρο είναι πως η Δημιουργική Γραφή μπορεί να αποτελέσει μια αφορμή για γράψιμο, ένα έναυσμα σε προστατευμένα πλαίσια για συγγραφική δραστηριότητα, χωρίς την επίμονη προσκόλληση στην πιθανή ύπαρξη ενός ταλέντου έμφυτου. Έτσι, η Δημιουργική Γραφή αποτελεί ένα ενιαίο σύστημα γνώσεων και εκπαιδευτικών πρακτικών, μεταδίδοντας σε πρώτη φάση αυτού του είδους τη γνώση και προσδίδοντας σε μια δεύτερη φάση στην διαδικασία της γραφής κοινωνικό, ψυχοθεραπευτικό και βιωματικό ρόλο, ξεφεύγοντας από οποιαδήποτε στείρα συγγραφική ή εκπαιδευτική διαδικασία (Κωτόπουλος, 2012).

1.6 Η Δημιουργική Γραφή σαν γνωστικό αντικείμενο

Πως μπορεί να αποτελέσει η Δημιουργική Γραφή γνωστικό αντικείμενο;

Εύκολα μπορεί να κατανοηθεί και να διδαχθεί η Δημιουργική Γραφή ως γνωστικό αντικείμενο, προσεγγίζοντας όλη την διαδικασία της διδασκαλίας της, σα να προσεγγίζεται και να εξετάζεται γνωστικά μια οποιαδήποτε είδους τέχνη (Morley, 2007). Με την αποδοχή της και την εδραίωσή της σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, η Δημιουργική Γραφή αφομοιώνεται σαν ένα αντικείμενο, που μπορεί να διδαχθεί από τις πρώτες τάξεις του δημοτικού μέχρι και να συμπεριληφθεί στα προγράμματα σπουδών σε μαθήματα μεταπτυχιακών και διδακτορικών διπλωμάτων. Είναι, βέβαια, συχνό φαινόμενο η Δημιουργική Γραφή να συσχετίζεται με μαθήματα όπως το μάθημα της Λογοτεχνίας ή της Γλώσσας ή ακόμη και με το θέατρο, τον

κινηματογράφο, τη μουσική και τις Τ.Π.Ε που δεν ανήκουν απαραίτητα στο corpus της. Ωστόσο, επιχειρείται μια σύνδεση με το αντικείμενο της και κατ' επέκταση με τη διδασκαλία της (Κωτόπουλος, 2012).

Η εμφάνιση και η διδασκαλία της Δημιουργικής Γραφής ποικιλότροπα και πολυεπίπεδα δημιούργησε μια κοινή γραμμή αντιμετώπισης της, ως γνωστικό αντικείμενο. Ερωτήματα σχετικά με το πως δύναται να επιτεύχθηκε αυτό προσεγγίζονται και στηρίζονται σε βασικά εγχειρήματα. Αρχικά, απαντώνται μέσα από την ξεκάθαρη προβολή των γνωστικών σκοπών του εν λόγω αντικειμένου. Πιο συγκεκριμένα φέρεται να καταξιώνεται ως ένα γνωστικό αντικείμενο, καθώς ως ένας από τους βασικούς της σκοπούς σε ακαδημαϊκό επίπεδο φαίνεται να είναι η καθολική μύηση των σπουδαστών της αφενός στην κατανόηση των βασικών αρχών που θεωρητικά διέπει το γνωστικό της αντικείμενο και αφετέρου, στην εξοικείωση με τις διαδικασίες πραγμάτωσής της. Ακόμη καταξιώνεται ως γνωστικό αντικείμενο, μιας και στα ανώτατα ιδρύματα προσεγγίζεται πολυδιάστατα, δηλαδή ερευνητικά, διδακτικά και πρακτικά. Τέλος, η καταξίωση της γνωστικά σαν αντικείμενο επιτυγχάνεται, μιας και μεγάλος είναι ο αριθμός των εκπαιδευτικών εγχειριδίων που πλέον προσφέρονται για την διδασκαλία της. *Παλαιότερα οι μελέτες για τη Δ.Γ. στεγάζονταν περιστασιακά σε περιοδικά όπως το The Writer's Chronicle, το 24χρονο περιοδικό της «Ένωσης Συγγραφέων και Συγγραφικών Προγραμμάτων» (AWP) και, λιγότερο, στο Writing in Education της «Εθνικής Ένωσης Συγγραφέων στην Εκπαίδευση» της Αγγλίας (NAWE). Τα τελευταία χρόνια όμως ανάλογες εργασίες μπορούν να φιλοξενηθούν σε διάφορα ειδικά επιστημονικά περιοδικά, όπως, για παράδειγμα, στο New Writing: The international Journal for the Practice and Theory of Creative Writing ή στο TEXT: της «Ένωσης Συγγραφικών Προγραμμάτων» (AAWP) (Harper&Kroll, 2008:1).*

Αν και επιχειρείται η προσέγγιση της Δημιουργικής Γραφής ως γνωστικό αντικείμενο σε πρώτο επίπεδο μέσα από την εμφάνιση των παραπάνω χαρακτηριστικών, πολλά και αναπάντητα συνεχίζουν να παραμένουν, ωστόσο, τα ερωτήματα σχετικά με την επιστημονικότητά του αντικειμένου της Δημιουργικής Γραφής και κατ' επέκταση την αναγνώριση της ως γνωστικό αντικείμενο. Ποιο είναι το περιεχόμενο του γνωστικού αντικειμένου της Δημιουργικής γραφής σε πανεπιστημιακό επίπεδο; Ποιος ο ρόλος της έρευνας και της πρακτικής άσκησης στο αντικείμενο της Δ.Γ; Πώς γίνεται να προσδιοριστεί η Δ.Γ ως γνωστικό αντικείμενο συγκριτικά με άλλα γνωστικά, πανεπιστημιακά αντικείμενα; Πώς και από ποιους γίνεται η επιλογή αυτού του γνωστικού αντικειμένου; Πώς και από ποιους

πραγματοποιείται η αξιολόγηση του αντικειμένου; Ποιες οι προσδοκίες, αν και εφόσον υπάρχουν, από την διδασκαλία του συγκεκριμένου αντικειμένου; Ποια τελικά τα οφέλη από την ενασχόληση με το συγκεκριμένο αντικείμενο; Προς τα παραπάνω ερωτήματα δύσκολη είναι η εύρεση των ορθών απαντήσεων, μιας και πάντοτε πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός από ποιον τείνεται να απαντηθούν και μέσα σε ποιο κοινωνικό πλαίσιο επιχειρείται η διαδικασία απάντησης τους. Το μόνο σίγουρο είναι πως η ενασχόληση με την Δημιουργική Γραφή ως γνωστικό αντικείμενο, ωφελεί οποιοδήποτε εκπαιδευτικό ίδρυμα την πραγματοποιεί κι αυτό γιατί η διδασκαλία της Δ.Γ. πολύ συχνά εμπλέκει δύο αλληλοσυμπληρούμενα στοιχεία: την πράξη του να γράφεις (δημιουργικά) και την πράξη να σκεφτείς κριτικά την πράξη της γραφής, καθώς και τα αποτελέσματά της (Κωτόπουλος, 2012).

Ουσιαστικά πρόκειται αφενός για την ικανότητα να συγκεντρώνει κανείς τις σκέψεις του και να προβαίνει σε γραφή με δημιουργικό, παιγνιώδη, ασυνήθιστο και ελκυστικό τρόπο καθώς και για όλες εκείνες τις εκπαιδευτικές διεργασίες που πραγματοποιούνται συνάμα κατά τη διαδικασία εγγραφής, με τελικό αποτέλεσμα την παραγωγή γραπτού λόγου με τρόπο πάλι δημιουργικό, παιγνιώδη, ασυνήθιστο και ελκυστικό και αφετέρου, αφορά την κριτική πάνω σε αυτήν την ικανότητα, μα και σε αυτές τις διεργασίες. Η Δημιουργική Γραφή με αυτό τον τρόπο, αν και δεν καταξιώνεται επιστημονικά και γνωστικά σε ικανοποιητικό βαθμό, τείνει να προσεγγίζεται περισσότερο ολιστικά. Δεν περιορίζεται μονάχα στο χαρακτηρισμό ενός ατόμου ως δημιουργικό, αλλά εξετάζει τις συνιστώσες εκείνες μέσα στις οποίες η δημιουργική ικανότητα ενός ατόμου αναπτύσσεται ελευθέρως. Αυτός που γράφει, τοποθετείται απέναντι στην διαδικασία αυτή κριτικά, καθώς λειτουργεί ταυτόχρονα σε δύο πεδία που άμεσα αλληλοσυμπληρώνονται: *στην ίδια την πράξη της γραφής με δημιουργικό τρόπο καθώς και στην πράξη να σκεφτείς την διαδικασία παραγωγής γραπτού, μα και των αποτελεσμάτων της με κριτικό τρόπο.* Έτσι, φτάνοντας στο σημείο να αποδεχτούμε την Δημιουργική Γραφή ως μια γνωστική δραστηριότητα με τον διττό αυτό της ρόλο, κατανοητό γίνεται γιατί δεν μπορεί να προκύψει ένας ξεκάθαρος ορισμός της, καθώς και γιατί πολλά παραμένουν τα ερωτήματα που αφορούν την επιστημονικότητά του αντικειμένου της (Κωτόπουλος, 2012).

Μιλώντας καταλυτικά η Δημιουργική Γραφή δεν αποτελεί μια απλή γνωστική πρακτική, μα μια τέχνη που συνομιλεί με τον χρόνο στεκούμενη στο παρόν, αγγίζοντας το μέλλον και μην ξεχνώντας το παρελθόν, αφού συμπεριλαμβάνει όλα τα σύγχρονα, θεωρητικά και κριτικά μοντέλα αναφορών, αλλά ταυτόχρονα δε λησμονεί και σημαντικά έργα της παράδοσης. Στοχεύει έτσι, να εφοδιάσει με οποιαδήποτε νέα προσέγγιση εκμάθησης, την

τεχνική της γραφής στον υποψήφιο ασκούμενό της. Το γεγονός αυτό συναντάται συχνά τον τελευταίο καιρό στα πανεπιστημιακά ιδρύματα, όπου εντός των κόλπων τους οι ακαδημαϊκοί συμμετέχοντες και δει οι συγγραφείς εξ αυτών, λειτουργούν ταυτόχρονα ως δάσκαλοι, μα και ως δημόσια συγγραφικά πρότυπα και αλληλοεπιδρούν και αλληλοσυμπληρώνουν τις πρακτικές τους. Στα πλαίσια αυτά, πολλοί σπουδαστές της Δημιουργικής Γραφής ελπίζουν και αποσιώνονται σε συγγραφικές αναγνωρίσεις μέσω των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Μάλιστα το γεγονός εμφανίζεται και σαν κύρια αφορμή πολλοί συγγραφείς να ανατρέχουν να συμπεριληφθούν σε μεταπτυχιακά και διδακτορικά προγράμματα, ακόμα και σε ακαδημαϊκά μαθήματα Δ.Γ, προκειμένου να βελτιώσουν τις πρακτικές τους ή και να αποκτήσουν τίτλους ανώτατων σπουδών αναφορικά στο αντικείμενο της Δημιουργικής Γραφής, καθιστώντας την με αυτό τον τρόπο σαν ένα αναγνωρισμένο και καταξιωμένο γνωστικό αντικείμενο (Harper & Kroll, 2008:5-6).

Παρά τις αμφιβολίες και τις αμφισβητήσεις για τον χαρακτηρισμό της Δημιουργικής Γραφής ως γνωστικό αντικείμενο, πολυάριθμες έρευνες δείχνουν πως πολλοί βρίσκουν την χρήση της Δημιουργικής Γραφής σίγουρα θεραπευτική. Πολλοί είναι αυτοί, που πιστεύουν ότι η χρήση της μπορεί να συνδράμει στο να αντιμετωπιστούν ψυχικές ασθένειες, ακόμη και κοινωνικά προβλήματα. Η διαδικασία της γραφής δύναται να βοηθήσει κάποιον στο να αποκτήσει αυτοπεποίθηση και αυτογνωσία, να τονώσει την παρατηρητικότητα, την προσοχή και την ευφυΐα του, να βελτιώσει την κριτική και αντιληπτική του ικανότητα. Η διαδικασία της γραφής μπορεί έστω και με μια πιο απλή τοποθέτηση να κάνει κάποιον ευτυχισμένο, να κάνει κάποιον να αισθανθεί έκπληξη, ευφορία και ευεξία, να κάνει κάποιον να απελευθερωθεί (Morley, 2007:4). Όλη αυτή η διαδικασία επιτυγχάνεται με τον πιο απλό και αντισυμβατικό τρόπο αφενός μέσα από την ίδια την διαδικασία της προσπάθειας εγγραφής και αφετέρου, με την επιβράβευση από την παραγωγή του γραπτού κειμένου που τελικά επιχειρείται.

1.7 Δημιουργική Γραφή και Αφηγηματολογία

Η συσχέτιση του αντικειμένου της Δημιουργικής Γραφής με την λογοτεχνία αποτελεί γεγονός στα σχολεία της Ελλάδας. Άμεσα συνδέεται και συνυπάρχει η κατανόηση του ενός αντικειμένου με το άλλο. Πρωτίστως, βέβαια, απαραίτητη θεωρείται η μελέτη της αφηγηματολογίας για την έρευνα και τη διδασκαλία της λογοτεχνίας, συνεπώς και της δημιουργικής γραφής. Μάλιστα η συγκεκριμένη μελέτη, αυτή του κλάδου της

αφηγηματολογίας, πραγματοποιείται όχι αναζητώντας κι εντοπίζοντας μονάχα τις αφηγηματικές τεχνικές, αλλά προσεγγίζοντας το αντικείμενο της λογοτεχνίας, στο οποίο και απευθύνεται, ολιστικά και προσδίδοντας εντέλει νέες προοπτικές στη διδασκαλία της (Αρετάκη, στο Πρακτικά επιστημονικού συνεδρίου, 2013).

Ειδικότερα, αφενός είναι απαραίτητη η μελέτη των αφηγηματικών τεχνικών για να προβεί πιο εύκολα κατανοητή η λογοτεχνία κι έπειτα, για να διαφοροποιηθεί το καθένα λογοτεχνικό κείμενο βάσει της μορφής, του ύφους και του είδους του κι αφετέρου, απαραίτητη θεωρείται η μελέτη τους για την διδασκαλία της Δημιουργικής Γραφής (Καψωμένος 2014). Προκειμένου, όμως, να επιτευχθεί η ερμηνευτική προσέγγιση ενός κειμένου και να εξετασθεί κριτικά και ειδολογικά, θεωρείται αναγκαία σε προγενέστερο επίπεδο η αφομοίωση των αφηγηματικών θεωριών (Φρυδάκη, 2003). Η αξιοποίηση του δημιουργικού λόγου μπορεί να προσδώσει αυτή τη νέα προοπτική στην αφηγηματολογία, να την προσεγγίσει και μάλιστα να την εξετάσει με πιο ελκυστικό τρόπο, σε γενικά πλαίσια. Ερχόμενοι πιο συγκεκριμένα στον εκπαιδευτικό τομέα, η χρήση δημιουργικού λόγου μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο αντίληψης της αλληλεπίδρασης μορφής-περιεχομένου στη λογοτεχνική γραφή και αυτό, γιατί αξιοποιεί τις αφηγηματικές τεχνικές πιο ελεύθερα με σκοπό την παραγωγή ιδιαίτερων και ασυνήθιστων κειμένων από την πλευρά των μαθητών (ΔΕΠΠΣ -ΝΛ). Συνεπώς, φέρεται να είναι αναγκαία η μελέτη των αφηγηματικών τεχνικών και στα σχολεία τόσο για την μελέτη της λογοτεχνίας γενικότερα, όσο και για την προσωπική εξέλιξη σε επίπεδο γραφής ειδικότερα (Μιχαηλίδης, στο Περιοδικό Παιδαγωγική Επιθεώρηση, 2018).

Αξιοποιώντας τα θεωρητικά εργαλεία της αφηγηματολογίας, η μελέτη της Λογοτεχνίας και κατ' επέκταση της Δημιουργικής Γραφής μπορεί να γίνει πιο δημιουργική, ακόμη και πιο παιχνιδιάρικη (Σουλιώτης, 2012). Έτσι, από μέρους των εκπαιδευτικών τα θεωρητικά εργαλεία της αφηγηματολογίας δύναται να αξιοποιηθούν, αφενός για την προώθηση του δημιουργικού γραψίματος των μαθητών σε προσωπικό επίπεδο κι αφετέρου, για την απόκτηση και εδραίωση μιας εποικοδομητικής και δημιουργικής συνεργασίας ανάμεσά τους. Με τον τρόπο αυτό πραγματοποιείται ουσιαστικά κι ενασχόληση με την Δημιουργική Γραφή. Η ενασχόληση με τη Δημιουργική Γραφή μπορεί ευκολότερα να επιτευχθεί μέσα από την ολιστική κι ουσιαστική μελέτη της αφηγηματολογίας σε γενικό πλαίσιο και όχι μέσα από την αυστηρή και τυπική εστίαση μονάχα στις αφηγηματικές τεχνικές. Την σημασία της αφηγηματολογίας για την καλλιέργεια του δημιουργικού λόγου και κατ' επέκταση της δημιουργικής γραφής, υπογραμμίζουν και τα Προγράμματα Σπουδών Δημιουργικής Γραφής του Πανεπιστημίου

Δυτικής Μακεδονίας σε συνεργασία με το ΑΠΘ και το ΕΑΠ, όπου τονίζεται και γίνεται εμφανής η σχέση αφηγηματολογίας και δημιουργικής έκφρασης (Μιχαηλίδης, στο Περιοδικό Παιδαγωγική Επιθεώρηση, 2018).

Η αφηγηματολογία λοιπόν παρουσιάζεται σαν ένα βαρυσήμαντο εργαλείο για την προσέγγιση της λογοτεχνικής γραφής, ως προϋπόθεση καλλιέργειας της φιλιαναγνωσίας, της προώθησης της δημιουργικότητας και της ενίσχυσης της κριτικής ικανότητας μέσω διαδραστικών μεθόδων. Αξιοσημείωτα στην εκπαίδευση η αξιοποίηση της αφηγηματολογίας πρέπει να γίνεται με τρόπο που νοητικά, πρακτικά, κριτικά, πειραματικά και εκφραστικά να μπορεί να δημιουργηθεί ένας χώρος νέων εν δυνάμει δημιουργών πρωτότυπης γραφής (Μιχαηλίδης, στο Περιοδικό Παιδαγωγική Επιθεώρηση, 2018).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΑΦΗΓΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

2.1 Ορισμός αφηγηματολογίας

Η αφηγηματολογία, ως κλάδος της θεωρίας της λογοτεχνίας, επιχειρεί να ομαδοποιήσει με βάση το θεωρητικό τους πλαίσιο, τα λογοτεχνικά κείμενα (Τζούμα, 1997). Έχοντας ως πρότυπο τη δομική γλωσσολογία, η αφηγηματολογία βρίσκει πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξή της, στη Γαλλία του 1950, όπου και θα ευδοκιμήσει για τις επόμενες δεκαετίες (Καψωμένος, 2020).

Σκοπό της αφηγηματολογίας αποτελεί αφενός η συστηματοποίηση μεθόδων για την ανάλυση αφηγηματικών κειμένων και αφετέρου η δημιουργία μιας ενιαίας θεωρίας για τον αφηγηματικό λόγο (Καψωμένος, 2020). Έτσι, δανειζόμενη την έννοια του συστήματος από τη δομική γλωσσολογία, επιχειρεί να εκφράσει τις κανονικότητες που αφορούν στην αφηγηματικότητα των πεζών λογοτεχνικών κειμένων και οι οποίες με τη σειρά τους αφορούν στο σύστημα απόδοσης μιας ιστορίας ή στους τρόπους χρήσης της αφηγηματικής πράξης για την παρουσίαση μιας ιστορίας (Τζούμα, 1997).

Ως εκ τούτου, η αφηγηματολογία διακρίνεται σε δυο κατευθύνσεις. Η πρώτη αφορά στις τεχνικές του λόγου που χρησιμοποιούνται κατά την αφηγηματική πράξη και έχει ως στόχο τη δημιουργία μιας τυπολογίας αφηγηματικών τεχνικών, οι οποίες μεμονωμένα οι συνδυασμένες αναγνωρίζονται και συνθέτουν τα επιμέρους λογοτεχνικά έργα (Τζούμα, 1997). Η δεύτερη κατεύθυνση, γνωστή ως σημειωτική, μελετά το αφηγηματικό περιεχόμενο ανεξαρτήτως του μέσου, δηλαδή του αφηγηματικού είδους με το οποίο αυτό γνωστοποιείται. Σκοπός της σημειωτικής είναι η δημιουργία μιας γραμματικής βάθους, η οποία θα ομαδοποιεί τις νοηματικές δομές των εκάστοτε λογοτεχνικών περιεχομένων, δημιουργώντας μορφολογίες αφηγηματικών ειδών (Τζούμα, 1997).

2.2 Ορισμός αφήγησης

Σε ό,τι αφορά την έννοια της αφήγησης, ο Gérard Genette αποτελεί πρωτοπόρο αναφορικά με την εισαγωγή των τρόπων εκφοράς του αφηγηματικού λόγου (Καψωμένος, 2020). Ειδικότερα, ο Genette, έρχεται σε αντίθεση με την μέχρι τότε επικρατούσα άποψη, την οποία είχε εισαγάγει στη λογοτεχνική θεωρία ο Henry James και η οποία επικρατούσε μέχρι τη δεκαετία του '60.

Ο James, βαθιά επηρεασμένος από την αρχαιοελληνική θεώρηση, κάνει λόγο για τη διαφοροποίηση της διήγησης από τη μίμηση. Ο διττός διαχωρισμός που χρησιμοποιεί περιλαμβάνει αφενός το «λέγω» (telling) και αφετέρου το «δείχνω» (showing). Το «λέγω» αναφέρεται στο είδος της διήγησης, όπου τα λόγια και τα τεκτενόμενα του διηγήματος μεταφέρονται από τον αφηγητή απευθείας στον αναγνώστη. Αντίθετα, το «δείχνω» μεταφέρει τα λόγια και τα τεκτενόμενα της διήγησης μέσα από τα λεγόμενα και τις πράξεις των χαρακτήρων του διηγήματος (Κωτόπουλος, 2012).

Ωστόσο, η πρώτη εργασία του Genette, με τίτλο *Discours du récit: essai de méthode* (1972), αποτελεί την απαρχή και το μετέπειτα σημείο αναφοράς διεθνώς, αναφορικά με τη μελέτη του αφηγηματικού λόγου, σε συνδυασμό με το κατοπινό έργο του *Nouveau discours du récit* (1983) (Καψωμένος, 2020). Αποδεικνύοντας ότι η πρότερη διάκριση του James προκαλούσε σύγχυση αναφορικά με τις εννοιες του αφηγητή και της αφηγηματικής σκοπιάς, ο Genette κάνει διάκριση μεταξύ του «ποιος βλέπει» και «ποιος μιλά», θέλοντας να δώσει έμφαση στη διαφορά μεταξύ αφηγητή και οπτικής γωνίας (Κωτόπουλος, 2012). Έτσι, εισάγει την έννοια της εστίασης, μέσω της οποίας διαφοροποιείται το πρόσωπο μέσω του οποίου παρακολουθούμε την εκάστοτε ιστορία από το πρόσωπο του αφηγητή (Κωτόπουλος, 2012). Ακρογωνιαίο λίθο της θεωρίας του Genette αποτελούν μία σειρά βασικών εννοιών, μέσω των οποίων εισάγονται κάποια κριτήρια τα οποία θα αναλυθούν παρακάτω (Καψωμένος, 2020).

Πιο συγκεκριμένα, σε πρώτη φάση ο Genette ορίζει την αφήγηση με τρεις τρόπους: ως ιστορία, ως αφήγημα ή διήγηση και ως αφηγηματική πράξη. Ως ιστορία ορίζεται το σύνολο των γεγονότων που λαμβάνει χώρα στο αφηγηματικό κείμενο, ανεξαρτήτως του μέσου – γλωσσικού ή άλλου - μέσω του οποίου αυτά γνωστοποιούνται στον αναγνώστη. Παράλληλα, ως αφήγημα ή διήγηση ο Genette αποτυπώνει τη διαδοχή των γεγονότων εντός του αφηγηματικού κειμένου, καθώς και του λόγου – γραπτού ή προφορικού – μέσω του οποίου εκφέρονται τα γεγονότα αυτά. Τέλος, ως αφηγηματική πράξη ο Genette αναφέρει την ίδια την πράξη της αφήγησης ενός κειμένου, η οποία παράγεται μέσω κάποιου υπάρχοντος ή πλασματικού αφηγητή (Τζούμα, 1997).

2.3 Τυπολόγιο Genette

2.3.1 Οι λειτουργίες του αφηγητή

Η παραπάνω διάκριση ανάμεσα σε ιστορία, αφήγημα και αφηγηματική πράξη, αποτελεί μόνο την αρχή των βασικών εννοιών που έθεσε ο Genette. Παράλληλα με τη διάκριση της αφήγησης,

ο Genette κάνει λόγο για τις σχέσεις μεταξύ συγγραφέα και αφηγητή. Ο αφηγητής νοείται ως το πλασματικό πρόσωπο το οποίο αποτελεί τη γέφυρα μεταξύ του συγγραφέα και του αναγνώστη. Η ύπαρξη του αφηγητή διαμορφώνεται από τις ανάγκες της αφήγησης, ενώ ακόμη κι όταν τα δυο πρόσωπα ταυτίζονται μεν πρακτικά, διαχωρίζονται δε λειτουργικά. Η προσπάθεια αποσαφήνισης αυτής της σχέσης ξεκινά από τον Genette με τη διάκριση των έξι λειτουργιών του αφηγητή (Καψωμένος, 2020).

Οι λειτουργίες του αφηγητή διακρίνονται από τον Genette σε αφηγηματική, σκηνοθετική-οργανωτική, επικοινωνιακή, πιστοποιητική, παρεκβατική-σχολιαστική και ιδεολογική (Καψωμένος, 2020). Ειδικότερα, με την αφηγηματική λειτουργία, διαπράττεται αυτό το οποίο υποδηλώνεται μέσω του ονόματός της, δηλαδή η μετάδοση μιας ιστορίας, ενώ η σκηνοθετική-οργανωτική λειτουργία αφορά στη εξασφάλιση της κατάλληλης δομής, έτσι ώστε να επιτευχθεί η μέγιστη δράση (Καψωμένος, 2020). Ταυτόχρονα, η επικοινωνιακή λειτουργία αποτελεί τον αδιάλειπτο συνδετικό κρίκο μεταξύ αφηγητή και αναγνώστη, ενώ η πιστοποιητική αποτελεί εκφραστή της σχέσης αφηγητή και ιστορίας, στοχεύοντας στην επίτευξη της ευλογοφάνειας του αφηγήματος. Η πιστοποιητική λειτουργία, βρίσκει απέναντί της την παρεκβατική-σχολιαστική λειτουργία, η οποία επιχειρεί την επί τούτου υπονόμηση της αληθοφάνειας. Τέλος, η ιδεολογική λειτουργία περιλαμβάνει σχόλια του συγγραφέα, τα οποία εκφράζουν την αυθεντία του και τα οποία μεταφέρονται απευθείας στον αναγνώστη (Καψωμένος, 2020).

2.3.2 Παρουσία, συμμετοχή και επίπεδο αφηγητή

Παράλληλα με τη διάκριση των λειτουργιών του αφηγητή, ο Genette κάνει ξεχωριστές διακρίσεις αναφορικά με την παρουσία του αφηγητή εντός του αφηγήματος, τη συμμετοχή του σε αυτό και το επίπεδο της μυθιστορηματικότητάς του. Ειδικότερα, η παρουσία του αφηγητή μπορεί να διαχωριστεί σε φανερή ή καλυμμένη (Καψωμένος, 2020). Η πρώτη περίπτωση χαρακτηρίζει τις αδιαφανείς αφηγήσεις, όπου ο αφηγητής έχει επίγνωση του ρόλου του, προβάλλεται ως ο εμπνευστής της αφήγησης, ενώ μπορεί ακόμη να παρεμβάλλεται και να σχολιάζει τα γεγονότα της αφήγησης. Αντίθετα, στις διαφανείς αφηγήσεις, ο αφηγητής λειτουργεί με διακριτικότητα και περνά σχεδόν απαρατήρητος, αν και σε κάθε περίπτωση θα υπάρχουν κάποια κειμενικά στοιχεία που θα προδίδουν την παρουσία του (Κωτόπουλος, 2012).

Η συμμετοχή του αφηγητή διαχωρίζεται από την παρουσία του στο αφήγημα και διακρίνεται με τη σειρά της σε ομοδιηγητική, αυτοδιηγητική και ετεροδιηγητική (Καψωμένος,

2020). Πιο συγκεκριμένα, ομοδιηγητικός αφηγητής είναι αυτός, ο οποίος συμμετέχει στην ιστορία (Καψωμένος, 2020) και μπορεί να είναι ένας από τους βασικούς ήρωες ή αυτόπτης μάρτυρας των γεγονότων του διηγήματος (Κωτόπουλος, 2012). Παράλληλα, ο αυτοδιηγητικός αφηγητής αποτελεί την μοναδική περίπτωση να είναι αυτός ο πρωταγωνιστής του διηγήματος (Καψωμένος, 2020). Τέλος, ο ετεροδιηγητικός αφηγητής δεν συμμετέχει ως πρόσωπο στα γεγονότα του αφηγήματος. Ωστόσο, γνωρίζει τα πάντα σχετικά με αυτό, ακόμη και τις σκέψεις των χαρακτήρων του αφηγήματος (Κωτόπουλος, 2012)

Τελευταίο κριτήριο διάκρισης των αφηγητών σύμφωνα με το τυπολόγιο του Genette αποτελεί το επίπεδο μυθιστορηματικότητάς τους. Σε αυτή την περίπτωση, τα αφηγηματικά επίπεδα διακρίνονται σε εξωδιηγητικά και ενδοδιηγητικά. Το εξωδιηγητικό επίπεδο αφορά στην περιγραφή γεγονότων τα οποία είναι εξωτερικά σε σχέση με το κυρίως κείμενο. Αντίθετα, το ενδοδιηγητικό επίπεδο αφορά στην περιγραφή των κύριων γεγονότων της αφήγησης. Παράλληλα, μπορεί να αναπτυχθεί και ένα τρίτο επίπεδο, το οποίο αφορά στη δημιουργία δευτερευουσών αφηγήσεων εντός της κύριας αφήγησης και το οποίο καλείται μεταδιηγητικό (Καψωμένος, 2020).

2.3.3 Προβλήματα αφηγηματικής τεχνικής: εστίαση, τρόπος, χρόνος

Εστίαση

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα, ο Genette κάνει διάκριση μεταξύ του «ποιος βλέπει» και «ποιος μιλά», διαφοροποιώντας την οπτική γωνία από τον αφηγητή (Κωτόπουλος, 2012). Εισάγει, έτσι, την έννοια της εστίασης, μέσω της οποίας διαφοροποιείται το πρόσωπο μέσω του οποίου εστιάζεται η ιστορία που παρακολουθούμε, από το πρόσωπο του αφηγητή (Τζούμα, 1997). Ο Genette συμφωνεί με τη διάκριση αναφορικά με την οπτική γωνία του αφηγητή, την οποία εισήγαγε ο Todorov, ωστόσο αντικαθιστά τον όρο αυτό με τον όρο εστίαση, προκειμένου να αποφύγει τυχόν σύγχυση και λανθασμένη σύνδεσή του με το οπτικό ερέθισμα. Η διάκριση της εστίασης από τον Genette περιλαμβάνει τρεις κατηγορίες: τη μηδενική εστίαση, την εξωτερική και την εσωτερική (Τζούμα, 1997).

Η μηδενική εστίαση αποτελεί την κλασική περίπτωση όπου ο αφηγητής γνωρίζει περισσότερα από τους ήρωες του αφηγήματος. Αντίθετα, στην εσωτερική εστίαση, ο αφηγητής αποτελεί ένα από τα πρόσωπα του αφηγήματος και συνεπώς γνωρίζει όσα και αυτό. Η εσωτερική εστίαση μπορεί με τη σειρά της να διαχωριστεί σε σταθερή, όπου η εστίαση του αφηγητή παραμένει σταθερή σε έναν χαρακτήρα, σε μεταβλητή, όπου η εστίαση του αφηγητή

μεταβάλλεται από το ένα πρόσωπο στο άλλο κατά την εξέλιξη του αφηγήματος και σε πολλαπλή. Στην τελευταία περίπτωση, ένα γεγονός επανέρχεται διαδοχικά στην αφήγηση, ειπωμένο από την οπτική γωνία διαφορετικών ηρώων. Τέλος, στην εξωτερική εστίαση, ο αφηγητής αποτελεί τον αυτόπτη μάρτυρα μπροστά στα γεγονότα που διαδραματίζονται από τους ήρωες και κατά συνέπεια γνωρίζει λιγότερα από αυτούς (Τζούμα, 1997, Καψωμένος, 2020).

Ωστόσο, οι παραπάνω διακρίσεις μπορεί να μην είναι σταθερές καθ'όλη τη διάρκεια μια αφήγησης. Τυχόν παρεκτροπές από τη βασική εστίαση καλούνται αλλοιώσεις και διακρίνονται σε παραλείψεις και παραλήψεις. Η παράλειψη σχετίζεται με την εσωτερική εστίαση και πιο συγκεκριμένα με την επιτηδευμένη αποσιώπηση κάποιας σημαντικής πληροφορίας από τον αφηγητή, προκειμένου αυτή να αποκαλυφθεί αργότερα στον αναγνώστη. Αντίθετα, η παράληψη σχετίζεται με την υπερπληροφόρηση του αναγνώστη και συναντάται τόσο σε περιπτώσεις εσωτερικής όσο και εξωτερικής εστίασης (Τζούμα, 1997). Σε κάθε περίπτωση, η σημαντικότητα της εστίασης για το αφήγημα βασίζεται στο γεγονός ότι αποτελεί βασικό στοιχείο προκειμένου ο αναγνώστης να δεθεί με αυτό, να ταυτιστεί ή αποστασιοποιηθεί από χαρακτήρες και γεγονότα (Κωτόπουλος, 2012).

Τρόπος

Ο αφηγηματικός τρόπος αποτελεί μία από τις τεχνικές του αφηγηματικού κειμένου και σκοπός του είναι να μας δείξει το πώς αφηγείται κάποιος (Κωτόπουλος, 2012). Ο Genette επηρεασμένος από τον Πλάτωνα, ο οποίος στην Πολιτεία αποτυπώνει την άποψη ότι ο λόγος μπορεί να αποτυπωθεί με τρεις τρόπους: «διά μιμήσεως», «απλή διήγησι» και «δι' αμφοτέρων», διακρίνει τρία επίπεδα αφηγηματικού τρόπου, τα οποία καλύπτουν τους τρόπους αφήγησης από την μίμηση μέχρι τη διήγηση. Πρόκειται για τον αφηγημένο ή αφηγηματοποιημένο λόγο, τον αναπαριστώμενο ή αναφερόμενο λόγο και τον μετατιθέμενο λόγο ή στιλ έμμεσο (Καψωμένος, 2020).

Ο αφηγημένος λόγος αφορά την περίπτωση όπου τα λόγια ενός ήρωα μετατρέπονται σε αφήγηση, μετατρέποντας τον λόγο σε γεγονός και υποδηλώνοντας την πράξη που πραγματοποιήθηκε και εκθέτοντας το περιεχόμενο του λόγου πιο αναλυτικά ή πιο συνοπτικά. Στην αντίθετη περίπτωση, η αναφερόμενος λόγος αποτελεί τον άμεσο διάλογο που περιεμβάλεται στην αφήγηση και κατ'επέκταση κατέχει πιο δραματική χροιά. Αναφορικά με τον μετατιθέμενο λόγο, αυτός αποτελεί την περίπτωση της ενσωμάτωσης των λεγόμενων των ηρώων στο λόγο του αφηγητή. Η περίπτωση αυτή τείνει προς τη μίμηση, καθώς διατηρούνται

τα στοιχεία της διήγησης και οπωσδήποτε το ιδίωμα του εκάστοτε ήρωα. Ένα βήμα πέρα από τον μετατιθέμενο λόγο βρίσκεται ο ελεύθερος πλάγιος λόγος, οποίος χαρακτηρίζεται από τη «διφωνία» ανάμεσα σε αφηγητή και ήρωα. Χαρακτηριστικά του αποτελούν η τριτοπρόσωπη αφήγηση, το επικριτικό ύφος, ο επιτονισμός και άλλα στοιχεία που στοχεύουν στην εκδήλωση της αποστασιοποίησης του αφηγητή από τα λεγόμενα του ήρωα (Καψωμένος, 2020).

Χρόνος

Αναφορικά με τη χρονικότητα μιας αφήγησης, αυτή χαρακτηρίζεται από τον χρόνο της ιστορίας και τον χρόνο της αφήγησης. Το τυπολόγιο του Genette προσφέρει μια διάκριση που σχετίζεται με τη χρονική διαδοχή των γεγονότων και την διάταξή τους κατά την αφήγηση, αποτυπώνοντας τις ποικίλες προοπτικές που δύναται να αναπτυχθούν κατά την αφηγηματική πράξη (Καψωμένος, 2020). Κάθε διαφοροποίηση της χρονικής σειράς της ιστορίας από αυτή της αφήγησης καλείται αναχρονία και διακρίνεται σε αρχή *in medias res*, ανάληψη και πρόληψη. Κατά την αρχή *in medias res* η αφήγηση ξεκινά μετά την έναρξη της ιστορίας. Η ανάληψη αφορά στην αφήγηση γεγονότων τα οποία εκτυλίχθηκαν σε προγενέστερη χρονική στιγμή, ενώ αντίθετα η πρόληψη αποτελεί την πρότερη αφήγηση γεγονότων που θα συμβούν μεταγενέστερα εντός της ιστορίας (Καψωμένος, 2020).

Παράλληλα, το διάστημα που διαρκεί μια αναχρονία καλείται έκταση και το χρονικό διάστημα που καλύπτει η αναχρονία από το αρχικό σημείο της αφήγησης καλείται απόσταση (Καψωμένος, 2020). Έτσι, η ανάληψη διακρίνεται με τη σειρά της σε εσωτερική, εξωτερική και μεικτή ανάλογα με την απόστασή της από την πρώτη αφήγηση. Επιπλέον, ανάλογα με τη σχέση της με την κύρια ιστορία διακρίνεται σε ετεροδιηγητική και ομοδιηγητική. Τέλος, η ανάληψη μπορεί να διακριθεί σε επαναληπτική, συμπληρωματική, μερική και πλήρη ανάλογα με το χρονικό εύρος παρεμβολής της στην κύρια ιστορία. Αντίστοιχα, και η πρόληψη μπορεί να διακριθεί σε εσωτερική και εξωτερική, σε ομοδιηγητική και ετεροδιηγητική και σε συμπληρωματική και επαναληπτική (Καψωμένος, 2020).

Ακόμη ένα κριτήριο που αφορά σε προβλήματα χρόνου κατά την αφηγηματική πράξη είναι αυτό της διάρκειας, το οποίο στηρίζεται και πάλι στη σχέση μεταξύ του χρόνου της ιστορίας και του χρόνου της αφήγησης και ορίζεται ως ταχύτητα και ρυθμός της αφήγησης, ενώ παράλληλα διακρίνεται στην ισοχρονία και την ανισοχρονία. Ισοχρονία έχουμε στην περίπτωση που ο χρόνος της ιστορίας συμπίπτει με τον χρόνο της αφήγησης. Σε αντίθετη περίπτωση, έχουμε ανισοχρονία όπου παρατηρούνται ρυθμοί επιτάχυνσης ή επιβράδυνσης της αφήγησης (Καψωμένος, 2020).

Ειδικότερα, κατά της επιτάχυνση παρατηρούνται δυο εκδοχές: η έλλειψη και η περίληψη. Η έλλειψη εμφανίζεται ως τη μετάβαση σε ένα μεταγενέστερο σημείο της αφήγησης, με την πραγματοποίηση ενός χρονικού άλματος. Η περίληψη εμφανίζεται ως συνοπτικότερη παρουσίαση των γεγονότων σε σχέση με την πρότερη αφήγηση. Στόχος και των δυο εκδοχών είναι η ταχύτερη εξέλιξη της ιστορίας. Ομοίως, δύο εκδοχές παρατηρούνται και στην περίπτωση της επιβράδυνσης: η παύση και η επιμήκυνση. Η παύση αφορά στα σημεία της αφήγησης όπου σταματά η εξέλιξη των γεγονότων, συνήθως προκειμένου να παρουσιαστούν πρόσωπα, τοπία κτλ. Η επιμήκυνση αφορά στα σημεία της αφήγησης, όπου η αφήγηση των γεγονότων γίνεται πιο λεπτομερής αναλογικά με τον αρχικό της ρυθμό. Συνολικά, η επιβράδυνση έχει ως στόχο την υπογράμμιση και την καθιέρωση κάποιων γεγονότων ως σημαντικών για την εξέλιξη μιας ιστορίας (Καψωμένος, 2020).

Τέλος, αναφορικά με το χρόνο της αφήγησης ο Genette χρησιμοποιεί ως κριτήριο και την αφηγηματική συχνότητα, δηλαδή τη σχέση ανάμεσα σε ιστορία και αφήγηση, η οποία μπορεί να πάρει τις εξής τέσσερις μορφές: μοναδική, πολυμοναδική, επαναληπτική και θαμιστική. Η μοναδική αφήγηση αφορά στην αναμετάδοση ενός γεγονότος που πραγματοποιήθηκε, ενώ η πολυμοναδική στην επαναλαμβανόμενη αναμετάδοση γεγονότων που πραγματοποιήθηκαν τον αντίστοιχο αριθμό φορών. Αντίθετα, η επαναληπτική αφήγηση αφορά στην αναμετάδοση πολλαπλών φορών ενός γεγονότος, το οποίο πραγματοποιήθηκε μόνο μία φορά. Τέλος, η θαμιστική αφήγηση αφορά στην μοναδική αφήγηση ενός γεγονότος που επαναλήφθηκε εντός του αφηγήματος παραπάνω από μία φορές (Καψωμένος, 2020).

2.4 Χαρακτήρες εισαγωγικά

Ξεκινώντας από τους αρχαίους χρόνους, ο ίδιος ο Αριστοτέλης θα προβληματιστεί σχετικά με το τι εστί λογοτεχνικός ήρωας και θα καταλήξει στο έργο του *Περί ποιητικής* με δυο θεωρήσεις σχετικά με αυτόν: την πράξη και το ήθος. Η πράξη περιλαμβάνει όλα τα χαρακτηριστικά του ήρωα τα οποία τον καθιστούν το υποκείμενο της δράσης, ενώ το ήθος αφορά στα ψυχολογικά χαρακτηριστικά του. Ωστόσο, μεταγενέστερα, στο ρεαλιστικό μυθιστόρημα οι χαρακτήρες αποτελούν αυτούσιες προσωπικότητες, με ψυχοκοινωνικά χαρακτηριστικά αντίστοιχα των πραγματικών ανθρώπων. Αργότερα δε, κατά την εποχή του φορμαλισμού και του στρουκτουραλισμού, το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στο τι κάνουν οι χαρακτήρες, γεγονός που δυσχεραίνει, έως και αποδεκατίζει την οντολογική υπόσταση του ήρωα. Αντίθετα, η οπτική

αυτή καθιστά τον ήρωα λειτουργικό αναγκαίο, αποτρέποντας τη βαθύτερη ανάλυσή του (Κωτόπουλος, 2012).

Δεδομένου ότι οι θεωρίες της αφήγησης δίνουν κάθε φορά έμφαση σε διαφορετικό τμήμα του τρίπτυχου Συγγραφέας-Κείμενο-Αναγνώστης, διακρίνονται τρεις τάσεις, οι οποίες αφορούν στην προσέγγιση των λογοτεχνικών χαρακτήρων. Στην πρώτη περίπτωση, οι χαρακτήρες προϋπάρχουν της αφήγησης και εμφανίζονται κατά τη διάρκεια αυτής, προκειμένου να δράσουν. Στη δεύτερη περίπτωση, οι χαρακτήρες αποτελούν κομμάτια του κειμένου και παρεμβάλλονται στην αφήγηση προκειμένου να δράσουν ή να εκφραστούν λεκτικά, επιτελώντας συγκεκριμένες λειτουργίες. Στην τρίτη και τελευταία περίπτωση, οι χαρακτήρες αποτελούν κατασκευές με νόηση και προσλαμβάνονται από τον αναγνώστη, μέσω της πρόσληψης του κειμένου (Κωτόπουλος, 2012).

Από τις τρεις τάσεις που αναφέρθηκαν, η πρώτη αν και παραδοσιακότερη κάποια στιγμή θεωρήθηκε παρωχημένη. Η δεύτερη τάση αποτελεί την κλασική αντιμετώπιση των χαρακτήρων από τους στρουκτουραλιστές, υστερεί όμως έναντι των σύγχρονων θεωριών πρόσληψης της αναγνωστικής απόκρισης, οι οποίες εκπροσωπούνται από την τρίτη τάση και η οποία χρησιμοποιείται για την ανάλυση χαρακτήρων σύγχρονων ή κλασικών έργων (Κωτόπουλος, 2012).

2.5 Λειτουργία χαρακτήρων – Κατηγοριοποίηση

Αναφορικά με τις λειτουργίες των χαρακτήρων, η ανάδειξη των μοναδικών χαρακτηριστικών τους και των κοινωνικών τους τάσεων αποτελούν παράγοντες που σχετίζονται με την εξατομίκευση ή την τυποποίησή τους και κατ'επέκταση στοχεύουν στην αληθοφάνεια και την πειστικότητα των λογοτεχνικών χαρακτήρων (Αθανασόπουλος, 2014). Έτσι, ένας λογοτεχνικός χαρακτήρας μπορεί να είναι πρωταγωνιστής, δευτερεύων ή αδρανής (Κωτόπουλος, 2012).

Όπως είναι αναμενόμενο, οι πρωταγωνιστές αποτελούν την κινητήρια δύναμη μιας ιστορίας. Η πλειοψηφία των σημαντικών γεγονότων της αφήγησης τους περιλαμβάνει, ενώ δεν χάνεται η ευκαιρία να αναδειχθούν τα ποιοτικά τους χαρακτηριστικά. Παράλληλα, μέσω των χαρακτήρων αυτών αποτυπώνονται οι αξίες και τα ιδανικά της κοινωνίας, στην οποία διαδραματίζεται το αφήγημα αναδεικνύοντας τον χαρακτήρα σε ήρωα. Σε αντίθετη περίπτωση, ο πρωταγωνιστής θεωρείται αντιήρωας, ανάλογα με το σύστημα αξιών που εξυπηρετείται.

Άλλοι ρόλοι που μπορεί να κατέχει ένας πρωταγωνιστής είναι αυτό του ανταγωνιστή ενός άλλου πρωταγωνιστή, του συμπαραστάτη ή ακόμη και του καταλύτη, δηλαδή του χαρακτήρα-κλειδί για την κλιμάκωση της δράσης (Κωτόπουλος, 2012).

Σε αντίθεση με τους πρωταγωνιστές, για τους δευτερεύοντες χαρακτήρες δίνονται λιγότερες πληροφορίες, ενώ ο ρόλος τους είναι να μας διαφωτίσουν περαιτέρω για τον χαρακτήρα του πρωταγωνιστή. Μπορούν να διακριθούν σε διακοσμητικούς, πληροφοριακούς, ακροατές, σχολιαστικούς και σε σημεία αναφοράς. Το εύρος των λειτουργιών των διακοσμητικών χαρακτήρων ποικίλει. Μπορεί για παράδειγμα να επιφέρουν τη λύση μιας τεταμένης ή συγκινησιακής κατάστασης. Αντίθετα, η λειτουργία των πληροφοριακών χαρακτήρων είναι συγκεκριμένη και αφορά στη μετάδοση κάποιας πληροφορίας. Οι ακροατές, όπως ορίζει και η ονομασία τους, αποτελούν τους δέκτες των λόγων των λοιπών χαρακτήρων, ενώ μπορεί να λειτουργήσουν ως αφορμή για την αφήγηση μιας ιστορίας. Οι σχολιαστικοί χαρακτήρες αποτελούν για τον συγγραφέα το μέσο προκειμένου να εκφράσουν ιδεολογικές απόψεις ή ακόμη και απόψεις για άλλους χαρακτήρες ή καταστάσεις. Τέλος, αναφορικά με του χαρακτήρες-σημεία αναφοράς, αυτοί αποτελούν το συνηθισμένο βάσει του οποίου εκτιμάται η αλλαγή των πρωταγωνιστών (Κωτόπουλος, 2012).

Αναφορικά με το τρίτο είδος χαρακτήρων μου συναντάται στην αφήγηση, τους αδρανείς χαρακτήρες, αυτοί αποτελούν στατικούς χαρακτήρες. Οι ενέργειές τους, εφόσον υπάρχουν δεν επηρεάζουν την εξέλιξη της ιστορίας. Επομένως, ρόλος τους είναι καθαρά παθητικός και η λειτουργίες που επιτελούν, εξ' ολοκλήρου εκτελεστικές (Κωτόπουλος, 2012).

2.6 Πως χτίζω έναν χαρακτήρα

Παράλληλα με την κατηγοριοποίηση και τη γνώση των λειτουργιών των χαρακτήρων ενός αφηγήματος, η διαδικασία του χτισίματος ενός χαρακτήρα αποτελεί πυλώνα των λογοτεχνικών έργων. Ειδικότερα, ξεκινώντας από την επιλογή του ονόματος του χαρακτήρα, την ηλικία του, τις συνήθειές του, ακόμη και την ενδυμασία του και προχωρώντας σε βαθύτερες κειμενικές τεχνικές, ο συγγραφέας αποτυπώνει συμβολισμούς και διευρύνει το ενδιαφέρον ως προς την ανάγνωση μιας ιστορίας. Αναφορικά με τα ονόματα των ηρώων, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων δεν αποτελούν τυχαία επιλογή. Σε πολλές περιπτώσεις, τα ονόματα δρουν αποκαλυπτικά για την ταυτότητα των χαρακτήρων (ιδίως στην παιδική λογοτεχνία). Σε άλλες περιπτώσεις, μπορεί η ονοματοδοσία να αποβλέπει στην απόδοση ενός σατυρικού ύφους, ενώ

η απόδοση ονομάτων εμβληματικών ηρώων, μπορεί να παραπέμπει στις αξίες και τα ιδανικά με τα οποία εκείνοι είχαν αρχικά συνδεθεί από το αναγνωστικό κοινό (Κωτόπουλος, 2012).

Ακόμη, η ηλικία των χαρακτήρων, ιδιαίτερα στην εφηβική και παιδική λογοτεχνία παίζει σημαντικό ρόλο, καθώς τα παιδιά προτιμούν χαρακτήρες τις ίδιας ηλικίας ή λίγο μεγαλύτερους από τα ίδια. Ταυτόχρονα, στην παιδική λογοτεχνία, οι χαρακτήρες των ενήλικων αποτυπώνονται με κάποια ένταση, ενώ τα παιδιά ακολουθούν τη φυσική εξέλιξη των πραγμάτων, αναπτύσσονται παράλληλα με την εξέλιξη της ιστορίας και τελικά ενηλικιώνονται. Από την άλλη πλευρά, η επιλογή της ενδυμασίας αποτελεί αποκαλυπτικό παράγοντα του κοινωνικού ρόλου του χαρακτήρα. Παράλληλα, ανατρέχοντας στην αντίστοιχη ιστορική περίοδο της αφήγησης, μπορούν να αντληθούν πληροφορίες για τις εκάστοτε αντιλήψεις και στάσεις ανάλογα με τις ενδυματολογικές επιλογές των χαρακτήρων. Επιπλέον, η ιδιόλεκτος του εκάστοτε ήρωα, δηλαδή ο τρόπος της προφορικής του επικοινωνίας αποτελεί ένα ακόμη στοιχείο, το οποίο συμβάλλει στην αληθοφάνεια του χαρακτήρα (Κωτόπουλος, 2012).

Τέλος, η επιλογή μεταξύ του συλλογικού ή ατομικού μυθοπλαστικού χαρακτήρα, αποτελεί άλλο ένα σκαλοπάτι στο στήσιμο του χαρακτήρα. Σύμφωνα με την Nikolajeva (2002), ο συλλογικός χαρακτήρας εμφανίζεται σπάνια στα μυθιστορήματα τα οποία απευθύνονται σε ενήλικες. Αποτελεί, ωστόσο, χαρακτηριστικό της παιδικής λογοτεχνίας, όπου και επιτελεί εκπαιδευτικές λειτουργίες. Κατά κανόνα, εκφράζει το σύνολο μιας κοινωνίας (σε αντίθεση με τον ατομικό) και στόχος του είναι να καταδείξει τις διάφορες πτυχές της ανθρώπινης φύσης (Κωτόπουλος, 2012).

2.7 Η σημασία του χαρακτήρα στην αφήγηση

Αναφορικά με την εξέλιξη μιας ιστορίας, αυτή μπορεί να μεταβάλλει τους χαρακτήρες που την απαρτίζουν. Η μεταβολή αυτή μπορεί να είναι είτε εσωτερική είτε εξωτερική. Η εξωτερική, αφορά στην φυσιολογική ανάπτυξη του χαρακτήρα με το πέρασμα του χρόνου και στην αλλαγή των εξωτερικών του χαρακτηριστικών. Η εσωτερική αφορά στην ωρίμανση του χαρακτήρα του, που έρχεται ως αποτέλεσμα εξωτερικών παραγόντων. (Κωτόπουλος, 2012).

Επιπλέον, προκειμένου να αξιολογηθεί η δυναμική των χαρακτήρων και η επιρροή τους στην αφήγηση, γίνεται διάκριση μεταξύ δυναμικών και στατικών χαρακτήρων. Δυναμικοί χαρακτήρες είναι αυτοί οι οποίοι υφίστανται μια ριζική αλλαγή στη ζωή τους, μια εκ νέου

συνειδητοποίηση της ζωής. Το γεγονός το οποίο επιφέρει αυτή την αλλαγή αυτή, επιβεβαιώνει ότι ο χαρακτήρας που «βιώνει» την αλλαγή βρίσκεται στον πυρήνα της δράσης και της εξέλιξης της ιστορίας. Τυχόν ασυνέπεια στη ριζική αλλαγή του χαρακτήρα, βάσει των κινήτρων του, έχει ως αποτέλεσμα έναν αποτυχημένο χαρακτήρα. Κι αυτό διότι, το γεγονός της αξιοποίησης των κινήτρων συμβάλλει στην εξέλιξη της αφήγησης και στη λογοτεχνική αληθοφάνεια (Κωτόπουλος, 2012).

Ομοίως, οι στατικοί χαρακτήρες συμβάλλουν κι αυτοί στην αφήγηση με το δικό τους τρόπο. Χαρακτηριστικό τους αποτελεί το γεγονός ότι δεν εξελίσσονται παράλληλα με την αφήγηση, ενώ οποιαδήποτε σύγκρουση τους αφήνει ανεπηρέαστους. Ωστόσο, παρά τη χαμηλή αλλά βασική λειτουργικότητά τους, ανταποκρίνονται στο ρόλο που τους ανατίθεται, ο οποίος είναι η προβολή του βασικού χαρακτήρα και το γέμισμα των κενών μεταξύ των βασικών γεγονότων της αφήγησης. Ακόμη, η παραμικρή εξέλιξη των στατικών χαρακτήρων, θα πρέπει να συνυπολογιστεί ως συμβάλλον παράγοντας στην εξέλιξη της πλοκής του αφηγήματος, και όχι μόνο στην ανάδειξη του βασικού χαρακτήρα (Κωτόπουλος, 2012).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ Γ' ΤΑΞΗΣ

3.1 Τα παιδιά ως αφηγητές/συγγραφείς μέσω της Δ.Γ

Αποδεχόμενοι την αναγνωρισιμότητα του αντικείμενου της Δ.Γ που αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, γίνεται κατανοητό γιατί το αντικείμενό της επιχειρείται να διδαχθεί και να αξιοποιηθεί από τις μικρότερες, ακόμα, ηλικίες.

Το γραπτό, "δημιουργικό" κείμενο αποτελεί έναν καινούριο κόσμο για τα παιδιά, μακριά από την ρεαλιστική πραγματικότητα. Σύμφωνα εξάλλου και με τους επίσημους υποστηρικτές της δημιουργικής γραφής το "δημιουργικό γράψιμο" είναι αντισυμβατικό, μοναδικό, ιδιαίτερο και εκφραστικό, ενώ φαίνεται να αντιτίθεται στο κλασικό, παραδοσιακό λογοτεχνικό κείμενο (Dawson, 2005). Οι Πασσιά και Μανδηλαράς ορίζουν ως βασικό σκοπό της Δημιουργικής Γραφής την ευρύτερη αναζήτηση και υιοθέτηση του προσωπικού τρόπου γραφής του κάθε μαθητή / της καθεμιάς μαθήτριας (Πασσιά & Μανδηλαράς, 2001). Όταν τα παιδιά μπαίνουν συνήθως στην διαδικασία δημιουργικού γραψίματος, μιμούνται καταστάσεις, αντικείμενα, ακόμα και ανθρώπους χωρίς να χρειάζεται να πείσουν για την αληθοφάνεια αυτών των εγχειρημάτων τους. Οι νέες σελίδες που γράφονται αποτελούν το φυσικό τους σύνορο, ανάμεσα στον ιδεατό τους πλανήτη και στον πραγματικό (Καλογήρου, 2004).

Τις περισσότερες φορές η διαδικασία του δημιουργικού γραψίματος από τα παιδιά πραγματοποιείται είτε μέσω του παιχνιδιού, είτε μέσω των παραμυθιών και των παιδικών βιβλίων. Μέσα από το παιχνίδι οι λέξεις αποκτούν άλλη διάσταση, ξεφεύγουν από τη συμβατική τους χρήση. Ο λόγος αναδιαμορφώνεται, όλες οι σχέσεις σημαίνοντος-σημαινόμενου αλλάζουν (Lyotard, 1988). Το παιχνίδι αποτελεί την πρώτη ευκαιρία για δημιουργική έκφραση και κατ' επέκταση για δημιουργικό γράψιμο.

Έπειτα υπάρχει και ο κόσμος των παιδικών βιβλίων και κυρίως των παραμυθιών, όπου μέσα από την αξιοποίηση τους, τα παιδιά μπαίνουν στην διαδικασία σύνθεσης δημιουργικών ιστοριών και κατ' επέκταση δημιουργικού γραψίματος. Η ύπαρξη των παραμυθιών, σχεδόν, συμβαδίζει με την ύπαρξη του ανθρώπινου είδους. Κάθε φυλή, έθνος, χώρα έχει να διηγηθεί και μια ιστορία. Τα παραμύθια στο πέρασμα των αιώνων αναδιαμορφώνονται κι εκσυγχρονίζονται, ενώ παράλληλα σαν λογοτεχνικό είδος χαρακτηρίζονται από την καθολικότητα και την αποδοχή των εκάστοτε πολιτιστικών ετεροτήτων (Μ. Kanatsouli, 2007). Όλα τα παιδικά βιβλία, ανεξαιρέτως, είναι αυτά που παρακινούν κι αιχμαλωτίζουν το

ενδιαφέρον και την προσοχή των παιδιών, απλά με το να τους τοποθετούν σε μαγικά μέρη και να συναντούν φανταστικούς ήρωες. Το γεγονός αυτό και μόνο τα καθιστά ως το πιο σημαντικό λογοτεχνικό είδος στην παιδική ηλικία, ακόμη και στη σύγχρονη εποχή (G. Jean, 1993). Μέσα από τον κόσμο των παιδικών βιβλίων, τα παιδιά μπαίνουν σε μια διαδικασία να κατανοήσουν και να αντιμετωπίσουν την πραγματικότητα (P. Papanikolaou & T. Tsilimeni, 1992). Μέσα από τον κόσμο παιδικών βιβλίων και πρωτίστως των παραμυθιών τα παιδιά εκκινούν και την διαδικασία δημιουργικής γραφής κειμένων.

Στο βιβλίο *η Γραμματική της Φαντασίας* του Ροντάρι, ο ίδιος αναφέρεται στους τρόπους με τους οποίους η παραγωγή ιστοριών από τα ίδια τα παιδιά γίνεται με έναν τρόπο πιο εύκολο, ευχάριστο και δημιουργικό. Ειδικότερα, η παραγωγή ιστοριών μετά την προβολή εικόνων, ο αυτοσχεδιασμός, η παραγωγή ιστοριών χωρίς τέλος ή χωρίς τίτλο, το ανακάτεμα των ιστοριών και των σκηνικών, αποτελούν ορισμένες από τις προτάσεις του Ροντάρι (Rodari, 2003). Συνεπώς, όλες οι προτάσεις αυτές και γενικότερα η παραγωγή γραπτών κειμένων μέσα από το παιχνίδι και από την αξιοποίηση των παραμυθιών, κυρίως ενισχύουν την φαντασία των παιδιών και πυροδοτούν, τελικά, την διαδικασία παραγωγής γραπτού κειμένου από μέρος τους. Αν και η αλήθεια βρίσκεται στο γεγονός πως τα παιδιά συνήθως φτάνουν μέχρι το σημείο να δημιουργούν τις ιστορίες, συνδυαστικά με τη βοήθεια των εκάστοτε εκπαιδευτικών καταλήγουν και στο σημείο να τις γράφουν (P. Papanikolaou & T. Tsilimeni, 1992).

3.2 Η Δημιουργική Γραφή στα μικρά παιδιά

Η Δημιουργική Γραφή κερδίζει ολοένα και περισσότερο έδαφος, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης ανεξαιρέτως. Μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών με το αντικείμενο της πληθαίνουν και αυξάνονται. Ωστόσο, η φήμη της έχει φτάσει και εδραιωθεί και στις πρώτες βαθμίδες, στο δημοτικό σχολείο. Αν και η ιστορία της ξεκινά από πολύ παλιά, από την περίοδο της αρχαιότητας, μόλις που έχει εισέλθει στον χώρο της εκπαίδευσης με δειλά βήματα και πολλές φορές με ανεπιτυχείς ιδέες κι εφαρμογές.

Ο όρος της Δημιουργικής Γραφής κατά τον Σουλιώτη αφορά τη δυνατότητα του ανθρώπου να τιθαसेύσει τις δημιουργικές του σκέψεις και να τις αποτυπώνει γραπτώς (Σουλιώτης, 1995). Ο όρος της Δημιουργικής Γραφής που άρρηκτα συνδέεται με τον αγγλοσαξονικό όρο "creative writing", αναφέρεται και σε εκπαιδευτικό επίπεδο σε οποιοδήποτε είδος μη συμβατικής γραφής, που δε στηρίζεται σε καμία τεχνική του λόγου, ούτε

και την χρησιμοποιεί. Κατά τους Witty & La Brand (1963), ο όρος Δημιουργική Γραφή εκπροσωπεί έναν ελεύθερο τρόπο γραφής κι έκφρασης εμπειριών, που λαμβάνει χώρο σε οποιαδήποτε στιγμή. *"Είναι ένα πιο σύγχρονο και οριζόμενο μέσα από τη διαδικασία της συγγραφής όνομα, γι' αυτό που παραδοσιακά ονομάζεται λογοτεχνία. Είναι μια μορφή καλλιτεχνικής έκφρασης, η οποία αντλεί από τη φαντασία για να παράγει νόημα με τη χρήση των καλλολογικών στοιχείων, της αφήγησης και της δραματικής τέχνης (Βασιλάκη & Γιαννακουδάκης, 2009)".*

Ερχόμενοι στην εκπαίδευση και πιο συγκεκριμένα στην εκπαιδευτική διαδικασία, η Δημιουργική Γραφή αποτελεί μια σύγχρονη εκπαιδευτική μέθοδο, ευρέως διαδεδομένη σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με βασικό κίνητρο να βοηθήσει τους μαθητές σε επίπεδο έκφρασης, γραφής και διαχείρισης του λόγου. Πρόκειται για μια εκπαιδευτική διαδικασία κατά την οποία επιτυγχάνεται η παραγωγή γραπτού λόγου δημιουργικά, απαλλαγμένη από αξιολογικά και μαθησιακά πλαίσια (Σουλιώτης, 1995). Στο χώρο της εκπαίδευσης η Δημιουργική Γραφή θεωρείται σε ένα πρώτο επίπεδο ως μια ελεύθερη έκφραση προσωπικών ιδεών, απόψεων, γνώσεων και συναισθημάτων των παιδιών και σε ένα δεύτερο επίπεδο ως μια δημιουργική γραπτή αποτύπωση της γενικής, αυτής ελεύθερης σκέψης και ενσυναίσθησης (Μουλά, 2012). Η Δημιουργική Γραφή είναι ένας τρόπος ο μαθητής / η μαθήτρια να εξοικειωθεί με τον λόγο και τη διαδικασία γραφής συνδυαστικά με το παιχνίδι ή την αξιοποίηση των παραμυθιών και παιδικών βιβλίων, αποκτώντας έτσι τον προσωπικό του/της χαρακτήρα γραψίματος (Πασσιά & Μανδηλαράς, 2001). Μέσα από την Δημιουργική Γραφή, καλλιεργείται σε πολλαπλά επίπεδα ο μαθητής/η μαθήτρια, ενισχύεται η αυτοπεποίθηση του/της, αναδιαμορφώνεται η προσωπικότητά του/της, βελτιώνεται η γλωσσική, διανοητική και συναισθηματική του/της εξέλιξη (Benton, 1999), με αποτέλεσμα στόχος των νέων αναλυτικών προγραμμάτων να είναι η συμπερίληψη της διδασκαλίας της σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, ξεκινώντας κιόλας από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

3.3 Η Δημιουργική γραφή στο δημοτικό μέσα από τα Α.Π

Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε πως τα παιδιά μπορούν να σταθούν και να υπάρξουν τόσο ως αφηγητές, όσο και ως συγγραφείς έργων δημιουργικής γραφής. Ωστόσο η πραγματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος ακόμη και στις πιο αθώες, στις πρώτες τάξεις του δημοτικού

σχολείου, δυσχεραίνει ή και αποκόβει αυτή την δυνατότητα στα παιδιά, της σύνθεσης δηλαδή ενός δημιουργικού γραψίματος.

Η πραγματικότητα έγκειται στο γεγονός πως η παραγωγή γραπτού λόγου ακολουθεί στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και συγκεκριμένα, στο δημοτικό σχολείο έναν μονοδιάστατο δρόμο. Υπηρετώντας και ακολουθώντας έναν παραδοσιακό τρόπο, τα σημερινά γλωσσικά εγχειρίδια περιέχουν και συμπεριλαμβάνουν ασκήσεις γραπτού λόγου, που απευθύνονται είτε συγκεκριμένα στο περιεχόμενο του κειμένου στο οποίο αντιστοιχούν, είτε ευρύτερα στην διαδικασία παραγωγής του ίδιου. Οι εν λόγω ασκήσεις γραπτού λόγου αποτελούν και το υλικό των αντίστοιχων προγραμμάτων σπουδών, που κάθε χρόνο δημοσιοποιούνται μέσω ΦΕΚ για την ορθή λειτουργία των σχολικών μονάδων (Βακάλη, 2014).

Τα προγράμματα σπουδών, ωστόσο, ανά τακτικά χρονικά διαστήματα αναδιαμορφώνονται, επιδιώκοντας να αναφέρονται σε κάτι καινούριο. Έτσι, αναφέρονται μέσα από δραστηριότητες παραγωγής γραπτού λόγου σε «συνθέσεις κειμένων» ή σε «εκθέσεις». Μάλιστα τα τελευταία χρόνια έχουν αρχίσει δραστηριότητες, παρόμοιες με των παλαιότερων εγχειριδίων καθώς και άλλες, απλά μετονομαζόμενες ή ενισχυμένες με ένα ευρύτερο περιεχόμενο, να τείνουν να χαρακτηρίζονται ως πιο σύγχρονες και το τελευταίο διάστημα να κατηγοριοποιούνται ως δραστηριότητες Δημιουργικής γραφής (Βακάλη, 2014).

Η ιστορία ξεκινά σιγά-σιγά από το 1982 κι έπειτα. Πιο συγκεκριμένα στα Αναλυτικά προγράμματα αρχίζει ο όρος «έκθεση» στις δραστηριότητες παραγωγής γραπτού λόγου να αντικαθίσταται από τον όρο «έκφραση». Ειδικότερα, το *Αναλυτικό Πρόγραμμα του 1982 ορίζει πως οι μαθητές «ασκούνται στη δημιουργική γραπτή έκφραση (ημερολόγιο, σημειώματα, ευχετήρια, ανακοινώσεις, περιγραφές, ιστορίες, βιογραφίες, εφημερίδα, θέατρο, κτλ.)*. Από το 80' κι έκτοτε οι δραστηριότητες παραγωγής γραπτού λόγου τείνουν να εμφανίζονται με μια πιο ελεύθερη και δημιουργική διάσταση, με τον τίτλο πολλές φορές «Σκέφτομαι και γράφω» (Βακάλη, 2014).

Από τη μία φαίνεται πως οι μαθητές κλίνονται να γράψουν με πιο ελεύθερο τρόπο τις εμπειρίες και τους προβληματισμούς τους, να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους, να αποκαλύψουν την φωνή τους με σκοπό να ακουστεί (Χατζηγιάννη, 2002). Από την άλλη, πάλι, φαίνεται πως κλίνονται να υπακούσουν σε μια σχηματοποιημένη δομή, προγραμματισμένη να υπηρετεί το διδακτικό αντικείμενο της αντίστοιχης ενότητας του γλωσσικού μαθήματος (Γ. Σπανός, 1994). Ωστόσο, παρά την εμφάνιση δραστηριοτήτων με μια πιο ελεύθερη και δημιουργική διάσταση, μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του '90 μονάχα λίγες είναι οι εξαιρέσεις

(προσκλήσεις, ανακοινώσεις, ευχετήρια, σημειώσεις) που μπορούν να αποτελέσουν όντως δραστηριότητες Δημιουργικής γραφής και περιορίζονται στο να μην αξιοποιούνται, εντέλει, από καμία τάξη του δημοτικού (Οικονόμου, 1998).

Από το 2001 και μετά, αρχίζει να γίνεται αναφορά στα αναλυτικά προγράμματα σε πολυτροπικά κείμενα. Στην περίπτωση αυτή, οι μαθητές στα πλαίσια απόδοσης μιας αποτελεσματικής επικοινωνίας, καλούνται να ασκηθούν σε ποικίλα είδη λόγου για την παραγωγή προφορικού, γραπτού και πολυτροπικού κειμένου. Η διαδικασία αυτή συμβαδίζει με τους στόχους του Διαθεματικού Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών του γλωσσικού μαθήματος, όπου κύρια πρόβλεψη αποτελεί οι μαθητές να προβούν στην παραγωγή γραπτού λόγου ακολουθώντας τα βασικά στάδια συγγραφής και δημιουργίας ενός γραπτού κειμένου, δηλαδή του σχεδιασμού, της γραφής, του ελέγχου και σε τελική φάση, της βελτίωσης του. Αν και γίνεται λόγος στα αναλυτικά προγράμματα για δημιουργικότητα και παρά την εμφάνιση νέων κειμένων όπως τα πολυτροπικά, η εφαρμογή της Δημιουργικής Γραφής στην σχολική πραγματικότητα αποτελεί μια μικρή προσπάθεια των τελευταίων χρόνων, η οποία επιτυγχάνεται μόνο με την εμφάνιση ορισμένων δραστηριοτήτων που συμπεριλαμβάνονται στα αναλυτικά προγράμματα και μπορούν να θεωρηθούν και να χαρακτηρισθούν ως δραστηριότητες Δημιουργικής Γραφής (Μουλά, 2012).

3.4 Τα Αναλυτικά Προγράμματα στην Ελλάδα

Προσπάθεια για την συμπερίληψη της Δημιουργικής Γραφής στα αναλυτικά προγράμματα υπάρχει, αλλά ποιοι λόγοι συντρέχουν ώστε να σημειώνεται τελικά η αξία αυτών των προγραμμάτων τόσο πολύ; Ποια είναι η πραγματικότητα που υπογραμμίζει αυτή τους την σημασία;

Τα Αναλυτικά Προγράμματα ορίζουν τεχνικά τη διδασκαλία και τη γνώση, το περιεχόμενο, τον τρόπο, τον χρόνο, τους σκοπούς, τους στόχους και τις διδακτικές μεθόδους που αφορούν κάθε γνωστικό αντικείμενο κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους. Είναι αυτά που αφενός, σχεδιάζουν ουσιαστικά το περιεχόμενο της διδακτικής διαδικασίας, δίνοντας τις κατευθυντήριες γραμμές που πρέπει να ακολουθηθούν από τους/τις εκπαιδευτικούς και αφετέρου ορίζουν τα αξιολογικά αποτελέσματα τόσο της διδασκαλίας, όσο και της μάθησης γενικότερα (Δενδρινού & Ξωχέλλης, 2000). Αποτελούν, λοιπόν, μια δομημένη διδακτική πρόταση που δύναται να αφορά τη διδασκαλία μιας ολόκληρης εκπαιδευτικής βαθμίδας ή και

μονάχα μιας τάξης, αναφορικά με ένα συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο ή ακόμη και με ένα σύνολο γνωστικών αντικειμένων (ανακτήθηκε από το https://el.wikipedia.org/wiki/Αναλυτικό_πρόγραμμα, στις 29/08/2022//). Τα Αναλυτικά Προγράμματα αποτελούν επίσημα έγγραφα του κράτους, τα οποία συντάσσονται από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, εκδίδονται από το Υπουργείο Παιδείας υπό μορφή νομικών διατάξεων και κειμένων, ως υπουργικές αποφάσεις σε Προεδρικά Διατάγματα και δημοσιεύονται σε ΦΕΚ (Δενδρινού & Ξωχέλλης, 2000). Καθορίζονται στο σύνολό τους ή μονομερώς από κάποια θεσμική αρχή, αφορούνται από κάποια θεωρία μάθησης και φυσικά εκφράζουν τις κοινωνικές ανάγκες του συνόλου στο οποίο απευθύνονται και συντάσσονται (ανακτήθηκε από το https://el.wikipedia.org/wiki/Αναλυτικό_πρόγραμμα, στις 29/08/2022).

3.4.1 Σύντομη Ιστορική αναδρομή για τα Αναλυτικά Προγράμματα στην Ελλάδα

Ιστορικά τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (ΑΠΣ) στην ελληνική εκπαίδευση από την περίοδο της Μεταπολίτευσης ως το 1997, παρά τις συνεχόμενες αλλαγές και παρεμβάσεις, συνέχισαν να έχουν τέτοια μορφή που τα χαρακτήριζε κατεξοχήν ως συμβατικά προγράμματα. Τα εν λόγω προγράμματα είχαν ως κύριο χαρακτηριστικό τους τις δασκαλοκεντρικές μεθόδους διδασκαλίας κι εμφανίζονταν ως ολοκληρωμένες προτάσεις, αναφορικά με τη διαμόρφωση και τη διεξαγωγή του μαθήματος. Κυρίως στόχευαν στην επίτευξη γνωστικών στόχων και λιγότερη έμφαση έδιναν στη μαθησιακή διαδικασία, αγνοώντας τις συγκεκριμένες ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις κλίσεις των μαθητών. Τα ψεγάδια των προγραμμάτων συνοπτικά εντοπίζονταν στις εξής περιοχές: ασαφής και απροσδιόριστη τοποθέτηση στόχων, στείρα αποστήθιση γνώσεων και πληροφοριών, οριοθετημένο περιεχόμενο διδακτέας ύλης, καθορισμένος και τυπικός προγραμματισμός της διδασκαλίας, πολύ μικρή έως και περιορισμένη δυνατότητα ανάληψης πρωτοβουλιών από τον εκπαιδευτικό. Με τις εκπαιδευτικές αλλαγές που επιχειρήθηκαν κατά την περίοδο 1997-2003, καταβλήθηκε προσπάθεια τα ΑΠΣ να αλλάξουν και να μεταλλαχθούν σε ευέλικτα προγράμματα, με στόχο να αντιμετωπιστεί η μάθηση όχι ως ένας χώρος με σκοπό τον καταιγισμό γνώσεων προς απομνημόνευση τους, αλλά ως μια δημιουργική καλλιέργεια των τρόπων κατάκτησης της γνώσης μέσα από συμμετοχικές και βιωματικές διαδικασίες (Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, 1997). Επίσης, από το 2003, με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και τα ΑΠΣ για την υποχρεωτική εκπαίδευση, εισήχθη στο περιεχόμενο τους η έννοια της διαθεματικότητας και η

προσέγγιση της γνώσης βάσει αυτής. Μάλιστα άρχισε κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας να γίνεται και μια διασύνδεση ανάμεσα στα προς διδασκαλία γνωστικά αντικείμενα. Τα προγράμματα αυτά στόχευαν στη διασφάλιση της συνέχειας της διδασκόμενης ύλης, στην εξάλειψη της αποσπασματικότητας της γνώσης, στην αποφυγή επικαλύψεων της ύλης, καθώς και στη δημιουργία ενός πλαισίου που θα διασφάλιζε μεγαλύτερη αυτονομία στον εκπαιδευτικό (ανακτήθηκε από το http://www.pi-schools.gr/paideia_dialogos/analitika-programata.pdf στις 29/08/2022).

3.5 Οι ασκήσεις Δημιουργικής Γραφής στο μάθημα της Γλώσσας σύμφωνα με το Α.Π.Σ

Σημαντική η σημασία και η συμβολή της Δημιουργικής Γραφής στην προσωπική εξέλιξη του κάθε μαθητή/ της καθεμίας μαθήτριας πολλαπλά. Σημαντική και αξιοσημείωτη είναι και η ύπαρξη των αναλυτικών προγραμμάτων στην σχολική κι εκπαιδευτική πραγματικότητα τόσο διοικητικά, όσο και μαθησιακά. Ποια είναι όμως η πραγματική τους διασύνδεση και συνύπαρξη στην ελληνική εκπαίδευση και πιο συγκεκριμένα στο μάθημα της γλώσσας;

Πρωτίστως, πρέπει να σημειωθεί για μία ακόμη φορά πως η Δημιουργική Γραφή ως μέθοδος διδασκαλίας δεν δίνει έμφαση στην ακριβή μετάδοση πληροφοριών, στην λογική, καθορισμένη και αντικειμενική μετάδοση της γνώσης, ούτε στην αναδημιουργία ακόμη μιας γνώσης που έχει ήδη κατακτηθεί. Απεναντίας, εμβαθύνει στην δημιουργική δραστηριότητα και στην ελεύθερη και πρωτότυπη αξιοποίηση των προσωπικών εμπειριών, ιδεών, σκέψεων και συναισθημάτων. Η Δημιουργική Γραφή, είναι αυτή που οδηγεί στην παραγωγή τρόπου γραφής, χαρακτηριζόμενου ως λογοτεχνικού γραψίματος (Protherough, 1983). Τοποθετούμενοι στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, ωστόσο, παρατηρείται πως οι μαθητές/ μαθήτριες αποκλίνουν από τη λογοτεχνική γραφή, μιας και κατ' επανάληψη ασκούνται κυρίως στη γραφή πεζών κειμένων. Το κείμενο συνιστά μια βασική μορφή επικοινωνίας και αποτελεί μια ολότητα στο σύνολό του. Το κείμενο μπορεί να οριστεί ως μια αυτόνομη ύπαρξη προφορικού ή γραπτού λόγου, η οποία χαρακτηρίζεται από ολότητα γλώσσας, προθέσεων και καταστάσεων (Γεωργακοπούλου Α. & Γούτσος Δ., 1999). Στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, ακόμη και στις μέρες μας, αξιοποιούνται συγκεκριμένα κείμενα από τα οποία απουσιάζει η ελεύθερη και ιδιαίτερη χρήση των προσωπικών εμπειριών, ιδεών, σκέψεων και συναισθημάτων των μαθητών/μαθητριών. Παρόλο αυτά ευκαιρίες για έναυσμα και ξεκίνημα στη δημιουργική γραφή, αν και περιορισμένες αρκετά, υπάρχουν στο μάθημα της γλώσσας και

στα σχολικά βιβλία που προτείνονται και χρησιμοποιούνται για τη διδασκαλία του εν λόγω αντικειμένου.

Βάσει των ΦΕΚ που έχουν δημοσιευτεί, υπάρχουν ορισμένες δραστηριότητες οι οποίες δύναται να χαρακτηρίζονται, σύμφωνα με την προαναφερθείσα ανάλυση, ως δραστηριότητες δημιουργικής γραφής κι εμπεριέχονται στα τωρινά σχολικά εγχειρίδια. Στη συνέχεια καταγράφονται μερικές, ενδεικτικές ασκήσεις που χαρακτηρίζονται και ως δραστηριότητες δημιουργικής γραφής και συμπεριλήφθηκαν σε δημοσιευμένα ΦΕΚ. Ειδικότερα, σε πρώτη φάση βάσει του ΦΕΚ 561/1999, ως δραστηριότητες δημιουργικής γραφής προτείνονται οι εξής: ο μαθητής/η μαθήτρια να μπορεί:

- να γράφει διαλόγους
- να πραγματοποιεί αφηγήσεις για περιστατικά πραγματικά ή πλαστά που περιέχουν και διαλογικά μέρη
- να γράφει κείμενα πεζά ή ποιητικά προσέχοντας τη μορφή τους
- να περιγράφει τα συναισθήματά του/της στο ημερολόγιό του/της ή σε ένα φίλο του/της
- να προσπαθεί να αποδώσει με τον γραπτό λόγο ένα εικαστικό έργο, έναν χάρτη, μια φωτογραφία, έναν πίνακα ζωγραφικής, ένα διάγραμμα (Βακάλη, 2014).

Στη συνέχεια, σε μετέπειτα φάση βάσει του ΦΕΚ 1373/2001, ως δραστηριότητες δημιουργικής γραφής μπορούν να αξιοποιηθούν οι εξής: ο μαθητής/η μαθήτρια να μπορεί να δημιουργήσει:

- αφήγηση
- γράψιμο παραμυθιών
- αναδιατύπωση κειμένου
- γράψιμο ποικίλων γλωσσικών μορφών για διάφορους στόχους (λογαριασμοί, ημερολόγιο, κατάλογοι, τίτλοι)
- περιγραφή ενός θέματος από άλλη οπτική
- αλλαγή πλοκής μιας ιστορίας ή συμπλήρωση μιας ημιτελούς ιστορίας ή γραπτή απόδοση μιας ιστορίας που απεικονίζεται σε σειρά εικόνων
- διατύπωση υποθέσεων για το παρόν το παρελθόν και το μέλλον (Βακάλη, 2014).

Συγκεντρωτικά μέσα από τα ΦΕΚ έχουν καταγραφεί να αποτελούν δραστηριότητες, που ταιριάζουν στον χαρακτήρα και στο περιεχόμενο της Δημιουργικής Γραφής, αυτές στις οποίες ο μαθητής/η μαθήτρια μπαίνει στη διαδικασία να:

- γράφει ποικίλα αφηγηματικά κείμενα, όπως βιωματικές ή πλαστές ιστορίες
- συνδυάζει λόγο και εικόνα, συνθέτοντας κόμικ
- γράφει βιογραφικό σημείωμα
- γράφει μια δημοσιογραφική είδηση για το σχολικό περιοδικό
- κρατάει ημερολόγιο
- γράφει χιουμοριστικές ιστορίες, ιστορίες φρίκης, δράσης και μυστηρίου και να τις ξαναζωντανεύει με κατάλληλη εικονογράφηση
- γράφει αφηγήσεις για το ίδιο περιστατικό από διαφορετική οπτική γωνία
- συνδυάζει τους αφηγηματικούς τρόπους, αφήγηση και διάλογο στην ιστορία του/της (Βακάλη, 2014).

3.6 Οι ασκήσεις Δημιουργικής Γραφής στο βιβλίο της Γλώσσας της Γ' τάξης, σύμφωνα με το Α.Π.Σ. του 2003

Σε ορισμένες τάξεις του δημοτικού υπάρχει μεγαλύτερη εμβέλεια για εφαρμογή δραστηριοτήτων που ταιριάζουν με τον χαρακτήρα της Δημιουργικής Γραφής, ειδικά όπως παρουσιάστηκε σε προηγούμενα κεφάλαια. Το περιεχόμενο και το πρόγραμμα σπουδών του μαθήματος της Γλώσσας της Γ' δημοτικού παρέχει αυτή την δυνατότητα και με τα ισχύοντα, σχολικά βιβλία. Βάσει του προγράμματος σπουδών του 2003, ως δραστηριότητες που προσιδιάζουν στο περιεχόμενο της Δημιουργικής Γραφής και περιέχονται στα γλωσσικά εγχειρίδια της Γ' τάξης, προβάλλονται σε γενικό πλαίσιο οι εξής ακόλουθες:

- γλωσσικά παιχνίδια
- σύνθεση θεατρικών διαλόγων, διαλόγων σε εικονογραφημένες ιστορίες
- συμπλήρωση και σύνθεση αιτήσεων, επιστολών κτλ.
- κατασκευή αφισών
- ετοιμασία προσκλήσεων, γραφή ανακοινώσεων
- σύνταξη άρθρων για τη σχολική εφημερίδα
- μετασχηματισμός κειμένου σύμφωνα με ορισμένο κριτήριο, π.χ. αρχή του κειμένου από τη μέση της ιστορίας
- κρυπτόλεξα, ακροστιχίδες, αραχνογράμματα με οικογένειες λέξεων

- αλφαβητική σειρά λέξεων, αντιστοίχιση λέξεων και φράσεων με συνώνυμες
- αντιστοίχιση προτάσεων με σωστή σημασία
- ευχετήρια κάρτα. αφίσα ή διαφήμιση
- παραγωγή πολυτροπικών κειμένων (με εικόνα και ήχο) για τις ανάγκες συγκεκριμένης περίπτωσης επικοινωνίας (π.χ.: πολυτροπικά κείμενα για τη δημοσιοποίηση και ανάρτηση δράσης στη σχολική ιστοσελίδα)
- πειραματισμοί με καθοδηγημένο γράψιμο (δόμηση κειμένων, με βάση εικόνες ή αυτοτελείς τίτλους ή ημιτελείς προτάσεις/παραγράφους, μέσω ιδεοθύελλας κ.ο.κ.)
- πειραματισμοί με δημιουργική γραφή (π.χ. διήγηση με εικόνες, ερμηνεία φωτογραφιών)
- κείμενα πολυτροπικά (π.χ. πληροφορίες από τη σχολική ιστοσελίδα)
- κείμενα ηλεκτρονικά (π.χ. πληροφορίες από σχετικές με το θέμα ιστοσελίδες)
- αντιγραφή επιλεγμένων χωρίων από τα σχολικά βιβλία με ορισμένο κριτήριο και στο πλαίσιο πραγματικής ή εικονικής περίπτωσης (π.χ. από κείμενο για το περιβάλλον εντοπίζονται, συνάγονται και αντιγράφονται οι σχετικές συμβουλές-συναισθήματα σε χαρτόνια για ανάρτηση στην τάξη) (Βακάλη, 2014).

Αναλυτικότερα, ως δραστηριότητες που προσιδιάζουν στο περιεχόμενο της Δημιουργικής Γραφής και περιέχονται στα γλωσσικά εγχειρίδια της Γλώσσας της Γ' τάξης βάσει του Α.Π.Σ. του 2003, παρουσιάζονται πιο συγκεκριμένα στη συνέχεια με ακριβείς λεπτομέρειες. Η έρευνα και καταγραφή των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων πραγματοποιήθηκε ειδικότερα με σκοπό την εκπόνηση της εν λόγω διπλωματικής εργασίας.

3.6.1 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 1ης Διδακτικής Ενότητας

Τίτλος ενότητας :

ΠΑΛΙ ΜΑΖΙ

Στη συγκεκριμένη ενότητα τα είδη λόγου είναι τα εξής:

- Εισαγωγή στον αναφορικό λόγο : Περιγραφή-Αφήγηση
- Λογοτεχνικά κείμενα, κείμενα – σχόλια σε φωτογραφίες (λεζάντες)
- Μαρτυρίες – βιοματική αφήγηση
- Ενημερωτικά κείμενα από ιστοσελίδες, κόμικς, χάρτες

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Στην παρούσα ενότητα του σχολικού βιβλίου, δραστηριότητες δημιουργικής γραφής μπορούν να αποτελέσουν οι εξής ακόλουθες:

1η Δραστηριότητα: βιβλίο σελ. 11, πρώτο τεύχος, άσκηση 4

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης. Αφήγηση σε ομάδες μιας φανταστικής ιστορίας με θέμα τις διακοπές του καλοκαιριού σε πρώτη φάση και ανακάλυψη των φανταστικών στοιχείων της ιστορίας με διερευνητικές ερωτήσεις από τις ομάδες της τάξης σε δεύτερη φάση.

Δραστηριότητα: Η καλύτερη στιγμή των διακοπών μου

4) Η δασκάλα ή ο δάσκαλος σας βοηθά να χωριστείτε σε ομάδες. Το κάθε παιδί θα διηγηθεί στην ομάδα του μια ιστορία από τις διακοπές του, προσθέτοντας με τη φαντασία του κάτι που δεν είναι αληθινό. Κάθε ομάδα αποφασίζει ποια ιστορία θα ανακοινωθεί στην τάξη. Οι άλλες ομάδες θα προσπαθήσουν να βρουν τα στοιχεία της ιστορίας που δεν είναι πραγματικά. Κάθε ομάδα έχει δικαίωμα να κάνει μόνο δύο ερωτήσεις για να τα ανακαλύψει.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την αφήγηση (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Πάλι μαζί,
- χρήση αφηγηματικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης για την εξιστόρηση μιας καλοκαιρινής περιπέτειας στις διακοπές με συμπερίληψη μη ρεαλιστικών στοιχείων, με σκοπό την ανακάλυψη αυτών από τις ομάδες της τάξης,
- εγγραφή κειμένου βάσει των προσωπικών εμπειριών των μαθητών και εξιστόρηση συμβάντων στα οποία μπορεί να συμμετείχαν οι ίδιοι οι μαθητές,
- εγγραφή κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών(βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- χρήση ουσιαστικών και ρημάτων για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),
- αφήγηση σε α' πρόσωπο,
- πραγματοποίηση αφήγησης με ομοδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση,

- αφήγηση των μαθητών μέσα από κάποιον χαρακτήρα και συγκεκριμένα τον εαυτό τους.

2η Δραστηριότητα: βιβλίο σελ. 25, πρώτο τεύχος, άσκηση "Ένα αστείο περιστατικό"

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης με θέμα "Ένα αστείο περιστατικό".

Δημιουργία ιστορίας κατόπιν περιγραφής εικόνων που δίνονται και συνέχεια της ιστορίας κατόπιν απόδοσης ενός προσωπικού τέλους, με βάση την φαντασία των παιδιών.

Δραστηριότητα: Ένα αστείο περιστατικό

Διηγούμαι με εικόνες

1. Συνέχισε την ιστορία βρίσκοντας ένα δικό σου ευχάριστο τέλος. Ζωγράφισέ το στο τέταρτο κουτάκι.
2. Δώσε έναν τίτλο για κάθε σκίτσο.
3. Διηγήσου στην ομάδα σου προφορικά το αστείο περιστατικό.
4. Γράψε στο τετράδιό σου την ιστορία που διηγήθηκες στην ομάδα σου

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα την αφήγηση (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Πάλι μαζί,
- χρήση αφηγηματικού λόγου για την δημιουργία της ιστορίας με κατεύθυνση τις εικόνες που δίνονται στο σχολικό βιβλίο και συνέχιση της ιστορίας αυτής με βάση την φαντασία των μαθητών,
- αφήγηση περιστατικού με τη βοήθεια εικόνων,
- μετασχηματισμός κειμένου,
- εγγραφή κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης στην προσπάθεια απόδοσης του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- χρήση ουσιαστικών και ρημάτων για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση γ' πληθυντικού προσώπου αφήγησης,
- πραγματοποίηση αφήγησης με ετεροδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση,
- σκηνοθέτηση και αφήγηση της ιστορίας μέσα από τους χαρακτήρες των εικόνων.

3η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών σελ.17, πρώτο τεύχος, άσκηση "Το πάθημα των διδύμων"

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης με θέμα "Το πάθημα των διδύμων". Ανάγνωση και αφορμηση για την παραγωγή αφήγησης του κειμένου σελ 21, βιβλίο, με τίτλο "Δεν είναι τρελοί οι δίδυμοι". Δημιουργία ιστορίας με βάση την φαντασία των παιδιών και κατόπιν επιλογής ενός πιθανού σεναρίου, διαλέγοντας από τις δύο επιλογές που δίνονται στο τετράδιο εργασιών για τη συνέχεια της ιστορίας.

Δραστηριότητα: Το πάθημα των διδύμων

Ο συγγραφέας σκέφτηκε δύο λύσεις για να αποκαλυφθεί η αλήθεια για τους διδύμους:

α) να χτυπήσει στο χέρι του ο Ντε, που λατρεύει τη Γυμναστική και τα Μαθηματικά.

β) να αρρωστήσει ο Μπε, που προτιμάει τα Γαλλικά και τη Γεωγραφία.

Διάλεξε ποια λύση προτιμάς από τις δύο και γράψε τη συνέχεια της ιστορίας.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα την αφήγηση (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Πάλι μαζί,
- χρήση αφηγηματικού λόγου για τη σύνθεση της ιστορίας με βάση την φαντασία των μαθητών, επιλέγοντας ένα από τα δύο προτεινόμενα σενάρια εξέλιξης της πλοκής της, όπως αυτά προτείνονται και δίνονται στο βιβλίο,
- πρόταση λύσεων,
- μετασχηματισμός κειμένου,
- εγγραφή κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών(βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης στην προσπάθεια απόδοσης του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α. Π. 2003:16),
- χρήση ουσιαστικών και ρημάτων για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π.2003:15),
- χρήση γ' ενικού ή πληθυντικού προσώπου αφήγησης,
- πραγματοποίηση αφήγησης με ετεροδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση,
- σκηνοθέτηση της ιστορίας βάσει των δύο κεντρικών της χαρακτήρων.

3.6.2 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 2ης Διδακτικής Ενότητας

Τίτλος ενότητας :

ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΚΑΙ ΣΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ

Στη συγκεκριμένη ενότητα τα είδη λόγου είναι τα εξής:

- **Αναφορικός λόγος: Περιγραφή**
- Λογοτεχνικά κείμενα
- Ενημερωτικά κείμενα
- Ημερολογιακά κείμενα
- Εννοιολογικοί χάρτες

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Στην παρούσα ενότητα του σχολικού βιβλίου, δραστηριότητες δημιουργικής γραφής μπορούν να αποτελέσουν οι εξής ακόλουθες:

1η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών σελ. 21, πρώτο τεύχος, άσκηση 3

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης. Εγγραφή κειμένου με περιεχόμενο βάσει των προσωπικών εμπειριών και προτιμήσεων των μαθητών σε σελίδα ημερολογίου, με θέμα την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου.

Δραστηριότητα: Αγαπητό μου ημερολόγιο

3) Έχεις αρκετό ελεύθερο χρόνο; Γράψε τις σκέψεις σου για να τις μοιραστείς με τους συμμαθητές σου.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την αφήγηση (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Στο σπίτι και στη γειτονιά,
- χρήση αφηγηματικού λόγου για εξιστόρηση προσωπικών σκέψεων και προβληματισμών, σε κείμενο ημερολογιακής μορφής,
- εγγραφή κειμένου βάσει των προσωπικών εμπειριών των μαθητών και εξιστόρηση συμβάντων στα οποία μπορεί να συμμετείχαν οι ίδιοι οι μαθητές (βλ. Α.Π. 2003:27-28),

- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- έκφραση και δήλωση ευχάριστων σκέψεων,
- εγγραφή κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- χρήση ουσιαστικών, επιθέτων και ρημάτων (σε χρόνο ενεστώτα και στις δύο φωνές) για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου,
- χρήση των βοηθητικών ρημάτων είμαι και έχω για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση α' ενικού προσώπου αφήγησης,
- πραγματοποίηση αφήγησης με ομοδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση.

2η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών σελ. 28, πρώτο τεύχος, άσκηση 6

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα περιγραφής. Δημιουργία κειμένου με θέμα την περιγραφή μιας συλλογής προσωπικής, αφού πρωτίστως έχει παρουσιαστεί στην τάξη αντίστοιχο κείμενο με τίτλο "Οι συλλογές μου", το οποίο βρίσκεται στην ίδια σελίδα.

Δραστηριότητα: Παρουσιάζω κι εγώ τη συλλογή μου

6) Αποφασίσατε να οργανώσετε μια έκθεση με τις συλλογές σας στην τάξη. Ο καθένας θα φέρει αγαπημένα κομμάτια της συλλογής του και ένα κείμενο που θα την παρουσιάζει. Γράψε σε ένα φύλλο χαρτί το κείμενο που θα συνοδεύει τη δική σου συλλογή. Το κείμενο του Γιώργου θα σε βοηθήσει.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την περιγραφή (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Στο σπίτι και στη γειτονιά,
- χρήση αφηγηματικού λόγου για την περιγραφή ενός ή και πολλών αγαπημένων αντικειμένων, που έγιναν προσωπικές συλλογές των μαθητών,
- μετασχηματισμός κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- σύνταξη περιγραφικού κειμένου ακολουθώντας τη διαδικασία του σχεδιασμού του (προσυγγραφικό στάδιο), προχωρώντας στη γραφή του βάσει της εκδοχής του αρχικού

κειμένου (συγγραφικό στάδιο) και ολοκληρώνοντας με τον έλεγχο και τη βελτίωση του τελικού παραγόμενου κειμένου (μετασυγγραφικό στάδιο) (βλ. Α.Π. 2003:16),

- εγγραφή κειμένου βάσει των προσωπικών εμπειριών των μαθητών,
- εγγραφή κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- χρήση ουσιαστικών, επιθέτων και ρημάτων (σε χρόνο ενεστώτα και στις δύο φωνές) για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου,
- χρήση των βοηθητικών ρημάτων είμαι και έχω για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση α' ενικού προσώπου αφήγησης.

3η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών σελ. 30, πρώτο τεύχος, άσκηση 8

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα περιγραφής. Δημιουργία κειμένου με θέμα την περιγραφή ενός αγαπημένου παιχνιδιού με κατευθυνόμενες ερωτήσεις.

Δραστηριότητα: Μιλώ για ένα αγαπημένο μου παιχνίδι

8) Φέρε ένα αγαπημένο σου παιχνίδι από το σπίτι και παρουσίασέ το στην τάξη. Για να οργανώσεις καλύτερα την παρουσίαση του αγαπημένου σου παιχνιδιού, συμπλήρωσε τα παρακάτω στοιχεία της περιγραφής του.

Κατευθυνόμενες ερωτήσεις:

- Τι διάλεξα για να παρουσιάσω;
- Πώς το απέκτησα;
- Από ποια μέρη αποτελείται;
- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά κάθε μέρους;
- Πώς παίζω με το παιχνίδι μου;
- Πώς νιώθω για το αγαπημένο μου παιχνίδι;

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την περιγραφή (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Στο σπίτι και στη γειτονιά,

- *χρήση αφηγηματικού λόγου για την περιγραφή ενός αγαπημένου παιχνιδιού των μαθητών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),*
- *σύνταξη περιγραφικού κειμένου ακολουθώντας τη διαδικασία του σχεδιασμού του (προσυγγραφικό στάδιο), προχωρώντας στη γραφή του βάσει της εκδοχής του αρχικού κειμένου (συγγραφικό στάδιο) και ολοκληρώνοντας με τον έλεγχο και τη βελτίωση του τελικού παραγόμενου κειμένου (μετασυγγραφικό στάδιο), (βλ. Α.Π. 2003:16),*
- *εγγραφή κειμένου βάσει των προσωπικών εμπειριών των μαθητών,*
- *εγγραφή κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),*
- *απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),*
- *χρήση ουσιαστικών, επιθέτων και ρημάτων (σε χρόνο ενεστώτα και στις δύο φωνές) για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου,*
- *χρήση των βοηθητικών ρημάτων είμαι και έχω για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),*
- *χρήση α' ενικού προσώπου αφήγησης.*

3.6.3 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 3ης Διδακτικής Ενότητας

Τίτλος ενότητας :

ΣΤΗ ΓΗ ΚΑΙ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Στη συγκεκριμένη ενότητα τα είδη του λόγου είναι τα εξής:

- * **Αναφορικός λόγος: Περιγραφή**
- * Λογοτεχνικά κείμενα
- * Ενημερωτικά κείμενα
- * Μικρές αγγελίες
- * Μύθοι
- * Ημερολογιακά κείμενα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Στην παρούσα ενότητα του σχολικού βιβλίου, δραστηριότητες δημιουργικής γραφής μπορούν να αποτελέσουν οι εξής ακόλουθες:

1η Δραστηριότητα: βιβλίο σελ. 48, πρώτο τεύχος, άσκηση 10

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης μέσα από μια πιο ελεύθερη μορφή, με τη μορφή μιας σύμβασης λόγου, χρησιμοποιώντας και αντίστοιχο ύφος. Οι μαθητές γίνονται πρωταγωνιστές της συνέλευσης και εκφράζουν την γνώμη τους για την ζωή στον κήπο μέσα από προτάσεις που παρουσιάζουν για να βιοποριστούν σωστά στην πλασματική κοινωνία της ιστορίας.

Δραστηριότητα: Έπειτα από χρόνια...

9) Τα χρόνια έχουν περάσει και ο πληθυσμός των ζώων του κήπου έχει αυξηθεί. Ο ιδιοκτήτης του σπιτιού θέλει να μεταφέρει ορισμένα ζώα σε άλλο μέρος. Γι' αυτόν το λόγο κάνετε γενική συνέλευση και συζητάτε το θέμα. Τι θα προτείνετε στον ιδιοκτήτη του σπιτιού;

10) Η κάθε ομάδα γράφει τις προτάσεις της σε χρωματιστό χαρτί και στο τέλος τις υπογράφει. Όλη η ομάδα διαβάζει με το κατάλληλο ύφος αυτές τις προτάσεις και τις παραδίδει στο δάσκαλο, που παίζει το ρόλο του ιδιοκτήτη.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την αφήγηση (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Στη γη και στη θάλασσα,
- χρήση αναφορικού λόγου για την αφήγηση προτάσεων που αποτελούν μέρος μιας γενικής συνέλευσης από την καθεμιά ομάδα των μαθητών ξεχωριστά,
- εγγραφή κειμένου βάσει των προσωπικών εμπειριών των μαθητών,
- σύνταξη και δημιουργία προτάσεων τοποθετούμενες σε επικοινωνιακό πλαίσιο εντός μιας γενικής συνέλευσης (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του αναφορικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- εγγραφή κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003: 27-28),
- χρήση ουσιαστικών κι επιθέτων για την απόδοση του κειμένου,

- πιθανή χρήση του σχήματος της παρομοίωσης για την απόδοση του κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση α' προσώπου αφήγησης,
- αφήγηση μέσα από τους χαρακτήρες της ιστορίας, τους οποίους ενσαρκώνουν και αφουγκράζονται οι ίδιοι οι μαθητές.

2η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών σελ. 35, πρώτο τεύχος, άσκηση 3

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα ποιήματος με περιγραφικό πλαίσιο. Δημιουργία ποιητικού κειμένου με θέμα την περιγραφή του δωματίου που θα ήθελα να έχω και να μένω, με προτεινόμενες κατευθυντήριες, ερωτήσεις ύστερα από την ανάλυση του αντίστοιχου κειμένου στο βιβλίο στη σελ 46, πρώτο τεύχος. Κείμενο αφόρμησης "Σπίτι με κήπον" του Κωνσταντίνου Καβάφη.

Δραστηριότητα: Πώς θα ήθελα να είναι το δωμάτιό μου

3) Πολλές φορές ονειρευόμαστε έναν δικό μας χώρο, γεμάτο με αγαπημένα πράγματα. Παρουσίασε πώς θα ήθελες να είναι το δωμάτιό σου, γράφοντας ένα ποίημα, όπως αυτό που διάβασες στο βιβλίο σου.

Κατευθυντήριες ερωτήσεις:

Γενική εικόνα: Πώς θα ήθελα να είναι;

Περιγραφή του χώρου: Τι ονειρεύεσαι να έχει μέσα;

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον ποιητικό λόγο και συγκεκριμένα με την ποίηση (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη ποιητικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Στη γη και στη θάλασσα,
- χρήση ποιητικού λόγου για την περιγραφή του δωματίου του καθενός ξεχωριστά εκ των μαθητών,
- μετασχηματισμός κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- σύνταξη περιγραφικού ποιητικού κειμένου ακολουθώντας τη διαδικασία του σχεδιασμού του (προσυγγραφικό στάδιο), προχωρώντας στη γραφή του βάσει της εκδοχής του αρχικού κειμένου (συγγραφικό στάδιο) και ολοκληρώνοντας με τον έλεγχο και τη βελτίωση του τελικού παραγόμενου κειμένου (μετασυγγραφικό στάδιο) (βλ. Α.Π. 2003:16),

- *εγγραφή κειμένου βάσει των προσωπικών εμπειριών των μαθητών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),*
- *απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του ποιητικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),,*
- *εγγραφή κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),*
- *χρήση ουσιαστικών κι επιθέτων για την απόδοση του κειμένου,*
- *χρήση σημείων στίξης για την απόδοση του κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),*
- *χρήση α' προσώπου αφήγησης.*

3η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών σελ. 38, πρώτο τεύχος, άσκηση 7

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα περιγραφής. Δημιουργία κειμένου με θέμα την περιγραφή του αγαπημένου μου ζώου, με προτεινόμενες κατευθυντήριες, ερωτήσεις.

Δραστηριότητα: Το αγαπημένο μου ζώο

7) Έχεις κάποιο αγαπημένο ζώο; Αυτό μπορεί να είναι ένα κατοικίδιο ζώο που φροντίζεις ή ένα ζώο που θαυμάζεις, όταν το βλέπεις σε βιβλία ή στην τηλεόραση.

- Γράψε σε ένα φύλλο χαρτί ένα κείμενο που να το περιγράφει, έτσι ώστε να το γνωρίσουν καλύτερα οι συμμαθητές σου.
- Μπορείς να βάλεις φωτογραφίες, εικόνες ή ζωγραφιές του ζώου.

Οι παρακάτω ερωτήσεις θα σε βοηθήσουν να το παρουσιάσεις καλύτερα.

- Ποιο είναι το ζώο που μου αρέσει;
- Πώς είναι η εμφάνισή του;
- Ποιες είναι οι συνήθειές του;
- Ποια είναι η συμπεριφορά του;
- Τι μου αρέσει πιο πολύ σε αυτό;

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- *εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την περιγραφή (βλ. Α.Π. 2003:16),*
- *σύνταξη ποιητικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Στη γη και στη θάλασσα,*
- *χρήση αναφορικού λόγου για την περιγραφή του αγαπημένου ζώου του καθενός ξεχωριστά εκ των μαθητών,*

- εγγραφή κειμένου βάσει των προσωπικών εμπειριών των μαθητών,
- περιγραφή ζώου (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του αναφορικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- εγγραφή κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- χρήση ουσιαστικών κι επιθέτων για την απόδοση του κειμένου,
- πιθανή χρήση του σχήματος της παρομοίωσης για την απόδοση του κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση α' προσώπου αφήγησης.

4η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών σελ. 42, πρώτο τεύχος, άσκηση 3

Παραγωγή ποιητικού λόγου και συγκεκριμένα ποιήματος με περιγραφικό πλαίσιο. Δημιουργία ποιητικού κειμένου με θέμα την περιγραφή του ουρανού σε δύο φάσεις στην διάρκεια της ημέρας, κατά την περίοδο του χειμώνα, μα και κατά την περίοδο του καλοκαιριού. Δίνεται η εκκίνηση του ποιήματος και οι μαθητές πραγματοποιούν την καταγραφή της συνέχειας του, σε δύο στροφές μια για την καθεμία εποχή.

Δραστηριότητα: Συντροφιά με ένα ποίημα

3) Η Μαρία ήθελε να γράψει ένα ποίημα για τον ουρανό. Άρχισε, λοιπόν, να σκέφτεται με τι μοιάζει ο ουρανός τη νύχτα και την ημέρα, τι βλέπουμε στον ουρανό, πως αλλάζει ο ουρανός όταν έχουμε καλοκαίρι και πως όταν έχουμε χειμώνα.

Η Μαρία ξεκίνησε το ποίημα της. Βοήθησέ την να το συνεχίσει.

- Ο ουρανός τις νύχτες του καλοκαιριού είναι καλός με.....
- Ο ουρανός τις μέρες του καλοκαιριού είναι καλός με.....

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον ποιητικό λόγο και συγκεκριμένα με την ποίηση (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη ποιητικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Στη γη και στη θάλασσα,
- χρήση ποιητικού λόγου για την περιγραφή του ουρανού σε δύο φάσεις στη διάρκεια της ημέρας κατά την περίοδο δύο εποχών, του καλοκαιριού και του χειμώνα,
- μετασχηματισμός κειμένου,

- εγγραφή κειμένου βάσει των προσωπικών εμπειριών των μαθητών,
- περιγραφή τοπίου,
- εγγραφή κειμένου με σκοπό να εξάψει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του ποιητικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- χρήση ουσιαστικών κι επιθέτων για την απόδοση του κειμένου,
- πιθανή χρήση του σχήματος της παρομοίωσης για την απόδοση του κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση γ' προσώπου αφήγησης.

5η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών σελ. 42, πρώτο τεύχος, άσκηση 4

Παραγωγή ποιητικού λόγου και συγκεκριμένα ποιήματος με περιγραφικό πλαίσιο και κατευθυντήριες ερωτήσεις. Δημιουργία ποιητικού κειμένου με θέμα την περιγραφή οποιουδήποτε χώρου επιλέξουν οι μαθητές ελεύθερα. Δημιουργία παρόμοιου ποιητικού κείμενο με αντίστοιχο που έχουν διδαχθεί. Το ποίημα στη σελ. 56 στο βιβλίο, με τίτλο "Γη και θάλασσα", του Τίτου Πατρίκιου αποτελεί το ποίημα αφόρμηση για την καταγραφή ποιήματος από τους μαθητές.

Δραστηριότητα: Γράφω ένα ποίημα

4) Διάλεξε έναν χώρο. Για παράδειγμα έναν κήπο, ένα λιβάδι, μια παραλία. Φαντάσου τι μπορεί κανείς να συναντήσει εκεί και σημείωσε τα στην παρακάτω λίστα:

Χώρος: / Τι βλέπεις;; / Τι συναντάς;:

Τώρα μπορείς να γράφεις σε ένα φύλλο χαρτί κι εσύ το δικό σου ποίημα, ξεκινώντας με τον τρόπο που ξεκινά και το ποίημα του Τίτου Πατρίκιου.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον ποιητικό λόγο και συγκεκριμένα με την ποίηση (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη ποιητικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Στη γη και στη θάλασσα,
- χρήση ποιητικού λόγου για την περιγραφή οποιουδήποτε χώρου διαλέξουν οι μαθητές με τη βοήθεια κατευθυντήριων ερωτήσεων και με την χρήση και συμβουλή ποιήματος-αφόρμηση που εμπεριέχει το βιβλίο στην αντίστοιχη ενότητα,
- μετασχηματισμός κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:27-28),

- σύνταξη περιγραφικού ποιητικού κειμένου ακολουθώντας τη διαδικασία του σχεδιασμού του (προσυγγραφικό στάδιο), προχωρώντας στη γραφή του βάσει της εκδοχής του αρχικού κειμένου (συγγραφικό στάδιο) και ολοκληρώνοντας με τον έλεγχο και τη βελτίωση του τελικού παραγόμενου κειμένου (μετασυγγραφικό στάδιο) (βλ. Α.Π. 2003:16),
- εγγραφή κειμένου βάσει των προσωπικών εμπειριών των μαθητών,
- περιγραφή τοπίου,
- εγγραφή κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του ποιητικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- χρήση ουσιαστικών κι επιθέτων για την απόδοση του κειμένου,
- πιθανή χρήση του σχήματος της παρομοίωσης για την απόδοση του κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση γ' προσώπου αφήγησης.

3.6.4 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 4ης Διδακτικής Ενότητας

Τίτλος ενότητας :

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΓΥΡΩ ΜΑΣ

Στη συγκεκριμένη ενότητα τα είδη του λόγου είναι τα εξής:

- * **Εισαγωγή στον κατευθυντικό λόγο**
- * Επιχειρηματολογία
- * Οδηγία
- * Λογοτεχνικά κείμενα
- * Πληροφοριακά κείμενα
- * Ειδησεογραφικά κείμενα
- * Θεατρικό διάλογος

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Στην παρούσα ενότητα του σχολικού βιβλίου, δραστηριότητες δημιουργικής γραφής μπορούν να αποτελέσουν οι εξής ακόλουθες:

1η Δραστηριότητα: βιβλίο σελ. 71, πρώτο τεύχος, άσκηση 6

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης. Παραγωγή ιστορίας παριστάνοντας ένα αντικείμενο. Επιλογή ενός αντικειμένου που κατέληξε σκουπίδι κι έγινε ήρωας, όπως δίνονται στο κείμενο αφορμή της ίδιας ενότητας στη σελ 68, με τίτλο "Τα χαρτιά ανακυκλώνονται!". Ανάγνωση του κειμένου αφορμή και δημιουργία μιας προσωποποιημένης ιστορίας ενός εκ των αντικειμένων που διάλεξαν οι μαθητές. Αφήγηση της ιστορίας μέσα από τα μάτια του αντικειμένου-ήρωα που επέλεξαν.

Δραστηριότητα: Εκφράζομαι με το σώμα μου

6) Με το διπλανό σου ή τη διπλανή σου διαλέξτε έναν από τους ήρωες του έργου και παρουσιάστε:

- ένα στιγμιότυπο για να δείξετε τη χρησιμότητα του ήρωα, πριν γίνει σκουπίδι. Ο ένας παριστάνει με το σώμα του αυτό το αντικείμενο και ο άλλος δείχνει πώς το χρησιμοποιούμε.
- ένα στιγμιότυπο για να δείξετε τι θα ήθελε να γίνει ο ήρωας μετά την ανακύκλωση.

Οι συμμαθητές σας προσπαθούν να μαντέψουν τι παρουσιάζετε κάθε φορά.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την αφήγηση (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Ο κόσμος γύρω μας,
- χρήση αφηγηματικού λόγου για την αφήγηση της ιστορίας ενός αντικειμένου που προσωποποιείται και γίνεται ο ήρωας της ιστορίας,
- μετασηματισμός κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- σύνταξη περιγραφικού κειμένου ακολουθώντας τη διαδικασία του σχεδιασμού του (προσυγγραφικό στάδιο), προχωρώντας στη γραφή του βάσει της εκδοχής του αρχικού κειμένου (συγγραφικό στάδιο) και ολοκληρώνοντας με τον έλεγχο και τη βελτίωση του τελικού παραγόμενου κειμένου (μετασυγγραφικό στάδιο) (βλ. Α.Π. 2003:16),
- διατύπωση απόψεων σχετικά με περιβαλλοντικά ζητήματα,
- εγγραφή κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),

- χρήση α' προσώπου αφήγησης,
- χρήση ρημάτων γνώμης για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),
- πραγματοποίηση αφήγησης με ομοδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση,
- σκηνοθέτηση ιστορίας προσωποποιώντας ένα αντικείμενο-σκουπίδι,
- δημιουργία ενός αντικειμένου ως χαρακτήρα κεντρικό.

2η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών σελ. 52, πρώτο τεύχος, άσκηση 7

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα ενός θεατρικού έργου. Δημιουργία ενός θεατρικού έργου με σκηνοθέτηση της υπόθεσης και των χαρακτήρων από τους ίδιους του μαθητές. Αφορμή για το θέμα του θεατρικού δίνεται στην παρούσα ενότητα στην προηγούμενη σελίδα από τη δραστηριότητα, στο τετράδιο εργασιών στη σελίδα 5, στο κείμενο με τίτλο "Τα σκουπίδια δεν είναι για πέταμα".

Δραστηριότητα: Το κουκλοθέατρο με τα αλουμινόκουτα

7) Για να μην μείνουν παραπονεμένα τα αλουμινόκουτα που διάβασες στο κουκλοθέατρο, φτιάξε με την ομάδα σου ένα έργο για αυτά. Για να το κάνετε αυτό πρέπει να διαβάσετε τις πληροφορίες σχετικά με την ανακύκλωση του αλουμινίου και να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα. Στη συνέχεια δίνεται ένας πίνακας με κατευθυντήριες ερωτήσεις και σχεδιάγραμμα για την σύνθεση του έργου.

Τίτλος έργου:
Οι ήρωες του έργου:
Ποιο είναι το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι ήρωες;
Πώς λύνεται τελικά αυτό;

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την αφήγηση (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Ο κόσμος γύρω μας,

- χρήση αφηγηματικού λόγου για την σύνθεση της ιστορίας ενός θεατρικού έργου,
- μετασχηματισμός κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- σύνταξη περιγραφικού κειμένου ακολουθώντας τη διαδικασία του σχεδιασμού του (προσυγγραφικό στάδιο), προχωρώντας στη γραφή του βάσει της εκδοχής του αρχικού κειμένου (συγγραφικό στάδιο) και ολοκληρώνοντας με τον έλεγχο και τη βελτίωση του τελικού παραγόμενου κειμένου (μετασυγγραφικό στάδιο) (βλ. Α.Π. 2003:16),
- διατύπωση απόψεων σχετικά με περιβαλλοντικά ζητήματα,
- εγγραφή κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- χρήση ρημάτων γνώμης για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση γ' προσώπου αφήγησης,
- πραγματοποίηση αφήγησης με ετεροδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση,
- αφήγηση ιστορίας με βάσει τους χαρακτήρες που δημιούργησαν οι μαθητές και αποτελούν αντικείμενα αλουμινίου.

3η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών σελ. 54, πρώτο τεύχος, άσκηση 3

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα περιγραφής. Παραγωγή περιγραφικού κειμένου με έτοιμη την αρχή του κειμένου. Περιγραφή ενός νησιώτικου τοπίου, το οποίο απεικονίζεται σε δοσμένη εικόνα στην αντίστοιχη ενότητα.

Δραστηριότητα: Ζωγραφίζουμε τον τόπο μας

3)Οι μαθητές της Δ΄ τάξης του 2ου Δημοτικού Σχολείου Μυρίνας Λήμνου ζωγράρισαν ένα τοπίο της πόλης τους για έναν διαγωνισμό ζωγραφικής. Το θέμα του διαγωνισμού ήταν "Τα παιδιά ζωγραφίζουν το Αιγαίο". Συνόδευσαν το έργο τους με ένα κείμενο. Διάβασέ το παρατηρώντας τη ζωγραφιά και συμπλήρωσέ το.

Η Λήμνος είναι ένα όμορφο νησί του Βόρειου Αιγαίου με πρωτεύουσα τη Μυρίνα. Όταν ο καιρός είναι καλός, ο ήλιος ανατέλλει λαμπρός πάνω από την πόλη μας και ο καταγάλανος ουρανός ενώνεται με την απέραντη θάλασσα. Στο λιμάνι οι βαρκούλες αργοσαλεύουν στο κύμα. Κάτω από το εκκλησάκι του Αι - Νικόλα.....

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την περιγραφή (βλ. Α.Π. 2003:16),

- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα περιγραφής που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, *Ο κόσμος γύρω μας*,
- χρήση αφηγηματικού λόγου για την περιγραφή ενός νησιώτικου τοπίου με έτοιμη την αρχή της περιγραφής και με δοσμένη την εικόνα που απεικονίζει το προς περιγραφή τοπίο,
- μετασχηματισμός κειμένου,
- εγγραφή κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- χρήση ρημάτων γνώμης για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση γ' προσώπου αφήγησης.

3.6.5 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 6ης Διδακτικής Ενότητας

Τίτλος ενότητας :

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΝΤΥΜΕΝΕΣ ΣΤΑ ΛΕΥΚΑ

Στη συγκεκριμένη ενότητα τα είδη του λόγου είναι τα εξής:

ΕΙΔΗ ΛΟΓΟΥ/ΕΙΔΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- * Αναφορικός λόγος – Αφήγηση
- * Λογοτεχνικά κείμενα
- * Άρθρα εφημερίδων
- * Ρεπορτάζ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Στην παρούσα ενότητα του σχολικού βιβλίου, δραστηριότητες δημιουργικής γραφής μπορούν να αποτελέσουν οι εξής ακόλουθες:

1η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών σελ. 57, πρώτο τεύχος, άσκηση 4

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης. Παραγωγή ιστορίας με δοσμένη την αρχή αυτής, καθώς και με δοσμένο ένα πλάνο κατευθυντήριων, βοηθητικών ερωτήσεων. Δίνεται ένα πρότυπο σχεδιάγραμμα με τα απαραίτητα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνει η ιστορία. Η

παραγωγή της ιστορίας αφήνεται ελεύθερη στις προσωπικές προτιμήσεις των μαθητών και στη φαντασία τους.

Δραστηριότητα: Συνεχίζω την ιστορία

4) Ο Μαρκοβάλντο ένιωθε ότι το χιόνι ήταν φίλος του. Στρώθηκε πρόθυμα στη δουλειά πετώντας μεγάλες φτυαριές χιόνι από το πεζοδρόμιο στη μέση του δρόμου.

Συνέχισε την ιστορία. Σκέψου ποιους άλλους ήρωες θα χρειαστείς, ποια γεγονότα θα γίνουν και με ποια σειρά, τι θα συμβεί στο τέλος. Πριν γράψεις τη συνέχεια της ιστορίας στο τετράδιο, συμπλήρωσε τον πίνακα της επόμενης σελίδας. (δίνεται στην επόμενη σελίδα ένα πλάνο για την ιστορία με βασικές κατευθυντήριες ερωτήσεις)

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την αφήγηση (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Πολιτείες ντυμένες στα λευκά,
- χρήση αφηγηματικού λόγου για την αφήγηση ιστορίας με δοσμένη την αρχή και με δοσμένο πλάνο ερωτήσεων δίνοντας την κατεύθυνση για το χτίσιμο της ιστορίας,
- μετασχηματισμός κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- σύνταξη περιγραφικού κειμένου ακολουθώντας τη διαδικασία του σχεδιασμού του (προσυγγραφικό στάδιο), προχωρώντας στη γραφή του βάσει της εκδοχής του αρχικού κειμένου (συγγραφικό στάδιο) και ολοκληρώνοντας με τον έλεγχο και τη βελτίωση του τελικού παραγόμενου κειμένου (μετασυγγραφικό στάδιο) (βλ. Α.Π. 2003:16),
- πρόβλεψη της πλοκής της ιστορίας και οργάνωση του πλάνου της,
- περιγραφή χαρακτήρων και συμπεριφορών,
- συμπλήρωση μιας ημιτελής ιστορίας,
- εγγραφή κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- χρήση ρημάτων δράσης (σε χρόνο αόριστο και παρατατικό) για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου,
- χρήση χρονικών επιρρημάτων για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου,

- χρήση υποτακτικής σύνδεσης στην αφήγηση με χρονικούς και αιτιολογικούς συνδέσμους (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση γ' προσώπου αφήγησης,
- πραγματοποίηση αφήγησης με ετεροδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση,
- εξέλιξη, ολοκλήρωση και προβολή της ιστορίας με την χρήση περαιτέρω χαρακτήρων πλην του πρωταγωνιστή.

2η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών σελ. 61, πρώτο τεύχος, άσκηση 4

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης. Παραγωγή ιστορίας μέσω της αφήγησης και μέσω κατευθυντήριων ερωτήσεων. Δίνεται μια εικόνα στους μαθητές που σε συνδυασμό με τις κατευθυντήριες ερωτήσεις, αποτελούν το πλάνο για το στήσιμο της ιστορίας.

Δραστηριότητα: Άλλαξε ο καιρός, αλλάζουν τα σχέδιά μας!

4) Η συντροφιά της εικόνας ξεκίνησε την εκδρομή της με καλοκαιρία, αλλά στη συνέχεια ο καιρός χάλασε.

Φαντάσου και γράψε στο τετράδιό σου την περιπέτεια που έζησε αυτή η παρέα για να δείξεις στον συμμαθητή σου πώς πρέπει να αντιδρούμε, όταν μας συμβαίνει μια αναποδιά. Οι παρακάτω ερωτήσεις θα σε βοηθήσουν.

- Τι έκαναν οι εκδρομείς λίγο πριν αλλάξει ο καιρός;
- Πώς άλλαξε ο καιρός;
- Τι προβλήματα παρουσιάστηκαν από την κακοκαιρία;
- Πώς τα αντιμετώπισαν;
- Είχαν πάρει τα μέτρα τους;
- Τι έγινε στο τέλος;

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την αφήγηση (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Πολιτείες ντυμένες στα λευκά,
- χρήση αφηγηματικού λόγου για την αφήγηση ιστορίας με δοσμένο πλάνο ερωτήσεων, δίνοντας την κατεύθυνση για το χτίσιμο της ιστορίας,
- πρόβλεψη της πλοκής της ιστορίας και οργάνωση του πλάνου της,
- περιγραφή χαρακτήρων και συμπεριφορών,
- συμπλήρωση μιας ημιτελής ιστορίας,

- εγγραφή κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- χρήση ρημάτων δράσης (σε χρόνο αόριστο και παρατατικό) για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου,
- χρήση χρονικών επιρρημάτων για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου,
- χρήση υποτακτικής σύνδεσης στην αφήγηση με χρονικούς και αιτιολογικούς συνδέσμους (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση γ' προσώπου αφήγησης,
- πραγματοποίηση αφήγησης με ετεροδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση.

3.6.6 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 7ης Διδακτικής Ενότητας

Τίτλος ενότητας :

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΧΕΙΜΩΝΑ

Στη συγκεκριμένη ενότητα τα είδη του λόγου είναι τα εξής:

ΕΙΔΗ ΛΟΓΟΥ/ΕΙΔΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- * Αναφορικός λόγος – Αφήγηση
- * Λογοτεχνικά κείμενα
- * Θεατρικός διάλογος
- * Δελτίο καιρού

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Στην παρούσα ενότητα του σχολικού βιβλίου, δραστηριότητες δημιουργικής γραφής μπορούν να αποτελέσουν οι εξής ακόλουθες:

1η Δραστηριότητα: βιβλίο σελ. 29, δεύτερο τεύχος, άσκηση 7

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης. Σκηνοθέτηση και καταγραφή του τέλους της ιστορίας της σελίδας 28, κείμενο της ίδιας ενότητας με τίτλο "Ο εγωιστής Γίγαντας" του Όσκαρ Ουάιλντ, με ευχάριστο τόνο και σύμφωνα με τις προσωπικές προτιμήσεις και φαντασία των μαθητών, σε ομαδοσυνεργατικό πλαίσιο.

Δραστηριότητα:

7) Σκέψου με την ομάδα σου μια συνέχεια της ιστορίας η οποία να λύνει τα προβλήματα των παιδιών και του Γίγαντα και ανακοινώστε τη στην τάξη.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την αφήγηση (βλ. Α.Π. 2003:16)
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, *Ιστορίες του χειμώνα*,
- χρήση αφηγηματικού λόγου για την αφήγηση του τέλους της ιστορίας με δοσμένη την αρχή και δίνοντας ένα ευχάριστο τόνο για το τέλος της ιστορίας,
- μετασχηματισμός κειμένου,
- διαμόρφωση του τέλους μιας ιστορίας σε σχέση με έναν συγκεκριμένο σκοπό, δηλαδή δίνοντας λύση στα προβλήματα της ιστορίας,
- εγγραφή κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (β. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- χρήση ρημάτων δράσης για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου,
- πιθανή χρήση του σχήματος της προσωποποίησης για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση γ' προσώπου αφήγησης,
- πραγματοποίηση αφήγησης με ετεροδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση.

2η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών σελ. 67, πρώτο τεύχος, άσκηση 3

Δημιουργία ενός χαρακτήρα με σκοπό να συμπεριληφθεί στην ήδη υπάρχουσα ιστορία της συγκεκριμένης ενότητας και συγκεκριμένα στην ιστορία "Ο χιονάνθρωπος και το κορίτσι" του Ευγένιου Τριβιζά, βιβλίο σελ. 20-21. Δημιουργία ενός φανταστικού χαρακτήρα σύμφωνα με τις προσωπικές προτιμήσεις και φαντασία των μαθητών με κατευθυνόμενες, προτεινόμενες ερωτήσεις για ενίσχυση και βοήθεια στο χτίσιμο του χαρακτήρα.

Δραστηριότητα: Μπαίνω στην ιστορία

3) Ο συγγραφέας θέλει να βάλει έναν νέο ήρωα στην περιπέτεια του Τουρτούρι και δίνει σε εσένα την ευκαιρία. Αποφάσισε τον ρόλο που θέλεις να παίζεις στην ιστορία. Συζήτησε τις ιδέες σου με τον διπλανό σου. Αφού γράψεις τον ρόλο σου, διάβασέ τον στον συμμαθητή σου.

Να μερικές ερωτήσεις που θα σε βοηθήσουν να φανταστείς τον ρόλο σου:

- Τι ρόλο διάλεξες; (π.χ ένας περαστικός σπουργίτης κ.α.)
- Τι χαρακτήρα θα έχεις; (Θα είσαι γκρινιάρης; Θα είσαι ξεχασιάρης; Θα δίνεις συμβουλές;)
- Πώς θα είναι η εμφάνισή σου;
- Ποιον ήρωα της ιστορίας θα συναντούσες;
- Που θα τον συναντούσες;
- Τι θα έβλεπες γύρω σου;
- Τι θα του έλεγες;

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με τον διάλογο (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη διαλόγου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, *Ιστορίες του χειμώνα*,
- χρήση διαλόγου για την δημιουργία και ενσωμάτωση ενός νέου χαρακτήρα στην ήδη υπάρχουσα ιστορία " Ο χιονάνθρωπος και το κορίτσι" του Ευγένιου Τριβιζά στην αντίστοιχη ενότητα,
- μετασχηματισμός κειμένου,
- εγγραφή διαλογικού κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών,
- σύνταξη διαλόγου που ενσωματώνεται σε δοσμένη ιστορία,
- περιγραφή χαρακτήρα και συμπεριφορών του,
- αναδιήγηση δοσμένης ιστορίας (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- χρήση ρημάτων δράσης για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου,
- πιθανή χρήση του σχήματος της προσωποποίησης για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση γ' προσώπου αφήγησης,
- πραγματοποίηση αφήγησης με ετεροδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση,
- δημιουργία νέου χαρακτήρα για την εξέλιξη της ιστορίας.

3η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών σελ. 67, πρώτο τεύχος, άσκηση 4

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης. Συνέχιση της ιστορίας που δίνεται στο βιβλίο στην αντίστοιχη ενότητα με τίτλο "Ο χιονάνθρωπος και το κορίτσι" του Ευγένιου Τριβιζά, στη σελ. 20-21. Δημιουργία ενός φανταστικού τέλους της ιστορίας, σύμφωνα με τις προσωπικές προτιμήσεις και φαντασία των μαθητών με δύο βασικές συναισθηματικές κατευθύνσεις. Απόδοση ενός τέλους με ευχάριστο περιεχόμενο, μα απόδοση κι ενός τέλους με δυσάρεστο περιεχόμενο.

Δραστηριότητα: Το δίλημμα του Τουρτούρι

4) Ο Τουρτούρι αντιμετωπίζει ένα δίλημμα. Αν ο καιρός αλλάξει, καθώς περιμένει τη Μαριάννα, κινδυνεύει να λιώσει. Πώς νομίζεις ότι θα συνεχιστεί η ιστορία; Συζητήστε στην τάξη μερικές ιδέες ώστε να έχει ευχάριστο τέλος η ιστορία. Συζητήστε στην τάξη μερικές ιδέες ώστε να έχει δυσάρεστο τέλος η ιστορία.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την αφήγηση (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, *Ιστορίες του χειμώνα*.
- χρήση αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης ώστε να αποδοθεί ένα τέλος στην ήδη υπάρχουσα ιστορία " Ο χιονάνθρωπος και το κορίτσι" του Ευγένιου Τριβιζά στην αντίστοιχη ενότητα, σύμφωνα με τις προτιμήσεις, την φαντασία των μαθητών, αλλά και σύμφωνα με δύο βασικές συναισθηματικές κατευθύνσεις, δηλαδή, δίνοντας ένα ευχάριστο κι ένα δυσάρεστο τέλος στην ιστορία,
- μετασχηματισμός κειμένου,
- διαμόρφωση του τέλους μιας ιστορίας σε σχέση με έναν συγκεκριμένο σκοπό και στη συγκεκριμένη δραστηριότητα δίνοντας ένα ευχάριστο, μα κι ένα δυσάρεστο συναισθηματικά τέλος στην υπάρχουσα ιστορία της ενότητας,
- εγγραφή αφηγηματικού κειμένου με σκοπό να εξάψει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- χρήση ρημάτων δράσης για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου,
- πιθανή χρήση του σχήματος της προσωποποίησης για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),

- *χρήση γ' προσώπου αφήγησης,*
- *πραγματοποίηση αφήγησης με ετεροδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση.*

4η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών σελ. 68, πρώτο τεύχος, άσκηση 2

Παραγωγή ποιητικού λόγου και συγκεκριμένα χαϊκού. Δημιουργία ενός ποιητικού περιγραφικού κειμένου και ειδικότερα ενός χαϊκού με θέμα τις 4 εποχές του χρόνου. Παραγωγή του κειμένου κατόπιν καθοδήγησής με ένα πρότυπο που είναι καταγεγραμμένο στην ίδια ενότητα και μάλιστα στην συγκεκριμένη δραστηριότητα, ως παράδειγμα και ως κατευθυντήριο κείμενο.

Δραστηριότητα: Γράφουμε χαϊκού

2) Διάλεξε μια εικόνα της φύσης για καθεμία από τις εποχές του χρόνου. Ζωγράφισε στο τετράδιό σου αυτές τις εικόνες και γράψε δίπλα τους ένα χαϊκού. Διάβασε τι έκανε η Μελίνα. (δίνεται το αντίστοιχο παράδειγμα)

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- *εξοικείωση με τον ποιητικό λόγο και συγκεκριμένα με τα ποιήματα χαϊκού (βλ. Α.Π. 2003:16),*
- *σύνταξη ποιητικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Ιστορίες του χειμώνα,*
- *χρήση ποιητικού λόγου και συγκεκριμένα χαϊκού ώστε να αποδοθεί μια εικόνα της φύσης που να αντιστοιχεί σε καθεμία από τις 4 εποχές,*
- *μετασηματισμός κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:27-28),*
- *σύνταξη περιγραφικού ποιητικού κειμένου ακολουθώντας τη διαδικασία του σχεδιασμού του (προσυγγραφικό στάδιο), προχωρώντας στη γραφή του βάσει της εκδοχής του αρχικού κειμένου (συγγραφικό στάδιο) και ολοκληρώνοντας με τον έλεγχο και τη βελτίωση του τελικού παραγόμενου κειμένου (μετασυγγραφικό στάδιο) (βλ. Α.Π. 2003:16),*
- *εγγραφή ποιητικού κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών,*
- *απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του ποιητικού κειμένου,*
- *έκφραση με ποιητικό τρόπο(βλ. Α.Π. 2003:16),*
- *χρήση ρημάτων δράσης για την απόδοση του ποιητικού κειμένου,*

- πιθανή χρήση του σχήματος της προσωποποίησης για την απόδοση του ποιητικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση γ' προσώπου αφήγησης.

3.6.7 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 8ης Διδακτικής Ενότητας

Τίτλος ενότητας :

ΕΛΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΕΑ ΜΑΣ

Στη συγκεκριμένη ενότητα τα είδη του λόγου είναι τα εξής:

ΕΙΔΗ ΛΟΓΟΥ/ΕΙΔΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- * Κατευθυντικός λόγος
- * Οδηγία
- * Επιχειρηματολογία
- * Λογοτεχνικά κείμενα
- * Χρηστικά κείμενα (συνταγές, λίστες, προσκλήσεις, χάρτες, προγράμματα, διαφημιστικά φυλλάδια, έντυπα με οδηγίες χρήσεις και οδηγίες κατασκευών)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Στην παρούσα ενότητα του σχολικού βιβλίου, δραστηριότητες δημιουργικής γραφής μπορούν να αποτελέσουν οι εξής ακόλουθες:

1η Δραστηριότητα: βιβλίο, σελ. 40, δεύτερο τεύχος, άσκηση 2

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης. Συνέχιση της ιστορίας που παρουσιάζεται στη συγκεκριμένη ενότητα στη σελίδα 39, με τίτλο "Μικρομαγειρέματα" από τη συγγραφική ομάδα του βιβλίου, δίνοντας ένα διαφορετικό κατευθυντικό, όμως, πλάνο για να συνεχιστεί το τέλος σε σχέση με το τέλος που παρουσιάζεται και δίνεται στο βιβλίο. Συνέχιση της ιστορίας βάσει των προσωπικών προτιμήσεων και σκέψεων των μαθητών.

Δραστηριότητα:

2) Τι θα γινόταν ... αν δεν χτυπούσε το ξυπνητήρι στο δωμάτιο του Κώστα;

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την αφήγηση (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Έλα στην παρέα μας,
- μετασχηματισμός κειμένου,

- εγγραφή κειμένου με βάση τις εμπειρίες των μαθητών και με δοσμένη μια κατευθυντήρια γραμμή απόδοσης της ιστορίας από τη συγγραφική ομάδα,
- εγγραφή αφηγηματικού κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- χρήση των χρόνων του Μέλλοντα για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου,
- χρήση χρονικών και τροπικών επιρρημάτων κι επαυξημένων προτάσεων για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση γ' προσώπου αφήγησης,
- πραγματοποίηση αφήγησης με ετεροδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση.

2η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών σελ. 20, άσκηση 3

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης. Δημιουργία ιστορίας με βιογραφικά στοιχεία και προσωποποίηση ενός στοιχείου της φύσης και συγκεκριμένα ενός λουλουδιού. Δημιουργία μιας ιστορίας με κείμενο αναφοράς και αφόρμησης το κείμενο του βιβλίου "Το Χαρούμενο λιβάδι", σελ 49, ένα διασκευασμένο κείμενο από το βιβλίο της Φυλλιώς Νικολούδη. Παραγωγή και σύνταξη μιας ιστορίας δίνοντας ζωή και κάνοντας βασικό πρόσωπο μια παπαρούνα. Απόδοση μιας βιογραφικής αφήγησης με καθοδηγούμενες ερωτήσεις και δοσμένη έτοιμη την έναρξη της αφήγησης.

Δραστηριότητα:

3) Η παπαρούνα διηγείται στα παιδιά της τις πρώτες μέρες της ζωής της στο λιβάδι. Βοήθησέ τη να θυμηθεί και να ολοκληρώσει τη διήγηση της.

Ήταν μια ηλιόλουστη μέρα του Απρίλη, όταν φύτρωσα στο λιβάδι. Κοίταξα γύρω μου και...

Ερωτήσεις κατευθυνόμενες

- Ποιους είδε;
- Πώς την υποδέχτηκαν;
- Τι έγινε στη συνέχεια;
- Τι συνέβη στο τέλος;

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την αφήγηση (βλ. Α.Π. 2003:16),

- *σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Έλα στην παρέα μας,*
- *σύνταξη βιογραφικού αφηγηματικού κειμένου με κατευθυνόμενες ερωτήσεις και προσωποποίηση ενός στοιχείου της φύσης,*
- *μετασχηματισμός κειμένου,*
- *εγγραφή κειμένου με βάση τις εμπειρίες των μαθητών,*
- *εγγραφή αφηγηματικού κειμένου με σκοπό να εξάψει το ενδιαφέρον των αναγνωστών(βλ. Α.Π. 2003:27-28),*
- *απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),*
- *χρήση χρονικών και τροπικών επιρρημάτων κι επαυξημένων προτάσεων για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),*
- *χρήση γ' προσώπου αφήγησης,*
- *πραγματοποίηση αφήγησης με ετεροδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση,*
- *πραγματοποίηση βιωματικής αφήγησης με κεντρικό χαρακτήρα ένα φυσικό στοιχείο και συγκεκριμένα μια παπαρούνα, η οποία προσωποποιείται και παρουσιάζει μια ιστορία της.*

3.6.8 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 9ης Διδακτικής Ενότητας

Τίτλος ενότητας :

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΕΣ

Στη συγκεκριμένη ενότητα τα είδη του λόγου είναι τα εξής:

ΕΙΔΗ ΛΟΓΟΥ/ΕΙΔΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- * **Κατευθυντικός λόγος**
- * Επιχειρηματολογία-Οδηγία
- * Εγκυκλοπαιδικά κείμενα
- * Διαφημιστικά έντυπα, άρθρα εφημερίδων, απλές τεχνικές περιγραφές, πληροφοριακά-επεξηγηματικά σκίτσα, κόμικς, λογοτεχνικά κείμενα, οδηγοί μέσω μαζικής μεταφοράς

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Στην παρούσα ενότητα του σχολικού βιβλίου, δραστηριότητες δημιουργικής γραφής μπορούν να αποτελέσουν οι εξής ακόλουθες:

1η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών, σελ. 23, άσκηση 4

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα θεατρικού διαλόγου. Δημιουργία ενός διαλόγου ατόμων με αφορμή την αντίστοιχη εικόνα των ατόμων-πρωταγωνιστών στην ίδια σελίδα της άσκησης. Δημιουργία του διαλόγου με δοσμένο το σκηνικό πλαίσιο της θεατρικής σκηνής και στηριζόμενοι στο αντίστοιχο με την υποενότητα κείμενο αφορμής στο βιβλίο σελ 56, με τίτλο "Φτιάξε μου έναν σιδερένιο άνθρωπο", ένας διασκευασμένος αφρικάνικος μύθος από το βιβλίο του Νηλ Φίλιπ, *Μύθοι από όλο τον κόσμο*.

Δραστηριότητα: Δίνω φωνή στην εικόνα

4)Φαντάσου ότι η εικόνα παριστάνει τη συγκέντρωση στο δωμάτιο του βασιλιά. Θυμήσου την ιστορία που διάβασες και σκέψου τι μπορεί να τους απασχολεί και τι συζητούν. Γράψε έναν διάλογο με την ομάδα σου και υποδυθείτε τον στην τάξη.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με τον διάλογο (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού, διαλογικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, *Άνθρωποι και μηχανές*,
- σύνταξη διαλογικού, θεατρικού κειμένου με δοσμένο το σκηνικό πλαίσιο και το κείμενο αφορμής του θέματος της σκηνής,
- μετασχηματισμός κειμένου,
- εγγραφή κειμένου με βάση τις εμπειρίες των μαθητών,
- έκφραση της γνώμης σε συγκεκριμένα γεγονότα, όπως δίνονται από το κείμενο αφορμής (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- εγγραφή αφηγηματικού κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών,
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του διαλογικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- χρήση Παρατατικού για την απόδοση της αφήγησης,
- πιθανή χρήση Προστακτικής Αορίστου και μετοχών της ενεργητικής φωνής για την απόδοση της αφήγησης (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση α' προσώπου αφήγησης,
- πραγματοποίηση αφήγησης με ετεροδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση,

- σύνταξη θεατρικού διαλόγου,
- αξιοποίηση των χαρακτήρων για την πραγματοποίηση του θεατρικού διαλόγου με παρέμβαση προσωπική των μαθητών και διαφοροποίηση τους σε σχέση με την αρχική τους αξιοποίηση στην ιστορία από τον συγγραφέα.

2η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών, σελ. 23, άσκηση 4

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα διαλόγου. Δημιουργία ενός διαλόγου ατόμων με αφορμή την αντίστοιχη εικόνα των ατόμων-πρωταγωνιστών στην ίδια σελίδα της άσκησης. Δημιουργία του διαλόγου με δοσμένο το σκηνικό πλαίσιο της διαλογικής σκηνής και δοσμένους τους πρωταγωνιστές αυτής.

Δραστηριότητα: Τι να λένε άραγε;

4) Γράψε τα λόγια του Τηλέμαχου και της Δανάης στον παρακάτω διάλογο. (ακολουθούν οι φωτογραφίες)

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με τον διάλογο (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού, διαλογικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Άνθρωποι και μηχανές,
- σύνταξη διαλογικού κειμένου με δοσμένο το σκηνικό πλαίσιο και τους πρωταγωνιστές της σκηνής,
- μετασχηματισμός κειμένου,
- εγγραφή κειμένου με βάση τις εμπειρίες και την φαντασία των μαθητών,
- εγγραφή αφηγηματικού κειμένου με σκοπό να εξάψει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του διαλογικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- πιθανή χρήση Προστακτικής Αορίστου και μετοχών ενεργητικής φωνής για την απόδοση της αφήγησης (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση α' προσώπου αφήγησης,
- πραγματοποίηση αφήγησης με ετεροδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση,
- σύνταξη σκηνικού διαλόγου,

- δημιουργία διαλογικής ιστορίας με βάση τους χαρακτήρες που απεικονίζονται στις δοσμένες εικόνες.

3.6.9 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 11ης Διδακτικής Ενότητας

Τίτλος ενότητας :

ΗΤΑΝΕ ΜΙΑ ΦΟΡΑ

Στη συγκεκριμένη ενότητα τα είδη του λόγου είναι τα εξής:

ΕΙΔΗ ΛΟΓΟΥ/ΕΙΔΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ:

- * Αναφορικός λόγος
- * Αφήγηση (Ε)
- * Λογοτεχνικά κείμενα
- * Κείμενα επιστημονικής φαντασίας
- * Διαφημιστικοί – πληροφοριακοί πίνακες

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Στην παρούσα ενότητα του σχολικού βιβλίου, δραστηριότητες δημιουργικής γραφής μπορούν να αποτελέσουν οι εξής ακόλουθες:

1η Δραστηριότητα: βιβλίο, σελ. 37, τρίτο τεύχος, άσκηση 6

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης. Παραγωγή και δημιουργία μιας φανταστικής ιστορίας, εμπνευσμένης από το κείμενο που προηγείται της δραστηριότητας με τίτλο "Μια αληθινή ιστορία" από το βιβλίο του Λουκιανού "*Ταξίδι στο φεγγάρι*", το οποίο βρίσκεται στην ίδια ενότητα στο βιβλίο. Δημιουργία της ιστορίας με κατευθυνόμενες, δοσμένες ερωτήσεις.

Δραστηριότητα:

6) Αν σήμερα επισκεπτόσουν τη Σελήνη, πώς θα ταξίδευες ως εκεί, τι θα έβλεπες πάνω σ' αυτή και πώς θα την περιέγραφες;

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την αφήγηση (βλ. Α.Π. 2003:16),

- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, *Ήτανε μια φορά,*
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου ακολουθώντας το κείμενο αφορμής της ίδιας ενότητας του βιβλίου για την παραγωγή της ιστορίας, καθώς και δοσμένες τις κατευθυνόμενες ερωτήσεις για την παραγωγή της επίσης,
- εγγραφή κειμένου με βάση τις εμπειρίες και την φαντασία των μαθητών,
- σύνθεση αφήγησης με φανταστικά στοιχεία, μα και ρεαλιστικά,
- δημιουργία προβλέψεων για την εξέλιξη της ιστορίας,
- εγγραφή αφηγηματικού κειμένου με σκοπό να εξάψει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του διαλογικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- πιθανή χρήση του επιθέτου *πολύς* και του σχήματος της μεταφοράς για την απόδοση της αφήγησης,
- χρήση των χρόνων του *Μέλλοντα* για την απόδοση της αφήγησης (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση *α'* προσώπου αφήγησης,
- πραγματοποίηση αφήγησης με ομοδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση.

2η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών, σελ. 37, δεύτερο τεύχος, άσκηση 3

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης. Παραγωγή και δημιουργία μιας φανταστικής ιστορίας, εμπνευσμένης από τις δύο εικόνες που συνοδεύουν την εκφώνηση της άσκησης στο τετράδιο εργασιών. Δημιουργία της ιστορίας με κατευθυνόμενες, δοσμένες ερωτήσεις.

Δραστηριότητα: Μια φορά κι έναν καιρό

3) Παρατήρησε προσεκτικά τις εικόνες. Γράψε μια φανταστική ιστορία στο τετράδιό σου βασισμένη σε αυτές. Θα βοηθηθείς στο γράψιμό σου, αν πρώτα απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποια πρόσωπα υπάρχουν στην εικόνα;
- Πού φαντάζεσαι ότι βρίσκονται;
- Τι κάνουν;
- Τι νομίζεις ότι έχει συμβεί πιο πριν;
- Τι θα συμβεί, στη συνέχεια, στα πρόσωπα της εικόνας;

- Ποια φαντάζεσαι ότι είναι η κοπέλα στη δεύτερη εικόνα;
- Τι θέλει να κάνει;
- Γιατί;
- Τι καταφέρει τελικά;
- Τι νομίζεις πως θα γίνει στο τέλος;
- Τι ονόματα θα έδινες στα βασικά πρόσωπα της ιστορίας;
- Τι τίτλο θα έδινες στην ιστορία σου;

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την αφήγηση (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, *Ήτανε μια φορά,*
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου με δοσμένες τις εικόνες αφόρμησης για την παραγωγή της ιστορίας, καθώς και τις κατευθυνόμενες ερωτήσεις για την παραγωγή της επίσης,
- εγγραφή κειμένου με βάση τις εμπειρίες και την φαντασία των μαθητών,
- σύνθεση αφήγησης με φανταστικά στοιχεία, μα και ρεαλιστικά,
- δημιουργία προβλέψεων για την εξέλιξη της ιστορίας,
- εγγραφή αφηγηματικού κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του διαλογικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- πιθανή χρήση του επιθέτου *πολύς* και του σχήματος της μεταφοράς για την απόδοση της αφήγησης,
- χρήση των χρόνων του *Μέλλοντα* για την απόδοση της αφήγησης (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση γ' προσώπου αφήγησης,
- πραγματοποίηση αφήγησης με ετεροδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση,
- χτίσιμο της ιστορίας με αξιοποίηση των χαρακτήρων της.

3η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών, σελ.41, δεύτερο τεύχος, άσκηση 3

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης. Παραγωγή και δημιουργία μιας φανταστικής ιστορίας κι έπειτα, εικονογράφηση της ίδιας σε δεύτερο επίπεδο. Δημιουργία της ιστορίας με κατευθυνόμενες, δοσμένες ερωτήσεις.

Δραστηριότητα: Γράφω μια φανταστική περιπέτεια

3) Οι πλανήτες, τα αστέρια και ο απέραντος ουρανός κρύβουν ακόμα πολλά ανεξήγητα μυστήρια για όλους μας. Σκέψου ένα ταξίδι στο διάστημα που θα ήθελες να κάνεις. Γράψε στο τετράδιο μια δική σου φανταστική ιστορία και εικονογράφησέ την.

Οι παρακάτω ερωτήσεις θα σε βοηθήσουν:

- Που θα ήθελες να ταξιδέψεις;
- Με τι μέσο;
- Με ποιους;
- Για ποιον σκοπό;
- Τι θα δεις;
- Τι περιπέτειες θα ζήσεις;
- Τι θα γίνει τελικά;

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την αφήγηση (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, *Ήτανε μια φορά,*
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου με δοσμένες τις κατευθυνόμενες ερωτήσεις για την παραγωγή της,
- εγγραφή κειμένου με βάση τις εμπειρίες και την φαντασία των μαθητών,
- εικονογράφιση της ιστορίας (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του διαλογικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνθεση αφήγησης με φανταστικά στοιχεία, μα και ρεαλιστικά,
- δημιουργία προβλέψεων για την εξέλιξη της ιστορίας,
- εγγραφή αφηγηματικού κειμένου με σκοπό να εξάψει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- πιθανή χρήση του επιθέτου *πολύς* και του σχήματος της μεταφοράς για την απόδοση της αφήγησης,
- χρήση των χρόνων του *Μέλλοντα* για την απόδοση της αφήγησης (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση *α'* προσώπου αφήγησης,
- πραγματοποίηση αφήγησης με ομοδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση.

4η Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών, σελ.46, δεύτερο τεύχος, ασκήσεις 3,4

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα ποιήματος. Σύνθεση ενός δοσμένου σχηματοποιήματος με διαφορετικό σύμφωνα με την βούληση των παιδιών τρόπο, σε πρώτο επίπεδο και συγκεκριμένα στην άσκηση 3. Παραγωγή και δημιουργία ενός δικού τους σχηματοποιήματος, είτε επιλέγοντας ένα από τα δύο θέματα που προτείνονται στο τετράδιο εργασιών, είτε επιλέγοντας ένα άλλο της αρεσκείας τους, σε δεύτερο επίπεδο και συγκεκριμένα στην άσκηση 4. Δημιουργία του ποιήματος με δοσμένο ένα έτοιμο σχηματοποίημα, το οποίο λειτουργεί ως αφόρμηση στην ίδια σελίδα και συγκεκριμένα στην άσκηση 2. Παρατήρηση παραδείγματος, εγγραφής και σύνταξης ενός σχηματοποιήματος, στην άσκηση 1 στη σελίδα 45.

Δραστηριότητα:

3) Με την ομάδα σου βρείτε κι άλλους τρόπους για να διαβάσετε το ποίημα. Γράψε στο τετράδιό σου αυτόν που σου αρέσει περισσότερο. Όπου χρειάζεται, βάλε σημεία στίξης. Διάβασέ το στην τάξη.

4) Γράψε σε ένα φύλλο χαρτί ένα δικό σου σχηματοποίημα για ένα ψάρι, το φεγγάρι ή οτιδήποτε άλλο προτιμάς. Διάβασέ το στην τάξη και φτιάξε με τους συμμαθητές σου ένα βιβλίο με τα σχηματοποιήματά σας.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την ποίηση (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού, ποιητικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, *Ήτανε μια φορά,*
- σύνταξη ποιητικού κειμένου με δοσμένο ένα πρότυπο για την παραγωγή,
- εγγραφή κειμένου με βάση τις εμπειρίες και την φαντασία των μαθητών,
- σύνθεση αφήγησης με φανταστικά στοιχεία, μα και ρεαλιστικά (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του διαλογικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- εγγραφή ποιητικού κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- πιθανή χρήση του επιθέτου *πολύς* και του σχήματος της μεταφοράς για την απόδοση της ποιήματος (βλ. Α.Π. 2003:15).

3.6.10 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 12ης Διδακτικής Ενότητας

Τίτλος ενότητας :

ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΤΟ ΨΩΜΙ

Στη συγκεκριμένη ενότητα τα είδη του λόγου είναι τα εξής:

ΕΙΔΗ ΛΟΓΟΥ/ΕΙΔΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ:

- * Αφήγηση
- * Περιγραφή
- * Οδηγία
- * Επιχειρηματολογία
- * Λαϊκά παραμύθια, παροιμίες, λαϊκό θέατρο, μαρτυρίες, λεζάντες, διαγραμματικοί πίνακες, πληροφοριακά κείμενα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Στην παρούσα ενότητα του σχολικού βιβλίου, δραστηριότητες δημιουργικής γραφής μπορούν να αποτελέσουν οι εξής ακόλουθες:

Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών, σελ. 51, δεύτερο τεύχος, άσκηση 5

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης. Σύνθεση ενός αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα ενός παραμυθιού, αξιοποιώντας δοσμένες, κατευθυνόμενες φράσεις κλασικών παραμυθιών. Εικονογράφηση των παραγόμενων παραμυθιών, σε δεύτερο στάδιο.

Δραστηριότητα: Το παραμύθι της τάξης

5)Χρησιμοποίησε τις παρακάτω φράσεις και φτιάξτε όλη η τάξη μαζί ένα παραμύθι. Ύστερα εικονογραφήστε το.

Κατευθυνόμενες φράσεις

Ήτανε μια φορά ένας γέρος και μια γριά που ζούσανε.....

Ήταν καλοί άνθρωποι, αλλά.....

Μια μέρα ο γέρος αποφάσισε να πάει.....

Για κακή του τύχη.....

Οι μέρες περνούσαν κι η γριά αποφάσισε.....

Ευτυχώς.....

Και ζήσανε αυτοί καλά.....

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την αφήγηση (βλ. Α.Π. 2003:16),

- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Του κόσμου το ψωμί,
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου με δοσμένες τις κατευθυνόμενες φράσεις κλασικών παραμυθιών για την παραγωγή του,
- εγγραφή κειμένου με βάση τις εμπειρίες και την φαντασία των μαθητών,
- εικονογράφηση της ιστορίας (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του διαλογικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνθεση αφήγησης με φανταστικά στοιχεία, μα και ρεαλιστικά,
- δημιουργία προβλέψεων για την εξέλιξη της ιστορίας,
- αφήγηση μιας ιστορίας σε αλληλεπίδραση με τα μέλη μιας ομάδας,
- εγγραφή αφηγηματικού κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- χρήση ευθύ και πλάγιου λόγου για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου,
- πιθανή χρήση επιφωνημάτων για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση γ' προσώπου αφήγησης,
- πραγματοποίηση αφήγησης με ετεροδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση,
- δημιουργία ενός παραμυθιού, βασιζόμενα στα κλασικά παραμύθια, με διαφοροποιημένη εξέλιξη της ιστορίας αξιοποιώντας τους χαρακτήρες-ορόσημο των κλασικών παραμυθιών.

3.6.11 Παρουσίαση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής 13ης Διδακτικής Ενότητας

Τίτλος ενότητας :

ΟΛΟΙ ΜΙΑ ΑΓΚΑΛΙΑ

Στη συγκεκριμένη ενότητα τα είδη του λόγου είναι τα εξής:

ΕΙΔΗ ΛΟΓΟΥ/ΕΙΔΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ:

- * Αφήγηση (Ε)
- * Περιγραφή (Ε)
- * Οδηγία (Ε)
- * Επιχειρηματολογία (Ε)

- * Λογοτεχνικά κείμενα, οδηγίες, μαρτυρίες, πίνακες, έντυπο ενημερωτικό υλικό εθελοντικών οργανώσεων

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Στην παρούσα ενότητα του σχολικού βιβλίου, δραστηριότητες δημιουργικής γραφής μπορούν να αποτελέσουν οι εξής ακόλουθες:

Δραστηριότητα: τετράδιο εργασιών, σελ. 66, δεύτερο τεύχος, άσκηση 3

Παραγωγή αναφορικού λόγου και συγκεκριμένα αφήγησης με τη μορφή ενός γράμματος. Εγγραφή ενός γράμματος με θέμα την ειρήνη και σκοπό να αποτελέσει ηχηρό μήνυμα στον αποδέκτη του.

Δραστηριότητα:

3)Γράψε ένα γράμμα για την ειρήνη στον κόσμο. Σε ποιον και γιατί θα το έστειλνες;

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

- εξοικείωση με τον αναφορικό λόγο και συγκεκριμένα με την αφήγηση (βλ. Α.Π. 2003:16),
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου που αντιστοιχεί εννοιολογικά στην σχολική ενότητα, Όλοι μια αγκαλιά,
- σύνταξη αφηγηματικού κειμένου με δοσμένες τις κατευθυνόμενες ερωτήσεις για την παραγωγή της,
- εγγραφή κειμένου με βάση τις εμπειρίες και την φαντασία των μαθητών,
- σύνθεση αφήγησης με φανταστικά στοιχεία, μα και ρεαλιστικά,
- έκφραση φιλειρηνικών μηνυμάτων και απόκτηση εμπιστοσύνης, σε προσωπικό επίπεδο, στην προσπάθεια απόδοσης του διαλογικού κειμένου,
- εγγραφή αφηγηματικού κειμένου με σκοπό να εξάπτει το ενδιαφέρον των αναγνωστών (βλ. Α.Π. 2003:27-28),
- χρήση επαυξημένων προτάσεων για την απόδοση της αφήγησης (βλ. Α.Π. 2003:15),
- χρήση α' προσώπου αφήγησης,
- πραγματοποίηση αφήγησης με ομοδιηγητικό αφηγητή και εσωτερική εστίαση.

Μέρος Β' Δημιουργικό Μέρος

Κεφάλαιο 4^ο: Φτιάχνοντας τις Δραστηριότητες Δημιουργικής Γραφής

4.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό πραγματοποιείται μια ενδελεχής παρουσίαση των προτάσεων και δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής, όπως αυτές δημιουργήθηκαν σε πρώτη φάση με βάση την αφηγηματική τυπολογία του Gérard Genette και σε δεύτερη φάση αξιοποιώντας τους χαρακτήρες των παιδικών βιβλίων, ως ενισχυτικά εργαλεία για την προώθηση του εκάστοτε αφηγηματικού κειμένου. Οι δραστηριότητες απευθύνονται σε παιδιά Δημοτικού Σχολείου. Συγκεκριμένα οι προτάσεις αφορούν παιδιά της Γ' τάξης του δημοτικού σχολείου, μιας και η εργασία αποτελεί μια πρόταση που βασίζεται στο Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Γλώσσας για τη συγκεκριμένη τάξη.

Η συγκεκριμένη ηλικία, οπότε και τάξη του δημοτικού, δεν επιλέχθηκε διόλου τυχαία, μιας και αποτελεί μια ιδανική ηλικία όπου συστηματικά τα παιδιά δύναται να αρχίσουν την δική τους προσωπική παραγωγή και δημιουργία γραπτών κειμένων, ολοκληρωμένων γραμματικά, συντακτικά, λεκτικά, εννοιολογικά, εν ολίγοις πολυεπίπεδα. Ακόμη και στο ισχύον πρόγραμμα σπουδών (Α.Π. 2003), όπως παρουσιάστηκε λεπτομερώς στο προηγούμενο κεφάλαιο, είναι γεγονός πως τα εγχειρίδια της γλώσσας της Γ' τάξη φαίνεται να είναι από τα πρώτα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, τα οποία προσφέρουν δραστηριότητες που μπορούν να ενταχθούν στον τομέα της Δημιουργικής Γραφής, γι' αυτό επιλέχθηκε τόσο η συγκεκριμένη τάξη, όσο και το γνωστικό αντικείμενο της Γλώσσας. Η χρήση της γλώσσας είναι σημαντική για την παραγωγή γραπτών κειμένων και αποτελεί το βασικό εργαλείο επίτευξης αυτών, κυρίως από την πλευρά των μικρών παιδιών. Ερχόμενοι ιδιαίτερα στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, στο ελληνικό σχολείο συνολικά η διαπαιδαγώγηση των παιδιών γίνεται συστηματικά και βασικά μέσω της αξιοποίησης της γλώσσας. Η διαπαιδαγώγηση και κατ' επέκταση η μάθηση επιτυγχάνεται ουσιαστικά με τη βοήθεια κι όχι μόνο τη χρήση της γλώσσας (Γκότοβος, 1991). Η γλώσσα μέσα από το πρίσμα διάφορων θεωριών, αντιμετωπίζεται πολυεπίπεδα, σαν ένα σύστημα επικοινωνίας, έκφρασης, αλληλεπίδρασης, κατανόησης, περιγραφής, ερμηνείας, μα και δημιουργίας της ίδιας της πραγματικότητας. Εντός αυτού του πλαισίου επιδιώκεται και η δημιουργική έκφραση των

μαθητών/μαθητριών και κατ' επέκταση και η προώθηση και πραγματοποίηση της δημιουργικής γραφής. Βέβαια, πρέπει να σημειωθεί πως η Δημιουργική Γραφή δεν αποτελεί ακόμα ένα μάθημα της γλώσσας, αλλά την χρησιμοποιεί σαν εργαλείο της, σαν μια δίοδο, για την επίτευξη των δικών της μοναδικών στόχων (Βασιλάκη, & Γιαννακουδάκης, 2009).

Μέσα από τον κόσμο της Δημιουργικής Γραφής και ειδικότερα από τις δραστηριότητες Δημιουργικής Γραφής, δίνεται ο χώρος και η ευκαιρία στα παιδιά να πειραματιστούν με την διαδικασία της γραφής, ξεφεύγοντας από τα στερεοτυπικά πλαίσια παραγωγής γραπτού λόγου που επικρατούν στο τωρινό, εκπαιδευτικό σύστημα και σχολείο. Τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να μπου σε μια διαδικασία να γράφουν ελεύθερα, απαλλαγμένα από τον φόβο και το βάρος του σωστού ή λάθους. Εξασκούνται στην παραγωγή γραπτών κειμένων αξιοποιώντας την φαντασία τους, τα προσωπικά ερεθίσματά τους και την διάθεση για δημιουργία. Χωροχρονικά αδέσμευτα μπαίνουν σε μια προσωπική διαδικασία δημιουργίας. Εκφράζουν τα συναισθήματά τους, τις σκέψεις και τις αντιλήψεις τους. Μαθαίνουν και κατανοούν τους προβληματισμούς και τα προσωπικά τους εμπόδια (Protherough, 1983). Η συγκεκριμένη διαδικασία της παραγωγής των γραπτών κειμένων μπορεί να λειτουργήσει λυτρωτικά και σίγουρα απελευθερωτικά. Τα σενάρια που παρακάτω παρουσιάζονται αποτελούν μια ευκαιρία τα παιδιά να μνηθούν σε αυτόν τον ιδιαίτερο κόσμο της Δημιουργικής Γραφής από τις πρώτες κιόλας τάξης του δημοτικού σχολείου.

4.2 Μεθοδολογία προτεινόμενων δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής

Η εργασία αποτελεί μια πρόταση που βασίζεται στα Νέα Προγράμματα Σπουδών και μπορεί να εφαρμοσθεί στην προτεινόμενη από αυτά ώρα της φιλιαναγνωσίας, η οποία εγκιβωτίζεται στο μάθημα της Γλώσσας (βλ. νέο Π.Σ. 2021:17). Τα μικρά σενάρια δραστηριοτήτων μπορούν να εφαρμοσθούν εβδομαδιαίως κατά την προτεινόμενη ώρα της φιλιαναγνωσίας, με μέγιστη διάρκεια τεσσάρων εβδομάδων, ώστε το καθένα να αντιστοιχεί στις διδακτικές ώρες του ενός μήνα, καλύπτοντας με αυτόν τον τρόπο την διάρκεια του ενός διδακτικού έτους. Αρχικός στόχος ήταν να προταθούν σενάρια πάνω στο μάθημα της Γλώσσας και συγκεκριμένα στα καινούρια γλωσσικά εγχειρίδια. Από την στιγμή όμως που η έκδοση των εγχειριδίων δεν έχει ακόμη πραγματοποιηθεί, αποτελούν, όπως προαναφέρθηκε, μια πρόταση για την εβδομαδιαία ώρα της φιλιαναγνωσίας, όπως αυτή προτείνεται στο Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (βλ. νέο Π.Σ. 2021:17). Τα Προγράμματα Σπουδών (ΠΣ) αλλάζουν και είναι απαραίτητο να

αντανακλούν όλες τις αλλαγές στα πεδία των επιστημών που ασχολούνται ή φωτίζουν την εκπαίδευση, τις αλλαγές σε κοινωνικό επίπεδο, όπως και τις ιλιγγιώδεις αλλαγές σε τεχνολογικό επίπεδο. Με την αναθεώρηση των Προγραμμάτων Σπουδών (ΠΣ) επιδιώκεται ο αναπροσανατολισμός της σχολικής εκπαίδευσης με βάση τις επιστημονικές εξελίξεις και τις αναδυόμενες απαιτήσεις της κοινωνίας του μέλλοντος. Τα νέα ΠΣ έχουν ως αφετηρία τα μαθησιακά αποτελέσματα, δηλαδή όλα όσα χρειάζεται να γνωρίζει ο/η μαθητής/τρια, να κατανοεί και να μπορεί να εφαρμόσει μετά την ολοκλήρωση κάθε μαθησιακής διαδικασίας. Η έμφαση μετακινείται από το γνωστικό αντικείμενο, τους/τις διδάσκοντες/ουσες και τη διδακτική διαδικασία προς τους/τις μαθητές/τριες και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα μάθησης. Τα νέα ΠΣ βασίζονται σε νέες κι εκσυγχρονισμένες αρχές, οι οποίες θέτουν στο επίκεντρο της διδασκαλίας και της μάθησης τους/τις μαθητές/τριες, χωρίς αποκλεισμούς. (ανακτήθηκε από <http://iep.edu.gr/el/nea-programmata-spoudon-arkiki-selida> στις 09/09/2022).

Σχετικά με τα βασικά στάδια σχεδιασμού των δραστηριοτήτων δημιουργικής γραφής, της παρούσας εργασίας, η βάση τους στηρίζεται στις αφηγηματικές τεχνικές όπως αυτές προτείνονται μέσα από την τυπολογία του Gérard Genette, καθώς και σε βασικές τεχνικές της δημιουργικής γραφής όπως αυτές υποδεικνύονται από τα αντίστοιχα προγράμματα σπουδών της. Έτσι, λοιπόν, οι δραστηριότητες αφορούν τον αφηγητή, την εστίαση, τους αφηγηματικούς τρόπους και τον χρόνο της αφήγησης. Ειδικότερα, προτείνονται δραστηριότητες κάνοντας τα ίδια τα παιδιά αφηγητές. Εκείνα μπαίνουν στην διαδικασία να μιλήσουν πάντα σε α' πρόσωπο, γνωρίζοντας τα γεγονότα από την πλευρά των αφηγητών και μόνο. Ακόμη, οι δραστηριότητες στηρίζονται σε διάφορους αφηγηματικούς τρόπους και μέσα από τα προτεινόμενα διδακτικά πλάνα της εν λόγω εργασίας, πραγματοποιούνται ποιητικές συνθέσεις, διάλογοι, μονόλογοι, περιγραφές και φυσικά αφηγηματικές συνέχειες στα είδη υπάρχοντα αφηγηματικά κείμενα. Τέλος, ορισμένες δραστηριότητες μεγαλώνουν τον χρόνο της αφήγησης, είτε επιβραδύνοντας την συνέχεια στο ήδη υπάρχον κείμενο, είτε επιμηκύνοντας και διανθίζοντας το υπάρχον με κάποιο επιπρόσθετο αφηγηματικό κομμάτι.

Επιπλέον, κύριο γνώμονα όλες οι προτεινόμενες δραστηριότητες έχουν την αξιοποίηση της ταξινόμησης των χαρακτήρων, όπως αυτή υφίσταται μέσα σε ένα αφηγηματικό κείμενο, χρησιμοποιώντας τους βοηθητικά στην δημιουργία των αντίστοιχων δικών τους, αφηγηματικών κειμένων. Με αυτόν τον τρόπο οι δραστηριότητες αφορούν την αξιοποίηση των πρωταγωνιστών, των δευτερευόντων, ακόμη και των διακοσμητικών χαρακτήρων. Μέσα από τις δραστηριότητες αυτές οι μαθητές/μαθήτριες θα έχουν την ευκαιρία να μπουν στην θέση

να κατανοήσουν και να αξιοποιήσουν τις αφηγηματικές τεχνικές με κύρια αξιοποίηση τις κατηγορίες των χαρακτήρων των κειμένων, μέσα από τον εκάστοτε προτεινόμενο, δημιουργικό και παιχνιδιάρικο τρόπο.

Τα αφηγηματικά κείμενα που επιλέχθηκαν ήταν μονάχα παιδικά βιβλία, μιας και αποτελούν το βασικό και το πιο οικείο λογοτεχνικό πεδίο αυτής της ηλικίας. Τα παιδικά βιβλία δεν μοιάζουν καθόλου ξένα στα μάτια των μικρών παιδιών, αντιθέτως αποτελούν την τέλεια αφορμή για το ταξίδι της λογοτεχνικής ανάγνωσης και κατ' επέκταση της δημιουργίας. Ειδικότερα αναφορικά με τα παιδικά βιβλία που επιλέχθηκαν για την παρούσα εργασία, το περιεχόμενο τους συνάδει με την καθεμία προτεινόμενη θεματική ενότητα του νέου αναλυτικού προγράμματος, στα πλαίσια διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας (βλ. νέο Π.Σ. 2021:15) και το τόσο διαφορετικό περιεχόμενό τους μπορεί να κρατήσει αμείωτο το ενδιαφέρον των μικρών παιδιών. Τα βιβλία που επιλέχθηκαν, ορισμένα είναι κλασικά και ευρέως γνωστά με αποτέλεσμα να μην μπορούν να απουσιάζουν από μια πρόταση που αφορά το χώρο της Δημιουργικής Γραφής. Άλλα από αυτά, τα πιο σύγχρονα, πάλι επιλέχθηκαν λόγω της δημοτικότητας τους και της ευρείας αποδοχής τους από κάθε είδους αναγνωστικό κοινό. Τέλος, ορισμένα αποτέλεσαν μια τυχαία επιλογή, καθαρά με βάση το περιεχόμενό τους, στα πλαίσια της αναζήτησης παιδικών βιβλίων για την παρούσα εργασία. Η εύρεση των βιβλίων που δύναται να θεωρηθούν ιδανικά για την διεκπεραίωση της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας, ήταν ένα ταξίδι στον παιδικό λογοτεχνικό κόσμο, γεμάτο εκπλήξεις και χαμόγελα. Διήρκεσε αρκετό χρονικό διάστημα, μα κάθε λεπτό του ήταν ιδιαίτερο και μοναδικό. Ακόμη και αυτή η διαδικασία αποτέλεσε κομμάτι του κόσμου της Δημιουργικής Γραφής. Πιο συγκεκριμένα, το πρώτο βιβλίο που προτείνεται είναι *Η φάρμα των ζώων που εννοιολογικά ταιριάζει σε δύο προτεινόμενες θεματικές ενότητες, εγώ και ο κόσμος μου και συναισθήματα και αξίες*. Το βιβλίο, *ένα δέντρο μια φορά*, εννοιολογικά συνάδει με την θεματική ενότητα *δραστηριότητες του ανθρώπου*, το βιβλίο, *Η ιστορία της Φάλαινας*, με την θεματική ενότητα *το περιβάλλον* και το αμέσως επόμενο κλασικό παραμύθι, *Τα γενέθλια της Ινφάντα*, με την θεματική ενότητα *παρελθόν- παρόν*. Στην ενότητα *επιστήμες, τεχνολογία, μέλλον* προτείνονται ιστορίες από το βιβλίο, *Ιστορίες της καληνύχτας για επαναστάτριες* και στην ενότητα *τέχνες και πολιτισμός*, προτείνεται το βιβλίο, *Οι δύο Φρίντες*. Το βιβλίο, *Το δέντρο που έδινε*, προορίζεται για την θεματική ενότητα *αιεφορία* και *Ο ξένος* για την θεματική ενότητα *νέος/νέα ως μέλος της κοινωνίας*. *Ο Ράφτης-ποντικός*, ένα νέο παραμύθι, απευθύνεται στην ενότητα *ποικιλία και εξέλιξη*. Το κλασικό και διαχρονικό παραμύθι, *Ο Τρελαντώνης*, σε νέα πιο μικρή έκδοση,

αφομοιώνεται τέλεια με την θεματική ενότητα *ελληνικός πολιτισμός, αξίες και παραδόσεις*. Τέλος, το παραμύθι του διαχρονικού Κάφκα σε νέα και πιο σύγχρονη έκδοση, *Ο Κάφκα και η Κούκλα*, συμπληρώνει εννοιολογικά σε εξαιρετικό βαθμό την προτεινόμενη θεματική ενότητα *ταξιδεύω...γνωρίζω τον κόσμο*.

Κάποια από τα παραπάνω παιδικά βιβλία είναι σύγχρονες παιδικές ιστορίες, ενώ άλλα από αυτά είναι παραμύθια. Παραμύθια κλασικά, μα και νεότερα, πιο σύγχρονα. Ιστορίες μεγάλες, με κάποια έκταση, μα και πιο μικρές, σύντομες. Είναι γεγονός πως οι ιστορίες και δει τα παραμύθια θεωρούνται ως δείγμα της πολιτιστικής κληρονομιάς του κάθε έθνους και της κάθε γενιάς. Κατά καιρούς κυρίως τα παραμύθια αποτέλεσαν δημιουργήματα σπουδαίων συγγραφέων, ενώ και για πολλά χρόνια αμφότερα αξιοποιήθηκαν, ως διδακτικά εργαλεία από εκπαιδευτικούς σε παιδιά μικρότερης ηλικίας (Μπράτισης, Κωτόπουλος, Μαντήλα, 2011). Η κοινή λογική στον κόσμο των παιδικών ιστοριών και των παραμυθιών συνήθως απουσιάζει. Ο κόσμος τους, αμφότερα, είναι γεμάτος μυθοπλαστικές περιπέτειες, δημιουργώντας έναν καινούριο σύμπαν, μακριά από την πραγματικότητα. Οι σελίδες τους είναι αυτές που αποτελούν το υλικό σύνορο ανάμεσα στον πραγματικό κόσμο και στον επινοημένο. Σαν λογοτεχνικό είδος, όλα τα παιδικά βιβλία, χαρακτηρίζονται από καθολικότητα και υιοθέτηση της ετερότητας, επιτρέποντας με αυτόν τον τρόπο την εξέλιξη των πολιτιστικών ποικιλομορφιών του κάθε τόπου (Kanatsouli, 2007). Στην περίπτωση, βέβαια, κυρίως των παραμυθιών, προκύπτουν δυσκολίες στον ορισμό τους, μιας κι εκείνος ποικίλει και δεν είναι προκαθορισμένος, αλλά διαφοροποιείται ανά χρονικά διαστήματα. Σύμφωνα με τον Thompson, τα παραμύθια αποτελούν σχηματοποιημένες αφηγήσεις, κάνοντας χρήση από προκαθορισμένα μοτίβα κι επεισόδια (Thompson, 1946). Ο Λουκάτος αναφέρει πως τα παραμύθια είναι παραδοσιακές αφηγήσεις με θέμα ενός ή και περισσότερων περιπετειωδών μύθων, ευρέως γνωστών (Loukatos, 1988). Οι Bottle & Polínka, αναφέρουν πως τα παραμύθια αποτελούν αφηγήσεις με ποιητική χροιά, εμπεριέχουν επιρροές από μη πραγματικούς κόσμους, στέκονται ανεπηρέαστα από τους πραγματικούς νόμους και συνθήκες και διαθέτουν περιεχόμενο ευχάριστο για την ανάγνωση από κάθε ηλικία (Meraklis, 1991).

Το μόνο σίγουρο είναι πως τα παραμύθια και τα παιδικά βιβλία, γενικότερα, αιχμαλωτίζουν τα παιδιά και τα οδηγούν σε φανταστικές περιπέτειες, σε κόσμους εξωπραγματικούς με φανταστικούς ήρωες (G. Jean, 1993), γι' αυτό και αποτελούν το πιο σημαντικό λογοτεχνικό κομμάτι της παιδικής τους ηλικίας. Ακριβώς για τον λόγο αυτό αξιοποιήθηκαν και στην συγκεκριμένη περίπτωση, ως τα μοναδικά και βασικά εργαλεία για

την διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων δημιουργικής γραφής που προτείνονται μέσα στην εργασία. Τα παιδικά βιβλία προτείνεται να αναγνωσθούν όλα μετά το πέρας του καθενός διδακτικού σεναρίου. Ορισμένα ολοκληρώνονται κατά τη διάρκεια του προτεινόμενου διδακτικού σεναρίου, ενώ άλλα αναγιγνώσκονται τμηματικά και ολοκληρώνονται με το τέλος των διδακτικών σεναρίων, σαν επισφράγιση του αντίστοιχου σεναρίου. Σημειώνοντας, η ανάγνωση των παιδικών βιβλίων εκτός από τους στόχους που πλήρως καταγράφονται στην συνέχεια ότι πραγματεύονται, ενισχύει και προωθεί την έννοια και την ίδια την διαδικασία της φιλιαναγνωσίας.

4.3 Διδακτικά πλάνα δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής

4.3.1 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «Η φάρμα των ζώων»

Παραμύθι: Η φάρμα των ζώων του George Orwell

Εκδόσεις : διόπτρα, 2020, Αθήνα

Μετάφραση και Διασκευή: Μιχάλης Μακρόπουλος

Εικονογράφηση: Θέντα Μιμηλάκη

Διάρκεια σεναρίου: 8 διδακτικές ώρες

Εισαγωγικά: Μια κλασική ιστορία, ειπωμένη για τα παιδιά, η οποία προτείνεται να αξιοποιηθεί στη συγκεκριμένη περίπτωση ως πρόταση δραστηριοτήτων δημιουργικής γραφής, αξιοποιώντας τους χαρακτήρες της, βάσει της αφηγηματικής τυπολογίας του Genette. Εννοιολογικά μπορεί να ενταχθεί στην προτεινόμενη από το νέο αναλυτικό πρόγραμμα θεματική ενότητα, *εγώ και ο κόσμος μου, μέρος 1^ο*, καθώς και στην ενότητα *συναισθήματα και αξίες, μέρος 2^ο*, (βλ. νέο Π.Σ. 2021:15). Οι πρώτες τρεις δραστηριότητες αφορούν την πρώτη ενότητα και οι άλλες τρεις την επόμενη. Μιας και το παραμύθι αποτελεί μια αλληγορική ιστορία, εύκολα αξιοποιείται για να κατανοήσουν τα παιδιά μικρής ηλικίας το πως λειτουργεί μια ανθρώπινη κοινωνία, μέσα από την κοινωνία των ζώων. Το παραμύθι, μακροσκελές καθώς είναι, προσφέρεται για παραπάνω, λοιπόν, από μια ενότητες, προκειμένου να ολοκληρωθεί και να έχουν και οι μαθητές/μαθήτριες μιας τέτοιας μικρής ηλικίας να γνωρίσουν ένα αφηγηματικό αριστούργημα, σαν αυτό του George Orwell. *Όλα αυτά που λέει τούτη η ιστορία έγιναν στην Αγγλία, αλλά θα μπορούσαν να 'χουν γίνει και στη δική μας χώρα κι οπουδήποτε αλλού στη Γη. Κάποιο βράδυ, λοιπόν, ένας αγρότης, ο κύριος Τζόουνς, γύρισε κουρασμένος στο σπίτι του. Αυτός ο Τζόουνς είχε μάτια που έλαμπαν από κακία και δεν το 'χε σε τίποτα να σηκώσει το ραβδί του και να το σπάσει στη ράχη ενός ζώου. Τα ζώα δεν υπέφεραν άλλο την τυραννία και την αδικία,*

επαναστάτησαν και έδωξαν την οικογένεια του Τζόουνς. Τότε το αγρόκτημα έγινε δικό τους, όμως ο Ναπολέοντας κι ο Φωνακλάς, δύο μεγάλα γουρουόνια, πίστευαν πως ήταν πιο ίσοι από τους άλλους, κι έτσι τα ζώα έπρεπε να παλέψουν ζανά - αυτή τη φορά όχι ενάντια στους ανθρώπους, άλλα στους πρώην συντρόφους τους.

Βασικά σημεία δραστηριοτήτων:

Όλες οι δραστηριότητες δημιουργήθηκαν με σκοπό να πραγματοποιηθούν διαβάζοντας τμηματικά το παραμύθι. Οι δραστηριότητες κατηγοριοποιήθηκαν σε δύο μέρη, μιας και το παραμύθι δύναται να χρησιμοποιηθεί σε δύο θεματικές ενότητες. Αφιερώνεται μια ώρα για εισαγωγική εισήγηση στο παραμύθι, έπειτα, καθένα από τα δύο μέρη των δραστηριοτήτων πραγματοποιούνται μέσα σε τρεις διδακτικές ώρες. Οι δραστηριότητες μπορούν να αποτελέσουν επιπλέον αφηγηματικά κομμάτια του παρόντος παραμυθιού και να συμπεριληφθούν σε αυτό. Προτείνονται ως ενισχυτικά κομμάτια διάνθισης της υπάρχουσας αφήγησης. Μετά το τέλος των δραστηριοτήτων, προτείνεται να αφιερωθεί μια ώρα για την ανάγνωση ολόκληρου του παραμυθιού, ως είναι, στην ολομέλεια της τάξης, στα πλαίσια ενίσχυσης και προώθησης της έννοιας της φιλιαναγνωσίας, συμπεριλαμβάνοντας ακόμη και τα νέα αφηγηματικά κείμενα των μαθητών/μαθητριών.

Προϋπάρχουσες γνώσεις:

- Οι μαθητές έχουν ήδη διδαχθεί :
 - τα αφηγηματικά δομικά στοιχεία ενός κειμένου (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.),
 - τη χρήση και τη σημασία της πρωτοπρόσωπης αφήγησης,
 - τη χρήση και τον σχηματισμό του διαλόγου,
 - την κλίση ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες,
 - την χρήση δευτερευουσών προτάσεων (βουλητικών, ειδικών, και ενδοιαστικές),
 - τη χρήση των ουσιαστικών,
 - τη χρήση των επιθέτων,
 - τη χρήση και τον σχηματισμό του επιθέτου πολύς και του επιρρήματος πολύ,
 - τη χρήση των σημείων στίξης,
 - τη χρήση και την σημασία των αστείων εκφράσεων και των ανέκδοτων,
 - τη χρήση και τη σημασία των κρητικών ιδιωματισμών, της προσωποποίησης και της υπερβολής, ως σχήματα λόγου.

Μέρος 1ο

Κείμενο:**Η συνέλευση των ζώων**

Κάποιο βράδυ, λοιπόν, ένας αγρότης, ο κύριος Τζόουνς, που ήταν αγριάνθρωπος και δεν φερόταν καλά στα ζώα του, γύρισε κουρασμένος σπίτι του και πλάγιασε πλάι στη γυναίκα του, την κυρία Τζόουνς. Αυτός ο Τζόουνς είχε μάτια που έλαμπαν από κακία, δεν το 'χε σε τίποτα να σηκώσει το ραβδί του και να το σπάσει στη ράχη ενός ζώου και δεν έτρωγε κρέας και σαλάμια και λουκάνικα απλώς γιατί πεινούσε, αλλά χαιρόταν κιόλας που σκότωνε γουρούνια και μοσχάρια και κότες για να γεμίσει την κοιλιά του. Την ώρα που πλάγιασε, η κυρία Τζόουνς κοιμόταν ήδη του καλού καιρού, γιατί ήταν κι αυτή φαγανή σαν τον άντρα της και πρωτότερα είχε φάει ένα ολόκληρο κοτόπουλο και για επιδόρπιο, μισό λουκάνικο. Όταν ο κύριος Τζόουνς είχε πλέον κοιμηθεί και το αντρόγνυο ταξίδευε παρέα στη χώρα των ονείρων, όπου ανεξαιρέτως έβλεπαν και οι δύο πελώρια τραπέζια στρωμένα με κάθε λογής εδέσματα, τα ζώα μαζεύτηκαν όλα στον αχυρώνα.

Βήματα 1ης δραστηριότητας:

Με τη σύσταση του διαλόγου και την πρόταση για συνέχιση της ιστορίας δημιουργείται ένα αίσθημα εμπιστοσύνης και αμεσότητας ανάμεσα στους μαθητές/ στις μαθήτριες και στο ίδιο το αφηγηματικό κείμενο. Τι πραγματοποιείται στην συγκεκριμένη δραστηριότητα για αυτόν τον δεσμό:

- Ανάγνωση του κειμένου και σκηνοθέτηση της συνέχειας του, εντός των ομάδων.
- Συγκέντρωση όλων των ιδεών για την συνέχεια του διαλόγου και καταγραφή όσων έχουν επιλέξει.
- Αξιοποίηση δευτερευόντων χαρακτήρων του παραμυθιού, εκείνων των ζώων για την απόδοση του διαλόγου.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:**Παιδαγωγικοί:****1ο θεματικό πεδίο:**

- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα του διαλόγου των ζώων) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Σύνταξη ενός φανταστικού κειμένου και συγκεκριμένα διαλόγου, με αφορμή το παραμύθι **«Η φάρμα των ζώων»**, (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων, (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση του επιρρήματος πολύ, ((βλ. νέο Π.Σ 2021:67).

4ο θεματικό πεδίο:

- Σχηματισμός διαλόγου με προσωποποίηση των ζώων, κάνοντας τους αφηγηματικούς χαρακτήρες (βλ. νέο Π.Σ 2021:72).
- Χρήση και σχηματισμός ιδιωματικών λέξεων, καθώς και χρήση του θαυμαστικού ως σχήματα λόγου, για την απόδοση νοήματος όχι με κυριολεκτική σημασία, αλλά για την απόδοση ενός φανταστικού αφηγηματικού κειμένου με τόνο χωριάτικο και υπερβολικό, (βλ. νέο Π.Σ 2021:72).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία διαλογικού κειμένου.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Αξιοποίηση των δευτερευόντων χαρακτήρων, (των ζώων) για την δημιουργία του διαλόγου.

Υφολογικοί:

- Χρήση των ιδιωματικών λέξεων για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου με χροιά λαϊκή κι επαρχιακή, καθώς και χρήση του θαυμαστικού, ως σημείο στίξης των προτάσεων για δημιουργία διαλόγου με τόνο εμφαντικό και υπερβολικό.

Δραστηριότητα 1η**Τίτλος: Η συνέλευση των ζώων**

Αφού διαβάσετε το παραπάνω κείμενο σκεφτείτε και συζητήστε μέσα στις ομάδες σας, ποιος μπορεί να είναι ο διάλογος ανάμεσα στα ζώα:

- α) σκεφτείτε εσείς ποιοι θα είναι οι ήρωες του διαλόγου και δώστε τους ονόματα,
- β) κάντε υποθέσεις για το ποια μπορεί να είναι τα λόγια των ζώων,
- γ) προσπαθήστε να γράψετε τα λόγια των ζώων με την μορφή διαλόγου, χρησιμοποιώντας λέξεις ιδιωματικές με καταγωγή από τα χωριά της Κρήτης,
- δ) βάλτε και το επίρρημα πολύ για να φτιάξετε έναν διάλογο γεμάτο υπερβολή,
- ε) τέλος, κλείστε τα λόγια των ζώων με θαυμαστικό για να είναι το διάβασμά τους ηχηρό, σαν βέλασμα κανονικό!

Κείμενο:**Ο ξεσηκωμός των ζώων**

[...]Το είχαν αποφασίσει λοιπόν, μα έπρεπε να δοθεί η κατάλληλη ευκαιρία για να ξεσηκωθούν, κι όσο περνούσαν οι μέρες, λίγο λίγο τα ζώα δείλιαζαν όλο και περισσότερο - αν κι όχι όλα. Υπήρχαν κι εξαιρέσεις σαν τον Μπόξερ το ρωμαλέο άλογο, που έτσι κι έπαιρνε μια απόφαση δεν έκανε ποτέ πίσω, και τον γέρο -Βενιαμίν, που άμα του 'μπαινε στο ξερό του το κεφάλι κάτι, δεν του το έβγαζες από κει που ο κόσμος να χαλούσε.

Παρ' όλα αυτά, οι κότες, τα πρόβατα, σίγουρα ο γάτος και οι τρεις σκύλοι, που απ' όλους αυτοί ήταν οι πιο πιστοί στον κύριο Τζόουνς, μα λίγο ως πολύ και τ' άλλα ζώα του αγροκτήματος, ξανακύλησαν όλα στην προηγούμενη κοπιαστική τους ζωή μετά τον θάνατο του Στρατηγού.

Οι κότες άφηναν αδιαμαρτύρητα την κυρία Τζόουνς να 'ρχεται κάθε μέρα και να τους παίρνει τα αβγά, κι άμα χανόταν κάποια κότα και δεν την έβλεπαν ποτέ ξανά, απλώς κουνούσαν θλιμμένα το κεφάλι κι έλεγαν: "Τι τα θες, έτσι είναι η ζωή. Όλες μας περιμένει το ίδιο τέλος μια μέρα". Μια προβατίνα έκλαψε το αρνάκι της, που της το πήρε ο κύριος Τζόουνς, αλλά ούτε αυτή ξεσηκώθηκε, ούτε στάθηκε κάποιο άλλο ζώο στο πλευρό της.

Ο Ναπολέοντας κι ο Χιονόμπαλας, τα δυο γουρούνια, το είδαν αυτό κι ένα βράδυ μάζεψαν ξανά όλα τα ζώα. Κι εκεί, ξαφνικά, κάτι διαφορετικό συνέβη. Εκεί που δεν το περίμεναν, ένας μικρός μπλε καπνός έσκασε μπροστά τους. Τι ήταν αυτό;

Μια καινούρια εισβολή, ένας επισκέπτης μακρινός, από ξένη χώρα, μαγική. Ο μπάμπα-Στρουμφ εμφανίστηκε μπροστά τους και ξεκίνησε με την μπάσα του φωνή να τους δίνει συμβουλές, ώστε να γίνουν αυτές οι εντολές για την καινούρια φάρμα τους.

Βήματα 2ης δραστηριότητας:

Στην συγκεκριμένη δραστηριότητα έρχεται ένας αγαπημένος ήρωας των παιδιών από άλλο παραμύθι για να δώσει συμβουλές και λύση στα ζώα που αποφάσισαν να ξεσηκωθούν και να δημιουργήσουν δική τους κοινότητα και δικές τους εντολές, για επιβίωση εντός της κοινότητάς τους. Μια κοινή συμβίωση ηρώων διαφορετικών προτείνεται και πραγματοποιείται εντός της δραστηριότητας αυτής. Εφαρμόζεται αυτό που προτείνεται κατά τον Ροντάρι η ανάμειξη ή αλλιώς σαλάτα των παραμυθιών και πραγματοποιείται ως εξής:

- Ανάγνωση του κειμένου και σκηνοθέτηση της συνέχειας του, εντός των ομάδων.
- Συγκέντρωση όλων των ιδεών για την δημιουργία των εντολών και καταγραφή όσων έχουν επιλέξει, μέσα από την εισαγωγή ενός ήρωα άλλου παραμυθιού.
- Αξιοποίηση ενός νέου χαρακτήρα που εισάγεται από άλλο παραμύθι, του μπάμπα-Στρουμφ, για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα των εντολών των ζώων) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Σύνταξη ενός φανταστικού αφηγηματικού κειμένου, με αφορμή το παραμύθι «**Η φάρμα των ζώων**», (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός των ουσιαστικών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων, (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).

4ο θεματικό πεδίο:

- Σχηματισμός κειμένου με προσωποποίηση των ζώων και του μπάμπα-Στρουμφ, κάνοντας τους αφηγηματικούς χαρακτήρες (βλ. νέο Π.Σ 2021:72).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία αφηγηματικού κειμένου.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Αξιοποίηση νέου χαρακτήρα, ξένου στο παραμύθι, για την δημιουργία του κειμένου.

Υφολογικοί:

- Χρήση της προσωποποίησης, ως σχήμα λόγου για την απόδοση ενός κειμένου με ανθρώπινη χροιά αποδοσμένη από έναν ήρωα φανταστικό

Δραστηριότητα 2η**Τίτλος: Σαλάτα παραμυθιών εν δράσει!**

Ο μπάμπα-Στρουμφ, αγαπημένος μας ήρωας, είναι γνωστός για τις συμβουλές του και την ευφυΐα του. Έρχεται σε αυτό εδώ το παραμύθι τη συμβουλή του να δώσει στα ζώα της φάρμας. Αφού διαβάσετε το παραπάνω κείμενο σκεφτείτε και συζητήστε μέσα στις ομάδες σας, τι εντολές προτείνει ο μπάμπα-Στρουμφ στα ζώα για να έχουν μια κοινωνία σωστή:

- α) συγκεντρώστε τις ιδέες σας και μιλήστε σαν τον μπάμπα-Στρουμφ,
- β) γράψτε 8 εντολές, με μορφή συνθήματος,
- γ) χρησιμοποιείτε στις εντολές σας ουσιαστικά κι επίθετα, αποφύγετε τα ρήματα.

Κείμενο:

Η ζωή στο αγρόκτημα χωρίς τον κύριο και την κυρία Τζόουνς

Έτσι, τώρα που είχαν διώξει τους ανθρώπους, τα ζώα ανέλαβαν τα ίδια το αγρόκτημα. Ήξεραν πολύ καλά τις δουλειές που έπρεπε να γίνουν-αν τις ήξεραν, λέει. Γιατί τι άλλο έκαναν πρωτίτερα από το να κοπιάζουν όλη μέρα κάτω από τις διαταγές και τα ραβδίσματα του αγρότη; Τα δύο γουρούνια, ο Ναπολέοντας κι ο Χιονόμπαλας, ανέλαβαν όλη την οργάνωση...Μοίραζαν τις δουλειές κι έδιναν οδηγίες, για να γίνονται όλα με τον καλύτερο τρόπο. Το πρώτο που 'χαν να κάνουν ήταν να καθαρίσουν το σπίτι απ' ό,τι μισητό τους θύμιζε τον κύριο και την κυρία Τζόουνς.

Βήματα 3ης δραστηριότητας:

Μερικές φορές οι πιο αναπάντεχες ιστορίες μπορούν να ειπωθούν από εκεί που δεν το περιμένεις. Οι ιστορίες, ιδίως για τα μικρά παιδιά, δύναται να επινοηθούν ακόμη και μέσα από τα αντικείμενα και να γίνουν πραγματικά αστείες. Στη συγκεκριμένη δραστηριότητα προτείνεται ένας διάλογος για συνέχιση της ιστορίας ο οποίος δημιουργείται ανάμεσα σε αντικείμενα και ειδικότερα σε αντικείμενα που υπάρχουν στα δωμάτια ενός σπιτιού. Τα ζώα έχουν πραγματοποιήσει εξέγερση κι έχουν διώξει τα αφεντικά τους. Η πρώτη έγνοια τους είναι να καθαρίσουν το σπίτι στο αγρόκτημα τους πλέον, από ότι θυμίζει τα απαίσια αφεντικά τους. Πλησιάζοντας στο σπίτι, κάτι αναπάντεχο ακόμη και γι' αυτά συνέβη. Στα αυτιά τους ακούν φωνές και αντιλαμβάνονται μια συνομιλία, την συνομιλία των αντικειμένων που υπάρχουν εντός του. Το σπίτι ζωντανεύει κι ένας αστείος διάλογος ακούγεται. Να πως πραγματοποιείται στην συγκεκριμένη δραστηριότητα ο διάλογος αυτός:

- Ανάγνωση του κειμένου και σκηνοθέτηση της συνέχειας του, εντός των ομάδων.
- Συγκέντρωση όλων των ιδεών για την συνέχεια του διαλόγου και καταγραφή όσων έχουν επιλέξει.
- Αξιοποίηση όχι χαρακτήρων του παραμυθιού, αλλά προσωποποίηση των αντικειμένων για την απόδοση του διαλόγου.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα του διαλόγου των αντικειμένων) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Σύνταξη ενός φανταστικού κειμένου και συγκεκριμένα διαλόγου, με αφορμή το παραμύθι «**Η φάρμα των ζώων**», (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων, (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση του επιρρήματος πολύ, ((βλ. νέο Π.Σ 2021:67).

4ο θεματικό πεδίο:

- Σχηματισμός διαλόγου με προσωποποίηση των αντικειμένων, κάνοντας τους αφηγηματικούς χαρακτήρες (βλ. νέο Π.Σ 2021:72).
- Χρήση και σχηματισμός αστείων λέξεων, καθώς και χρήση του θαυμαστικού ως σχήματα λόγου, για την απόδοση νοήματος όχι με κυριολεκτική σημασία, αλλά για την απόδοση ενός φανταστικού αφηγηματικού κειμένου με τόνο περιπαιχτικό, (βλ. νέο Π.Σ 2021:72).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία διαλογικού κειμένου.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Αξιοποίηση των δευτερευόντων των αντικειμένων του αγροκτήματος, ως χαρακτήρων για την δημιουργία του διαλόγου.

Υφολογικοί:

- Χρήση αστείων εκφράσεων για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου με χροιά περιπαιχτική, καθώς και χρήση του θαυμαστικού, ως σημείο στίξης των προτάσεων για δημιουργία διαλόγου με τόνο εμφαντικό και υπερβολικό.

Δραστηριότητα 3η

Τίτλος: *Τι φοβερό, τι τρομερό, το σπίτι έχει στόμα κι' αυτό!*

Αφού διαβάσετε το παραπάνω κείμενο, μέσα στις ομάδες σας δημιουργήστε έναν φανταστικό διάλογο σα να τον άκουσαν τα ζώα πλησιάζοντας προς το σπίτι. Η συνομιλία είναι αστεία και διαφορετική κι έρχεται από τα αντικείμενα του σπιτιού. Στον διάλογο αυτό, βάλτε να μιλήσουν όσα αντικείμενα έχετε σκεφτεί πως υπάρχουν μέσα στο σπίτι.

α) σκεφτείτε εσείς ποιοι θα είναι οι ήρωες του διαλόγου και δώστε τους ονόματα,

β) κάντε υποθέσεις για το ποια μπορεί να είναι τα λόγια των αντικειμένων,

γ) προσπαθήστε να γράψετε τα λόγια αυτά με την μορφή διαλόγου, χρησιμοποιώντας λέξεις αστείες,

δ) βάλτε και το επίρρημα πολύ για να φτιάξετε έναν διάλογο γεμάτο υπερβολή,

ε) τέλος, κλείστε τα λόγια με θαυμαστικό για να είναι το διάβασμά τους ηχηρό, μα και περιπαιχτικό!

Μέρος 2ο

Κείμενο:

Συμφορά

Εκεί που κοιμόνταν κατάκοποι όλοι μια νύχτα, ως και τα τρία σκυλιά, γιατί πίστευαν ότι μετά την πανωλεθρία που έπαθαν οι άνθρωποι δεν θα τολμούσαν να ζανάρθουν στο αγρόκτημα, ακούστηκε ένας τρομερός πάταγος, λες και γινόταν σεισμός και γκρεμίζονταν τα πάντα. Όλα τα ζώα πετάχτηκαν από τις κούρνιας τους και τα παχιά τους κι έτρεξαν έξω να δουν τι συνέβαινε. Ήταν...

Βήματα 1ης δραστηριότητας:

Η σαλάτα είναι αναπάντεχα ένα γευστικός συνδυασμός πολλών, κλασικών στοιχείων μαζί. Σε εκπλήσσει και σε χορταίνει χωρίς να χρειαστεί να κάνεις επιλογές. Στη συγκεκριμένη δραστηριότητα προτείνεται μια σαλάτα αλλά παραμυθιών για τη συνέχιση της ιστορίας. Ειδικότερα παραμύθια κλασικά μπερδεύονται για να πλέξουν μια καινούρια συνέχεια για την ιστορία, μακριά από αυτή που έχει δημιουργηθεί από τον συγγραφέα. Τα ζώα έχουν πραγματοποιήσει εξέγερση κι έχουν διώξει τα αφεντικά τους. Έχουν καθαρίσει το αγρόκτημα τους πλέον, από ότι θυμίζει τα απαίσια αφεντικά τους. Ωστόσο, μια αναπάντεχη βραδιά στο ήσυχο αγρόκτημά τους ακούγεται ένας παράξενος θόρυβος. Μια συμμορία κακών ηρώων, από γνωστά, παλιά μας παραμύθια, τους επισκέπτεται. Να πως πραγματοποιείται στην συγκεκριμένη δραστηριότητα η συνέχεια της ιστορίας:

- Ανάγνωση του κειμένου και σκηνοθέτηση της συνέχειας του, εντός των ομάδων.
- Συγκέντρωση όλων των ιδεών για την συνέχεια του σεναρίου της ιστορίας και καταγραφή όσων έχουν επιλέξει.
- Αξιοποίηση όχι χαρακτήρων του παραμυθιού, αλλά χαρακτήρων άλλων, κλασικών παραμυθιών.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το περιεχόμενο για την συνέχεια της ιστορίας) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Σύνταξη ενός φανταστικού κειμένου και συγκεκριμένα διαλόγου, με αφορμή το παραμύθι «*Η φάρμα των ζώων*», (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων, (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση του επιρρήματος πολύ, ((βλ. νέο Π.Σ 2021:67).

4ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός λέξεων με επιθετικό τόνο, καθώς και χρήση του θαυμαστικού ως σχήματα λόγου, για την απόδοση νοήματος όχι με κυριολεκτική σημασία, αλλά για την απόδοση ενός φανταστικού αφηγηματικού κειμένου με τόνο επιτακτικό, (βλ. νέο Π.Σ 2021:72).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία νέου αφηγηματικού κειμένου.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Αξιοποίηση άλλων χαρακτήρων από κλασικά παραμύθια, ως χαρακτήρες για την δημιουργία του κειμένου.

Υφολογικοί:

- Χρήση έντονων εκφράσεων, σαν συνθήματα απειλητικά, για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου με χροιά επιτακτική, καθώς και χρήση του θαυμαστικού, ως σημείο στίξης των προτάσεων για δημιουργία διαλόγου με τόνο εμφαντικό και υπερβολικό.

Δραστηριότητα 1η

Τίτλος: *Μια σαλάτα, συμφορά!*

Η κακιά μητριά της Χιονάτης, μαζί με τον Κονηγό της, τον Λύκο, το τέρας του Λόχνης και ένα τάγμα στρατιωτών έχει φτάσει στο αγρόκτημα.

Αφού διαβάσετε το παραπάνω κείμενο, συνεχίστε την ιστορία μόνοι σας, φανερώνοντας τι συνέβη μετά από αυτή την επίσκεψη. Μέσα στις ομάδες κάντε υποθέσεις για το πως θα συνεχίσετε την ιστορία:

- α) σκεφτείτε εσείς πως θα αποκαλυφθούν οι κακές προθέσεις των νέων ηρώων,
- β) κάντε υποθέσεις για το ποια μπορεί να είναι τα λόγια τους, ως συνέχεια της ιστορίας,
- γ) προσπαθήστε να γράψετε τα λόγια αυτά με την μορφή διαλόγου, χρησιμοποιώντας λέξεις έντονες σαν διαταγές, ως λόγια των νέων ηρώων,

δ) βάλτε και το επίρρημα πολύ για να φτιάξετε έναν διάλογο γεμάτο υπερβολή,

ε) τέλος, κλείστε τα λόγια με θαυμαστικό για να είναι το διάβασμά τους ηχηρό, εκφοβιστικό, μα κι επιτακτικό!

Κείμενο:

Δυσάρεστες εκπλήξεις

Παρ' όλους τους κόπους τους, εκείνη τη χρονιά η σοδειά δεν ήταν καλή στο αγρόκτημα. Ένα μέρος καταστράφηκε από την κακοκαιρία, μα κυρίως έφταιγε ότι είχαν αφιερώσει τόσο χρόνο και μόχθο στο χτίσιμο του ανεμόμυλου. Έτσι, τα ζώα δεν ήταν ποτέ χορτασμένα - το φαΐ ίσα που έφτανε να ξεγελούν την πείνα τους. Όμως, δεν παραπονιόνταν, γιατί μπορεί να πεινούσαν, ωστόσο ήταν ελεύθερα και είχαν πάρει τη ζωή στα πόδια τους. Μόνο ο Ναπολέοντας, ο Φωνακλάς και οι πέντε σκύλοι έδειχναν καλοταϊσμένοι. Η ζωή ήταν σκληρή και μονότονη, αν και που και που συνέβαιναν μερικά περίεργα περιστατικά, για παράδειγμα, μπορεί οι κότες να γύριζαν από τις δουλειές τους στο κοτέτσι και να ανακάλυπταν ότι κάποιος τους είχε πάρει τα μισά αυγά ή οι αγελάδες οι αγελάδες να έβρισκαν το μισό απ' όσο γάλα θυμούνταν ότι είχαν οι καρδάρες.

Βήματα 2ης δραστηριότητας:

Η προδοσία, ως αφηγηματική λειτουργία, εμφανίζεται κατά τον Προπ πολύ νωρίς μέσα στο αφηγηματικό κείμενο με σκοπό την εξέλιξη του. Αποτελεί ένα κομμάτι του πάζλ της αφήγησης, δίνοντας της πολυδιάστατη σημασία και ένταση. Η συνέχεια της ιστορίας σε αυτό το σημείο ξετυλίγει μια προδοσία. Με τη σύσταση του διαλόγου και την πρόταση για συνέχιση της ιστορίας δημιουργείται μια αποκάλυψη. Οι μαθητές υιοθετούν την άποψη μιας πλευράς. Γίνονται οι χαρακτήρες (κότες), και εξιστορούν από την δικιά τους πλευρά τις συμφορές που τους έτυχαν. Οι μαθητές/ μαθήτριες σκηνοθετούν αυτές τις συμφορές εντός των ομάδων τους και τις αποκαλύπτουν στην δραστηριότητα αυτή. Τι πραγματοποιείται συγκεκριμένα στην ακόλουθη δραστηριότητα:

- Ανάγνωση του κειμένου και σκηνοθέτηση της συνέχειας του, εντός των ομάδων.
- Συγκέντρωση όλων των ιδεών για την συνέχεια του διαλόγου και καταγραφή όσων έχουν επιλέξει.
- Αξιοποίηση δευτερευόντων χαρακτήρων του παραμυθιού, εκείνων των ζώων για την απόδοση του διαλόγου.
- Υιοθέτηση της σκέψης και των συναισθημάτων μιας ομάδας χαρακτήρων.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα του διαλόγου των ζώων) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Σύνταξη ενός φανταστικού κειμένου και συγκεκριμένα διαλόγου, με αφορμή το παραμύθι *«Η φάρμα των ζώων»*, (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων, (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση του επιρρήματος πολύ, ((βλ. νέο Π.Σ 2021:67).

4ο θεματικό πεδίο:

- Σχηματισμός διαλόγου με προσωποποίηση των ζώων, κάνοντας τους αφηγηματικούς χαρακτήρες (βλ. νέο Π.Σ 2021:72).
- Χρήση και σχηματισμός ιδιωματικών λέξεων, καθώς και χρήση του θαυμαστικού ως σχήματα λόγου, για την απόδοση νοήματος όχι με κυριολεκτική σημασία, αλλά για την απόδοση ενός φανταστικού αφηγηματικού κειμένου με τόνο χωριάτικο και υπερβολικό, (βλ. νέο Π.Σ 2021:72).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία διαλογικού κειμένου.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Αξιοποίηση των δευτερευόντων χαρακτήρων, (των ζώων) για την δημιουργία του διαλόγου.

Υφολογικοί:

- Χρήση των ιδιωματικών λέξεων για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου με χροιά λαϊκή κι επαρχιακή, καθώς και χρήση του θαυμαστικού, ως σημείο στίξης των προτάσεων για δημιουργία διαλόγου με τόνο εμφαντικό και υπερβολικό.

Δραστηριότητα 2η

Τίτλος: *Δυσάρεστες εκπλήξεις, με άρωμα προδοσίας!*

Οι κότες, αν και κουρασμένες από τη δουλειά, συζητούν μέσα στο κοτέτσι τους για τις συμφορές που τις έχουν βρει στο αγρόκτημα, τώρα που αρχηγοί είναι όμοιοί τους, τα δύο γουρούνια.

Αφού διαβάσετε το παραπάνω κείμενο σκεφτείτε και συζητήστε μέσα στις ομάδες σας, ποιος μπορεί να είναι ο διάλογος ανάμεσα στα ζώα:

- α) σκεφτείτε εσείς και κάντε υποθέσεις για το ποια μπορεί να είναι τα λόγια των ζώων,
- β) προσπαθήστε να γράψετε τα λόγια των ζώων με την μορφή διαλόγου, χρησιμοποιώντας λέξεις χωριάτικες, σαν τα αυγά που τρώμε από τις κοτούλες,
- γ) βάλτε και το επίρρημα πολύ για να φτιάξετε έναν διάλογο γεμάτο υπερβολή,
- δ) τέλος, κλείστε τα λόγια των ζώων με θαυμαστικό για να είναι το διάβασμά τους ηχηρό, σαν κακάρισμα κανονικό!

Κείμενο:

Μια μέρα ένα μήνυμα άρχισε να κυκλοφορεί στο αγρόκτημα από στόμα σε αφτί, ψιθυριστά, για να μην το πάρουν είδηση ο Ναπολέοντας, ο Φωνακλάς και οι σκύλοι.

-Αργά την νύχτα, αφού θα έχουμε δήθεν κοιμηθεί, θα συναντηθούμε στον αχυρώνα.

Είχε πανσέληνο και το φεγγαρόφωτο έμπαινε από τα παράθυρα του αχυρώνα. Ένα ένα τα ζώα γλίστρησαν σαν σκιές απ' όλες τις μεριές του αγροκτήματος και συγκεντρώθηκαν στο μισοσκοτάδο. Ο Ναπολέοντας, ο Φωνακλάς και οι σκύλοι, χορτασμένοι από το βραδινό τους τσιμπούσι, κοιμόνταν του καλού καιρού. Τώρα δεν υπήρχε κανένας να βγάζει λόγο και οι υπόλοιποι ν' ακούν - ούτε όπως όταν τους είχε μιλήσει ο Στρατηγός, ούτε όπως όταν τους μιλούσε ο Ναπολέοντας. Ήταν συγκεντρωμένοι σ' έναν κύκλο όλοι, οι πιο χαμηλοί μπροστά - οι κότες, ο γάτος, η Μλούμπελ και τ' άλλα δύο σκυλιά, η Τζέσι και ο Πίντσερ - και παραπίσω οι υπόλοιποι κατά σειρά ύψους: τα πρόβατα η Μιούριελ, η κατσίκα και μερικά νεαρά γουρούνια που ντρέπονταν για το φέρσιμο του Ναπολέοντα και του Φωνακλά, κι έπειτα οι αγελάδες και η φοράδα. Όποιος ήθελε μιλούσε και οι άλλοι τον άκουγαν με προσοχή.

Βήματα 3ης δραστηριότητας:

Τα παιδιά έχουν ήδη διδαχθεί την μορφή των κόμικ και τους δίνεται η δυνατότητα να δημιουργήσουν σελίδες κόμικ συνεχίζοντας την ιστορία από το σημείο του παραπάνω κειμένου. Συγκεκριμένα στην ακόλουθη δραστηριότητα:

- Ανάγνωση του κειμένου και σκηνοθέτηση της συνέχειας του, εντός των ομάδων.
- Συγκέντρωση όλων των ιδεών για την συνέχεια του διαλόγου και καταγραφή όσων έχουν επιλέξει.
- Αξιοποίηση δευτερευόντων χαρακτήρων του παραμυθιού, εκείνων των ζώων για την απόδοση του διαλόγου.
- Δημιουργία αφηγηματικού κειμένου με τη μορφή κόμικ.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα του διαλόγου των ζώων στο κόμικ) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Σύνταξη ενός φανταστικού κειμένου και συγκεκριμένα διαλόγου, με τη μορφή κόμικ και με αφορμή το παραμύθι *«Η φάρμα των ζώων»*, (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).
- Σχηματισμός πολυτροπικού κειμένου και συγκεκριμένα κόμικ, (βλ. νέο Π.Σ 2021:64).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων, (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση του επιρρήματος πολύ, ((βλ. νέο Π.Σ 2021:67).

4ο θεματικό πεδίο:

- Σχηματισμός διαλόγου με προσωποποίηση των ζώων, κάνοντας τους αφηγηματικούς χαρακτήρες (βλ. νέο Π.Σ 2021:72).
- Χρήση και σχηματισμός ελλειπτικών προτάσεων, καθώς και χρήση του θαυμαστικού ως σχήματα λόγου, για την απόδοση νοήματος όχι με κυριολεκτική σημασία, αλλά για την απόδοση ενός φανταστικού αφηγηματικού κειμένου με τόνο έντονο και εμφαντικό, (βλ. νέο Π.Σ 2021:72).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία διαλογικού κειμένου, με τη μορφή κόμικ.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Αξιοποίηση των δευτερευόντων χαρακτήρων, (των ζώων) για την δημιουργία του διαλόγου.

Υφολογικοί:

- Χρήση ελλειπτικών προτάσεων για την απόδοση του αφηγηματικού κειμένου με τόνο εμφαντικό κι έντονο.

Δραστηριότητα 3η

Τίτλος: *Η μεγάλη απόφαση, έφτασε!*

Σε έναν κύκλο συγκεντρωμένα τα ζώα παίρνουν την απόφαση να αντιδράσουν και να αλλάξουν την κοινωνία τους. Τόσο καιρό τώρα μόνο βασανιστήρια ζούνε κοντά στα αδίστακτα, τελικά, γουρούνια. Τι λέτε να αποφάσισαν;

Αφού διαβάσετε το παραπάνω κείμενο σκεφτείτε και συζητήστε μέσα στις ομάδες σας, ποιος μπορεί να είναι ο διάλογος ανάμεσα στα ζώα:

- α) σκεφτείτε εσείς και κάντε υποθέσεις για το ποια μπορεί να είναι τα λόγια των ζώων,
- γ) προσπαθήστε να γράψετε τα λόγια των ζώων με την μορφή διαλόγου, χρησιμοποιώντας όσο πιο μικρές προτάσεις γίνεται, δημιουργώντας φύλλα κόμικ,
- δ) βάλτε και το επίρρημα πολύ για να φτιάξετε έναν διάλογο γεμάτο υπερβολή,
- ε) τέλος, κλείστε τα λόγια των ζώων με θαυμαστικό για να είναι το διάβασμά τους ηχηρό, σύνθημα κανονικό!

4.3.2 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «ένα δέντρο, μια φορά»

Παραμύθι: Ένα δέντρο, μια φορά του Ευγένιου Τριβιζά

Εκδόσεις : ΚΑΛΕΝΤΗΣ, 2005, Αθήνα

Εικονογράφηση: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διάρκεια σεναρίου: 4 διδακτικές ώρες

Εισαγωγικά: Το συγκεκριμένο παραμύθι επιλέχθηκε καθώς αποτελεί μια ιστορία έντονη και περιγραφική με θέμα την δραστηριότητα του ανθρώπου κι ό,τι αυτή μπορεί να επιφέρει. Μια ιστορία όπου η παρέμβαση του ανθρώπου κυριαρχεί κι εμφανίζει τόσο τις αρνητικές επιπτώσεις, όσο και τις θετικές της πάνω σε ένα φυσικό σημείο του πλανήτη, σε ένα δέντρο μιας πόλης. *Κάθε παραμονή Χριστουγέννων, γύρω στα μεσάνυχτα, κάτι παράξενο συμβαίνει σ' έναν απόμερο δρόμο μιας πολύβουης πολιτείας, κάτι που κανείς δεν μπορεί να το εξηγήσει: ένα σμάρι πυγολαμπίδες τριγυρνούν επίμονα, τρεμοσβήνοντας, λες και κάτι αναζητούν, λες και γυρεύουν να θυμηθούνε κάτι...* Το παραμύθι εμπεριέχει έντονες εικόνες παραμόρφωσης ενός φυσικού τοπίου και συγκεκριμένα ενός δέντρου ύστερα από τις ανθρώπινες δραστηριότητες με σκοπό την αξιοποίηση του φυσικού, αυτού σημείου και την μετατροπή του σε αστικό. Σε συνέχεια πάλι εμπεριέχει εικόνες της αξιοποίησης του φυσικού τοπίου ως είναι, φυσικό, με σκοπό την ανάδειξή του ως μέρος του κόσμου και απώτερο στόχο την ανανέωση και την μετατροπή του σε ένα ζωντανό και χριστουγεννιάτικο δέντρο. Ενδεικτικά μπορεί να ενταχθεί στην προτεινόμενη από το νέο αναλυτικό πρόγραμμα θεματική ενότητα, δραστηριότητες του ανθρώπου (βλ. νέο Π.Σ. 2021:15). Προτείνεται να ολοκληρωθεί το σενάριο μέσα σε τέσσερις

ώρες, εκ των οποίων οι τρεις θα αφορούν την διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων και η μία την πραγματοποίηση της ανάγνωσης ολόκληρου του παραμυθιού. Οι δραστηριότητες μπορούν να αποτελέσουν επιπρόσθετα αφηγηματικά κομμάτια της κύριας αφήγησης και να εναρμονιστούν σε αυτή.

Βασικά σημεία δραστηριοτήτων:

Προϋπάρχουσες γνώσεις:

- Οι μαθητές έχουν ήδη διδαχθεί :
 - τα αφηγηματικά δομικά στοιχεία ενός κειμένου (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.),
 - το σχηματισμό και τα βασικά δομικά στοιχεία ενός ποιήματος (στίχοι, ομοιοκαταληξία, έκταση),
 - τη χρήση και τη σημασία της πρωτοπρόσωπης αφήγησης,
 - την κλίση ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες,
 - την χρήση δευτερευουσών προτάσεων (βουλητικών, ειδικών, και ενδοιαστικές),
 - τη χρήση των επιθέτων,
 - τη χρήση των αριθμητικών,
 - τη χρήση των επιρρημάτων και ειδικότερα του επιρρήματος πολύ,
 - τη χρήση και τη σημασία της ομοιοκαταληξίας, της μεταφοράς, της προσωποποίησης και της υπερβολής, ως σχήματα λόγου.

Κείμενο:

το δέντρο

Σ' ένα άχαρο πεζοδρόμιο μιας πολύβουης πολιτείας ήταν κάποτε ένα άσχημο, παραμελημένο δέντρο. Κανείς δεν το πρόσεχε. Κανείς δεν το φρόντιζε. Κανείς δεν του έριχνε ούτε μια ματιά. Τα φύλλα του είχαν μαραζώσει, είχαν πέσει από καιρό κι είχε απομείνει γυμνό, σκονισμένο και καχεκτικό. Ποτέ δεν είχε γνωρίσει τον δάσους τη δροσιά. Δεν είχαν κελαηδήσει ποτέ στα φύλλα του πουλιά. Με δυσκολία να το άγγιζε πού και πού κάποια πονετική ηλιαχτίδα, που γλιστρούσε στα κρυφά ανάμεσα στις μουντές και άχαρες πολυκατοικίες που το περιστοίχιζαν. Οι περαστικοί διάβαιναν δίπλα του με αδιαφορία, βλοσυροί και βιαστικοί, χωρίς να του δίνουν καθόλου σημασία. Μερικοί μάλιστα πετούσαν αποσιγάρα, φλούδια από κάστανα και λερωμένα χαρτομάντιλα κι άλλοι φτύνανε στο χωμάτινο τετραγωνάκι γύρω από τη ρίζα του. Και σα να μην έφταναν όλα αυτά, κατάλαβε από κάτι μηχανικούς με σκούρες καπαρντίνες και κρεμαστά μουστάκια, που έσκυβαν και μουρμούριζαν κι όλο μετρούσαν σκυθρωποί, ότι θα πλάταιναν το

δρόμο πλάι του κι αν συνέβαινε αυτό, τι τύχη το περίμενε; Θα το πελέκιζαν; Θα το ξερίζωναν; Θα το πετούσαν μήπως στα σκουπίδια; Εκείνο το κρύο δειλινό, παραμονές Χριστουγέννων, το δέντρο αισθανόταν πιο παραμελημένο, πιο παραπονεμένο από ποτέ. Στα ολόφωτα παράθυρα τριγύρω του διέκρινε, ανάμεσα από τις κουρτίνες, χριστουγεννιάτικα έλατα που χαρωπά παιδιά τα στόλιζαν με κόκκινα κεράκια, καμπανούλες, αγγελούδια, ασημένια πέταλα και γιορτινές γιρλάντες και ζήλευε. Ζήλευε πολύ. Πόσο θα ήθελε να είναι έτσι κι αυτό, χριστουγεννιάτικο δέντρο στη θαλπωρή ενός σπιτιού, να το φροντίζουν, να το στολίζουν, να το καμαρώνουν...

Βήματα 1ης δραστηριότητας:

Για την πλήρη κατανόηση του αφηγηματικού κειμένου απαραίτητο είναι να συστηθεί ο βασικός χαρακτήρας και στη συγκεκριμένη περίπτωση, το δέντρο. Καθώς μοιράζονται κομμάτια του εαυτού του, οι σκέψεις του, τα συναισθήματά του, δημιουργείται ένα αίσθημα εμπιστοσύνης και αμεσότητας με τους αναγνώστες του (Βασιλάκη & Γιαννακουδάκης, 2009).

Τι πραγματοποιείται στην συγκεκριμένη δραστηριότητα για αυτή την σύσταση:

- Ανάγνωση του κειμένου, εύρεση κι εντοπισμός όλων των αφηγηματικών δομικών του στοιχείων (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.), με καθοδηγούμενη από τον/την εκπαιδευτικό επισήμανση των χαρακτηριστικών, σκέψεων και συναισθημάτων του βασικού χαρακτήρα του συγκεκριμένου κομματιού του παραμυθιού.
- Δημιουργία ποιήματος από τις ομάδες μαθητών, ως επιπρόσθετο αφηγηματικό σημείο του παραμυθιού με θέμα την προσωπική παρουσίαση του χαρακτήρα, δέντρο και με στόχο την επιμήκυνση της ιστορίας.
- Μοιράζεται στις ομάδες των παιδιών το παραπάνω κείμενο, με σκοπό να σχηματίσουν ένα ποίημα στο οποίο να καταλήγει το συγκεκριμένο σημείο του παραμυθιού.
 - Πρώτα τους δίνεται ένα φύλλο εργασίας με ερωτήσεις για να αποκωδικοποιήσουν τις βασικές αρχές της αφήγησης της συγκεκριμένης ιστορίας, και με μαρκαρισμένα βασικά σημεία της προχωρούν και στην αποκωδικοποίηση του χαρακτήρα, δέντρο, δραστηριότητα μέρος Α.
 - Έπειτα, δίνεται σχεδιάγραμμα με τα βασικά στοιχεία που πρέπει να έχει ο κάθε στίχος κι επρόκειτο να αποτελέσουν τα λόγια του ποιήματος, δραστηριότητα μέρος Β, σημειώνοντας επιγραμματικά τις απαντήσεις που έχει σκεφτεί η κάθε ομάδα.
 - Στη συνέχεια, εργάζονται ομαδικά και η καθεμία ομάδα παρουσιάζει τον δικό της ποίημα στην ολομέλεια της τάξης, δραστηριότητα μέρος Γ.

- ο Αξιοποίηση ενός εκ των δύο βασικών χαρακτήρων του παραμυθιού, του δέντρου.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

2ο θεματικό πεδίο:

- Αναγνώριση αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα παραμυθιού, από τα δομικά του στοιχεία (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.), (βλ. νέο Π.Σ 2021:62).
- Σύνταξη ενός φανταστικού κειμένου και συγκεκριμένα ποιήματος, με αφορμή το παραμύθι «*ένα δέντρο, μια φορά*», (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες (βλ. νέο Π.Σ 2021:65).
- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων, (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση του επιρρήματος πολύ, ((βλ. νέο Π.Σ 2021:67).
- Χρήση και σχηματισμός των ειδικών, βουλητικών κι ενδοιαστικών προτάσεων, (βλ. νέο Π.Σ 2021:70).

4ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός λέξεων με το σχήμα της μεταφοράς και της προσωποποίησης, ως σχήματα λόγου, για την απόδοση νοήματος όχι με κυριολεκτική σημασία, αλλά για την απόδοση ενός φανταστικού αφηγηματικού κειμένου, (βλ. νέο Π.Σ 2021:72).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία ποιητικού κειμένου.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Επιμήκυνση της ιστορίας.
- Αξιοποίηση του πρωταγωνιστή-ήρωα, (το δέντρο) για την δημιουργία του ποιήματος.

Υφολογικοί:

- Χρήση του σχήματος της μεταφοράς και της προσωποποίησης για την απόδοση του ποιητικού κειμένου με φανταστικό περιεχόμενο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1η

Τίτλος: *Ευατοποίηση!*

Α)Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο προσπαθήστε να απαντήσετε ομαδικά στις παρακάτω ερωτήσεις για να κατανοήσετε την ιστορία του πρωταγωνιστή, δέντρου.

Απαντήστε στις ομαδούλες σας τις ερωτήσεις:

α) Ποιος είναι ο τόπος και οι πρωταγωνιστές της σκηνής;

β) Ποιο είναι το πρόβλημα του πρωταγωνιστή και πως προσπαθεί να το αντιμετωπίσει; Ποια είναι τα συναισθήματά του;

γ) Ποιο είναι το αποτέλεσμα της σκηνής;

Β) Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο προσπαθήστε να σκεφτείτε από αυτό πληροφορίες για τον βασικό μας ήρωα, το δέντρο. Χρησιμοποιήστε τις πληροφορίες του κειμένου και τη φαντασία σας για να συμπληρώσετε τους στίχους, όπως φαίνεται και στο παράδειγμα:

Στίχος 1^{ος}: το μικρό του όνομα π.χ. Κυπαρισσάκι:

Στίχος 2^{ος}: 4 περιγραφικά χαρακτηριστικά π.χ. ψηλό, πράσινο, φουντωτό, ζωντανό:

Στίχος 3^{ος}: γονείς π.χ. Γη και Ουρανός :

Στίχος 4^{ος}: αδέρφια π.χ. ελατούλα, κυπαρρισούλης:

Στίχος 5^{ος}: αγαπώ π.χ. το νεράκι:

Στίχος 6^{ος}: ένα συναίσθημα π.χ. νιώθω μοναχικά στην γκριζα πόλη:

Στίχος 7^{ος}: μια ανάγκη π.χ. χρειάζομαι προσοχή:

Στίχος 8^{ος}: τι δίνω π.χ οξυγόνο:

Στίχος 9^{ος}: τι φοβάμαι π.χ. μην ξεριζωθώ:

Στίχος 10^{ος}: μια μεγάλη επιθυμία π.χ. Θέλω πράσινο να ξαναγίνω:

Στίχος 11^{ος}: το επίθετό μου π.χ. Γκριζωπό: (Βασιλάκη & Γιαννακουδάκης, 2009)

Γ) Τώρα αφού συμπληρώσατε το προηγούμενο σχεδιάγραμμα, ήρθε η σειρά σας να φτιάξετε ένα ευατοποίημα για τον πρωταγωνιστή μας, το δέντρο. Ξαναδείτε τους παραπάνω στίχους και γράψτε το ποιηματάκι σας, σα να είστε η φωνή του δέντρου.

- Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε επίθετα πολλά, αριθμητικά, μα και μεταφορά.
- Το επίρρημα πολύ και προτασούλα βουλητική, ειδική ή και ενδοιαστική.
- Τέλος, βάλτε σαν φωνή ομοιοκαταληξία και προσωποποίηση.

Κείμενο:

το παιδί

Ήταν κι ένα παιδί. Τις μέρες έκανε δουλειές του ποδαριού. Τα βράδια κοιμόταν στο πάτωμα ενός κρύου πλυσταριού, στην αυλή ενός εγκαταλελειμμένου κτιρίου με ετοιμόρροπα μπαλκόνια. Κανείς δεν το πρόσεχε. Κανείς δεν το φρόντιζε. Κανείς δεν του έδινε την παραμικρή σημασία. Τα μάγουλα του είχαν χλωμιάσει, τα χέρια του είχαν ροζιάρει, τα μάτια του είχαν γεμίσει θλίψη. Ποτέ δεν είχε γνωρίσει τη ζεστασιά μιας αγκαλιάς, τη θαλπωρή ενός αληθινού σπιτιού.

Εκείνο το δειλινό, το αγόρι αισθανόταν πιο παραμελημένο, πιο παραπονεμένο από ποτέ, γιατί είχε μάθει ότι μετά τις γιορτές θα κατεδάφιζαν το μίζερο κτίριο με το πλυσταριό και δεν θα 'χε πια που να μείνει.

Τυλιγμένο στο τριμμένο του παλτό, κοιτούσε απ' τα φωτισμένα παράθυρα τα λαμπερά σαλόνια με τα γκι και τα μπαλόνια, τις φρουτιέρες με τα ρόδια και τα χρυσωμένα κουκουνάρια. Έβλεπε γελαστά αγόρια και κορίτσια να κρεμούν στα χριστουγεννιάτικα δέντρα πλουμίδια αστραφτερά και ζήλευε. Ζήλευε πολύ. Πόσο θα 'θελε να στόλιζε κι αυτό ένα έλατο σε κάποιο τζακιού το αντιφέγγισμα, με χίλια δύο δώρα, υποσχέσεις μαγικές ολόγυρά του...

Πως το 'φερε η τύχη έτσι κι εκείνο το βράδυ συναντήθηκαν κάποια στιγμή, το δέντρο εκείνο κι εκείνο το παιδί...

Βήματα 2ης δραστηριότητας:

Για την πλήρη κατανόηση του αφηγηματικού κειμένου απαραίτητο είναι να συστηθεί ο βασικός χαρακτήρας και στη συγκεκριμένη περίπτωση, το παιδί. Καθώς μοιράζονται κομμάτια του εαυτού του, οι σκέψεις του, τα συναισθήματά του, δημιουργείται ένα αίσθημα εμπιστοσύνης και αμεσότητας με τους αναγνώστες του (Βασιλάκη & Γιαννακουδάκης, 2009).

Τι πραγματοποιείται στην συγκεκριμένη δραστηριότητα για αυτή την σύσταση:

- Ανάγνωση του κειμένου, εύρεση κι εντοπισμός όλων των βασικών δομικών του στοιχείων (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.), με καθοδηγούμενη από τον/την εκπαιδευτικό επισήμανση των χαρακτηριστικών, σκέψεων και συναισθημάτων του βασικού χαρακτήρα του συγκεκριμένου κομματιού του παραμυθιού.
- Δημιουργία ποιήματος από τις ομάδες μαθητών, ως επιπρόσθετο αφηγηματικό σημείο του παραμυθιού και με θέμα την προσωπική παρουσίαση του χαρακτήρα, του παιδιού και με στόχο την επιμήκυνση της ιστορίας.
- Μοιράζεται στις ομάδες των παιδιών το παραπάνω κείμενο, με σκοπό να σχηματίσουν ένα ποίημα στο οποίο να καταλήγει το συγκεκριμένο σημείο του παραμυθιού.
 - Πρώτα τους δίνεται ένα φύλλο εργασίας με ερωτήσεις για να αποκωδικοποιήσουν τις βασικές αρχές της αφήγησης της συγκεκριμένης

ιστορίας, και με μαρκαρισμένα βασικά σημεία της προχωρούν και στην αποκωδικοποίηση του χαρακτήρα, δέντρου, δραστηριότητα μέρος Α.

- Έπειτα, δίνεται σχεδιάγραμμα με τα βασικά στοιχεία που πρέπει να έχει ο κάθε στίχος κι επρόκειτο να αποτελέσουν τα λόγια του ποιήματος, δραστηριότητα μέρος Β, σημειώνοντας επιγραμματικά τις απαντήσεις που έχει σκεφτεί η κάθε ομάδα.
 - Στη συνέχεια, εργάζονται ομαδικά και η καθεμία ομάδα παρουσιάζει τον δικό της ποίημα στην ολομέλεια της τάξης, δραστηριότητα μέρος Γ.
- ο Αξιοποίηση ενός εκ των δύο βασικών χαρακτήρων του παραμυθιού, του παιδιού.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

2ο θεματικό πεδίο:

- Αναγνώριση αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα παραμυθιού, από τα δομικά του στοιχεία (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.), (βλ. νέο Π.Σ 2021:62).
- Σύνταξη αφηγηματικού, φανταστικού κειμένου και ποιήματος, με αφορμή το παραμύθι **«ένα δέντρο, μια φορά»**, (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες (βλ. νέο Π.Σ 2021:65).
- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων, (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση του επιρρήματος πολύ, ((βλ. νέο Π.Σ 2021:67).
- Χρήση και σχηματισμός των ειδικών, βουλευτικών κι ενδοιαστικών προτάσεων, (βλ. νέο Π.Σ 2021:70).

4ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός λέξεων με το σχήμα της μεταφοράς και της προσωποποίησης, ως σχήματα λόγου, για την απόδοση νοήματος όχι με κυριολεκτική σημασία, αλλά για την απόδοση ενός φανταστικού αφηγηματικού κειμένου, (βλ. νέο Π.Σ 2021:72).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία ποιητικού κειμένου.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Επιμήκυνση της ιστορίας.
- Αξιοποίηση του πρωταγωνιστή-ήρωα, (το παιδί) για την δημιουργία του ποιήματος.

Υφολογικοί:

- Χρήση του σχήματος της μεταφοράς και της προσωποποίησης για την απόδοση του ποιητικού κειμένου με φανταστικό περιεχόμενο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2η

Τίτλος: *Ευατοποίηση!*

A)Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο προσπαθήστε να απαντήσετε ομαδικά στις παρακάτω ερωτήσεις για να κατανοήσετε την ιστορία του πρωταγωνιστή, του παιδιού.

Απαντήστε στις ομαδούλες σας τις ερωτήσεις:

α) Ποιος είναι ο τόπος και οι πρωταγωνιστές της σκηνής;

β) Ποιο είναι το πρόβλημα του πρωταγωνιστή και πως προσπαθεί να το αντιμετωπίσει; Ποια είναι τα συναισθήματά του;

γ) Ποιο είναι το αποτέλεσμα της σκηνής;

B) Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο προσπαθήστε να σκεφτείτε από αυτό πληροφορίες για τον βασικό μας ήρωα, το παιδί. Χρησιμοποιήστε τις πληροφορίες του κειμένου και τη φαντασία σας για να συμπληρώσετε τους στίχους, όπως φαίνεται και στο παράδειγμα:

Στίχος 1^{ος}:*το μικρό του όνομα π.χ. Διονυσάκης:*

Στίχος 2^{ος}:*4 περιγραφικά χαρακτηριστικά π.χ. κοντός, μικροκαμωμένος, αγέλαστος, σκεφτικός:*

Στίχος 3^{ος}:*γονείς π.χ. Μανούλα και Μπαμπάκος:*

Στίχος 4^{ος}:*αδέρφια π.χ. ούτε ένα:*

Στίχος 5^{ος}:*αγαπώ π.χ. το παιχνιδάκι:*

Στίχος 6^{ος}:*ένα συναίσθημα π.χ. νιώθω μοναχικά στην γκρίζα πόλη:*

Στίχος 7^{ος}:*μια ανάγκη π.χ. χρειάζομαι προσοχή:*

Στίχος 8^{ος}:*τι δίνω π.χ. αγάπη πολλή:*

Στίχος 9^{ος}:*τι φοβάμαι π.χ. το κρύο και τη μοναξιά μου:*

Στίχος 10^{ος}:*μια μεγάλη επιθυμία π.χ. Θέλω σπιτικό να βρω:*

Στίχος 11^{ος}:*το επίθετό μου π.χ. Μοναχούλης: (Βασιλάκη & Γιαννακουδάκης, 2009)*

Γ) Τώρα αφού συμπληρώσατε το προηγούμενο σχεδιάγραμμα, ήρθε η σειρά σας να φτιάξετε ένα ευατοποίημα για τον πρωταγωνιστή μας, το παιδί. Ξαναδείτε τους παραπάνω στίχους και γράψτε το ποιηματάκι σας, σα να είστε η φωνή του δέντρου.

- Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε επίθετα πολλά, αριθμητικά, μα και μεταφορά.
- Το επίρρημα πολύ και προτασούλα βουλητική, ειδική ή και ενδοιαστική.
- Τέλος, βάλτε σαν φωνή ομοιοκαταληξία και προσωποποίηση.

Βήματα 3ης δραστηριότητας:

Μια ιστορία μπορεί να έχει ως αφορμή της το στιδήποτε, ακόμα και μια εικόνα. Μέσα από τις εικόνες, οι μαθητές/μαθήτριες μαθαίνουν να συνθέτουν στοιχεία για να γράφουν πρωτότυπες ιστορίες (Βασιλάκη & Γιαννακουδάκης, 2009).

- Μοιράζεται στις ομάδες των παιδιών εικόνα από το παραμύθι, με σκοπό να σχηματίσουν ένα κείμενο, το οποίο θα αποτελεί και επιπρόσθετο αφηγηματικό κομμάτι του παραμυθιού.
 - Πρώτα τους δίνεται μια εικόνα με σκοπό να κάνουν υποθέσεις για το περιεχόμενο της, δραστηριότητα μέρος Α.
 - Στη συνέχεια, εργάζονται ομαδικά και η καθεμία ομάδα παρουσιάζει το δικό της αφηγηματικό κείμενο με αφορμή τη συγκεκριμένη εικόνα στην ολομέλεια της τάξης, δραστηριότητα μέρος Β.
- Αξιοποίηση και των δύο βασικών χαρακτήρων του παραμυθιού, του δέντρου και του παιδιού, που αποτελούν και τα απεικονιζόμενα πρόσωπα στην συγκεκριμένη περίπτωση.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Σχηματισμός υποθέσεων για τις προθέσεις των συνομιλητών της εικόνας (ηρώων του παραμυθιού), (βλ. νέο Π.Σ 2021:58).
- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα της ιστορίας της εικόνας) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Παρατήρηση πολυτροπικού κειμένου (βλ. νέο Π.Σ 2021:64).

- Σύνταξη αφηγηματικού, φανταστικού κειμένου, με αφορμή μια εικόνα από το παραμύθι *«ένα δέντρο, μια φορά»*, (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες (βλ. νέο Π.Σ 2021:65).
- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων, (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση και σχηματισμός των ειδικών, βουλητικών κι ενδοιαστικών προτάσεων, (βλ. νέο Π.Σ 2021:70).

4ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός λέξεων με το σχήμα της υπερβολής για την απόδοση ενός φανταστικού αφηγηματικού κειμένου, (βλ. νέο Π.Σ 2021:72).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία αφηγηματικού κειμένου.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Επιμήκυνση της ιστορίας.
- Αξιοποίηση των πρωταγωνιστών, (δέντρο και παιδί) για την δημιουργία του κειμένου.

Υφολογικοί:

- Χρήση του σχήματος της μεταφοράς και της υπερβολής για την απόδοση του ποιητικού κειμένου με φανταστικό περιεχόμενο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3^η

Τίτλος: *Μια εικόνα, 1000 λέξεις!*

A) Παρατηρείστε την παραπάνω εικόνα (δίνεται στα παιδιά εικόνα από το παραμύθι, όπου συναντιούνται οι ήρωες για πρώτη φορά) και σκεφτείτε μια ιστορία που θα μπορούσε να ταιριάζει σε αυτή. Συζητήστε τις ιδέες σας μέσα στις ομαδούλες σας!

B) Τώρα προσπαθήστε να συγκεντρώσετε όλες αυτές τις ιδέες. Μπείτε στα παπούτσια των χαρακτήρων και διηγηθείτε την ιστορία που μπορεί να κρύβει η εικόνα.

- Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ρηματάκια σε όλους τους χρόνους, μα και πολλά επιθετάκια.
- Μην ξεχάσετε και προτασούλες ειδικές, βουλητικές, μα κι ενδοιαστικές.
- Τέλος, μιλήστε με υπερβολή για να φανεί η σκηνή αυτή, μεγάλη και τρανή!

4.3.3 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «*Η ιστορία της Φάλαινας*»

Παραμύθι: Η ιστορία της Φάλαινας της Karen Swann

Πρώτη Έκδοση: Scallywag Press Ltd, 2021, Μεγάλη Βρετανία

Ελληνικές Εκδόσεις: ΕΠΟΜΕΝΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ, 2021, Αθήνα

Μετάφραση: Κωνσταντίνα Μαριδάκη

Εικονογράφηση: Padmacandra

Διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες

Εισαγωγικά: *«Εκεί που σμίγει ο ουρανός με τη στεριά, εκεί που σκάνε τα κύματα αφρισμένα, αντίκρυσσα τη φάλαινα για πρώτη φορά κι η φάλαινα αντίκρισε εμένα...»* Έτσι, ξεκινάει ένα λυρικό ταξίδι γεμάτο εκπλήξεις κι ανακαλύψεις, καθώς και μια ξεχωριστή φιλία. Πρόκειται όμως για ένα ταξίδι, που φέρνει μαζί του και δύσκολες συνειδητοποιήσεις, γιατί η πλαστική ρύπανση καταστρέφει τους ωκεανούς και τα πλάσματα που τους κατοικούν. Ένα παραμύθι ευαισθητοποίησης και άμεσης γνωστοποίησης της σημερινής πραγματικότητας σχετικά με την καταστροφή του περιβάλλοντος, καθαρά ως απόρροια της ανθρώπινης παρέμβασης. Ένα παραμύθι που εννοιολογικά ταιριάζει στην προτεινόμενη από το νέο αναλυτικό πρόγραμμα θεματική ενότητα, *το περιβάλλον*, (βλ. νέο Π.Σ. 2021:15). Μια ευκαιρία να αποκαλυφθεί η αισχρή πραγματικότητα της ανθρώπινης δραστηριότητας, που καταστρέφει και ξεζουμίζει ολοσχερώς το φυσικό περιβάλλον. Μια ευκαιρία για συνειδητοποίηση και αύξηση της ενσυναίσθησης μέσα από ένα ταξίδι παιδικό, μουσικό και αλληγορικό. Οι δραστηριότητες αμφοτερές στέκουν ως μελωδικά στιχάκια, ικανά να ηχήσουν στα αυτιά της οικουμένης σαν βροντή δυνατή, σαν καταπέλτης ισχυρός και πραγματοποιούνται ατομικά από τους μαθητές/ τις μαθήτριες, ακριβώς για να αναδειχθούν οι προσωπικές τους προτιμήσεις και σκέψεις πάνω στο ζήτημα της καταστροφής του περιβάλλοντος. Προτείνεται να ολοκληρωθεί το σενάριο μέσα σε τέσσερις ώρες, εκ των οποίων οι τρεις θα αφορούν την διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων και η μία την πραγματοποίηση της ανάγνωσης ολόκληρου του παραμυθιού. Μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων, λοιπόν, αφού διαβάζεται εντός της τάξης ολοκληρωμένο το βιβλίο, προτείνεται στα παιδιά να διαβάσουν τα παραμύθι ξανά συμπεριλαμβάνοντας και τα δικά τους κείμενα για προσωπική αυτοαξιολόγηση. Προτείνεται, ακόμη, πριν την έναρξη του διδακτικού σεναρίου τα παιδιά να παρακολουθήσουν την ταινία *Ψάχνοντας τον Νέμο*, προκειμένου να πάρουν ιδέες για την διεκπεραίωση των προτεινόμενων δραστηριοτήτων.

Βασικά σημεία δραστηριοτήτων:**Προϋπάρχουσες γνώσεις:**

- Οι μαθητές έχουν ήδη διδαχθεί :
 - τα αφηγηματικά δομικά στοιχεία ενός κειμένου (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.),
 - τη χρήση και τη σημασία της πρωτοπρόσωπης αφήγησης,
 - την χρήση ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες,
 - τη χρήση των επιθέτων,
 - τη χρήση των επιρρημάτων (χρονικών, τροπικών, ποσοτικών),
 - τη δημιουργία και τη σημασία της ακροστιχίδας,
 - την χρήση και τον σχηματισμό της ομοιοκαταληξίας,
 - την δημιουργία ποιημάτων.

Κείμενο:

Εκεί που σμίγει ο ουρανός

με τη στεριά,

εκεί που σκάνε

τα κύματα αφρισμένα

αντίκρισα τη φάλαινα για πρώτη φορά...

...κι η φάλαινα αντίκρισε εμένα...

Το γλυκό της τραγούδι αντήχησε στον άνεμο φευγαλέα.

«Έχω τόσα πολλά να σου δείξω, αν ταξιδέψουμε παρέα».

Σκαρφάλωσα πάνω της, στο ασημένιο φως του φεγγαριού, κι αποχαιρέτησα τα σπιτάκια που χάνονταν από τα μάτια μου, καθώς γλιστρούσαμε μαλακά στις θάλασσας το ρεύμα.

Χαμογελούσα στη φάλαινα

κι η φάλαινα σε εμένα.

Διασχίσαμε το απέραντο μπλε, προσπεράσαμε χελώνες και σαλάχια,

τους γλάρους με την ουρά της καταβρέξαμε,

σε νερά βαθιά, πέρα από τα βράχια.

Χορέψαμε με τα δελφίνια που στροβιλιζόνταν ζετρελαμένα...

γέλασα πολύ με τη φάλαινα

κι η φάλαινα μ'εμένα.

Πριν βουτήξουμε στο νερό, μετρήσαμε τρία, δύο, ένα...

Και να, εκεί στον πάτο, ένα πλοίο χωρίς πλήρωμα!

Ψάξαμε παντού, αλλά θησαυρός πουθενά...

Έγνεψα απορημένα στη φάλαινα και η φάλαινα σ'εμένα.

Κολυπήσαμε πάνω από κάμπους και βουνά,

που η άμμος είχε δημιουργήσει.

Μια χώρα ολόφωτη και ζωντανή,

ένας ωκεανός εν κινήσει.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα του ποιήματος, με θέμα την περιήγηση στον βυθό) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Παρατήρηση πολυτροπικού κειμένου (βλ. νέο Π.Σ 2021:64).
- Σύνταξη ποιητικού, φανταστικού κειμένου, με αφορμή μια εικόνα από το παραμύθι *«Η ιστορία της Φάλαινας»*, (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες (βλ. νέο Π.Σ 2021:65).
- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων, (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση και σχηματισμός των επιρρημάτων, (βλ. νέο Π.Σ 2021:67).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία αφηγηματικού κειμένου.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Επιμήκυνση της ιστορίας.
- Αξιοποίηση του πρωταγωνιστή, (παιδί) για την δημιουργία του κειμένου.

Υφολογικοί:

- Χρήση του σχήματος της ομοιοκαταληξίας για την απόδοση του ποιητικού κειμένου με φανταστικό περιεχόμενο, προσδίδοντάς του μουσικό και περιπαιχτικό τόνο.

Βήματα 1ης δραστηριότητας:

Ο Ροντάρι βρίσκει τη χρήση των φανταστικών διώνυμων ως μια αφορμή για να ξεκινήσει μια ιστορία. Όπως υποστηρίζει χρειάζονται δύο ηλεκτρικοί πόλοι για να δημιουργηθεί και η αντίστοιχη σπίθα. Έτσι και η σκέψη θεμελιώνεται μέσα από τη χρήση λέξεων και εννοιών με δυαδική δομή και όχι από μεμονωμένα στοιχεία (Ροντάρι, 1994). Στη συγκεκριμένη περίπτωση προτείνεται η δημιουργία ενός ποιήματος με τη χρήση προτεινόμενων από τον/ την εκπαιδευτικό διώνυμων. Το ποίημα δίνει ρυθμικότητα και χρώμα και με την αξιοποίηση των προτεινόμενων διωνύμων, αποκτά μια ασύμβατη ουσία. Απαραίτητο είναι να υπάρχει μια απόσταση ανάμεσα στις λέξεις, να είναι αρκετά ξένες μεταξύ τους ώστε η φαντασία να τις παντρέψει και να δημιουργήσει ένα σύνολο από αυτές, μια ιστορία (Ροντάρι, 1994). Στην συγκεκριμένη δραστηριότητα για να γίνει η περιήγηση στον βυθό πιο διασκεδαστική και να δημιουργηθεί γύρω από αυτή μια νέα ιστορία, προτείνεται να γραφεί ως επιπρόσθετο κομμάτι της αφήγησης ένα ποίημα. Έτσι, επιτυγχάνεται επιμήκυνση της ιστορίας και μια περιήγηση στον βυθό σαν animation φανταστικό. Τα παιδιά με αφορμή το παραμύθι, αλλά και κατόπιν προβολής της ταινίας «Ψάχνοντας τον Νέμο», πραγματοποιούν την παρακάτω δραστηριότητα δημιουργικής γραφής:

- Ανάγνωση του παραμυθιού, εύρεση κι εντοπισμός όλων των βασικών δομικών του στοιχείων (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.), σε προφορικό επίπεδο.
- Δημιουργία νέου κειμένου, ποιήματος, από τις ομάδες μαθητών, ως επιπρόσθετο κομμάτι του παραμυθιού, ως επιμήκυνση της ιστορίας.
- Μοιράζεται στις ομάδες των παιδιών το παραπάνω κείμενο, με σκοπό να δημιουργήσουν ένα νέο αφηγηματικό κείμενο, ένα ποίημα.
- Αξιοποίηση της πρωταγωνίστριας, (παιδί), του παραμυθιού, *Η ιστορία της Φάλαινας*

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1η

Τίτλος: *Τι φοβερό, τι τρομερό!*

Τι είναι αυτό που βλέπω εγώ!

Α)Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο προσπαθήστε να γράψετε σε μορφή ποιήματος με ομοιοκαταληξία τι συνάντησαν στον βυθό το παιδί και η Φάλαινα. Να μιλήσετε σα να είστε εσείς οι ίδιοι το παιδί και:

- να χρησιμοποιήσετε επιρρήματα κι επίθετα πολλά,
- να κάνετε δύο στροφές με τέσσερις στίχους η καθεμία,
- να χρησιμοποιήσετε στο ποίημα σας τα παρακάτω φανταστικά διώνυμα:

αμμουδιά-ακροθαλασσιά

τσάντα-λάμπα

νησί-λαγονήσι

χταπόδι-πόδι

Κείμενο:

Η κοιλίτσα της φάλαινας γουργούρισε,

άνοιξε διάπλατα το στόμα

κι από μέσα της ξεβράστηκε

ένας ωκεανός ακόμα...

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα του ποιήματος, με θέμα την περιήγηση στην κοιλιά της φάλαινας) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Παρατήρηση πολυτροπικού κειμένου (βλ. νέο Π.Σ 2021:64).
- Σύνταξη ποιητικού, φανταστικού κειμένου, με αφορμή μια εικόνα από το παραμύθι «**Η ιστορία της Φάλαινας**», (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες (βλ. νέο Π.Σ 2021:65).
- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων, (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση και σχηματισμός των επιρρημάτων, (βλ. νέο Π.Σ 2021:67).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία αφηγηματικού κειμένου.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Επιμήκυνση της ιστορίας.
- Αξιοποίηση του πρωταγωνιστή, (παιδί) για την δημιουργία του κειμένου.

Υφολογικοί:

- Χρήση του σχήματος της ομοιοκαταληξίας για την απόδοση του ποιητικού κειμένου με φανταστικό περιεχόμενο, προσδίδοντάς του μουσικό και περιπαιχτικό τόνο.

Βήματα 2ης δραστηριότητας:

Μια πέτρα ρίχνοντας την στη λίμνη δημιουργεί ομόκεντρους κύκλους, ταράζοντας τα νερά της λίμνης. Έτσι και μια λέξη λειτουργεί σε μια ιστορία, προκαλεί μια ατελείωτη αλυσίδα αντιδράσεων από εικόνες, σημασίες, συμβάντα και γεγονότα (Ροντάρι, 1994). Μέσω καθοδήγησης και με την ανάδειξη παραδείγματος προτείνεται να δημιουργηθεί ένα ποίημα, με σκοπό να δώσει στην ιστορία ρυθμικότητα και χρώμα. Στην συγκεκριμένη δραστηριότητα για να γίνει η περιήγηση στον βυθό πιο διασκεδαστική προτείνεται να γραφεί ως επιπρόσθετο κομμάτι της αφήγησης, ένα ποίημα. Έτσι, επιτυγχάνεται επιμήκυνση της ιστορίας και μια περιήγηση στον βυθό σαν animation φανταστικό. Η επιμήκυνση συμβαίνει δημιουργώντας ένα ποίημα με τρεις στροφές βάσει της μιας βασικής λέξης που θα αξιοποιηθεί ως ακροστιχίδα για τον καθένα στίχο ξεχωριστά. Θα αποτελούν τα γράμματα της καθεμιάς λέξης το αρχικό γράμμα της κάθε στροφής και πλοκής της ιστορίας του στίχου αντίστοιχα. Τα παιδιά με αφορμή το παραμύθι, αλλά και κατόπιν προβολής της ταινίας «Ψάχνοντας τον Νέμο», πραγματοποιούν την παρακάτω δραστηριότητα δημιουργικής γραφής:

- Ανάγνωση του παραμυθιού, εύρεση κι εντοπισμός όλων των βασικών δομικών του στοιχείων (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.), σε προφορικό επίπεδο.
- Δημιουργία νέου κειμένου, ποιήματος, από τις ομάδες μαθητών, ως επιπρόσθετο κομμάτι του παραμυθιού, ως επιμήκυνση της ιστορίας.
- Μοιράζεται στις ομάδες των παιδιών το παραπάνω κείμενο, με σκοπό να δημιουργήσουν ένα νέο αφηγηματικό κείμενο, ένα ποίημα.
- Αξιοποίηση της πρωταγωνίστριας, (παιδί), του παραμυθιού, *Η ιστορία της Φάλαινας*

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2η

Τίτλος: Μέσα στην κοιλιά πράγματα πολλά!

Α)Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο προσπαθήστε να γράψετε σε μορφή ποιήματος με ομοιοκαταληξία, όπως στο παράδειγμα, τι συνάντησε το παιδί μέσα στην κοιλιά της Φάλαινας. Να μιλήσετε σα να είστε εσείς οι ίδιοι το παιδί και να δημιουργήσετε ένα ποίημα βάσει της ακροστιχίδας και χρησιμοποιώντας τις λέξεις, σανό, γλυκό, καρέκλα. Επίσης:

- να χρησιμοποιήσετε **επιρρήματα** κι **επίθετα πολλά**,
- να κάνετε **τρεις στροφές με στίχους αντίστοιχους με τα γράμματα των λέξεων που χρησιμοποιούνται στα γράμματα της καθεμιάς ακροστιχίδας, όπως ακριβώς δείχνει το παράδειγμα παρακάτω:**

Μέσα στην κοιλιά μια πέτρα είδα, δηλαδή:

Π... Πέντε ποντικοί

Ε... Έτοιμοι και πονηροί

Τ... Τρέχουν στην κοιλιά

Ρ... Ρούχα, τρομερά

Α... Απάνω, έχουν ως τα αυτιά

Μέσα στην κοιλιά είδα ΚΙ έναν σανό, δηλαδή:

Σ

Α

Ν

Ο

Ακόμη, μέσα στην κοιλιά είδα ένα γλυκό, δηλαδή:

Γ

Λ

Υ

Κ

Ο

Μα ξαφνικά, μέσα στην κοιλιά είδα και μια καρέκλα, δηλαδή:

Κ

Α

Ρ

Ε

Κ

Λ

Α

4.3.4 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «*Τα γενέθλια της Ινφάντα*»

Παραμύθι: Τα γενέθλια της Ινφάντα του Όσκαρ Ουάιλντ

Εκδόσεις: ΠΑΤΑΚΗ, 2021, Αθήνα, 4^η έκδοση

Μετάφραση-Εικονογράφηση-Διασκευή: Έφη Λαδά

Διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες

Εισαγωγικά: Τα γενέθλια της Ινφάντα είναι ένα κλασικό παραμύθι του Όσκαρ Ουάιλντ, δημοφιλές και στη σημερινή εποχή με διαχρονικά στοιχεία και σταθερή αξία. Ως επιλογή θεματικού πλαισίου, το συγκεκριμένο παραμύθι δύναται να αξιοποιηθεί στην προτεινόμενη από το νέο αναλυτικό πρόγραμμα θεματική ενότητα, παρελθόν-παρόν (βλ. νέο Π.Σ. 2021:15). Προτείνεται να ολοκληρωθεί το σενάριο μέσα σε τέσσερις ώρες, εκ των οποίων οι τρεις θα αφορούν την διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων και η μία την πραγματοποίηση της ανάγνωσης ολόκληρου του παραμυθιού. Προτείνεται η πρώτη δραστηριότητα να ολοκληρωθεί στην αρχή του σεναρίου, με σκοπό οι μαθητές/μαθήτριες να γνωρίσουν καλύτερα την πρωταγωνίστρια του παραμυθιού, να την αποκωδικοποιήσουν. Στη συνέχεια ολοκληρώνεται η ανάγνωση του παραμυθιού και τέλος, έρχεται η δεύτερη δραστηριότητα για να δώσει ένα εναλλακτικό τέλος από το κλασικό της ιστορίας. Το περιεχόμενο του παραμυθιού αναφέρεται σε μια εποχή του παρελθόντος με πριγκίπισσες και νάνους, γίγαντες και βασιλιάδες κι ένα σωρό άλλα μυθικά στοιχεία, ωστόσο τα μηνύματα του μιλούν την κοινή γλώσσα, κάνοντας το πάντα επίκαιρο και σύγχρονο. *Η πριγκίπισσα Ινφάντα έχει γενέθλια. Οι φίλοι της μαζεύονται στο εντυπωσιακό παλάτι για να γιορτάσουν μαζί της. Ακροβάτες, μαριονέτες και ζογκλέρ, χορευτές, Τσιγγάνοι, ταυρομάχοι παρουσιάζουν τ νούμερο τους μπροστά στους καλεσμένους. Άξαφνα εμφανίζεται στη σκηνή ένας νάνος. Χορεύει κι όλοι γελούν! Η Ινφάντα χειροκροτεί, είναι ενθουσιασμένη κι θέλει να κρατήσει τον νάνο στο παλάτι. Ο νάνος είναι ευτυχισμένος και θέλει να γνωρίσει στην Ινφάντα το δάσος. Ωσπου σε μια μεγάλη αίθουσα του παλατιού, ο νάνος βλέπει έναν καθρέφτη και χωρίς να ξέρει τι είναι στέκεται μπροστά του. Μια ιστορία από τα βάθη του παρελθόντος με μυθικά κι εξωπραγματικά πλάσματα. Μια ιστορία με νοήματα σύγχρονα για τα πιστεύω του κόσμου, βάσει της εξωτερικής εμφάνισης. Μια ιστορία γεμάτη συναισθήματα που ακόμη και τώρα κυριαρχούν και κυριεύουν τους ανθρώπους, κάνοντας τους να κρίνουν και κυρίως να επικρίνουν βάσει της εξωτερικής εμφάνισης. Το παρελθόν έρχεται στο παρόν, πιο επίκαιρο από ποτέ.*

Βασικά σημεία δραστηριοτήτων:

Προϋπάρχουσες γνώσεις:

- Οι μαθητές έχουν ήδη διδαχθεί :
 - τα αφηγηματικά δομικά στοιχεία ενός κειμένου (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.),

- τη χρήση και τη σημασία της πρωτοπρόσωπης αφήγησης,
- την χρήση ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες,
- την χρήση των βουλευτικών προτάσεων,
- τη χρήση των επιθέτων,
- τη χρήση των επιρρημάτων (χρονικών, τροπικών, ποσοτικών),
- την εγγραφή ενός κειμένου σε ηλεκτρονική μορφή, αξιοποιώντας και τα αντίστοιχα σύμβολα (emogi).

Κείμενο:

Η Ινφάντα ήταν ακριβώς δώδεκα χρονών. Ήταν η πριγκίπισσα της Ισπανίας κι αυτή την ηλιόλουστη μέρα είχε τα γενέθλιά της. [...] Είχε τα γενέθλιά της κι όλοι οι φίλοι της ήταν εκεί για να γιορτάσουν μαζί της. Πιάνοντας τον θείο της don Πέδρο από το χέρι προχώρησε προς τη μεριά που ένα μεγάλο κιόσκι είχε στηθεί - ακριβώς γι' αυτή την ημέρα- στην άκρη του κήπου. Την ακολούθησαν όλα τα παιδιά με τη σειρά, προχωρώντας πρώτα όσα είχαν τα μεγαλύτερα ονόματα. Ανέβηκε επάνω στην υπερυψωμένη εξέδρα, ενώ δίπλα της στάθηκαν ο θείος της και η πρώτη κυρία των τιμών, που πάντα ακολουθούσε την Ινφάντα. Θα παρακολουθούσαν μια ψεύτικη ταυρομαχία. Όλοι ήταν έτοιμοι και οι βεντάλιες των κοριτσιών έκαναν έναν ρυθμικό θόρυβο που ανακατευόταν με τους ψιθύρους για την έναρξη της γιορτής. Οι ταυρομάχοι είχαν λάβει θέσεις. Μερικοί στέκονταν πάνω σε στολισμένα ξύλινα άλογα κι άλλοι έτρεχαν κυματίζοντας κατακόκκινους μανδύες. Ο ταύρος ήταν φτιαγμένος από λυγαριά και τσιτωμένο δέρμα. Ξεκίνησαν την ταυρομαχία προσπαθώντας να σκοτώσουν τον ψεύτικο ταύρο και ανεμίζοντας μπροστά του τα κόκκινα υφάσματα, τον έκαναν να τρέχει με απίστευτα αστείο τρόπο πάνω στα πσινά του πόδια. Στο τέλος της γιορτής αρκετά από τα ξύλινα αλογάκια είχαν χάσει τα στολίδια τους, ενώ ένας νεαρός κόμης, παίρνοντας ένα ξύλινο σπαθί, αποτελείωσε τον οργισμένο ταύρο.

Βήματα 1ης δραστηριότητας:

Το ημερολόγιο είναι ένα κείμενο με προσωπικό χαρακτήρα και γράφεται κυρίως για προσωπικούς λόγους και όχι με σκοπό να διαβαστεί από τρίτους. Γι' αυτό συνήθως χαρακτηρίζεται από ελλιπής και αχανής γραφή, ενώ περιέχει πολλές σκέψεις, συναισθήματα, σχόλια και εικόνες του προσώπου που το γράφει και ουσιαστικά αποκαλύπτεται (Βασιλάκη & Γιαννακουδάκης, 2009). Σε πρώτη φάση, στην αξιοποίηση του συγκεκριμένου παραμυθιού επιχειρείται η εγγραφή σελίδας ημερολογίου, αλλά τοποθετείται στην σημερινή εποχή, οπότε ακολουθεί και την εκδοχή του ηλεκτρονικού ημερολογίου.

- Ανάγνωση του παραμυθιού, εύρεση κι εντοπισμός όλων των βασικών δομικών του στοιχείων (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.).
- Δημιουργία νέου αφηγηματικού κειμένου από τις ομάδες μαθητών, ως επιπρόσθετο κομμάτι του παραμυθιού, ως επιμήκυνση της ιστορίας.
- Μοιράζεται στις ομάδες των παιδιών το παραπάνω κείμενο, με σκοπό να δημιουργήσουν ένα νέο αφηγηματικό κείμενο, σε μορφή ημερολογίου.
 - Πρώτα τους δίνεται ένα φύλλο εργασίας με ερωτήσεις για να αποκωδικοποιήσουν τις βασικές αρχές της αφήγησης της συγκεκριμένης ιστορίας, δραστηριότητα μέρος Α.
 - Στη συνέχεια σε Η/Υ ή tablet, καταγράφουν ένα αφηγηματικό κείμενο με αφορμή το παραπάνω κείμενο, που θα αποτελέσει επιπρόσθετο κομμάτι της ιστορίας, χρησιμοποιώντας α' πρόσωπο αφήγησης, διατηρώντας το ύφος μιας σελίδας ημερολογίου και κάνοντας χρήση των συμβόλων emoji, ως προσωπικά σχόλια, δραστηριότητα μέρος Β.
- Αξιοποίηση της πρωταγωνίστριας, (πριγκίπισσα Ινφάντα), του παραμυθιού, *Τα γενέθλια της Ινφάντα*.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

2ο θεματικό πεδίο:

- Αναγνώριση αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα παραμυθιού, από τα δομικά του στοιχεία (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.), (βλ. νέο Π.Σ 2021:62).
- Εστίαση στα γλωσσικά μέσα που συνθέτουν μια αφήγηση (ρήματα δράσης, περιγραφικά επίθετα), (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).
- Σύνταξη αφηγηματικού, φανταστικού κειμένου και συγκεκριμένα ημερολογίου, με αφορμή το παραμύθι «*Τα γενέθλια της Ινφάντα*», (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες (βλ. νέο Π.Σ 2021:65).
- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση επιρρημάτων όλων των κατηγοριών (βλ. νέο Π.Σ 2021:69).
- Χρήση και σχηματισμός των ειδικών, βουλητικών κι ενδοιαστικών προτάσεων, (βλ. νέο Π.Σ 2021:70).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα σελίδα ημερολογίου.
- Επιμήκυνση αφηγηματικού χρόνου και ιστορίας.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Αξιοποίηση ενός εκ των πρωταγωνιστών, (πριγκίπισσα Ινφάντα) για την απόδοση της ιστορίας.

Υφολογικοί:

- Χρήση του σχήματος της υπερβολής για την απόδοση ενός κειμένου με έντονη και ζωνρή χροιά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1η

Τίτλος: *Αγαπητό μου ημερολόγιο!*

A)Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο προσπαθήστε να κρατήσετε σημειώσεις για να κατανοήσετε την ιστορία της Ινφάντα απαντώντας ομαδικά στις παρακάτω ερωτήσεις.

Ακολουθήστε την γραμμή της αφήγησης:

1)Βρείτε τον τόπο και τους πρωταγωνιστές της σκηνής.

2)Ποιο είναι το θέμα της σκηνής όπως περιγράφεται;

3) Ποιο είναι το αποτέλεσμα της σκηνής;

B)Το πάρτυ της Ινφάντα διακόπηκε μέχρι αύριο, με τη μεγάλη συνέχεια να έρχεται. Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο κι εντοπίσατε όλα τα βασικά του σημεία, ήρθε η ώρα να πάρετε τη θέση της Ινφάντα. Σε μια σελίδα του προσωπικού σας ηλεκτρονικού ημερολογίου μπορείτε να γράψετε όλες τις σκέψεις σας, σα να είστε εσείς οι ίδιοι η Ινφάντα, σχετικά με όσα έγιναν και αισθάνθηκε μέχρι στιγμής για το πάρτι. Στο τέλος να γράψετε τι εκπλήξεις θα θέλατε να κρύβει το αυριανό πάρτι σας, σαν Ινφάντα.

- *Μην ξεχάσετε να χρησιμοποιήσετε τον χρόνο αόριστο για να περιγράψετε όσα έγιναν στο πάρτι και τον συνοπτικό μέλλοντα για αυτά που εύχεστε να γίνουν στο αυριανό.*
- *Επίσης χρησιμοποιήστε όσα περισσότερα επίθετα κι επιρρήματα μπορείτε για να περιγράψετε με μια υπερβολή τη γιορτή αυτή!*
- *Με βουλητικές προτάσεις δείξτε δυνατά, καθεμία επιθυμία της Ινφάντα!*
- *Τέλος, βάλτε και εμογι τρελά για σχόλια προσωπικά!*

Κείμενο:

[...]Ο μικρός νάνος δε σήκωσε το βλέμμα του. Οι λυγμοί του άρχισαν να χαμηλώνουν, μέχρι που έβγαλε μια δυνατή κραυγή κι έμεινε ακίνητος. Τα δάκρυα κυλούσαν κατὰ στο πρόσωπό του και το άσπρο τριαντάφυλλο, το μάδησε πέταλο πέταλο πάνω στο βαθυπράσινο πάτωμα. Κυλίστηκε κάτω και σύρθηκε μακριά, σκεπάζοντας τα μάτια του με τα χέρια, να μη βλέπει τη φιγούρα του στον καθρέφτη. Βρέθηκε στην πιο σκοτεινή γωνιά του δωματίου και κρύφτηκε εκεί, βγάζοντας πονεμένους ήχους απ' τα αναφιλητά.

-Υπέροχο! είπε η Ινφάντα.

-Τώρα σήκω να χορέψεις για μένα.

Όμως ο μικρός νάνος εξακολουθούσε να μένει ακίνητος. Η Ινφάντα χτύπησε το πόδι της κάτω και φώναζε τον θείο της, που μπήκε στη στιγμή με τον αρχιθαλαμηπόλο στο δωμάτιο.

-Ο μικρός μου νάνος δε σηκώνεται να χορέψει! είπε η Ινφάντα.

-Πείτε του να χορέψει τώρα για μένα!

Ο θείος της χαμογελώντας πλησίασε τον νάνο και τον σκούνησε με το κεντημένο του γάντι.

-Σήκω! Ήρθε η ώρα να χορέψεις! του είπε.

Ο νάνος συνέχισε να παραμένει ακίνητος.

-Μάλλον πρέπει να τον τιμωρήσουμε! είπε αδιάφορα ο δον Πέδρο.

Ο αρχιθαλαμηπόλος έσκυψε σοβαρός και ακούμπησε το χέρι του στην καρδιά του μικρού νάνου.

Έπειτα σηκώθηκε, υποκλίθηκε και είπε στην Ινφάντα:

-Δεν θα ζαναχορέψει.

-Και γιατί; ρώτησε εκείνη.

-Γιατί η καρδιά του σταμάτησε να χτυπάει! είπε ο αρχιθαλαμηπόλος.

Η Ινφάντα έσμιξε τα φρύδια της, κατσούφιασε και κοίταξε το μικρό σώμα του νάνου. Έπειτα γύρισε προς τον αρχιθαλαμηπόλο και είπε:

-Φροντίστε από εδώ και στο εξής αυτοί που θα έρχονται να παίζουν για μένα να μην έχουν καρδιά!

Ήταν τα γενέθλια της Ινφάντα, της πριγκίπισσας της Ισπανίας. Μια μέρα όμορφη, ηλιόλουστη, που έπαιρνε να τελειώσει. Οι φωνές αραίωναν σιγά σιγά από τον κήπο, καθώς απλώνονταν οι σκιές απ' το ψηλό παλάτι πάνω στα δέντρα, στους θάμνους και στο μαρμάρινο εκκλησάκι, εκεί, μακριά στην άκρη του κήπου. Η μικρή Ινφάντα είχε διασκεδάσει τόσο πολύ! Είχε δει τόσα όμορφα πράγματα όλη τη μέρα, που δε θα 'πεφτε αποκαμωμένη να κοιμηθεί στα απαλά της

σεντόνια. Όλα αύριο θα ήταν πάλι τα ίδια για το βασιλιά, για την Ινφάντα, για τον δον Πέδρο και για τους ανθρώπους του παλατιού.

Βήματα 2ης δραστηριότητας:

Το τέλος μιας ιστορίας είναι δοσμένο ήδη από τον αφηγητή της. Η φανταστική και αφηγηματική μας παρέμβαση δύναται να πραγματοποιηθεί στην συγκεκριμένη δραστηριότητα, δίνοντας ένα διαφορετικό σενάριο για το τέλος της. Στην συγκεκριμένη δραστηριότητα μπαίνει το μαγικό ερώτημα, *Τι θα συνέβαινε αν...*, (Νικολακοπούλου Χαρά, 2014). Οι μαθητές/μαθήτριες αφού διαβάσουν το τέλος του παραμυθιού, θα παρέμβουν γράφοντας ένα διαφορετικό κείμενο, με πρωτοπρόσωπη αφήγηση αξιοποιώντας την πρωταγωνίστρια του παραμυθιού.

- Ανάγνωση του παραμυθιού για κατανόηση όλων των βασικών δομικών του στοιχείων (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.).
- Δημιουργία νέου αφηγηματικού κειμένου από τις ομάδες μαθητών, ως μια διαφορετική έκδοση για το τέλος της ιστορίας, με καθοδηγούμενο τρόπο δίνοντας ένα σενάριο.
- Μοιράζεται στις ομάδες των παιδιών το παραπάνω κείμενο, το οποίο αποτελεί και το αφηγηματικό τέλος της ιστορίας του παραμυθιού, με σκοπό να δημιουργήσουν ένα νέο αφηγηματικό κείμενο, ως μια νέα, άλλη πρόταση για το τέλος της ιστορίας του παραμυθιού.
- Αξιοποίηση της πρωταγωνίστριας (πριγκίπισσα Ινφάντα) και του δευτερεύοντα χαρακτήρα (νάνος), του παραμυθιού, *Τα γενέθλια της Ινφάντα*.

Στόχοι σχετικοί με την πρόθεση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Σχηματισμός υποθέσεων για τις προθέσεις των συνομιλητών του κειμένου (ηρώων του παραμυθιού), (βλ. νέο Π.Σ 2021:58).
- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα του τέλους της ιστορίας) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Αναγνώριση αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα παραμυθιού, από τα δομικά του στοιχεία (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.), (βλ. νέο Π.Σ 2021:62).

- Εστίαση στα γλωσσικά μέσα που συνθέτουν μια αφήγηση (ρήματα δράσης, περιγραφικά επίθετα),(βλ. νέο Π.Σ 2021:63).
- Σύνταξη νέου αφηγηματικού, φανταστικού κειμένου με αφορμή το παραμύθι «*Τα γενέθλια της Ινφάντα*»,(βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες (βλ. νέο Π.Σ 2021:65).
- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση επιρρημάτων όλων των κατηγοριών (βλ. νέο Π.Σ 2021:69).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία νέου αφηγηματικού κειμένου, με καθοδηγούμενο τρόπο.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Αξιοποίηση ενός εκ των πρωταγωνιστών, (πριγκίπισσα Ινφάντα) και του δευτερεύοντα χαρακτήρα (νάνος), του παραμυθιού, *Τα γενέθλια της Ινφάντα*, για την απόδοση/τέλους της ιστορίας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2η

Τίτλος: *Τι θα συνέβαινε αν...!*

Α)Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο προσπαθήστε μέσα στις ομάδες σας, να δημιουργήσετε ένα διαφορετικό τέλος για την ιστορία. Συγκεντρωθείτε και αφού συζητήσετε, να γράψετε μέσα από τα μάτια της Ινφάντα ένα τέλος για την ιστορία, απαντώντας στην ερώτηση: *Τι θα συνέβαινε εαν ο νάνος συνέχιζε να χορεύει για την Ινφάντα.*

- *Να μιλήσετε σαν την Ινφάντα χρησιμοποιώντας α' πρόσωπο και να περιγράψετε μέσα από τα μάτια της το τέλος με τον νάνο να χορεύει.*
- *Μην ξεχάσετε να χρησιμοποιήσετε τον χρόνο αόριστο για να περιγράψετε την εξέλιξη της ιστορίας με διαφορετικό τέλος από αυτό που έχει γραφτεί.*
- *Επίσης χρησιμοποιήστε όσα περισσότερα επίθετα κι επιρρήματα μπορείτε για να περιγράψετε με τόνο ζωντανό, το τέλος το αλλιότικο!*

4.3.5 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «*Ιστορίες της Καληνύχτας*»

Παραμύθι: *Ιστορίες της Καληνύχτας για επαναστάτριες*, των ΕΛΕΝΑ ΦΑΒΙΑΙ & ΦΡΑΝΤΣΕΣΚΑ ΚΑΒΑΛΟ

Εκδόσεις : ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2017, Αθήνα

Μετάφραση: Έρρικα Πάλλη

Επιμέλεια-Διόρθωση κειμένου: Αναστασία Σακελλαρίου

Διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες

Εισαγωγικά: Τα κείμενα που αξιοποιήθηκαν από το συγκεκριμένο παραμύθι εννοιολογικά τοποθετούνται στην προτεινόμενη από το νέο αναλυτικό πρόγραμμα, θεματική ενότητα, *επιστήμες, τεχνολογία, μέλλον*, (βλ. νέο Π.Σ. 2021:15). Πρόκειται για σύντομα βιογραφικά σημειώματα σπουδαίων γυναικών που έκαναν ανακαλύψεις, σημαντικές για το μέλλον, την ανθρωπότητα και τον κόσμο. Προτείνεται να ολοκληρωθεί το σενάριο μέσα σε τέσσερις ώρες, εκ των οποίων και οι τέσσερις θα αφορούν την διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων. Οι δραστηριότητες έρχονται να λειτουργήσουν ενισχυτικά στις βιογραφικές ιστορίες και στο περιεχόμενό τους.

Κείμενο 1^ο

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένα περίεργο κορίτσι που το έλεγαν Μέι και δεν μπορούσε να αποφασίσει τι ήθελε να γίνει όταν μεγαλώσει. Όταν έραβε τα φορέματα για τις Μπάρμπι της, ήθελε να γίνει σχεδιάστρια μόδας. Όταν διάβαζε βιβλία για διαστημικά ταξίδια, ήθελε να γίνει αστροναύτης. Όταν έφτιαχνε ένα σπασμένο παιχνίδι, σκεφτόταν ότι θα ήταν καλύτερο να γίνει μηχανικός. Όταν πήγαινε στο θέατρο, αναφωνούσε ίσως να γίνω χορεύτρια. Ο κόσμος όλος ήταν το εργαστήριο της Μέι και εκεί έκανε πολλά πειράματα. Σπούδασε χημικός μηχανικός και ακολούθησε σπουδές αφροαμερικάνικης ιστορίας και ιατρικής. Έμαθε να μιλάει ρώσικα, σουαχίλι και ιαπωνικά. Έγινε γιατρός και εργάστηκε εθελοντικά στην Καμπότζη και στη Σιέρα Λεόνε. Στη συνέχεια έκανε αίτηση στη NASA για να γίνει αστροναύτης. Η Μέι επιλέχθηκε και ύστερα από έναν χρόνο εκπαίδευσης ταξίδεψε στο διάστημα με διαστημόπλοιο. Έκανε τεστ σε άλλα μέλη του πληρώματος. Δεδομένου ότι δεν ήταν μόνο αστροναύτης αλλά και γιατρός, η αποστολή της ήταν να κάνει πειράματα σχετικά με την έλλειψη βαρύτητας και τη ναυτία, που μπορεί να αποτελέσει πρόβλημα όταν αιωρείσαι στο διάστημα. Όταν η Μέι γύρισε στη γη, συνειδητοποίησε ότι ενώ είχε απολαύσει το διάστημα, το αληθινό πάθος της ήταν η βελτίωση της υγείας των λαών στην Αφρική. Έτσι, εγκατέλειψε τη NASA και ίδρυσε μια εταιρεία που χρησιμοποιεί δορυφόρους για τον σκοπό αυτό. Η Μέι Τζέμισον ήταν η πρώτη Αφροαμερικανή που ταξίδεψε στο διάστημα.

ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ ΣΤΙΣ 17 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1956

H.Π.A.

Κείμενο 2^ο

Κάποτε ζούσε ένα κορίτσι που δεν μπορούσε να μελετήσει όταν ήταν σκοτάδι επειδή στο σπίτι της δεν είχαν ηλεκτρικό ρεύμα. Μια μέρα την επισκέφθηκε η φίλη της, η Αν, και μίλησαν για το πρόβλημα αυτό. Η Αν ήταν πάρα πολύ καλή στο να χτίζει πράγματα και ήταν ιδιαίτερος παθιασμένη με τα τρανζίστορ κι τις συσκευές που ρυθμίζουν τη ροή του ηλεκτρικού ρεύματος. Κι αν εφεύρισκα έναν φακό που θα έπαιρνε ενέργεια από το σώμα σου ρώτησε η Αν τη φίλη της. Στο κάτω κάτω, τα σώματά μας παράγουν πολλή ενέργεια με τη μορφή θερμότητας! Τα κορίτσια ενθουσιάστηκαν. Απλώς σκέψου πόσοι άνθρωποι θα μπορούσαν να έχουν ηλεκτρικό ρεύμα αν αυτό λειτουργήσει! Η Αν ήταν μόλις δεκαπέντε χρονών, αλλά είχε ήδη πολλή εμπειρία αποσυναρμολογώντας πράγματα και συναρμολογώντας τα ξανά. Έτσι, άρχισε να ασχολείται με τον μυστηριώδη νέο φακό. Τον αποκαλούσε Κενό Φακό, διότι τον κατασκεύασε χρησιμοποιώντας έναν κενό σωλήνα από αλουμίνιο. Όταν τον παρουσίασε στο Google Science Fair, κέρδισε το πρώτο βραβείο! Είναι ο πρώτος φακός που δεν χρειάζεται μπαταρίες, άνεμο ή ήλιο: μόνο τη θερμοκρασία του σώματος. Η Αν θεωρείται μία από τις πολλά υποσχόμενες εφευρέτριες της εποχής μας. Το όνειρό της είναι να γίνουν οι Κενοί Φακοί δωρεάν διαθέσιμοι παγκοσμίως σε όλους, όσους δεν μπορούν να έχουν ηλεκτρικό ρεύμα. Μου αρέσει η ιδέα να χρησιμοποιώ την τεχνολογία για να κάνω τον κόσμο καλύτερο και να διατηρώ καθαρό το περιβάλλον μας, λέει πάντα.

ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ ΣΤΙΣ 3 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1997

ΚΑΝΑΔΑΣ

Κείμενο 3^ο

Σε μια νησιώτικη χώρα στον Ινδικό Ωκεανό που λέγεται Μαυριτανία ζούσε ένα κορίτσι που ήθελε να μάθει τα πάντα για τα φυτά. Το όνομά της ήταν Αμινά. Η Αμινά σπούδασε βιοποικιλότητα. Εξέτασε εκατοντάδες αρωματικά και θεραπευτικά βότανα και λουλούδια. Μελέτησε τις ιδιότητες τους και ταξίδεψε σε αγροτικά χωριά για να μάθει από τους παραδοσιακούς θεραπευτές πώς χρησιμοποιούσαν τα φυτά στις τελετουργίες τους. Για την Αμινά τα φυτά ήταν φίλοι. Το αγαπημένο της δέντρο ήταν το μπαομπάμπ, γιατί είναι πολύ χρήσιμο: αποθηκεύει νερό στον κορμό του, τα φύλλα του μπορούν να θεραπεύσουν μολύνσεις και οι καρποί του {που ονομάζονται και ψωμί μαϊμού} περιέχουν περισσότερες πρωτεΐνες από το ανθρώπινο γάλα. Η Αμινά πίστευε ότι μπορούσε να μάθει πολλά από τα φυτά. Για φυτά όπως το μπέντζαμιν έλεγε για παράδειγμα:

τα φύλλα του μπέντζαμιν έχουν διαφορετικά σχήματα και μεγέθη. Τα ζώα δεν τρώνε φυτά που δεν αναγνωρίζουν. Κι έτσι αφήνουν αυτό το φυτό στην ησυχία του. Πολύ έξυπνο δεν νομίζετε; Η Αμινά αντιμετώπιζε τα φυτά ως ζωντανά, βιολογικά εργαστήρια, γεμάτα ζωτικές πληροφορίες για ανθρώπους και για κάθε άλλο είδος. Κάθε φορά που ένα δάσος αποψιλώνεται, χάνουμε ένα ολόκληρο εργοστάσιο. Ένα εργοστάσιο που δε θα αναρρώσει ποτέ. Η Αμινά Γκουρίμπ εξελέγη Πρόεδρος της Μαυριτανίας και κάθε μέρα αγωνίζεται σκληρά για τους κατοίκους της χώρας της: τους ανθρώπους, τα ζώα και φυσικά, τα φυτά.

ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ ΣΤΙΣ 17 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1959

MAYRITANIA

Βασικά σημεία δραστηριοτήτων:

Οι δραστηριότητες είναι ίδιες για καθένα από τα παρακάτω κείμενα, με διαφορετική κάθε φορά εκφώνηση. Το κάθε βιογραφικό με την αντίστοιχη δραστηριότητα θα αναλύεται εντός μιας διδακτικής ώρας. Οι εργασίες γίνονται ομαδικά και στοχεύεται η δημοσίευσή τους στο εκάστοτε blog του σχολείου.

Προϋπάρχουσες γνώσεις:

- Οι μαθητές έχουν ήδη διδαχθεί :
 - τη χρήση και τη σημασία της πρωτοπρόσωπης αφήγησης,
 - τη χρήση των ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες,
 - τη χρήση των επιθέτων,
 - τη χρήση των επιρρημάτων,
 - τη χρήση βουλευτικών προτάσεων.

Βήματα δραστηριοτήτων:

Μοιράζονται στις ομάδες αρχικά τα βιογραφικά κείμενα κι έπειτα τους ζητείται να συνεχίσουν ουσιαστικά τα συγκεκριμένα κείμενα με πρωτοπρόσωπη αφήγηση, σα να γίνονται οι ίδιοι/ίδιες, οι πρωταγωνιστές των βιογραφικών. Στο τέλος, στην τελευταία διδακτική ώρα του σεναρίου, ζητείται από τα παιδιά να φτιάξουν κι αυτά ένα παρόμοιο βιογραφικό από όποιον επιστήμονα θέλουν ή να δημιουργήσουν έναν δικό τους.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα των νέων κειμένων) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Εστίαση στα γλωσσικά μέσα που συνθέτουν μια αφήγηση (ρήματα δράσης, περιγραφικά επίθετα),(βλ. νέο Π.Σ 2021:63).
- Σύνταξη νέων κειμένων, φανταστικών με αφορμή το παραμύθι *«Ιστορίες της Καληνύχτας για επαναστάτριες»*,(βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες (βλ. νέο Π.Σ 2021:65).
- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση επιρρημάτων όλων των κατηγοριών (βλ. νέο Π.Σ 2021:69).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία νέου αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα ομιλίας.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Επιμήκυνση του χρόνου της αφήγησης.
- Αξιοποίηση των πρωταγωνιστριών του εκάστοτε βιογραφικού κειμένου.

Υφολογικοί:

- Χρήση της πρωτοπρόσωπης αφήγησης, για την ενίσχυση του ύφους σε προσωπικό τόνο.

Δραστηριότητα κειμένου 1^ο

Τίτλος: Το πρώτο διαστημικό ταξίδι!!!

Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο, ετοιμαστείτε να γράψετε μια προσωπική δήλωση σε blog, να κάνετε δηλαδή ένα post και να μιλήσετε σα να είστε εσείς οι ίδιοι η Μεί Τζέμισον. Αυτό που έχετε να περιγράψετε είναι το πιο περίεργο ταξίδι της στο διάστημα!

Δραστηριότητα κειμένου 2^ο

Τίτλος: Εφευρίσκω κάτι μαγικό!!!

Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο, ετοιμαστείτε να γράψετε μια προσωπική δήλωση σε blog, να κάνετε δηλαδή ένα post και να μιλήσετε σα να είστε εσείς οι ίδιοι η ΑΝ ΜΑΚΟΣΙΝΣΚΙ. Κάντε ένα νέο post δηλώνοντας στους followers σας την νέα εφεύρεσή σας. Να κλείσετε το post αυτό ζητώντας τους τα σχόλια και την γνώμη τους για την νέα σας

ανακάλυψη!

Δραστηριότητα κειμένου 3^ο

Τίτλος: Προστατεύω τον Ινδικό!!!

Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο, ετοιμαστείτε να γράψετε μια προσωπική δήλωση σε blog, να κάνετε δηλαδή ένα post και να μιλήσετε σα να είστε εσείς οι ίδιοι η AMINA ΓΚΟΥΡΙΜΠΙ-ΦΑΚΙΜ. Κάντε ένα νέο post δηλώνοντας στους followers σας την ανησυχία σας για την πιθανή εξαφάνιση ενός σπάνιου ψαριού στον Ινδικό ωκεανό. Να κλείσετε το post αυτό ζητώντας τους τη βοήθεια και την συμμετοχή τους στην διαδήλωση που επρόκειτο να οργανώσετε, για τον σκοπό αυτό, για την προστασία του σπάνιου αυτού θαλάσσιου είδους!

Δραστηριότητα επέκτασης

Τίτλος: Φτιάχνω έναν επιστήμονα κι εγώ!!!

Αφού διαβάσατε τα παραπάνω κείμενα, ετοιμαστείτε να γράψετε κι εσείς ένα παρόμοιο βιογραφικό και να το κάνετε post στο blog του σχολείου μας. Μπορείτε να φτιάξετε για κάποιον/κάποια επιστήμονα που γνωρίζετε ή να δημιουργήσετε εσείς κάποιον δικό σας. Να μιλήσετε σα να είστε εσείς οι ίδιοι οι επιστήμονες!

4.3.6 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «Οι δυο Φρίντες»

Παραμύθι: Οι Δυο Φρίντες-Αναμνήσεις δια χειρός Φρίντα Κάλο

Εκδόσεις : ΚΑΛΕΝΤΗΣ, 2020, Αθήνα

Μετάφραση: Κλεοπάτρα Ελαιοτριβιάρη

Εικονογράφηση: Τζανλούκα Φολί

Διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες

Εισαγωγικά: *Η Φρίντα Κάλο ήταν μια επαναστάτρια. Πριν από αυτό, όμως, ήταν ένα κορίτσι. Τα λόγια της ζωντανεύουν μια ανάμνηση από τα έξι της χρόνια και μας μεταφέρουν στη γειτονιά της, το Κογιοακάν, και στο σπίτι της, το Μπλε Σπίτι, σε ένα ταξίδι στον μαγικό κόσμο της Μεξικανής ζωγράφου. Η Φρίντα Κάλο αποτελεί μια διάσημη ζωγράφο ολάκερου του κόσμου. Οι πίνακές της, ξεχωριστοί κι ιδιαίτεροι, συνήθως αποτελούσαν το πορτρέτο του ίδιου της του εαυτού. Το συγκεκριμένο βιβλίο αποτελεί μια ανάμνηση της παιδικής της ηλικίας, ένα απόσπασμα του προσωπικού της ημερολογίου, με τις λέξεις εκείνης της ηλικίας να είναι οι πρωταγωνιστές, αφήνοντας της ζωγραφιές της στο παρασκήνιο. Το συγκεκριμένο βιβλίο μας προσκαλεί στην παιδική της ηλικία, στο Μπλε σπίτι της, εκεί στην πατρίδα της, όπου άρχισαν*

όλα, όπου μια σπουδαία ζωγράφος ανατράφηκε. Εννοιολογικά το συγκεκριμένο διδακτικό πλάνο και οι δραστηριότητες που προτείνονται σε αυτό, παρατίθεται στην προτεινόμενη από το νέο αναλυτικό πρόγραμμα θεματική ενότητα, *τέχνες και πολιτισμός* (βλ. νέο Π.Σ. 2021:15). Προτείνεται να ολοκληρωθεί το σενάριο μέσα σε τέσσερις ώρες, εκ των οποίων οι τρεις θα αφορούν την διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων και η μία την πραγματοποίηση της ανάγνωσης ολόκληρου του παραμυθιού, με εγκιβωτισμένα τα νέα, παραγόμενα από τους μαθητές/τις μαθήτριες, αφηγηματικά κείμενα.

Βασικά σημεία δραστηριοτήτων:

Προϋπάρχουσες γνώσεις:

- Οι μαθητές έχουν ήδη διδαχθεί :
 - τα αφηγηματικά δομικά στοιχεία ενός κειμένου (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.),
 - τη χρήση και τη σημασία της πρωτοπρόσωπης αφήγησης,
 - τη χρήση των ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες,
 - τη χρήση των επιθέτων,
 - τη χρήση των επιρρημάτων,
 - τη χρήση των προθέσεων,
 - την κλίση των ουδέτερων ουσιαστικών σε-υ,
 - τη χρήση και τη σημασία της περιγραφής,
 - πολλά βιογραφικά στοιχεία της ζωγράφου Φρίντα Κάλο,
 - την ανάλυση αρκετών πινάκων, δηλαδή ορόσημων έργων της.

Κείμενο:

Πρέπει να ήμουν έξι χρονών όταν έζησα μιαν έντονη φανταστική φιλία με ένα κορίτσι...στην ίδια ηλικία με μένα πάνω-κάτω. Το δωμάτιό μου τότε είχε ένα μεγάλο παράθυρο που έβλεπε στην οδό Αλιέντε, κι όταν τα χαμηλά τζάμια θόλωναν από την υγρασία, ζωγράφιζα με το δάχτυλό μου μια πόρτα...Από την πόρτα εκείνη έβγαινα στη φαντασία, με τεράστια χαρά και λαχτάρα, και διέσχιζα όλη την απόσταση μέχρι να φτάσω σε ένα γαλακτοπωλείο που το έλεγαν ΠΙΝΣΟΝ... Από το Ο του ΠΙΝΣΟΝ έμπαινα και κατέβαινα ΟΠΟΤΕ ΜΟΥ ΕΚΑΝΕ ΚΕΦΙ στο εσωτερικό της γης...όπου με περίμενε πάντα η φανταστική μου φίλη. Δεν θυμάμαι την εικόνα της, ούτε το χρώμα της. Αυτό που ξέρω με σιγουριά όμως είναι πως ήταν χαρούμενη-γελούσε πολύ. Δίχως ήχους. Ήταν ευκίνητη. Και χόρευε σαν να μην είχε καθόλου βάρος. Ακολουθούσα κάθε της κίνηση, κι ενώ

εκείνη χόρευε, της έλεγα τα κρυφά μου προβλήματα. Ποια ήταν αυτά; Δεν θυμάμαι. Εκείνη όμως ήξερε από τη φωνή μου τα πάντα για μένα... Όταν επέστρεφα πια στο παράθυρο, έμπαινα από την ίδια πόρτα που είχα ζωγραφίσει στο τζάμι. Πότε; Πόση ώρα είχα περάσει παρέα μ' εκείνη; Δεν ξέρω. Θα μπορούσα να ήταν ένα δευτερόλεπτο ή χιλιάδες χρόνια... Ήμουν ευτυχισμένη. Έσβηνα την πόρτα με το χέρι και εξαφανιζόταν. Έτρεχα με το μυστικό μου και τη χαρά μου στην τελευταία γωνιά της αυλής του σπιτιού μου, και στο ίδιο πάντα σημείο, κάτω από έναν κέδρο, φώναζα και γελούσα. Έκπληκτη που ήμουν μόνη με τη μεγάλη μου ευτυχία και την ολοζώντανη ανάμνηση του κοριτσιού. Έχουν περάσει 34 χρόνια από τότε που έζησα εκείνη τη μαγική φιλία και κάθε φορά που τη θυμάμαι, ζωντανεύει και μεγαλώνει όλο και περισσότερο μέσα στον κόσμο μου.

Πινσόν, 1950

ΦΡΙΝΤΑ ΚΑΛΟ

Βήματα δραστηριοτήτων:

Και οι τρεις δραστηριότητες αποτελούν δραστηριότητες περιγραφής. Αφού διαβαστεί και αναλυθεί ολόκληρο το βιβλίο, προτείνονται με τη σειρά οι τρεις παρακάτω δραστηριότητες, με σκοπό να αποτελέσουν επιπλέον αφηγηματικά κομμάτια της ήδη υπάρχουσας αφήγησης. Σκοπός των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων είναι να μεγαλώσει ο χρόνος της αφήγησης και συνεπώς και το ίδιο το αφηγηματικό κείμενο. Οι μαθητές/μαθήτριες, αφού διαβάσουν όλο το βιβλίο και ολοκληρώσουν τις περιγραφές μέσα από τις ακόλουθες δραστηριότητες, σε δεύτερο χρόνο μπορούν να αξιολογήσουν τις περιγραφές αυτές ως επιπρόσθετα κομμάτια της αφήγησης, με απώτερο σκοπό την επιμήκυνση του αφηγηματικού της χρόνου. Προτείνεται λοιπόν όπως προαναφέρθηκε, να ολοκληρωθεί το σενάριο μέσα σε τέσσερις ώρες, εκ των οποίων οι τρεις θα αφορούν την διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων και η μία την πραγματοποίηση της ανάγνωσης ολόκληρου του παραμυθιού, με ενσωμάτωση των αφηγηματικών κειμένων των δραστηριοτήτων.

- Μοιράζεται το παραπάνω κείμενο με σκοπό την ανάγνωση και ανάλυση του στην ολομέλεια της τάξης, ακολουθώντας την βασική γραμμή της αφήγησης (εντοπισμός ήρωα, χωροχρόνου, προβλήματος, επίλυση του προβλήματος), προφορικά εντός της τάξης, ακολουθώντας την διαδικασία της μετωπικής διδασκαλίας.
- Έπειτα μοιράζονται τα τρία διαφορετικά φύλλα δραστηριοτήτων που αφορούν τρεις διαφορετικές περιγραφές, με σκοπό την επιμήκυνση της ιστορίας.
- Τέλος ζητείται από τις ομάδες να τοποθετήσουν τις περιγραφές στα σημεία του παραμυθιού που έχουν εντοπίσει ότι ταιριάζουν.

- Το ίδιο το βιβλίο αποτελεί μια μορφή προσωπικού ημερολογίου. Ακόμη και οι περιγραφές που πραγματοποιούνται από τις παρακάτω δραστηριότητες μπορούν να αποτελέσουν κείμενα του ημερολογίου. Όλες οι ομάδες διαβάζουν τα δικά τους καινούρια ημερολόγια της Φρίντα Κάλο, όπως τα έχουν δημιουργήσει, βάζοντας τα δικά τους καινούρια και πρωτότυπα αφηγηματικά κείμενα.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα των περιγραφών στα σημεία που ζητείται) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Αναγνώριση αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα παραμυθιού, από τα δομικά του στοιχεία (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.), (βλ. νέο Π.Σ 2021:62).
- Εστίαση στα γλωσσικά μέσα που συνθέτουν μια αφήγηση (ρήματα δράσης, περιγραφικά επίθετα), (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).
- Σύνταξη νέου περιγραφικών, φανταστικών κειμένων με αφορμή το παραμύθι **«Οι δυο Φρίντες»**, (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες (βλ. νέο Π.Σ 2021:65).
- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση και σχηματισμός των ουδέτερων ουσιαστικών σε-υ (βλ. νέο Π.Σ 2021:67).
- Χρήση και σχηματισμός λέξεων με τη χρήση των προθέσεων (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση επιρρημάτων όλων των κατηγοριών (βλ. νέο Π.Σ 2021:69).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία νέου αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα τριών, νέων περιγραφών.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Επιμήκυνση του χρόνου της αφήγησης.
- Αξιοποίηση της πρωταγωνίστριας Φρίντα Κάλο για την απόδοση των περιγραφικών κειμένων.

Υφολογικοί:

- Χρήση της υπερβολής, ως σχήμα λόγου, για την ενίσχυση του ύφους σε συγκεκριμένα αφηγηματικά χωρία.
- Υιοθέτηση περιπαιχτικού τόνου στο ύφος με τη δημιουργία λέξεων με τη χρήση προθέσεων (δραστηριότητα 1η), καθώς και με τη χρήση ορισμένων ουσιαστικών με συγκεκριμένες καταλήξεις (δραστηριότητα 2η).

Δραστηριότητα 1η

Τίτλος: Περιγράψω με το ξε για οδηγό!!!

Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο, να περιγράψετε εντός των ομάδων σας τον δρόμο που έβλεπε η Φρίντα έξω από τη μαγική της πόρτα. Φτιάξτε έναν δρόμο γεμάτο υπερβολή, ακριβώς όπως ήταν και η Φρίντα με τις ζωγραφιές της. Μιλήστε σαν την Φρίντα, ακριβώς όπως την γνωρίσαμε μέσα από το βιβλίο αυτό!

Για την περιγραφή αυτή θα χρειαστείτε:

- *επιρρήματα πολλά,*
- *επίθετα ακόμα πιο πολλά,*
- *λέξεις φανταστικές και φτιαχτές βάζοντας την πρόθεση ξε,*
- *τέλος, ρήματα αισθητικά.*

Δραστηριότητα 2η

Τίτλος: Περιγράψω έναν κόσμο αλλιώτικο, μοναδικό!!!

Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο, να περιγράψετε εντός των ομάδων σας τον κόσμο που η Φρίντα επισκέπτονταν μέσα από το Ο. Ο κόσμος αυτός είναι γεμάτος με τις λέξεις δόρυ, δάκρυ, στάχυ, βράδυ και οξύ. Εμπρός λοιπόν, κάντε μας μια ξενάγηση στον κόσμο αυτό μέσα από τα μάτια της μοναδικής Φρίντα και πείτε μας τι συνάντησε στον κόσμο αυτό, τον περίεργο.

Για την περιγραφή αυτή θα χρειαστείτε:

- *επιρρήματα πολλά,*
- *επίθετα ακόμα πιο πολλά,*
- *λέξεις φανταστικές και φτιαχτές από τα μοναδικά ουδέτερα με την κατάληξη -υ,*
- *τέλος, ρήματα αισθητικά.*

Δραστηριότητα 3η

Τίτλος: Περιγράψω αυτή την φίλη τη μοναδική, με μια υπερβολή!!!

Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο, να περιγράψετε εντός των ομάδων σας τη φίλη που η Φρίντα γνώρισε. Μέσα από την προσωπικότητα και μέσα από τα μάτια της μοναδικής Φρίντα, περιγράψτε μας τη φίλη που μπορεί εκείνη να γνώρισε.

Για την περιγραφή αυτή θα χρειαστείτε:

- *επιρρήματα πολλά,*
- *μα επίθετα ακόμα πιο πολλά.*

4.3.7 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «*Το Δέντρο που έδινε*»

Παραμύθι: Το δέντρο που έδινε, Σελ Σιλβερστάιν

Εκδόσεις : ΔΩΡΙΚΟΣ, 1998, Αθήνα

Μετάφραση: Χ. Σκαπεντζή

Φωτοστοιχειοθεσία: ΝΕΟΙ ΚΑΙΡΟΙ

Εκτύπωση: Π. ΛΑΛΙΩΤΗΣ

Διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες

Εισαγωγικά: Η επιλογή στο συγκεκριμένο παραμύθι έγινε καθώς αποτελεί μια ιστορία πρωτότυπη, ενώ παράλληλα που ταιριάζει στην ενότητα, *Αειφορία*, όπως αυτή προτείνεται στο νέο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών (βλ. νέο Π.Σ. 2021:15). Πρόκειται για μια ιστορία αλληγορική με το νόημα της αειφορίας και της προσφοράς διάχυτο να ξεπηδά από τις σελίδες του παραμυθιού. *Μια φορά κι έναν καιρό ήταν μια μηλιά...κι αγαπούσε ένα αγοράκι. Έτσι αρχίζει αυτό το όμορφο παραμύθι που το διάβασμά του αφήνει μια επίγευση, αυτή της ευαισθησίας. Κάθε μέρα το αγόρι πήγαινε στη μηλιά κι έτρωγε τα μήλα της, έκανε κούνια από τα κλαδιά της, σκαρφάλωνε στον κορμό της...κι η μηλιά ήταν ευτυχισμένη. Μα όσο το αγόρι μεγάλωνε, τόσο περισσότερα ζητούσε απ' το δέντρο και το δέντρο έδινε, έδινε, έδινε αδιάκοπα. Μια συναισθηματική ιστορία ανάδειξης του χαρίσματος και μεταφορικά του αισθήματος της αειφορίας, από εκείνους που ξέρουν να δίνουν και να ανταποδίδουν με αγάπη.*

Βασικά σημεία δραστηριοτήτων:

Το βιβλίο διαβάζεται εντός της τάξης με ορισμένα του χωρία να μην αποκαλύπτονται προκειμένου αρχικά να δημιουργηθούν από τους μαθητές/τις μαθήτριες βάσει των δραστηριοτήτων. Οι παρακάτω προτεινόμενες δραστηριότητες (1η και 2η) μπορούν να αποτελέσουν κομμάτια της ιστορίας και να ακολουθούν ακριβώς τα κείμενα που

καταγράφονται στην καθεμία από αυτές στη συνέχεια. Μετά το τέλος των δραστηριοτήτων ξαναδιαβάζεται το παραμύθι όπως είναι γραμμένο και δύναται να πραγματοποιηθεί μια σύγκριση ανάμεσα στο υπαρκτό αφηγηματικό κείμενο και σε αυτό που έχουν δημιουργήσει οι ομάδες των μαθητών/μαθητριών, μέσω των δραστηριοτήτων. Στο τέλος, οι μαθητές ξεφεύγουν από το πλαίσιο παραγωγής γραπτού, αφηγηματικού κειμένου και πραγματοποιούν την δημιουργία ενός πολυτροπικού κειμένου και συγκεκριμένα μιας ζωγραφιάς (3η δραστηριότητα). Προτείνεται, λοιπόν, να ολοκληρωθεί το σενάριο μέσα σε τέσσερις ώρες, εκ των οποίων οι τρεις θα αφορούν την διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων και η μία την πραγματοποίηση της ανάγνωσης ολόκληρου του παραμυθιού, συμπεριλαμβάνοντας τα νέα αφηγηματικά κείμενα που δημιουργήθηκαν από τις δραστηριότητες που προτείνονται.

Προϋπάρχουσες γνώσεις:

- Οι μαθητές έχουν ήδη διδαχθεί :
 1. τα αφηγηματικά δομικά στοιχεία ενός κειμένου (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.),
 2. τη χρήση και τη σημασία της πρωτοπρόσωπης αφήγησης,
 3. την κλίση ρημάτων στις τρεις χρονικές βαθμίδες,
 4. την χρήση των βουλητικών κι ενδοιαστικών προτάσεων,
 5. τη χρήση των επιθέτων,
 6. τη χρήση των υποκοριστικών,
 7. τη χρήση των επιρρημάτων,
 8. τη χρήση και τη σημασία του ευθύ λόγου, ως σχήμα λόγου, για αμεσότητα και ζωντάνια.

Κείμενο:

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν μια μηλιά...

και αγαπούσε ένα αγοράκι.

Και κάθε μέρα το αγοράκι πήγαινε και μάζευε τα φύλλα της και τα έπλεκε στεφάνι κι έπαιζε το βασιλιά του δάσους.

Σκαρφάλωνε στον κορμό της

κι έκανε κούνια στα κλαδιά της κι έτρωγε μήλα.

Παίζανε και κρυφτό.

Και όταν το αγόρι κουραζόταν, αποκοιμιόταν στον ίσκιο της.

Και το αγόρι αγαπούσε τη μηλιά...πάρα πολύ.

Κι η μηλιά ήταν ευτυχισμένη.

Μα πέρασαν τα χρόνια.

Και το αγόρι μεγάλωσε.

Και πολλές φορές η μηλιά έμενε μοναχή.

Βήματα 1ης δραστηριότητας:

- Ανάγνωση του παραμυθιού, εύρεση κι εντοπισμός όλων των βασικών δομικών του στοιχείων, σε προφορικό κι επεξεργαστικό επίπεδο (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.).
- Συνέχιση της ιστορίας, με τη δημιουργία ενός νέου αφηγηματικού κειμένου, ενός μονολόγου.
- Διατύπωση σκέψεων σε σχέση με το περιεχόμενο του μονόλογου σε συζήτηση, εντός των ομάδων.
- Μοιράζεται στα παιδιά ένα φύλλο εργασίας όπου και συντάσσουν το αντίστοιχο αφηγηματικό κείμενο, δηλαδή, τον μονόλογο.
- Αξιοποίηση ενός από τους πρωταγωνιστικούς χαρακτήρες, αυτόν της μηλιάς.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Σχηματισμός υποθέσεων για τις προθέσεις των χαρακτήρων του κειμένου (ήρωα του παραμυθιού),(βλ. νέο Π.Σ 2021:58).
- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα του μονολόγου της ιστορίας) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Αναγνώριση αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα παραμυθιού, από τα δομικά του στοιχεία σε προφορικό επίπεδο, εντός της τάξης, (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.), (βλ. νέο Π.Σ 2021:62).
- Εστίαση στα γλωσσικά μέσα που συνθέτουν μια αφήγηση, σε προφορικό επίπεδο εντός της τάξης, (ρήματα δράσης, περιγραφικά επίθετα), (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).
- Σύνταξη νέου αφηγηματικού, φανταστικού κειμένου με αφορμή το παραμύθι «*Το δέντρο που έδινε*», (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες και συγκεκριμένα στον αόριστο, (βλ. νέο Π.Σ 2021:65).
- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση επιρρημάτων όλων των κατηγοριών (βλ. νέο Π.Σ 2021:69).
- Χρήση και σχηματισμός των βουλητικών και ενδοιαστικών προτάσεων (βλ. νέο Π.Σ 2021:70).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία νέου αφηγηματικού κειμένου, ενός μονολόγου.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Αξιοποίηση ενός εκ των πρωταγωνιστών του παραμυθιού, και συγκεκριμένα της μηλιάς, για την απόδοση της ιστορίας.

Υφολογικοί:

- Χρήση των βουλητικών δευτερευουσών προτάσεων και των ενδοιαστικών για την απόδοση του κειμένου με ύφος που να δείχνει θέληση αλλά και φοβίες αντίστοιχα.

Δραστηριότητα 1η

A) Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο θα πάρετε εσείς οι ίδιοι τη θέση του δέντρου. Μπείτε μέσα στις ρίζες του και στα φύλλα του και αφηγηθείτε σαν αυτό. Να γράψετε τις σκέψεις του δέντρου, σαν λόγια φωναχτά. Πείτε πως μπορεί να νιώθει η μηλιά στο σημείο αυτό. Μπορείτε:

- να μιλήσετε σε α' πρόσωπο,

- να σχηματίσετε τα ρήματα στον αόριστο για να ανήκει η αφήγηση της μηλιάς στο παρελθόν,
- να χρησιμοποιήσετε επίθετα κι επιρρήματα στο κείμενό σας,
- να γράψετε βουλητικές προτάσεις για να δείξετε τι θέλει η μηλιά
- και τέλος, να χρησιμοποιήσετε ενδοιαστικές προτάσεις για να δείξετε ποιοι είναι οι φόβοι της.

Κείμενο:

Τότε μια μέρα το αγόρι πήγε στη μηλιά και η μηλιά είπε:

-Έλα, Αγόρι, έλα να σκαρφαλώσεις στον κορμό μου και να κάνεις κούνια στα κλαδιά μου, και να φας μήλα και να παίζεις στον ίσκιο μου αποκάτω και να 'σαι ευτυχισμένο.

-Είμαι μεγάλος πια για να σκαρφαλώνω και να παίζω, είπε το αγόρι.

-Θέλω να αγοράσω πράματα και να καλοπεράσω. Θέλω λεφτά. Μπορείς να μου δώσεις;

-Αυπάμαι, είπε η μηλιά, μα εγώ δεν έχω λεφτά. Έχω μονάχα φύλλα και μήλα. Πάρε τα μήλα μου, Αγόρι, και πούλησε τα στην πόλη. Έτσι θα 'χεις λεφτά και θα 'σαι ευτυχισμένο.

Βήματα 2ης δραστηριότητας:

- Ανάγνωση του παραμυθιού, εύρεση κι εντοπισμός όλων των βασικών δομικών του στοιχείων (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.).
- Συνέχιση της ιστορίας, με τη δημιουργία ενός νέου αφηγηματικού κειμένου, ως συνέχεια της ιστορίας.
- Διατύπωση σκέψεων σε σχέση με το περιεχόμενο του κειμένου σε συζήτηση, εντός των ομάδων.
- Μοιράζεται στα παιδιά ένα φύλλο εργασίας:
 1. Πρώτα τους δίνεται ένα φύλλο εργασίας με ερωτήσεις για να αποκωδικοποιήσουν τις βασικές αρχές της αφήγησης της συγκεκριμένης ιστορίας, δραστηριότητα μέρος Α.
 2. Έπειτα, ως συνέχεια της ιστορίας του κειμένου, συντάσσουν το αντίστοιχο αφηγηματικό κείμενο, δηλαδή τον διάλογο ανάμεσα στους δύο πρωταγωνιστές, δραστηριότητα μέρος Β.

3. Τέλος, ξαναγράφουν τον διάλογο που ετοίμασαν στο β' μέρος της δραστηριότητας, προσθέτοντας έναν ακόμα χαρακτήρα, που εκείνα διαλέγουν από αγαπημένο δικό τους παραμύθι, δραστηριότητα μέρος Γ.
- Αξιοποίηση των πρωταγωνιστών του παραμυθιού.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Σχηματισμός υποθέσεων για τις προθέσεις των χαρακτήρων του κειμένου (ηρώων του παραμυθιού),(βλ. νέο Π.Σ 2021:58).
- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα της συνέχειας του κειμένου της ιστορίας) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Αναγνώριση αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα παραμυθιού, από τα δομικά του στοιχεία (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.), (βλ. νέο Π.Σ 2021:62).
- Εστίαση στα γλωσσικά μέσα που συνθέτουν μια αφήγηση (ρήματα δράσης, περιγραφικά επίθετα), (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).
- Σύνταξη νέου αφηγηματικού, φανταστικού κειμένου με αφορμή το παραμύθι *«Το δέντρο που έδινε»*, (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες (βλ. νέο Π.Σ 2021:65).
- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση επιρρημάτων όλων των κατηγοριών (βλ. νέο Π.Σ 2021:69).
- Χρήση και σχηματισμός των βουλητικών προτάσεων (βλ. νέο Π.Σ 2021:70).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία νέου αφηγηματικού κειμένου, ενός διαλόγου, ως συνέχεια της ιστορίας.

- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Αξιοποίηση των πρωταγωνιστών του παραμυθιού, για την απόδοση της ιστορίας.

Υφολογικοί:.

- Χρήση των βουλευτικών προτάσεων για την απόδοση του κειμένου με τρόπο που να δείχνει τις προσωπικές προτιμήσεις και μόνο των πρωταγωνιστών, αποδίδοντας ύφος εγωιστικό.

Δραστηριότητα 2η

A)Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο προσπαθήστε να κρατήσετε σημειώσεις για να κατανοήσετε την ιστορία απαντώντας ομαδικά στις παρακάτω ερωτήσεις. Ακολουθήστε την γραμμή της αφήγησης:

1)Βρείτε τον τόπο και τους πρωταγωνιστές της σκηνής.

2)Ποιο είναι το πρόβλημα του πρωταγωνιστή και πως προσπαθεί να το αντιμετωπίσει;

3) Ποιο είναι το αποτέλεσμα της σκηνής;

B)Τώρα ήρθε η ώρα να συνεχίσετε εσείς την σκηνή αυτή και τον διάλογο ανάμεσα στους πρωταγωνιστές. Μπορείτε να συζητήσετε μέσα στις ομάδες σας πως νομίζετε ότι καταλήγει αυτή η συζήτηση των πρωταγωνιστών. Μπείτε στην θέση τους και αφηγηθείτε σε 15 σειρές τον διάλόγό τους:

- να μιλήσετε σε α' πρόσωπο,
- να σχηματίσετε τα ρήματα στον ενεστώτα για να φανεί πως ο διάλογος τους γίνεται αυτή την στιγμή,
- να χρησιμοποιήσετε επίθετα κι επιρρήματα στο κείμενό σας,
- να γράψετε βουλευτικές προτάσεις για να δείξετε τι θέλει οι δύο ήρωες μας,
- και τέλος, να χρησιμοποιήσετε ενδοιαστικές προτάσεις για να δείξετε ποιοι είναι οι φόβοι τους.

Γ)Τώρα ήρθε η ώρα να ξαναγράψετε την σκηνή αυτή και τον διάλογο ανάμεσα στους πρωταγωνιστές. Αυτή την φορά όμως να δανειστείτε έναν ήρωα από τα παραμύθια που

Ξέρετε και να τον εισάγετε στον διάλογο αυτό. Μπείτε στην θέση τους και αφηγηθείτε σε 15 σειρές τον διάλόγό τους:

- να μιλήσετε σε α' πρόσωπο,
- να σχηματίσετε τα ρήματα στον ενεστώτα για να φανεί πως ο διάλογος τους γίνεται αυτή την στιγμή,
- να χρησιμοποιήσετε επίθετα κι επιρρήματα στο κείμενό σας,
- να γράψετε βουλητικές προτάσεις για να δείξετε τι θέλει οι δύο ήρωες μας,
- και τέλος, να χρησιμοποιήσετε ενδοιαστικές προτάσεις για να δείξετε ποιοι είναι οι φόβοι τους.

Βήματα 3ης δραστηριότητας:

- Ανάγνωση του παραμυθιού και ολοκλήρωσή του.
- Εύρεση κι εντοπισμός όλων των βασικών δομικών του στοιχείων σε συζήτηση εντός της τάξης από όλους τους μαθητές με καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.).
- Δημιουργία ενός πολυτροπικού κειμένου και συγκεκριμένα μιας ζωγραφιάς.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

2ο θεματικό πεδίο:

- Αναγνώριση αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα παραμυθιού, από τα δομικά του στοιχεία σε συζήτηση εντός της τάξης υπό την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού, (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.), (βλ. νέο Π.Σ 2021:62).
- Εστίαση στα γλωσσικά μέσα που συνθέτουν μια αφήγηση (ρήματα δράσης, περιγραφικά επίθετα), σε συζήτηση εντός της τάξης υπό την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού, (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).
- Σχηματισμός ενός πολυτροπικού κειμένου και παρατήρησή του με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:64).

Δραστηριότητα 3η

A)Αφού ολοκληρώσατε και διαβάσατε το παραμύθι ολόκληρο, προσπαθήστε να σχεδιάσετε την μηλιά σε αυτό το σημείο όπως εσείς την έχετε φανταστεί. Ο καθένας/ η καθεμία θα κάνει

το δικό της σκίτσο και όλα θα συγκεντρωθούν με σκοπό να δημιουργηθεί ένα ενιαίο κολλάζ, ως πρόταση για εναλλακτικό εξώφυλλο του παραμυθιού.

4.3.8 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «Ο ξένος»

Παραμύθι: Ο ξένος του Kjell Ringi

Εκδόσεις : ΠΑΤΑΚΗ, 2022, Αθήνα

Μετάφραση: Carolina Cury, Κωνσταντίνος Δαμιανάκης

Επιμέλεια-Διόρθωση: Μάνος Μπονάκος

Διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες

Εισαγωγικά: Το παραμύθι αυτό επιλέχθηκε για να ενταχθεί εννοιολογικά στην προτεινόμενη από το νέο αναλυτικό πρόγραμμα, θεματική ενότητα, νέος/νέα ως μέλος της κοινωνίας (βλ. νέο Π.Σ. 2021: 15). Προτείνεται να ολοκληρωθεί το σενάριο μέσα σε τέσσερις ώρες, εκ των οποίων οι τρεις θα αφορούν την διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων και η μία την πραγματοποίηση της ανάγνωσης ολόκληρου του παραμυθιού. Πρόκειται για μια ιστορία ανάδειξης της συμπεριφοράς του συνόλου για την είσοδο ενός νέου μέλος σε μια κοινωνία. Ένα παραμύθι με μια αλληγορική ιστορία, αλλά με ρεαλιστικές συμπεριφορές. *Ένας βασιλιάς και ο λαός του ζουν ειρηνικά, μέχρι την ημέρα που η άφιξη ενός ξένου οδηγεί τη χώρα σε μεγάλη αναταραχή. Αυτός ο ξένος είναι τόσο διαφορετικός, που οι άνθρωποι δυσκολεύονται να μιλήσουν μαζί του. Καταφεύγουν έτσι στην ευκολία της καχυποψίας, η οποία αναπόφευκτα οδηγεί στο γνωστό σενάριο: πολιτικές κορόνες και στρατιωτικές επιχειρήσεις...*

Βασικά σημεία δραστηριοτήτων:

Προϋπάρχουσες γνώσεις:

- Οι μαθητές έχουν ήδη διδαχθεί :
 - τα αφηγηματικά δομικά στοιχεία ενός κειμένου (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.),
 - τη χρήση και τη σημασία της πρωτοπρόσωπης αφήγησης,
 - τη χρήση των ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες,
 - τη χρήση των επιθέτων,
 - τη χρήση και τη δημιουργία μιας αφίσας.

Κείμενο:

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας βασιλιάς και ο λαός του, που ζούσαν ειρηνικά. Μια μέρα, απ' το πουθενά, εμφανίστηκε ένας ξένος. Μεγάλη ανησυχία σκόρπισε σε ολόκληρο το βασίλειο.

Την ίδια νύχτα, ο βασιλιάς κάλεσε τους συμβούλους του. όρισαν έναν φύλακα να φρουρεί τον ξένο.

Το πρωί, ο βασιλιάς διέταξε τους διπλωμάτες του να μιλήσουν με τον ξένο. Μα τίποτα δε συνέβη.

Δοκίμασαν να στείλουν κι έναν αγγελιοφόρο. Μα ο αγγελιοφόρος δε γύρισε ποτέ.

Πέρασε λίγος καιρός, κι ο βασιλιάς αποφάσισε να στείλει τον στρατό του. Απειλήσαν τον ξένο με τη δύναμη των όπλων. Μα τίποτα δε συνέβη.

Ο στρατός προχώρησε με θάρρος. Μα τίποτα δε συνέβη.

Ο στρατός προσπάθησε πιο σκληρά. Μα και πάλι, τίποτα δε συνέβη.

Τελικά, αναγκάστηκαν να ανοίξουν πυρ με το πιο βαρύ τους όπλο.

Και τότε, προς μεγάλη έκπληξη όλων, ο ξένος άρχισε να κλαίει.

Έκλαψε κι έκλαψε...

Έκλαψε όλη νύχτα.

Το ξημέρωμα, όλοι βρίσκονταν στο ίδιο επίπεδο. Ήταν πια εύκολο να μιλήσουν με τον ξένο, έτσι ο βασιλιάς τον καλωσόρισε στο βασίλειο του.

Και μ' ένα μόνο φύσημα, όλες οι έγνοιες τους εξαφανίστηκαν.

Βήματα 1ης δραστηριότητας:

Ο χαρακτήρας ενός κειμένου είναι πάρα πολύ σημαντικό στοιχείο για την εξέλιξη της ιστορίας που παρουσιάζεται. Έχοντας μια πλήρη και ολοκληρωμένη εικόνα για τον εκάστοτε χαρακτήρα μιας ιστορίας, μπορούμε πιο εύκολα να την κατανοήσουμε και να την αφογγκραστούμε. Οποιοδήποτε στοιχείο του χαρακτήρα μπορεί να αποβεί χρήσιμο και να αξιοποιηθεί ποικιλοτρόπως μέσα στην ιστορία. Στην συγκεκριμένη δραστηριότητα χτίζεται ο βασικός χαρακτήρας του παραμυθιού, ο ξένος όπως αναφέρεται και στον τίτλο. Το βιογραφικό του σημείωμα δημιουργείται από τις ομάδες των μαθητών/μαθητριών.

- Ανάγνωση του παραμυθιού για κατανόηση όλων των βασικών δομικών του στοιχείων (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.).
- Δημιουργία νέου αφηγηματικού κειμένου από τις ομάδες μαθητών, ως επιπρόσθετο κομμάτι του παραμυθιού, μετά το τέλος της ιστορίας, με καθοδηγούμενο τρόπο παρουσιάζοντας ένα ολοκληρωμένο βιογραφικό του κεντρικού χαρακτήρα της ιστορίας .

- Μοιράζεται στις ομάδες των παιδιών το παραπάνω κείμενο, με σκοπό την ολοκληρωμένη ανάγνωση και κατανόηση της ιστορίας
- Μοιράζεται στις ομάδες των παιδιών καθοδηγούμενο κείμενο σε μορφή βιογραφικού σημειώματος, με σκοπό να δημιουργήσουν ένα νέο αφηγηματικό κείμενο, μια νέα προσάρτηση, μετά το τέλος της ιστορίας του παραμυθιού.
- Αξιοποίηση του πρωταγωνιστή του παραμυθιού, *Ο ξένος*.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Σχηματισμός υποθέσεων για τις προθέσεις του πρωταγωνιστή του κειμένου (ήρωας του παραμυθιού),(βλ. νέο Π.Σ 2021:58).
- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το βιογραφικό σημείωμα) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Αναγνώριση αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα παραμυθιού, από τα δομικά του στοιχεία, (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.), μέσω συζήτησης, (βλ. νέο Π.Σ 2021:62).
- Εστίαση στα γλωσσικά μέσα που συνθέτουν μια αφήγηση (ρήματα δράσης, περιγραφικά επίθετα),(βλ. νέο Π.Σ 2021:63).
- Σύνταξη νέου αφηγηματικού, φανταστικού κειμένου και συγκεκριμένα βιογραφικού σημειώματος, με αφορμή το παραμύθι *«Ο ξένος»*,(βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες (βλ. νέο Π.Σ 2021:65).
- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία νέου αφηγηματικού κειμένου, με καθοδηγούμενο τρόπο.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Αξιοποίηση του πρωταγωνιστή του παραμυθιού, *Ο ξένος*, για την απόδοση της ιστορίας.

Υφολογικοί:

- Χρήση α' προσώπου αφήγησης και αορίστου χρόνου, για την δημιουργία του βιογραφικού κειμένου με ύφος εξομολογητικό.

Δραστηριότητα 1η

Τίτλος: Επιτρέψτε μου να σας συστηθώ!!!

Αφού διαβάσαμε όλη την ιστορία του παραμυθιού, μάθαμε ότι ο βασικός μας ήρωας είναι ο ξένος. Ποιος είναι όμως αυτός ο ξένος; Καταφέραμε να τον γνωρίσουμε μέσα από το παραμύθι; Μέσα στις ομάδες σας, να σκεφτείτε και να μας παρουσιάσετε τον ξένο, όπως εσείς έχετε αποφασίσει, για να τον κατανοήσουμε κι όλοι εμείς καλύτερα.

- Συμπληρώστε το παρακάτω βιογραφικό σημείωμα, χρησιμοποιώντας α' πρόσωπο και μιλώντας σα να είστε εσείς οι ίδιοι ο ξένος.
- Χρησιμοποιείστε στην περιγραφή σας, επίθετα πολλά και χρόνο αόριστο, όπου ταιριάζει, για να έχει το βιογραφικό αυτό έναν τόνο εξομολογητικό!
- Έπειτα, γράψτε το βιογραφικό αυτό σαν ενιαίο κείμενο για να μπορεί να μπει στην τελευταία σελίδα του παραμυθιού, ως προσωπικό βιογραφικό σημείωμα.

Βιογραφικό σημείωμα

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Το όνομα μου είναι:

Έχω και παρατσούκλι:

Γιατί έχω αυτό το παρατσούκλι:

Ποιο είναι το ζώδιό μου:

Τι ηλικία έχω:

Ποια είναι η οικογένειά μου:

Υψος που έχω και που θα ήθελα να έχω:

Ποια είναι η εξωτερική μου εμφάνιση:

Ποια είναι τα σημάδια μου:

Πώς τα απέκτησα αυτά:

ΠΟΥ ΖΩ ΚΑΙ ΤΙ ΤΡΩΩ!

Που γεννήθηκα:

Πώς είναι το σπίτι μου και που βρίσκεται αυτό:

Πώς είναι το δωμάτιό μου:

Ποιο είναι το αγαπημένο μου φαγητό:

Ποιο είναι το φαγητό που απεχθάνομαι περισσότερο:

ΆΛΛΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Τι δουλειά κάνω:

Τι δουλειά θα ήθελα να κάνω:

Ποιος είναι ο καλύτερός μου φίλος:

Ε, εντάξει ποιον δεν συμπαθώ σχεδόν καθόλου:

Τι κατοικίδια ζώα έχω ή είχα:

Ποια είναι η πιο έντονη ανάμνησή μου:

Έχω μια κακή συνήθεια, ποια να είναι άραγε αυτή:

Έχω όμως και καλές συνήθειες, αυτές ποιες είναι:

Είμαι πολύ καλός στο να:

Αντίθετα, δεν είμαι καλός στο να:

Τι φοβάμαι πιο πολύ:

Αυτό που θέλω περισσότερο από όλα είναι:

Έχω ένα μυστικό που θα ήθελα να σας εξομολογηθώ:

(Βασιλάκη & Γιαννακουδάκης, 2009)

Βήματα 2ης δραστηριότητας:

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, ο χαρακτήρας ενός κειμένου είναι πάρα πολύ σημαντικό στοιχείο για την εξέλιξη της ιστορίας που παρουσιάζεται, καθώς έχοντας μια ολοκληρωμένη εικόνα για τον εκάστοτε χαρακτήρα μιας ιστορίας, μπορούμε πιο εύκολα να την προσεγγίσουμε ποικιλοτρόπως. Στην συγκεκριμένη δραστηριότητα, αξιοποιείται ένας από τους βασικούς χαρακτήρες του παραμυθιού ώστε να δημιουργηθεί ένα διαφορετικό κείμενο αφήγησης με πρωταγωνιστή τον ίδιο. Συγκεκριμένα, υιοθετώντας το στυλ του βασιλιά και μπαίνοντας στα παπούτσια του οι μαθητές/μαθήτριες δημιουργούν εκ μέρους του μια αφίσα.

- Ανάγνωση του παραμυθιού για κατανόηση όλων των βασικών δομικών του στοιχείων (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.).
- Δημιουργία νέου αφηγηματικού κειμένου από τις ομάδες μαθητών, ως επιπρόσθετο κομμάτι του παραμυθιού, μετά το τέλος της ιστορίας, με καθοδηγούμενο τρόπο παρουσιάζοντας μια αφίσα-πρόσκληση ως δημιούργημα ενός από τους κεντρικούς

χαρακτήρες της ιστορίας, του βασιλιά και με σκοπό την επιμήκυνση του αφηγηματικού χρόνου της ιστορίας.

- Μοιράζεται στις ομάδες των παιδιών το παραπάνω κείμενο, με σκοπό την ολοκληρωμένη ανάγνωση και κατανόηση της ιστορίας
- Έπειτα ζητείται από τις ομάδες να δημιουργήσουν μια αφίσα, παίρνοντας τη θέση ενός εκ των πρωταγωνιστών του παραμυθιού, αυτή του βασιλιά. Η αφίσα αυτή μπορεί να αποτελέσει επιπρόσθετο κομμάτι της ιστορίας και να τοποθετηθεί μέσα σε αυτή σύμφωνα με τη βούληση των μαθητών/μαθητριών, όπου δηλαδή οι ίδιοι/ίδιες θεωρούν ότι ταιριάζει.
- Αξιοποίηση ενός εκ των πρωταγωνιστών του παραμυθιού, *Ο ξένος*, του χαρακτήρα βασιλιά.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Σχηματισμός υποθέσεων για τις προθέσεις του πρωταγωνιστή του κειμένου (ήρωας του παραμυθιού),(βλ. νέο Π.Σ 2021:58).
- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το πως θα αποτυπωθεί το θέμα της αφίσας) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Αναγνώριση αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα παραμυθιού, από τα δομικά του στοιχεία, (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.), μέσω συζήτησης, (βλ. νέο Π.Σ 2021:62).
- Εστίαση στα γλωσσικά μέσα που συνθέτουν μια αφήγηση (ρήματα δράσης, περιγραφικά επίθετα),(βλ. νέο Π.Σ 2021:63).
- Σύνταξη νέου αφηγηματικού, φανταστικού κειμένου και συγκεκριμένα αφίσας, με αφορμή το παραμύθι *«Ο ξένος»*,(βλ. νέο Π.Σ 2021:63).
- Παρατήρηση και σύνταξη νέου πολυτροπικού κειμένου και συγκεκριμένα μιας αφίσας, (βλ. νέο Π.Σ 2021:64).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες (βλ. νέο Π.Σ 2021:65).

- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία νέου αφηγηματικού κειμένου, με καθοδηγούμενο τρόπο.
- Χρήση τριτοπρόσωπης αφήγησης.
- Επιμήκυνση του αφηγηματικού χρόνου.
- Αξιοποίηση του πρωταγωνιστή-βασιλιά του παραμυθιού, *Ο ξένος*, για την απόδοση του θέματος της αφίσας.

Υφολογικοί:

- Χρήση β' προσώπου αφήγησης και ρημάτων παθητικής φωνής, για την δημιουργία της αφίσας με ύφος επίσημο.

Δραστηριότητα 2η

Τίτλος: Στο παλάτι αυτό, κάτι νέο, σας καλωσορίζω!

Αφού διαβάσατε το παραπάνω παραμύθι, ήρθε η ώρα σαν βασιλιάς κι εσείς να καλωσορίσετε τον ξένο στο παλάτι σας. Αφού σκεφτείτε και συζητήσετε μέσα στις μικρές σας ομάδες τις ιδέες σας, δημιουργείτε μια αφίσα που να έχει θέμα το καλωσόρισμα του ξένου στο παλάτι με την διοργάνωση ενός χορού!

- **Φτιάξτε έναν λόγο στην αφίσα χρησιμοποιώντας χρόνο μέλλοντα συνοπτικό, για το πάρτι το πολυαναμενόμενο!**
- **Χρησιμοποιείτε φωνή παθητική για να έχει ο λόγος του βασιλιά σας μια πυγμή ξεχωριστή!**
- **Χρώματα και σχέδια πολλά βάλτε στην αφίσα σας παιδιά, ώστε κανείς να μην την προσπερνά!**

4.3.9 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «*Ο ράφτης ποντικός*»

Παραμύθι: Ο ράφτης ποντικός της Κατερίνας Χριστόγερου

Εκδόσεις : ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ, 2022, Αθήνα

Εικονογράφηση: Μαριάννα Φραγκούλη

Διόρθωση τυπογραφικών δοκιμίων: Θοδωρής Τσώλης

Προσαρμογή Εξώφυλλου: Γιώργος Παναρετάκης

Διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες

Εισαγωγικά: Η επιλογή στο συγκεκριμένο παραμύθι έγινε καθώς αποτελεί μια ιστορία πρωτότυπη, όπου η προσωπική δημιουργία, η έμπνευση και η έκφραση κυριαρχούν. *Όλοι στο ποντικοχωριό περιμένουν με αγωνία τη νέα κολεξιόν του αγαπημένου τους ράφτη ποντικού κι ανυπομονούν το καινούριο τους κουστούμι να διαλέξουν. Μα ο ράφτης ποντικός δεν είναι καθόλου βιαστικός. Αναζητά την έμπνευση που θα τον βοηθήσει ρούχα υψηλής αισθητικής να δημιουργήσει. Θα τα καταφέρει να κάνει τη γιορτινή του συλλογή μοναδική, όπως επιθυμεί; Θα μπορέσει να ευχαριστήσει και να ενθουσιάσει τους πελάτες ποντικούς; Ποιο είναι της τέχνης του το μυστικό* (Χριστόγερου, 2022); Δίνεται η δυνατότητα να ανακαλύψουμε στις σελίδες του βιβλίου την περιπέτεια του ράφτη ποντικού, που με τόλμη, φαντασία, υπομονή και πρωτοτυπία κέρδισε το χειροκρότημα όλων των ποντικών, φλερτάροντας και με το χειροκρότημα του κάθε αναγνώστη. Το παραμύθι αποτελεί μια ιστορία ιδανική για την ανάδειξη της προσωπικής θέλησης και απόδοσης. Ενδεικτικά μπορεί να ενταχθεί στην προτεινόμενη από το νέο αναλυτικό πρόγραμμα θεματική ενότητα, *Ποικιλία κι εξέλιξη* (βλ. νέο Π.Σ. 2021:15). Προτείνεται να ολοκληρωθεί το σενάριο μέσα σε τέσσερις ώρες, εκ των οποίων οι τρεις θα αφορούν την διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων και η μία την πραγματοποίηση της ανάγνωσης ολόκληρου του παραμυθιού.

Βασικά σημεία δραστηριοτήτων:

Προϋπάρχουσες γνώσεις:

- Οι μαθητές έχουν ήδη διδαχθεί :
 - τα αφηγηματικά δομικά στοιχεία ενός κειμένου (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.),
 - τη χρήση και τη σημασία της πρωτοπρόσωπης αφήγησης,
 - την κλίση ρημάτων που τελειώνουν σε -ίζω, -ώνω, -αίνω, -άβω, -εύω.
 - την χρήση των βουλευτικών προτάσεων,
 - τη χρήση των επιθέτων που τελειώνουν σε -ινος, -ικος, -ιμος,
 - τη χρήση των επιρρημάτων,
 - τη χρήση και τη σημασία της ομοιοκαταληξίας και της μεταφοράς, ως σχήματα λόγου.

Κείμενο:

Μια φορά κι έναν καιρό, στο ποντικοχωριό, ένας ποντικός, γκρίζος σοβαρός, κουστούμια σχεδιάζει με γνώση και υπομονή, μεράκι κι επιμονή. Βελόνες, καρφίτσες, μεζούρες, κουμπιά, νύχτα μέρα ράβει με κέφι και χαρά! Για τους πελάτες ποντικούς, κύριους μεγάλους και μικρούς.

Θέλει στην γιορτή των ποντικών, την πιο τρανή στην πόλη, τη συλλογή του να παρουσιάσει, τους πελάτες να εντυπωσιάσει. Πηγαίνει σε υφασματοπωλεία, φοράει γυαλιά, υφάσματα ψάχνει ξεχωριστά! Για κάθε γούστο, χρώμα και στιλ, ποιότητα πρώτη αναζητά. Υπάλληλοι τρέχουν και πωλητές τον ράφτη ποντικό να καλημερίσουν και την πραμάτεια τους να δείξουν.

- «Καλημέρα!» ο ένας.

- «Καλημέρα!» ο άλλος.

Καλημέρα του λέει κι ο πιο παλιός και έμπειρος του υφασματοπωλείου πωλητής.

- «Στη συλλογή μας τα πάντα θα βρεις. Υφάσματα ξεχωριστά μονόχρωμα, πολύχρωμα, μα κι εμπριμέ, με λουλουδάκια μικρά, καρό, ριγέ, πουά, ζακάρ, υφάσματα ποιοτικά! Με το μέτρο ή με το κιλό για τον πιο διάσημο ράφτη ποντικό!».

- «Υφάσματα ψάχνω μοναδικά. Με έμπνευση, πρωτοτυπία, σαν έργα τέχνης σε μουσεία, από ζωγράφους ζακουστούς, καλλιτέχνες διαχρονικούς» λέει με ύφος αυστηρό ο ράφτης ποντικός.

-«Και ήσυχα, παρακαλώ, διακριτικά, δε θέλω μάτια και αυτιά πολλά. Ψάχνω κάτι ξεχωριστό, για πελάτες τολμηρούς, ανέμελους, ρομαντικούς, με φινέτσα, γούστο και στιλ, και φυσικά για μωδάτους, για κοντούς, για ροκάδες ποντικούς».

- «Ορίστε, κύριε ποντικέ, ύφασμα από μετάξι, το πιο ακριβό στην πλάση!» λέει ο πρώτος πωλητής.

-«Η προτιμάς από τάφτα;»

- «Όχι, τίποτε απ'όλα αυτά»...

Βήματα 1ης δραστηριότητας:

- Ανάγνωση του παραμυθιού, εύρεση κι εντοπισμός όλων των βασικών δομικών του στοιχείων (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.).
- Δημιουργία νέου διαλόγου από τις ομάδες μαθητών, ως συνέχεια του παραμυθιού.
- Μοιράζεται στις ομάδες των παιδιών το παραπάνω κείμενο, με σκοπό να συνεχίσουν τον διάλογο στον οποίο καταλήγει το συγκεκριμένο κείμενο.
 - Πρώτα τους δίνεται ένα φύλλο εργασίας με ερωτήσεις για να αποκωδικοποιήσουν τις βασικές αρχές της αφήγησης της συγκεκριμένης ιστορίας, δραστηριότητα μέρος Α.
 - Έπειτα, δίνεται σχεδιάγραμμα σε σχήμα σύννεφο για να καταγράψουν τις ιδέες, που προφορικά έχουν παρουσιάσει εντός της ομάδας τους κι επρόκειτο να αποτελέσουν τα λόγια του διαλόγου, δραστηριότητα μέρος Β.

- Στη συνέχεια, εργάζονται ομαδικά και η καθεμία ομάδα παρουσιάζει τον δικό της διάλογο στην ολομέλεια της τάξης, δραστηριότητα μέρος Γ.
- Αξιοποίηση του βασικού χαρακτήρα του παραμυθιού, του *ράφτη ποντικού*, καθώς και των δευτερευόντων χαρακτήρων, των εμπόρων, για τη δημιουργία του νέου αφηγηματικού κειμένου.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Σχηματισμός υποθέσεων για τις προθέσεις των συνομιλητών του κειμένου (ηρώων του παραμυθιού),(βλ. νέο Π.Σ 2021:58).
- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα της συνέχειας του διαλόγου) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Αναγνώριση αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα παραμυθιού, από τα δομικά του στοιχεία (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.),(βλ. νέο Π.Σ 2021:62).
- Εστίαση στα γλωσσικά μέσα που συνθέτουν μια αφήγηση (ρήματα δράσης, περιγραφικά επίθετα),(βλ. νέο Π.Σ 2021:63).
- Σύνταξη αφηγηματικού, φανταστικού κειμένου και συγκεκριμένα διαλόγου, με αφορμή το παραμύθι *«Ο ράφτης ποντικός»*,(βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός ρημάτων που τελειώνουν σε -ίζω, -ώνω, -αίνω, -άβω, -εύω, (βλ. νέο Π.Σ 2021:67).
- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων που τελειώνουν σε -ινος, -ικος, -ιμος, (βλ. νέο Π.Σ 2021:67).
- Χρήση και σχηματισμός των βουλητικών προτάσεων, (βλ. νέο Π.Σ 2021:70).

4ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση της ομοιοκαταληξίας δίνοντας ένταση και ζωντάνια στο αφηγηματικό κείμενο, (βλ. νέο Π.Σ 2021:58)..
- Χρήση και σχηματισμός λέξεων με το σχήμα της μεταφοράς, ως σχήμα λόγου, για την απόδοση νοήματος όχι με κυριολεκτική σημασία, αλλά για την απόδοση ενός φανταστικού αφηγηματικού κειμένου, (βλ. νέο Π.Σ 2021:72).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία διαλογικού κειμένου και συγκεκριμένα διαλόγου-παραμυθιού.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Αξιοποίηση του πρωταγωνιστή-ήρωα, (ράφτης ποντικός) και των δευτερευόντων ηρώων, (έμποροι) για την απόδοση/συνέχιση της ιστορίας.

Υφολογικοί:

- Χρήση του σχήματος της ομοιοκαταληξίας για την απόδοση ενός κειμένου με έντονη και ζωνρή χροιά.
- Χρήση του σχήματος της μεταφοράς για την απόδοση ενός κειμένου με φανταστικό περιεχόμενο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1η**Τίτλος: *Μιλώ σαν τον ράφτη-ποντικό!***

Α)Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο προσπαθήστε να κρατήσετε σημειώσεις για να κατανοήσετε την ιστορία του ράφτη ποντικού απαντώντας ομαδικά στις παρακάτω ερωτήσεις. Ακολουθήστε την γραμμή της αφήγησης:

1)Βρείτε τον τόπο και τους πρωταγωνιστές της σκηνής.

2)Ποιο είναι το πρόβλημα του πρωταγωνιστή και πως προσπαθεί να το αντιμετωπίσει;

3) Ποιο είναι το αποτέλεσμα της σκηνής;

Β) Ήρθε η ώρα να σκεφτείτε μερικά λόγια για το πως μπορεί να συνεχίζετε ο διάλογος του ράφτη ποντικού με τους εμπόρους του. Αφού συγκεντρώσετε όλες τις φανταστικές σας ιδέες, να κάνετε μερικές δοκιμές και να τις γράψετε σαν διαλόγους του παραμυθιού αρχικά στο πρόχειρό σας.

Γ)Τώρα πάρτε μολύβι και «η γρήγορη πένα» της ομάδας σας ξεκινήσει το γράψιμο όλων, αυτών των ιδεών. Μέσα σε 10 σειρές φτιάξτε τον φαντασμαγορικό διάλογο του τοσοδούλη ήρωα μας με τους πιστούς εμπόρους του, σα να είστε εσείς οι ίδιοι οι ήρωες του παραμυθιού και να μας μιλάτε.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε:

- α) ομοιοκαταληξία, όπως υπάρχει ήδη στο παραμύθι, για να ακούγεται αυτό τραγουδιστό, μα και χαρωπό,
- β) ρηματακία που τελειώνουν σε -ίζω, -ώνω, -αίνω, -άβω, -εύω, για να περιγράψετε δυνατά τι ζητά του ράφτη η αφεντιά,
- γ) επίθετα με τις καταλήξεις ινος, -ικος, -ιμος, για μια συζήτηση περιγραφική, σκέτη μούρλια και αυτή,
- δ) βουλητικές προτασούλες και μεταφορικές λεξούλες για λογάκια θελκτικά μα και νοήματα ποιητικά.

Κείμενο:

Τα φώτα σβήνει ο ποντικός, τη βιτρίνα του ετοιμάζει ολοταχώς. Με μεγάλη προσοχή και φαντασία περισσή, τα κουστούμια του αραδιάζει, σε σειρές όλα τα βάζει. Κουστούμια ρόμβοι στην κορυφή, τα τετράγωνα σε μια γραμμή, μαντιλάκια στρογγυλά κρέμονται απ' τα σχοινιά. Γραβάτες πολύχρωμες τριγωνικές και ζώνες μακρόστενες ελαστικές, για μεσούλες παχούλες. Στη βιτρίνα όλα μπροστά σε πολύχρωμα κουτιά. Πουκάμισα κολλαριστά, με μπαλώματα γεωμετρικά, κορυφαία επιλογή για τους ποντικούς, τους μεγάλους και μικρούς. Τα θαυμάζει, τα καμαρώνει και φουσκώνει σαν μπαλόνη. Ηκούραση τον καταβάλλει, ξεφουσκώνει και κουρνιάζει στις βιτρίνας τη γωνιά, λίγο πριν κοιμηθεί και πολύ να ονειρευτεί. Αύριο πρωί πρωί η τέχνη του στη ραφτική στο φως του ήλιου θα φανεί. Από το χάραμα ξυπνούν οι πελάτες ποντικοί και τη βιτρίνα τρέχουν να δουν. Κι είναι στα αλήθεια μαγική, στο χωριό ξεχωριστή!

Βήματα 2ης δραστηριότητας:

- Ανάγνωση του παραμυθιού, εύρεση κι εντοπισμός όλων των βασικών δομικών του στοιχείων (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.).
- Δημιουργία νέου διαλόγου από τις ομάδες μαθητών, ως συνέχεια του παραμυθιού.
- Μοιράζεται στις ομάδες των παιδιών το παραπάνω κείμενο, με σκοπό να δημιουργήσουν έναν διάλογο στον οποίο να καταλήγει το συγκεκριμένο κείμενο.
 - Πρώτα, τους δίνεται ένα φύλλο εργασίας με ερωτήσεις για να αποκωδικοποιήσουν τις βασικές αρχές της αφήγησης της συγκεκριμένης ιστορίας, δραστηριότητα μέρος Α.
 - Έπειτα, δίνεται σχεδιάγραμμα σε σχήμα σύννεφο για να καταγράψουν τις ιδέες, που προφορικά έχουν παρουσιάσει εντός της ομάδας τους κι επρόκειτο να αποτελέσουν τα λόγια του διαλόγου, δραστηριότητα μέρος Β.

- Στη συνέχεια, εργάζονται ομαδικά πάνω σε φύλλο εργασίας και η καθεμία ομάδα παρουσιάζει τον δικό της διάλογο στην ολομέλεια της τάξης, δραστηριότητα μέρος Γ.
- Αξιοποίηση των δευτερευόντων χαρακτήρων, των πελατών-ποντικών, για τη δημιουργία του νέου αφηγηματικού κειμένου.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Σχηματισμός υποθέσεων για τις προθέσεις των συνομιλητών του κειμένου (ηρώων του παραμυθιού),(βλ. νέο Π.Σ 2021:58).
- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα της συνέχειας του διαλόγου) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Αναγνώριση αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα παραμυθιού, από τα δομικά του στοιχεία (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.),(βλ. νέο Π.Σ 2021:62).
- Εστίαση στα γλωσσικά μέσα που συνθέτουν μια αφήγηση (ρήματα δράσης, περιγραφικά επίθετα),(βλ. νέο Π.Σ 2021:63).
- Σύνταξη αφηγηματικού, φανταστικού κειμένου και συγκεκριμένα διαλόγου, με αφορμή το παραμύθι **«Ο ράφτης ποντικός»**,(βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων που τελειώνουν σε -ινος, -ικος, -ιμος, (βλ. νέο Π.Σ 2021:67).

4ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση της ομοιοκαταληξίας δίνοντας ένταση και ζωντάνια στο αφηγηματικό κείμενο, (βλ. νέο Π.Σ 2021:58)..
- Χρήση και σχηματισμός λέξεων με το σχήμα της μεταφοράς, ως σχήμα λόγου, για την απόδοση νοήματος όχι με κυριολεκτική σημασία, αλλά για την απόδοση ενός φανταστικού αφηγηματικού κειμένου, (βλ. νέο Π.Σ 2021:72).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία διαλογικού κειμένου και συγκεκριμένα διαλόγου-παραμυθιού.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.

- Αξιοποίηση των δευτερευόντων ηρώων, (πελατών-ποντικών) για την απόδοση/συνέχιση της ιστορίας.

Υφολογικοί:

- Χρήση του σχήματος της ομοιοκαταληξίας για την απόδοση ενός κειμένου με έντονη και ζωνρή χροιά.
- Χρήση του σχήματος της μεταφοράς για την απόδοση ενός κειμένου με φανταστικό περιεχόμενο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2η

Τίτλος: *Ήρθαν οι πελάτες οι απαιτητικοί μπρος στη βιτρίνα μας τη φαντασμαγορική!*

Α)Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο προσπαθήστε να κρατήσετε σημειώσεις για να κατανοήσετε την ιστορία του ράφτη ποντικού απαντώντας ομαδικά στις παρακάτω ερωτήσεις.

Ακολουθήστε την γραμμή της αφήγησης:

1)Βρείτε τον τόπο και τους πρωταγωνιστές της σκηνής.

2)Ποιο είναι το πρόβλημα του πρωταγωνιστή και πως προσπαθεί να το αντιμετωπίσει;

3) Ποιο είναι το αποτέλεσμα της σκηνής;

Β)Ήρθε η ώρα να σκεφτείτε στο πρόχειρό σας, μερικά λόγια για το ποιος μπορεί να είναι ο διάλογος των πελατών-ποντικών μπροστά στο θέαμα της νέας βιτρίνας του ράφτη-ποντικού. Αφού συγκεντρώσετε όλες τις φανταστικές σας ιδέες, να κάνετε μερικές δοκιμές και να τις γράψετε σαν διαλόγους του παραμυθιού μέσα στα συννεφάκια σας (*τους δίνεται ένα πρόχειρο φύλλο εργασίας για καταγισμό ιδεών με σχεδιαγράμματα σε μορφή σύννεφων*).

Γ)Τώρα μπειτε στα παπούτσια των πελατών-ποντικών και γράψτε τον διάλογο που πιθανόν να έκαναν μπροστά στη θέα της νέας βιτρίνας του ράφτη-ποντικού. Μέσα σε 10 σειρές φτιάξτε τον ζωντανό κι έντονο διάλογο των πελατών, σα να είστε εσείς οι ίδιοι οι ήρωες του παραμυθιού και να μας μιλάτε.

Πάλι μπορείτε να χρησιμοποιήσετε:

α) ομοιοκαταληξία, όπως υπάρχει ήδη στο παραμύθι, για να ακούγεται αυτό τραγουδιστό, μα και χαρωπό,

β)επίθετα με τις καταλήξεις ινος, -ικος, -ιμος, για μια συζήτηση περιγραφική, σκέτη μούρλια και αυτή,

γ) μεταφορικές λεξούλες για λογάκια θελκτικά μα και νοήματα ποιητικά.

Κείμενο:

- «Πνεύμα **γεωμετρικό** είναι το μυστικό της συλλογής το ζακουστό! »λέει η ποντικίνα, **η ευγενική** και συνεχίζει **με πυγμή...**

- «Θαυμάστε φίλοι! Μη φοβάστε, η δύναμη είναι στο μυαλό και στην καρδιά του ποντικού, του **ράφτη μας, του ζακουστού!** Τρέξτε στις στέγες, **στα στενά,** καλέστε τους χωριανούς **κοντά,** να θαυμάσουμε μαζί τη **σπουδαία** συλλογή!» Μαζεύτηκαν οι ποντικοί μα και **οι γάτοι οι καλοί,** τον ποντικό να συγχαρούν, το κουστούμι τους να βρουν. Η πόρτα ανοίγει στις 8:00 και ο **ράφτης με φράκο** και **παπιγιόν** τους υποδέχεται **δυο-δυο.** Διαλέγουν ρούχα γιορτινά, **πρωτότυπα, ονειρικά** και πολύ γεωμετρικά! Για να είναι στην γιορτή όλοι τους ξεχωριστοί. Έφτασε η μέρα και η στιγμή! Η πλατεία **φωτεινή,** σαν θεατρική σκηνή. **Με γιρλάντες,** με λαμπιόνια, με **πολύχρωμα** μπαλόνια! Σε παρέες οι ποντικοί ανεβαίνουν στη σκηνή, **μοδάτοι, όμορφοι, κομψοί,** με διάθεση **ρομαντική.** Η γιορτή αρχίζει με κρασί κι **κεφάτη** μουσική. Και στο φως του φεγγαριού, πυροτεχνήματα, **βεγγαλικά,** γέλια, τραγούδια και χοροί, μια πανδαισία **γεωμετρική.**

Βήματα 3ης δραστηριότητας:

- Ανάγνωση του παραμυθιού, εύρεση κι εντοπισμός όλων των βασικών δομικών του στοιχείων (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.).
- Επιμήκυνση του αφηγηματικού χρόνου, με διάνθιση του συγκεκριμένου κειμένου προσθέτοντας περιγραφικά σχόλια στα μαρκαρισμένα σημεία.
- Διαμοιρασμός του ρεφρέν από το τραγούδι "Δυνατά - δυνατά" της Ελευθερία Αρβανιτάκη.
- Δημιουργία νέου αφηγηματικού κειμένου με τη μορφή συνθήματος από τις ομάδες μαθητών, ως συνέχεια του παραμυθιού, δίνοντας και το τέλος της ιστορίας του, αφού πρώτα ακούσουν πολλές φορές το τραγούδι "Δυνατά - δυνατά" της Ελευθερία Αρβανιτάκη, ανακτήθηκε από <https://www.youtube.com/watch?v=6Aj2ah4H5dU>, στις 20/10/2022.
- Μοιράζεται στις ομάδες των παιδιών το παραπάνω κείμενο, με σκοπό αρχικά να μεγαλώσουν το κείμενο προσθέτοντας στα μαρκαρισμένα σημεία επιπλέον

περιγραφικά σχόλια κι έπειτα, με σκοπό να δημιουργήσουν ένα νέο αφηγηματικό κείμενο, σαν σύνθημα, στο οποίο να καταλήγει και η ιστορία του παραμυθιού.

- Πρώτα τους δίνεται ένα φύλλο εργασίας με ερωτήσεις για να αποκωδικοποιήσουν τις βασικές αρχές της αφήγησης της συγκεκριμένης ιστορίας, δραστηριότητα μέρος Α.
- Έπειτα, στο ήδη υπάρχον κείμενο στα σημεία που είναι μαρκαρισμένα οι μαθητές/μαθήτριες προσθέτουν περιγραφικά σχόλια για επιμήκυνση της σκηνής, δραστηριότητα μέρος Β.
- Στη συνέχεια, αφού πρώτα ακούσουν πολλές φορές το τραγούδι της Ελευθερία Αρβανιτάκη "Δυνατά-δυνατά" και ειδικότερα το ρεφρέν του τραγουδιού, εργάζονται ομαδικά πάνω σε φύλλο εργασίας και η καθεμία ομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια της τάξης, το δικό της σύνθημα, μιμούμενοι το ρεφρέν του τραγουδιού, το οποίο θα αποτελέσει και το τέλος της ιστορίας, δραστηριότητα μέρος Γ.
- Αξιοποίηση των δευτερευόντων χαρακτήρων, των πελατών-ποντικών, για τη δημιουργία του νέου αφηγηματικού κειμένου.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Σχηματισμός υποθέσεων για τις προθέσεις των συνομιλητών του κειμένου (ηρώων του παραμυθιού),(βλ. νέο Π.Σ 2021:58).
- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα του συνθήματος και τέλους του παραμυθιού) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Αναγνώριση αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα παραμυθιού, από τα δομικά του στοιχεία (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.),(βλ. νέο Π.Σ 2021:62).
- Εστίαση στα γλωσσικά μέσα που συνθέτουν μια αφήγηση (ρήματα δράσης, περιγραφικά επίθετα),(βλ. νέο Π.Σ 2021:63).
- Σύνταξη αφηγηματικού, φανταστικού κειμένου και συγκεκριμένα συνθήματος, με αφορμή το παραμύθι «**Ο ράφτης ποντικός**»,(βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων που τελειώνουν σε -ινος, -ικος, -ιμος, (βλ. νέο Π.Σ 2021:67).
- Χρήση επιρρημάτων όλων των κατηγοριών (βλ. νέο Π.Σ 2021:69).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα συνθήματος.
- Επιμήκυνση αφηγηματικού χρόνου και ιστορίας.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Αξιοποίηση των δευτερευόντων ηρώων, (πελατών-ποντικών) για την απόδοση/συνέχιση της ιστορίας.

Υφολογικοί:

- Χρήση του σχήματος της ομοιοκαταληξίας για την απόδοση ενός κειμένου με έντονη και ζωνρή χροιά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3η

Τίτλος: Μεγαλώνω τη σκηνή και στο τέλος θα σας πω ένα τραγούδι δυνατό!

Α)Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο προσπαθήστε να κρατήσετε σημειώσεις για να κατανοήσετε την ιστορία του ράφτη ποντικού απαντώντας ομαδικά στις παρακάτω ερωτήσεις. Ακολουθήστε την γραμμή της αφήγησης:

1)Βρείτε τον τόπο και τους πρωταγωνιστές της σκηνής.

2)Ποιο είναι το πρόβλημα του πρωταγωνιστή και πως προσπαθεί να το αντιμετωπίσει;

3) Ποιο είναι το αποτέλεσμα της σκηνής;

Β) Έρθε η ώρα να μεγαλώσετε τη συγκεκριμένη σκηνή βάζοντας πολλά επίθετα και ουσιαστικά, μα και επιρρήματα κοντά στις λέξεις που είναι μαρκαρισμένες. Στις ομαδούλες σας φτιάξτε νέες, μεγάλες σκηνές, τρανταχτές και φαντασμαγορικές. Έπειτα, η φωνή σας η δυνατή ας παρουσιάσει όλες αυτές, τις πλούσιες σκηνές.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε:

α)επίθετα με τις καταλήξεις ινος, -ικος, -ιμος, για μια σκηνή περιγραφική, σκέτη μούρλια και αυτή,

β)ουσιαστικά, μα και

γ) επιρρήματα πολλά για λογάκια θελκτικά, μα και νοήματα ποιητικά.

Γ)Συνεχίστε την ιστορία στο παραπάνω κείμενο με ένα σύνθημα τρανταχτό. Τώρα αφού ακούσετε μαζί την μουσική την παραδοσιακή, μπίτε στα παπούτσια των πελατών-ποντικών και γράψτε ένα σύνθημα δυνατό κι ακουστό στον πλανήτη αυτό σαν τούτο εδώ, για όποιον θωρεί τη βιτρίνα του ράφτη-μπελαλή:

**Δυνατά, δυνατά
γίναν όλα δυνατά τ' αδύνατα
δυνατά, δυνατά
σ' ένα θέαμα κοινό
δυνατά, δυνατά
κι όπως πάνε του χορού τα βήματα
με τα χέρια ανοιχτά
όλα τα περιφρονώ.**

Πάλι μπορείτε να χρησιμοποιήσετε:

α) ομοιοκαταληξία, όπως υπάρχει ήδη στο τραγούδι, για να ακούγεται το σύνθημα αυτό τραγουδιστό, μα και χαρωπό,

β)επίθετα με αυτές τις ουρές ινος, -ικος, -ιμος, για μελωδίες μαγικές,

γ) μα και επιρρήματα πολλά για λογάκια μελωδικά.

4.3.10 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «Ο Τρελαντώνης»

Παραμύθι: Ο Τρελαντώνης της Πηνελόπη Σ. Δέλτα

Εκδόσεις : ΜΙΝΩΑΣ, 2016, Αθήνα

Σειρά: Κλασικοί Θησαυροί

Διασκευή: Μαρία Δασκαλάκη

Εικόνες: Θάνος Τσίλης, Ειρήνη Ζελέσκου

Διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες

Εισαγωγικά: Η επιλογή στο συγκεκριμένο παραμύθι έγινε καθώς αποτελεί μια ιστορία κλασική που εννοιολογικά ταιριάζει στην ενότητα, *Ελληνικός Πολιτισμός, αξίες και παραδόσεις*, όπως αυτή προτείνεται στο νέο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών (βλ. νέο Π.Σ. 2021:15). Ένα κλασικό παραμύθι που αναδεικνύει τις αξίες, παραδόσεις και συνήθειες μιας ελληνικής οικογένειας, τοποθετούμενο ιστορικά σε μια από τις σημαντικότερες και πιο

συναισθηματικές στιγμές της ελληνικής ιστορίας. Ο Τρελαντώνης κυκλοφόρησε το 1932 και θεωρείται ως ένα από τα πιο προσωπικά δημιουργήματα της συγγραφέως. Στο συγκεκριμένο παραμύθι εξιστορούνται οι απολαυστικές σκανταλιές του αδερφού της συγγραφέως, Αντώνη, με τρόπο ειλικρινή και συγκινητικό, αναπολώντας την ανεμελιά της παιδικότητας τους. Ο Αντώνης-Τρελαντώνης έβρισκε τον μπελά του γιατί συνέχεια έκανε σκανταλιές. Η θεία του έριχνε βροχή τις τιμωρίες. Άκουγαν τα αδέρφια του και π'τη μία ντρέπονταν για τις αταξίες του, απ'την άλλη θα ήθελαν κι εκείνα να τον μιμηθούν: έκανε ακροβατικά, έπαιρνε βάρκες κι ανοιγότανε στο πέλαγος, πείραζε τα πράγματα του θείου και της θείας, τις στάμνες του Μπαρμπαγιάννη του Κανατά, ακόμα και τον σκύλο του βασιλιά! Αλλά όταν τον έπαιρνε ο ύπνος, ο Αντώνης ζούσε περιπέτειες κι έβλεπε όνειρα ηρωικά... Προτείνεται να ολοκληρωθεί το σενάριο μέσα σε τέσσερις ώρες, εκ των οποίων οι δυο πρώτες θα αφορούν την διεκπεραίωση της δραστηριότητας και οι άλλες δύο την πραγματοποίηση της ανάγνωσης ολόκληρου του παραμυθιού.

Προϋπάρχουσες γνώσεις:

- Οι μαθητές έχουν ήδη διδαχθεί :
 - τα αφηγηματικά δομικά στοιχεία ενός κειμένου (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.),
 - τη χρήση και τη σημασία της πρωτοπρόσωπης αφήγησης,
 - την κλίση ρημάτων στις τρεις χρονικές βαθμίδες,
 - τη χρήση των επιθέτων.

Κείμενο:

Ο Αντώνης ήτανε πολύ σκανταλιάρης κι έβρισκε τον μπελά του συνέχεια. Οι κατσάδες και οι τιμωρίες έπεφταν βροχή, συνήθως από τη θεία του. Καμιά φορά, όμως, αναγκαζόταν να ανακατευτεί κι ο θείος του. Άκουγε η Αλεξάνδρα, η μεγάλη του αδερφή, και ντρεπότανε για τον άταχτο αδερφό της. Άκουγε η Πουλουδιά, η μικρότερη αδερφή, κι η καρδιά της χτύπαγε σαν τύμπανο. Άκουγε κι ο μικρός Αλέξανδρος πιπιλίζοντας το δάχτυλο του κι αποφάσιζε μέσα του πως δεν ήθελε να γίνει κακό παιδί σαν τον Αντώνη. Κι όμως, πόσο θα 'θελε να κάνει όσα κι ο αδερφός του! Ο Αντώνης έκανε δύσκολα πράγματα. Τούμπες, ακροβατικά, σκαρφάλωνε στη γαζία της αυλής, κατέβαινε γλιστρώντας την κουπαστή της σκάλας, βουτούσε το κεφάλι του μέσα στο νερό με ανοιχτά τα μάτια και κλειστό το στόμα και δεν πνιγότανε ποτέ. Αυτά και άλλα πολλά έκανε ο Αντώνης. Κείνο το καλοκαίρι οι γονείς τους, που ζούσαν στην Αίγυπτο, δεν μπόρεσαν να

ταξιδέψουν και τα τέσσερα αδέρφια είχαν έρθει στον Πειραιά με τη θεία και τον θείο τους που δεν είχαν παιδιά, και παραθέριζαν σε ένα από τα σπίτια του Τσίλερ.

Στο πρώτο απ' αυτά έμενε ο Βασιλιάς. Στο δεύτερο μια Ρωσίδα, κυρία τη Τιμής της Βασίλισσας, στο τρίτο ο Αντώνης με τα αδέρφια του και τους θείους τους και στο υπόλοιπο διάφοροι άλλοι, που σαν κι αυτούς είχαν κατέβει από την Αθήνα για να περάσουν τους καλοκαιρινούς μήνες κοντά στην περαιώτικη θάλασσα. Μια μέρα στη βόλτα που πήγαν τα τέσσερα αδέρφια, η Πουλουδιά βρήκε έναν αληθινό θησαυρό: βόλους! Βόλους μαύρους, μικρούς, πολλούς, σκόρπιους, ολοστρόγγυλους! Φώναζε τα αδέρφια τους

- Ελάτε να δείτε πόσους βόλους βρήκα! Είπε μαζεύοντας του. Ο Αλέξανδρος άρχισε και αυτός να τους μαζεύει έναν έναν, μα ο Αντώνης δεν καταδέχτηκε να ενθουσιαστεί με το εύρημα ενός κοριτσιού και δήλωσε ακατάδεκτα: - Οι δικοί μου είναι πιο μεγάλοι!

Κι η μεγάλη αδερφή, η Αλεξάνδρα, που ακολουθούσε πάντα τον Αντώνη, συμπλήρωσε πως για να τους παράτησαν εκεί μάλλον ήταν χαλασμένοι. Απογοητευμένος, ο Αλέξανδρος άνοιξε το χέρι του και οι βόλοι σκόρπισαν στο χώμα. Η Πουλουδιά, όμως, πειραγμένη στο φιλότιμό της, γέμισε την τσέπη της και κάκιωσε. Άμα μετά της ζητούσαν τα αδέρφια της βόλους για να παίξουν, δεν θα τους έδινε! Όταν επέστρεψαν, τα αδέρφια κάθισαν στην αυλή του σπιτιού κι η Πουλουδιά έπαιζε μόνη της τα καινούργια της παιχνίδια, μέχρι που ακούστηκε η φωνή της θείας. Και οι τέσσερις σηκώθηκαν, ίσιωσαν τα ρούχα τους και έφτιαζαν τα μαλλιά τους.

- Καλέ, τί είναι αυτές οι βρωμιές; είπε εκείνη κοιτάζοντας τους βόλους. Ποιός έμπασε κατσίκες εδώ μέσα. Και τότε κατάλαβε η Πουλουδιά, ο θησαυρός της δεν ήταν τελικά θησαυρός... Τρομαγμένη κοίταζε τα αδέρφια της και αντίκρισε της περιφρονητική ματιά της Αλεξάνδρας, το κοροϊδευτικό βλέμμα του Αντώνη και την ξαφνιασμένη φάτσα του Αλέξανδρου. Γρήγορα ξεγλίστρησε από την αυλή και τρύπωσε στην κάμαρα τους με την καρδιά της να χτυπά δυνατά.

Βήματα δραστηριότητας:

Προτείνεται μονάχα μια δραστηριότητα στην συγκεκριμένη περίπτωση με σκοπό να ολοκληρωθεί η ανάγνωση του παραμυθιού κι η αφηγηματική του αποκωδικοποίηση στη συνέχεια. Υιοθετείται μια γνωστή τεχνική του Ροντάρι προτεινόμενη στο βιβλίο του, η Γραμματική της Φαντασίας, με τίτλο Παραμύθια με Ξεπατίκωμα. Πιο συγκεκριμένα μια κλασική παλιά ιστορία, σαν αυτή του προτεινόμενου παραμυθιού έρχεται στην σημερινή εποχή και στο σήμερα με την προτεινόμενη δραστηριότητα δημιουργικής γραφής στο εν λόγω διδακτικό σενάριο. Ένα κλασικό, δηλαδή, παραμύθι με έναν ικανοποιητικό βαθμό αναγνωρισιμότητας σε αναγνώστες όλων των ηλικιών, έρχεται σε καινούριο έδαφος, στο 2022.

Η δραστηριότητα πραγματοποιείται για να γνωρίσουν, αφουγκραστούν και μιμηθούν οι μαθητές/μαθήτριες τον πρωταγωνιστή του παραμυθιού. Η προτεινόμενη διάρκεια του σεναρίου είναι:

- 1^η με 2^η διδακτική ώρα, πραγματοποίηση της δραστηριότητας δημιουργικής γραφής,
- 3^η με 4^η διδακτική ώρα, ανάγνωση και ολοκλήρωση του παραμυθιού ολόκληρου.
- Ανάγνωση του παραμυθιού, εύρεση κι εντοπισμός όλων των βασικών δομικών του στοιχείων (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.).
- Επιμήκυνση του αφηγηματικού χρόνου, με πρόσθεση ενός νέου διαλογικού κειμένου, σαν συνέχεια της ιστορίας στο συγκεκριμένο σημείο της.
 - Πρώτα τους δίνεται το κείμενο με σκοπό να το αποκωδικοποιήσουν αρχικά προφορικά παίζοντας την διαλογική σκηνή σαν θεατρική σκηνή, δραστηριότητα μέρος Α.
 - Έπειτα γραπτά με ερωτήσεις μπαίνουν στην διαδικασία να αποκωδικοποιήσουν τις βασικές αρχές της αφήγησης της συγκεκριμένης ιστορίας, δραστηριότητα μέρος Β.
 - Στη συνέχεια, στο ήδη υπάρχον κείμενο οι μαθητές/μαθήτριες προσθέτουν έναν επιπρόσθετο διάλογο ως επιμήκυνση της σκηνής, δραστηριότητα μέρος Γ.
- Αξιοποίηση των πρωταγωνιστών - χαρακτήρων, για τη δημιουργία του νέου αφηγηματικού κειμένου.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Σχηματισμός υποθέσεων για τις προθέσεις των συνομιλητών του κειμένου (ηρώων του παραμυθιού),(βλ. νέο Π.Σ 2021:58).
- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα της συζήτησης των δύο παιδιών ως συνέχεια του παραμυθιού) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).
- Ανάγνωση κι εντοπισμός του επικοινωνιακού πλαισίου του κειμένου, (βλ. νέο Π.Σ 2021:60).

2ο θεματικό πεδίο:

- Αναγνώριση αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα παραμυθιού, από τα δομικά του στοιχεία (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.),(βλ. νέο Π.Σ 2021:62).

- Εστίαση στα γλωσσικά μέσα που συνθέτουν μια αφήγηση (ρήματα δράσης, περιγραφικά επίθετα),(βλ. νέο Π.Σ 2021:63).
- Σύνταξη αφηγηματικού, φανταστικού κειμένου με αφορμή το παραμύθι «**O Τρελαντώνης**»,(βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση επιρρημάτων όλων των κατηγοριών (βλ. νέο Π.Σ 2021:69).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία νέου αφηγηματικού κειμένου.
- Επιμήκυνση αφηγηματικού χρόνου και ιστορίας.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Αξιοποίηση των πρωταγωνιστών - ηρώων, (Τρελαντώνης-Πουλουδιά) για την απόδοση/συνέχιση της ιστορίας.

Υφολογικοί:

- Χρήση των επιρρημάτων και των εμογι για την απόδοση ενός κειμένου με ύφος υπερβολικό.

Δραστηριότητα

Τίτλος: Ο Τρελαντώνης στο σήμερα!

A)Αφού διαβάσατε μόνοι σας μια φορά το κείμενο, τώρα μέσα στις ομάδες σας μοιράστε τους ρόλους και παίξτε αυτή την πρώτη σκηνή της ιστορίας μας, για να κατανοήσετε τους ήρωες και να μπειτε στην θέση τους.

B)Τώρα αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο προσπαθήστε να κρατήσετε σημειώσεις για να κατανοήσετε την ιστορία του Τρελαντώνη απαντώντας ομαδικά στις παρακάτω ερωτήσεις.

Ακολουθήστε την γραμμή της αφήγησης:

1)Βρείτε τον τόπο και τους πρωταγωνιστές της σκηνής.

2)Ποιο είναι το πρόβλημα του πρωταγωνιστή και πως προσπαθεί να το αντιμετωπίσει;

3) Ποιο είναι το αποτέλεσμα της σκηνής;

Γ) Ήρθε η στιγμή μέσα στο βιβλίο να μπεις κι εσύ...Τα δύο αδέρφια κλείστηκαν στο δωμάτιο τους κι άρχισαν μετά την ζαβολιά να στέλνουν μεταξύ τους μηνύματα στο messenger.

Συνεχίστε την ιστορία στο σημείο που έμεινε. Πιο συγκεκριμένα γράψτε μια συζήτηση ανάμεσα στα δύο αδέρφια (Τρελαντώνη & Πουλουδιά). Να μιλήσετε σα να είστε εσείς οι ίδιοι οι ήρωες και να:

α) χρησιμοποιήσετε α' πρόσωπο στην αφήγηση,

β) χρησιμοποιήσετε χρόνο ενεστώτα,

γ) χρησιμοποιήσετε επιρρήματα πολλά για να φανεί η σκηνή υπερβολική,

δ) βάλτε και *emogi* για να φανούν τα συναισθήματα στη σκηνή.

4.3.11 Δραστηριότητες δημιουργικής Γραφής στο παραμύθι «Ο Κάφκα και η κούκλα»

Παραμύθι: Ο Κάφκα και η κούκλα των Larissa Theule και Rebecca Green

Εκδόσεις : δίοπτρα, 2021, Αθήνα

Μετάφραση: Αργυρώ Πιπίνη

Επιμέλεια κειμένου: Αναστασία Αθηναίου

Προσαρμογή εξώφυλλου: Νατάσσα Χαραλαμπίδη

Διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες

Εισαγωγικά: Η επιλογή στο συγκεκριμένο παραμύθι έγινε καθώς αποτελεί μια ιστορία πρωτότυπη, ενώ παράλληλα βασίζεται σε αληθινά γεγονότα. Είναι μια ιστορία αφήγησης ταξιδιών κι εννοιολογικά ταιριάζει στην ενότητα, *Ταξιδεύω...γνωρίζω τον κόσμο*, όπως αυτή προτείνεται στο νέο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών (βλ. νέο Π.Σ. 2021:15). Πρόκειται για μια ιστορία μιας αγαθής και καλής πράξης, ενός από τους πιο επιβλητικούς, μα ταυτόχρονα και αινιγματικούς συγγραφείς σε παγκόσμιο επίπεδο. Αποτελεί μια ιστορία που παρουσιάζει την διαφορετική πλευρά ενός ευρέως γνωστού συγγραφέα για τις σκοτεινές και ζοφερές του ιστορίες. Με την ιστορία αυτή αποκαλύπτεται η παιχνιδιάρικη και συμπονετική πλευρά του Κάφκα. Το παραμύθι αυτό είναι μια αφορμή για ταξίδια φανταστικά στον κόσμο μέσα από τα μάτια μιας κούκλας, δείχνοντας τη δύναμη των ιστοριών να αλλάζουν ζωές και να αποτελούν ηχηρό μήνυμα συμβουλών στους ανθρώπους. *Το φθινόπωρο του 1923, την ώρα που έκανε περίπατο ο Φραντς Κάφκα συνάντησε ένα πολύ ταραγμένο κοριτσάκι. Είχε χάσει την κούκλα του και ήταν απαρηγόρητο. Ο Κάφκα είπε ότι η κούκλα δεν είχε χαθεί, αλλά ταξίδευε στον κόσμο και ζούσε θαυμάσιες περιπέτειες. Και για να το καθησυχάσει ακόμα περισσότερο, ο Κάφκα άρχισε να παραδίδει γράμματα στο κοριτσάκι από την κούκλα για μερικές εβδομάδες.*

Βασικά σημεία δραστηριοτήτων:

Το βιβλίο διαβάζεται εντός της τάξης με ορισμένα του χωρία να μην αποκαλύπτονται προκειμένου αυτά να σκηνοθετηθούν και να δημιουργηθούν από τους μαθητές/τις μαθήτριες στα πλαίσια των προτεινόμενων δραστηριοτήτων. Οι παρακάτω προτεινόμενες δραστηριότητες μπορούν να αποτελέσουν κομμάτια της ιστορίας και να ακολουθούν ακριβώς τα κείμενα που καταγράφονται πριν από την καθεμία από αυτές. Μετά το τέλος των δραστηριοτήτων ξαναδιαβάζεται το παραμύθι, όπως είναι γραμμένο, ενώ παράλληλα δύναται να πραγματοποιηθεί μια σύγκριση ανάμεσα στο υπαρκτό αφηγηματικό κείμενο και σε αυτό που έχουν δημιουργήσει οι ομάδες των μαθητών/μαθητριών, μέσω των δραστηριοτήτων. Προτείνεται να ολοκληρωθεί το σενάριο μέσα σε τέσσερις ώρες, εκ των οποίων όλες θα αφορούν την διεκπεραίωση των δυο δραστηριοτήτων, μιας και για να ολοκληρωθεί η δεύτερη δραστηριότητα απαιτείται η ανάγνωση ολόκληρου του παραμυθιού. Μετά το πέρας των δραστηριοτήτων, προτείνεται η ανάγνωση του βιβλίου με τα νέα αφηγηματικά επιπρόσθετα κείμενα των μαθητών/μαθητριών.

Προϋπάρχουσες γνώσεις:

- Οι μαθητές έχουν ήδη διδαχθεί :
 - τα αφηγηματικά δομικά στοιχεία ενός κειμένου (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.),
 - τη χρήση και τη σημασία της πρωτοπρόσωπης αφήγησης,
 - την κλίση ρημάτων στις τρεις χρονικές βαθμίδες,
 - την χρήση των βουλευτικών κι ενδοιαστικών προτάσεων,
 - τη χρήση των επιθέτων,
 - τη χρήση των επιθέτων που τελειώνουν σε -ινος, ικος, ιμος
 - τη χρήση των υποκοριστικών,
 - τη χρήση των επιρρημάτων,
 - τη χρήση και τη σημασία του ευθύ λόγου, ως σχήμα λόγου, για αμεσότητα και ζωντάνια.

Κείμενο:

Μια φθινοπωρινή μέρα ο συγγραφέας Φραντς Κάφκα και η Ντόρα Ντιαμάντ έκαναν περίπατο σ' ένα πάρκο στο Βερολίνο. Ο Κάφκα κρατούσε ένα καλάθι γεμάτο πατάτες κι ένα μπουκάλι γάλα. Φορούσε όπως πάντα το καπέλο του και περπατούσε βυθισμένος στις σκέψεις του. Τον απασχολούσαν δύο πράγματα: μια ιστορία που πάλευε να ολοκληρώσει και το μεσημεριανό

φαγητό. Βάδιζε στα ξερά φύλλα, έστρωνε τον γιακά του πουκαμίσου του και σταματούσε πότε πότε για να βήξει στο μαντίλι του. Και τότε, λίγο πιο πέρα, είδε ένα κοριτσάκι να κλαίει.

-Προς τι τόσα δάκρυα; Τη ρώτησε ο Κάφκα.

-Χάθηκε η κούκλα μου, είπε το κορίτσι.

-Κατάλαβα, είπε ο Κάφκα. Πώς την λένε;

-Σούψι.

-Κι εσένα;

-Τρμα.

Ο Κάφκα κούνησε το κεφάλι του.

-Μάλιστα. Η Σούψι σου δεν χάθηκε, αλλά ταξιδεύει. Οι κούκλες αγαπάνε τα ταξίδια.

Σου έγραψε ένα γράμμα.

Η Τρμα τον κοίταζε συνοφρυωμένη.

-Και που είναι το γράμμα;

-Στο σπίτι, στην τσέπη του παλτού μου, είπε ο Κάφκα.

-Είμαι εθελοντής ταχυδρόμος, βλέπεις. Θα σου φέρω το γράμμα αύριο. Γιατί τώρα πάω να φάω μεσημεριανό.

Η Τρμα συνοφρυώθηκε ακόμα πιο πολύ.

-Πατάτες, αν θέλεις να ξέρεις.

Την επόμενη μέρα η Τρμα τον περίμενε. Ο Κάφκα της έδωσε το γράμμα.

Βήματα 1ης δραστηριότητας:

- Ανάγνωση του παραμυθιού, εύρεση κι εντοπισμός όλων των βασικών δομικών του στοιχείων (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.).
- Συνέχιση της ιστορίας, με τη δημιουργία ενός νέου αφηγηματικού κειμένου, ενός γράμματος.
- Διατύπωση σκέψεων σε σχέση με το περιεχόμενο του γράμματος σε συζήτηση, εντός των ομάδων.
- Μοιράζεται στα παιδιά ένα φύλλο εργασίας σε μορφή γράμματος:
 - Πρώτα τους δίνεται ένα φύλλο εργασίας με ερωτήσεις για να αποκωδικοποιήσουν τις βασικές αρχές της αφήγησης της συγκεκριμένης ιστορίας, δραστηριότητα μέρος Α.
 - Έπειτα, σε φύλλο εργασίας με τη μορφή γράμματος, συντάσσουν το αντίστοιχο αφηγηματικό κείμενο, δραστηριότητα μέρος Β.

- Αξιοποίηση ενός από τους πρωταγωνιστικούς χαρακτήρες, αυτόν της κούκλας.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Σχηματισμός υποθέσεων για τις προθέσεις των χαρακτήρων του κειμένου (ηρώων του παραμυθιού),(βλ. νέο Π.Σ 2021:58).
- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα του γράμματος της ιστορίας) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Αναγνώριση αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα παραμυθιού, από τα δομικά του στοιχεία (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.),(βλ. νέο Π.Σ 2021:62).
- Εστίαση στα γλωσσικά μέσα που συνθέτουν μια αφήγηση (ρήματα δράσης, περιγραφικά επίθετα),(βλ. νέο Π.Σ 2021:63).
- Σύνταξη νέου αφηγηματικού, φανταστικού κειμένου με αφορμή το παραμύθι «**O Κάφκα και η κούκλα**»,(βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες (βλ. νέο Π.Σ 2021:65).
- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων που τελειώνουν σε -ινος, ικος, ιμος, (βλ. νέο Π.Σ 2021:67).
- Χρήση επιρρημάτων όλων των κατηγοριών (βλ. νέο Π.Σ 2021:69).
- Χρήση και σχηματισμός των βουλητικών προτάσεων (βλ. νέο Π.Σ 2021:70).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία νέου αφηγηματικού κειμένου, με καθοδηγούμενο τρόπο.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Αξιοποίηση ενός εκ των πρωταγωνιστών του παραμυθιού, και συγκεκριμένα της κούκλας, για την απόδοση της ιστορίας.

Υφολογικοί:

- Χρήση των υποκοριστικών για την απόδοση του κειμένου με ζωνφό ύφος.

Δραστηριότητα 1η

Α)Αφού διαβάσατε το παραπάνω κείμενο προσπαθήστε να κρατήσετε σημειώσεις για να κατανοήσετε την ιστορία απαντώντας ομαδικά στις παρακάτω ερωτήσεις. Ακολουθήστε την γραμμή της αφήγησης:

1)Βρείτε τον τόπο και τους πρωταγωνιστές της σκηνής.

2)Ποιο είναι το πρόβλημα του πρωταγωνιστή και πως προσπαθεί να το αντιμετωπίσει;

3) Ποιο είναι το αποτέλεσμα της σκηνής;

Β)Τώρα ήρθε η ώρα να στείλετε το πρώτο γράμμα στο κοριτσάκι. Συζητήστε μέσα στις ομάδες σας το θέμα του ταξιδιού που θα έχει το πρώτο γράμμα της κούκλας. Αφού καταλήξετε στο θέμα, γίνετε εσείς οι ίδιοι, η κούκλα, και πάρτε χαρτί και μολύβι για να γράψετε το γράμμα σαν αυτή.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε για το γράμμα σας τα εξής:

- *βουλητικές προτάσεις για να εκφραστεί το πιο θελκτικό νόημα στο γράμμα αυτό,*
- *επιρρήματα, επίθετα, μα και υποκοριστικά για να δώσετε στο γράμμα τούτω δω ένα χρώμα παιχνιδιάρικο και ζωηρό,*
- *τέλος, χρόνο αόριστο για να γράψετε αυτό που ανήκει σε καιρό παλιό.*

Βήματα 2ης δραστηριότητας:

- Ανάγνωση και ολοκλήρωση όλου του περιεχομένου του παραμυθιού.
- Δημιουργία μιας νέας ιστορίας, με τη δημιουργία ενός νέου αφηγηματικού κειμένου, ενός νέου γράμματος, το οποίο δεν περιλαμβάνεται στο παραμύθι.
- Μοιράζεται στα παιδιά ένα φύλλο εργασίας σε μορφή γράμματος, για να γράψει το καθένα ατομικά ένα γράμμα.
- Αξιοποίηση ενός από τους πρωταγωνιστικούς χαρακτήρες, αυτόν του μικρού κοριτσιού, της Ίρμας.

Στόχοι σχετικοί με την προώθηση της Δημιουργικής Γραφής:

Παιδαγωγικοί:

1ο θεματικό πεδίο:

- Σχηματισμός υποθέσεων για τις προθέσεις των χαρακτήρων του κειμένου (ηρώων του παραμυθιού),(βλ. νέο Π.Σ 2021:58).

- Διατύπωση σκέψεων (σχετικών με το ποιο θα είναι το θέμα του γράμματος της ιστορίας) με βάση τις προσωπικές προτιμήσεις και την κρίση των μαθητών/μαθητριών, (βλ. νέο Π.Σ 2021:59).

2ο θεματικό πεδίο:

- Αναγνώριση αφηγηματικού κειμένου και συγκεκριμένα παραμυθιού, από τα δομικά του στοιχεία (ήρωες, χώρος, χρόνος, συμβάντα/επεισόδια κ.α.), (βλ. νέο Π.Σ 2021:62).
- Εστίαση στα γλωσσικά μέσα που συνθέτουν μια αφήγηση (ρήματα δράσης, περιγραφικά επίθετα), (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).
- Σύνταξη νέου αφηγηματικού, φανταστικού κειμένου με αφορμή το παραμύθι «**O Κάφκα και η κούκλα**», (βλ. νέο Π.Σ 2021:63).

3ο θεματικό πεδίο:

- Χρήση και σχηματισμός ρημάτων και στις τρεις χρονικές βαθμίδες (βλ. νέο Π.Σ 2021:65).
- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων (βλ. νέο Π.Σ 2021:66).
- Χρήση και σχηματισμός των επιθέτων που τελειώνουν σε -ινος, ικος, ιμος (βλ. νέο Π.Σ 2021:67).
- Χρήση επιρρημάτων όλων των κατηγοριών (βλ. νέο Π.Σ 2021:69).
- Χρήση και σχηματισμός των βουλητικών προτάσεων (βλ. νέο Π.Σ 2021:70).

Αφηγηματικοί:

- Δημιουργία νέου αφηγηματικού κειμένου, με καθοδηγούμενο τρόπο.
- Χρήση πρωτοπρόσωπης αφήγησης.
- Αξιοποίηση ενός εκ των πρωταγωνιστών του παραμυθιού, και συγκεκριμένα του κοριτσιού, για την απόδοση της ιστορίας.

Υφολογικοί:

- Χρήση των υποκοριστικών για την απόδοση του κειμένου με ζωηρό ύφος, καθώς και χρήση του ευθύ λόγου για αμεσότητα και ζωντάνια.

Δραστηριότητα 2η

Α) Αφού διαβάσαμε όλο το παραμύθι ήρθε η ώρα να στείλουμε ένα γράμμα στον φίλο μας τον Κάφκα, όχι εμείς μα η Ίρμα φυσικά!!! Γίνετε ένα με την Ίρμα και γράψτε ένα γράμμα στον φίλο σας, τον Κάφκα, από το πρώτο σας ταξίδι που αποφασίσατε να κάνετε μετά την γνωριμία σας μαζί του.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε για το γράμμα σας τα εξής:

- *ευθύ λόγο για λογάκια άμεσα στα αυτάκια του κύριου Κάφκαααα,*
- *προτάσεις ενδοιαστικές για τους φόβους τους κρυφούς, του μεγάλου ταξιδιού,*
- *επίθετα και υποκοριστικά για να δώσετε στο γράμμα αυτό ένα χρώμα παιχνιδιάρικο και ζωηρό,*
- *τέλος, χρόνο αόριστο για να γράψετε αυτό που ανήκει σε καιρό παλιό.*

Συμπεράσματα

Η αφήγηση ως αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής ζωής του ανθρώπου με ιστορία μακροσκελή κι εκτενή, ακριβώς σαν την ανθρώπινη ύπαρξη, απέκτησε θεωρητική διάσταση και μέσω του πεδίου της λογοτεχνίας, δημιούργησε το αυτούσιο δικό της πεδίο, την αφηγηματολογία. Ο πρεσβευτής της θεωρητικής αυτής επιστήμης, της αφηγηματολογίας, ο Gérard Genette, έθεσε τα θεμέλια της κι εισήγαγε τις βάσεις για την επίσημη μελέτη της. Ο Gérard Genette είναι εκείνος που εστίασε στην αποκωδικοποίηση όλων των αφηγηματικών στοιχείων ενός λογοτεχνικού κειμένου και μίλησε για τον εντοπισμό αυτών εντός του κειμένου επίσης. Η αφηγηματολογία, ως απαραίτητη επιστήμη για την ανάλυση και τη μελέτη ενός λογοτεχνικού κειμένου, δίνει σε αυτή καθαυτή τη διαδικασία νέα διάσταση και προοπτική.

Η νέα αυτή προοπτική και διάσταση προσδίδεται μέσα από ένα νέο πεδίο, αυτό της Δημιουργικής Γραφής. Αν και δύσκολα, ακόμα, ο καθολικός ορισμός του πεδίου της Δημιουργικής Γραφής μπορεί να επιτευχθεί, είναι ωστόσο γεγονός πως αφηγηματολογία και δημιουργική γραφή συμπορεύονται, συνυπάρχουν και αλληλοσυμπληρώνονται ως θεωρητικά, επιστημονικά και πρακτικά πεδία. Η Δημιουργική Γραφή είναι αυτή που μέσα από τις προτεινόμενες δραστηριότητες του πεδίου της, προσφέρει μια βαθύτερη και ουσιαστικότερη εμπέδωση όλων των αφηγηματικών τεχνικών, αλλά συνάμα το κάνει με παιγνιώδη, διασκεδαστικό κι απελευθερωτικό τρόπο. Αυτό το γεγονός την κάνει εξαιρετικά δημοφιλής ανάμεσα στις θεωρητικές επιστήμες, με αποτέλεσμα ολοένα και συχνότερα να συμπεριλαμβάνεται σαν αντικείμενο διδασκαλίας σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες ανεξαιρέτως. Η επίσημη αρχή συνέβη με τη θεσμοθέτηση του 1ου μεταπτυχιακού προγράμματος Δημιουργικής Γραφής, από το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας το 2008, με εμπνευστή το Μίμη Σουλιώτη. Ως συνέχεια της αναγνωρισιμότητας και της αποδοχής του πεδίου της Δημιουργικής Γραφής, μπορεί να θεωρηθεί ακόμη και η παρούσα εργασία, η οποία αποτελεί μια πρόταση για την συμπερίληψη της στο πρόγραμμα σπουδών του σημερινού ελληνικού σχολείου.

Δημιουργήθηκε, λοιπόν, μια ολοκληρωμένη πρόταση δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής, αξιοποιώντας, σε πρώτη φάση, όλες τις θεωρητικές πτυχές της αφηγηματολογίας, όπως αυτή ορίζεται μέσα από το αφηγηματικό τυπολόγιο του Γάλλου θεωρητικού Genette κι εστιάζοντας, σε δεύτερη φάση, στην αξιοποίηση της έννοιας και κυρίως της ταξινόμησης των

χαρακτήρων, χρησιμοποιώντας τους ως βοηθητικά και υποστηρικτικά εργαλεία για την κατανόηση των αφηγηματικών τεχνασμάτων. Οι προτάσεις, δηλαδή οι δραστηριότητες, σχεδιάστηκαν να υλοποιηθούν πάνω σε παιδικά βιβλία και μόνο. Άλλα από αυτά είναι κλασικά παραμύθια, άλλα πιο σύγχρονα, ενώ υπάρχουν και ορισμένα που είναι ιδιαίτερες και πιο σύγχρονες ιστορίες, ξεφεύγοντας από τη μορφή του κλασικού παραμυθιού. Η εργασία παρουσιάζεται σε μια περίοδο κρίσης για την ανθρωπότητα, οικονομικής, μα και κρίσης αξιών έπειτα από μια δύσκολη περίοδο, αυτή της πανδημίας και του εγκλεισμού. Οι δραστηριότητες αποτελούν μια ευκαιρία να φέρουν τα παιδιά κοντά στο βιβλίο. Επιχειρείται να ενισχυθεί η έννοια της φιλιαναγνωσίας σε μια εποχή όπου τα tik-tok και τα post κυριαρχούν και μονοπωλούν το ενδιαφέρον ακόμα και των πολύ μικρών παιδιών. Οι προτεινόμενες δραστηριότητες αποτελούν μια ευκαιρία και τα βιβλία να πάρουν μια δόση λάμψης, να εκσυγχρονιστούν και να γίνουν, όντως, επιλογή των παιδιών. Μέσα από τις δραστηριότητες αφήγησης, τις αλλαγές του αφηγητή, την πρόσθεση επιπλέον ευφάνταστων σκηνών, την κατασκευή διαλόγων, την δημιουργία περιγραφών, τα παιδιά γίνονται κατασκευαστές και δημιουργοί βιβλίων με αποτέλεσμα να το βλέπουν σαν κομμάτι τους, να ταξιδεύουν σε άλλους τόπους, χώρους, χρόνους και να συμμετέχουν ολόκερα, μακριά από τον φόβο της αποτυχίας ή του λάθους. Η εργασία παραθέτει μια πρόταση, ένα εγχείρημα το βιβλίο να γίνει παιχνίδι δημιουργικό και το παιδί ο κατασκευαστής αυτού του ίδιου παιχνιδιού. Προτείνεται να χρησιμοποιηθεί στο νέο Πρόγραμμα Σπουδών και συγκεκριμένα στην ώρα της φιλιαναγνωσίας, με απώτερο σκοπό και την ενίσχυσή της.

Επίλογος

Η διεκπεραίωση της εργασίας έλαβε τέλος, ύστερα από μια εξαιρετικά δύσκολη περίοδο σε προσωπικό επίπεδο. Ωστόσο το ταξίδι της ήταν μοναδικό και φυσικά, πάνω από όλα, δημιουργικό. Ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένεια μου για την ανοχή σε κάθε τρελή μου ιδέα. Ένα μεγάλο ευχαριστώ για την πολύτιμη βοήθεια της τη φίλη μου Σταυρούλα Γκάτα και φυσικά, το σύζυγό μου Βασίλη Ναλπαντίδη, που με στήριξαν, με ώθησαν και με βοήθησαν ιδιαίτερος σε κάθε μικρό βήμα για την δημιουργία αυτού του εγχειρήματος, δηλαδή της παρούσας εργασίας. Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους τους καθηγητές που είχα την τύχη να γνωρίσω και να αποτελέσουν μιμητικά πρότυπα στο ταξίδι μου στον νέο κόσμο, αυτόν της Δημιουργικής Γραφής. Φυσικά θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερος την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, την κα. Βακάλη Άννα, που με ενθάρρυνε και με ενίσχυσε όσο κανένας άλλος σε όλη την διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας, με παρότρυνε στην δημιουργία και με συντόνισε σε όποιο σημείο κρινόταν απαραίτητο.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσσα βιβλιογραφία

Α. Κατσίκη - Γκίβαλου, (1995). *Το θαυμαστό Ταξίδι*, Αθήνα: εκδ. Πατάκη.

Αντωνοπούλου, Α. (2013). Ο Εαυτός στην άκρη της πένας: Δημιουργική γραφή και εκφραστικές δημιουργικές θεραπείες. Πρακτικά 1ου Διεθνούς Συνεδρίου, «*Δημιουργική γραφή*» (σελ.1-16). Αθήνα. Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

Αρετάκη, Μ. (2013). *Η Αφηγηματολογία στη Μέση Εκπαίδευση* στο Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου: Η Νεοελληνική Λογοτεχνία Σήμερα, Κοινωνία και Εκπαίδευση.

Αριστοτέλης, (2011). Αριστοτέλους: *Περί Ποιητικής*. μτφρ. Σίμων Μέναδρος, Ιωάννης Συκουτρής, Αθήνα: Εστία.

Βακάλη, Α. (2014), *Η Παραγωγή γραπτού λόγου στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση μετά το 1975: Από την έκθεση στην Δημιουργική Γραφή. Διδακτορική Διατριβή*. Πανεπιστήμιο Δυτική Μακεδονίας, Φλώρινα.

Βασιλάκη Α. & Γιαννακουδάκης Λ. (2009). *Η Δημιουργική Γραφή στο Δημοτικό Σχολείο, ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ*. Αθήνα: εκδ. ΚΕΔΡΟΣ.

Γεωργακοπούλου, Α. & Γούτσος, Δ. (1999). *Κείμενο και Επικοινωνία*. Αθήνα: Εκδ. Ελληνικά Γράμματα.

Γκοτοβός Α. (1991). *Παράδοση και Γλώσσα στο σχολείο*. Αθήνα: εκδ. Δωδώνη.

Δενδρινού & Ξωχέλλης, Β. Π. (2000). Προγράμματα σπουδών στην σχολική εκπαίδευση, Περιοδικό Κόμβος (1), 1-6. Ανακτήθηκε από <http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko1st/glossika/ksohelis/index.htm>.

Καλογήρου, Τζίνα. (2004). «Lector Ludens: η ανάγνωση ως παιχνίδι / παιχνίδια της ανάγνωσης» : *Η Λογοτεχνία σήμερα. Όψεις, αναθεωρήσεις, προοπτικές*. Γ΄ Πανελλήνιο Συνέδριο με διεθνή συμμετοχή (128-133). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Καψωμένος Γ. Ερατοσθένης. (2020). *Αφηγηματολογία – Θεωρία και μέθοδοι ανάλυσης της αφηγηματικής πεζογραφίας*, Αθήνα: Εκδ. Πατάκη.

Κωτόπουλος, Η. Τ. (2012). Η «νομιμοποίηση» της Δημιουργικής Γραφής, *Κείμενα 15*, ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 23, 2012 από το διαδίκτυο: http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?view=article&catid=59%3Atefxos15&id=257%3A15-kotopoulos&option=com_content&Itemid=95.

Μιχαηλίδης, Α (2018). *Αφηγηματολογία και δημιουργικός λόγος: ο ρόλος της λογοτεχνικής θεωρίας στην ενίσχυση της κριτικής και δημιουργικής σκέψης στη διδακτική πράξη* στο Περιοδικό Παιδαγωγική Επιθεώρηση, Τόμος 35, Τεύχος 66. Ανακτήθηκε από: <https://www.academia.edu/39748835>.

Μουλά, Ε. (2012). Αναζητώντας τη δημιουργικότητα στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση: Ο επαναπροσδιορισμός της δημιουργικής «γραφής» στην μεταμοντέρνα πραγματικότητα και την «ψηφιακή» εκπαιδευτική τάξη πραγμάτων, Τόμος 15, 1-18. Ανακτήθηκε από <https://journals.lib.uth.gr/index.php/keimena/article/view/544/525>.

Ντιούδη, Α. (2012). *Η ιστορία της Δημιουργικής Γραφής. Πράξη και Διδασκαλία στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα μέχρι το 2011* (Ανέκδοτη Διπλωματική Εργασία). Φλώρινα: Παιδαγωγική Σχολή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

Οικονόμου, Γ. Ι. (1998). *Η Δημιουργική διάσταση της Γραπτής Έκφρασης στο Δημοτικό Σχολείο*. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα.

Πασσιά Αγγελική & Μανδηλαράς Φίλιππος. (2001). *Εργαστήρι Δημιουργικής Γραφής για παιδιά*. Αθήνα: Πατάκης.

Παπατρέχα, Β., Σπαντιδάκης, Ι., Βασιλάκη, Ε., Μιχαηλίδη, Ε. (2019). Η θεραπευτική γραφή ως μέσο ενίσχυσης της μεταγνωστικής γνώσης των μαθητών κατά την παραγωγή γραπτού λόγου. *Επιστήμες Αγωγής (1)*, 134-161.

Σουλιώτης Μ. (2012). *Δημιουργική Γραφή. Οδηγίες Πλεύσεως*. Λευκωσία: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Σπανός, Γ. (1991). *Τα Νεοελληνικά κείμενα και τα Αναλυτικά Προγράμματα της περιόδου 1884-1984 στη Μέση Εκπαίδευση. Παιδαγωγική, Ψυχολογική και Διδακτική προσέγγιση*. Αθήνα.

Συμεωνάκη Α. (2013). *Η Ποίηση ως Δημιουργική Γραφή στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή)*, Φλώρινα.

Τζούμα Άννα. (1997). Εισαγωγή στην Αφηγηματολογία – Θεωρία και Εφαρμογή της Αφηγηματικής Τυπολογίας του G. Genette. Αθήνα: εκδ. Συμμετρία.

Τσιλιμένη, Τ. & Παπαρούση, Μ. (2010). *Η τέχνη της μυθοπλασίας και της δημιουργικής γραφής. Συγγραφείς και θεωρητικοί μιλούν για την τέχνη του μυθιστορήματος*. (Επιμ.) Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Φιλιππούλου, Ε. (2013). *Η Δημιουργική Γραφή στην Ελλάδα: 2012-2013* (Ανέκδοτη Πτυχιακή Εργασία). Φλώρινα: Παιδαγωγική Σχολή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

Φρυδάκη, Ε. (2003). *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική.

Χατζηγιάνη, Ι. (2002), *Η διδασκαλία του γραπτού λόγου. Σύγχρονες θεωρίες και μεθοδολογία*. Αθήνα: Γρηγόρη.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Arieti, Silvano (1976). *Creativity The Magic Synthesis*. New York: Basic Books.

Barron, Frank (1969). *Creative person and the creative process*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

Boden, Margaret (1994). *Dimensions of Creativity*. Massachusetts Institute of Technology, The MIT Press.

Benton, Peter. (1999). "Unweaving the Rainbow: poetry teaching in the secondary school I". *Oxford Review of Education* 25.4: 521-531.

Chatman, Seymour. (1978). *Story and Discourse: Narrative Structure in Fiction and Film*.

Dawson, Paul. (2005). *Creative Writing and the New Humanities*. London and New York, Routledge.

D. S. Loukatos. (1988). *The greek folk tales*, Journal of children's literature, Vol 3, p. 40, Athens, Greece: Kastaniotis.

G. Jean. (1993). "*Le pouvoir des contes*", Casterman.

Guilford, J.Paul. (1968). *Intelligence, Creativity and their Educational Implications*. San Diego: Robert R. Knapp.

Gianni Rodari. (1994). *Γραμματική της Φαντασίας: Εισαγωγή στην τέχνη να επινοείς ιστορίες*, Τεκμήριο, Αθήνα: Μεταίχμιο, 2003.

Grason, S. (2005). *Journalution: journaling to awaken your inner voice, heal your life, and manifest your dreams*. 1st edition. Novato, California: New World Library.

Harper, Graeme (ed).(2006). *Teaching Creative Writing*.London: Continuum, 2006.

Harper, G. and Kroll, J. (2008). 'Creative Writing in the University', in G. Harper & J. Kroll (Eds.), *Creative Writing Studies*, Clevedon – Buffalo – Toronto, Multilingual Matters LTD, pp. 1-9.

Hugo, R. (1979). 'In Defense of Creative-Writing Classes', *The Triggering Town: Lectures and Essays on Poetry and Writing*, New York, W.W. Norton and Company, 53-66.

Lyotard, J. F. (1998). *Η Μεταμοντέρνα Κατάσταση*. Προλεγόμενα Θ. Γεωργίου, μετάφραση Κ. Παπαγιώργης. Αθήνα: Γνώση.

Mearns, H. (1958). *Creative Power*, New York: Dover.

M.G. Meraklis, (1991). *Our Fairy Tales*, Konstantinidis, Thessaloniki, Athens, Greece.

M. Kanatsouli, (2007). "Introduction to theory and critics of children literature", University Studio Press, Thessaloniki, Athens, Greece.

Morley, D. (2007). *The Cambridge Introduction to Creative Writing*. Cambridge: Cambridge University Press.

Morley, David. (2009). *The Cambridge Introduction to Creative Writing*. Cambridge: Cambridge University Press.

Moxley, M. Joseph (Eds). (1989). *Creative Writing in America: Theory and Pedagogy*. Illinois: National Council of Teachers.

Myers, D. (2006). *The Elephants Teach: Creative Writing Since 1880*, Chicago: University of Chicago Press.

Oliver, F. Lee. *Turning children on to poetry, A Creative Writing Experiment*. Writers Club Press, 2001.

P. Papanikolaou & T. Tsilimeni, (1992). “Children literature in Kindergarten”, Kastaniotis, Athens, Athens, Greece.

Progoff, I. (1992). *At a Journal Workshop*. New York: Tarcher.

Protherough, R. (1983). *Encourage Writing*, London, New York: Methuen.

Rodari Gianni, (1994). *Γραμματική της Φαντασίας - Εισαγωγή στην τέχνη να επινοείς ιστορίες*. Μετάφραση: Κασαπίδης Γιώργος. Αθήνα: Μεταίχμιο, 2003.

S. Thompson, (1946). *The Folktale*, The Dryden Press, New York.

T. Bratitsis, T. Kotopoulos, K. Mandila, (2011). *Kindergarten Children as Story Makers. The Effect of the Digital Medium*, Early Childhood Education Department, University of Western Macedonia, Florina, Greece.

Thompson, K. (2010). *Therapeutic Journal Writing: An introduction for Professionals*. London: Jessica Kingsley.

Thompson, K. (2010). Using Your Journal as a Supervision Tool, Adapted from *Therapeutic Journal Writing: An Introduction for Professionals*. London: Jessica Kingsley.

Williams, Raymond. (1965). *The Long Revolution*, Harmondsworth, Penguin.

Winnicot, Donald. (2009). *Το Παιδί, το Παιχνίδι και η Πραγματικότητα*. Αθήνα: Καστανιώτης.
Μάρτιος 03, 2022, ανακτήθηκε από το διαδίκτυο:
<http://www.theguardian.com/education/2011/may/10/creative-writing-courses>.

Δικτυογραφία

Δενδρινού & Ξωχέλλης, Β. Π. (2000). Προγράμματα σπουδών στην σχολική εκπαίδευση, Ανακτήθηκε από <http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko1st/glossika/ksohelis/index.htm>.

Κωτόπουλος, Η. Τ. (2012). Η «νομιμοποίηση» της Δημιουργικής Γραφής, *Κείμενα 15*, ανακτήθηκε Σεπτέμβριος 23, 2012 από το διαδίκτυο: http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?view=article&catid=59%3Atefxos15&id=257%3A15-kotopoulos&option=com_content&Itemid=95.

Winnicot, Donald. (2009). *Το Παιδί, το Παιχνίδι και η Πραγματικότητα*. Αθήνα, Καστανιώτης. Μάρτιος 03, 2022, ανακτήθηκε από το διαδίκτυο: <http://www.theguardian.com/education/2011/may/10/creative-writing-courses>).

Ενδεικτικά Βιβλία Δραστηριοτήτων Δημιουργικής Γραφής

Α, Β, Γ & Δ, τεύχος, Βιβλίο και τετράδιο εργασιών Γλώσσας, Γ' δημοτικού, ΙΤΥΕ, εκδ: ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

Βασιλάκη Α. & Γιαννακουδάκης Α. (2009). *Η Δημιουργική Γραφή στο Δημοτικό Σχολείο*, ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ, Αθήνα: εκδ. ΚΕΔΡΟΣ.

Αγγελική Τανίδου. (2018). *105 Ασκήσεις Δημιουργικής Γραφής για τη Λογοτεχνία στο Λύκειο*, Αθήνα: εκδ. οσελότος.

Τζάνι Ροντάρι. (1994). *Γραμματική της Φαντασίας, Εισαγωγή στην τέχνη να επινοείς ιστορίες*, Τεκμήριο, Αθήνα: Μεταίχμιο, 2003.

Χαρά Νικολακοπούλου. (2014). *η δημιουργική γραφή στο γυμνάσιο*, Αθήνα: εκδ. Μιχάλη Σιδέρη.

Παιδικά βιβλία & Παραμύθια

1. *Ο Κάφκα και η κούκλα*, Larissa Theule & Rebecca Green, Εκδόσεις: διόπτρα, Μετάφραση: Αργυρώ Πιπίνη,
2. *Ο Τρελαντώνης*, Πηνελόπη Σ. Δέλτα, Εκδόσεις: ΜΙΝΩΑΣ, Διασκευή: Μαρία Δασκαλάκη,
3. *Ο ράφτης ποντικός*, Κατερίνα Χριστόγερου, Εκδόσεις: ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ,
4. *Ο ξένος*, Kjell Ringi, Εκδόσεις: ΠΑΤΑΚΗ, Μετάφραση: Carolina Cury, Κωνσταντίνος Δαμιανάκης,
5. *Το δέντρο που έδινε*, Σερ Σιλβερστάιν, Εκδόσεις: ΔΩΡΙΚΟΣ, Μετάφραση: Χ. Σκαπεντζή,
6. *Οι Δυο Φρίντες, Αναμνήσεις δια χειρός Φρίντα Κάλο*, Εκδόσεις: ΚΑΛΕΝΤΗΣ, Μετάφραση: Κλεοπάτρα Ελαιοτριβιάρη,
7. *Ιστορίες της Καληνύχτας για Επαναστάτριες*, ΕΛΕΝΑ ΦΑΒΕΛΙ & ΦΡΑΝΤΣΕΣΚΑ ΚΑΒΑΛΟ, Εκδόσεις: ΨΥΧΟΓΙΟΣ, Μετάφραση: Έρρικα Πάλλη,
8. *Τα γενέθλια της Ινφάντα*, Όσκαρ Ουάλντ, Εκδόσεις: ΠΑΤΑΚΗ, Μετάφραση: Έφη Λαδά,
9. *Η ιστορία της Φάλαινας*, Karen Swann, Εκδόσεις: ΕΠΙΟΜΕΝΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ,
10. *Ένα δέντρο, μια φορά*, Ευγένιος Τριβιζάς, Εκδόσεις : ΚΑΛΕΝΤΗΣ,
11. *Η φάρμα των ζώων*, George Orwell, Εκδόσεις: διόπτρα, Μετάφραση: Μιχάλης Μακρόπουλος.

Πανεπιστημιακές σημειώσεις - Κείμενα

Από την ανάγνωση στη λογοτεχνική ανάγνωση και την παιγνιώδη διάθεση της δημιουργικής γραφής, Τ. Κωτόπουλος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Φλώρινα.

Δημιουργική Γραφή και Εκπαίδευση, Τ. Κωτόπουλος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Φλώρινα.

Η Γνωριμία με τους Μυθοπλαστικούς Χαρακτήρες, Τ. Κωτόπουλος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Φλώρινα.

Η Δημιουργική Γραφή στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Α. Βακάλη, Τ. Κωτόπουλος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Φλώρινα.

Η Νομιμοποίηση της Δημιουργικής Γραφής, Τ. Κωτόπουλος, Πανεπιστήμιο Δυτικής

Μακεδονίας, Φλώρινα.

Η Τυπολογία του G. Genette - Ένα πλήρες αφηγηματολογικό μοντέλο, Τ. Κωτόπουλος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Φλώρινα.

Οι Λογοτεχνικοί Χαρακτήρες - Θεωρητικές Προσεγγίσεις, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Φλώρινα.

Πράξη και Διδασκαλία της δημιουργικής γραφής στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα, Τ. Κωτόπουλος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Φλώρινα.

Φιλαναγνωσία και Δημιουργική Γραφή, Τ. Κωτόπουλος, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Φλώρινα.

Kindergarten Children as Story Makers, The Effect of the Digital Medium, Τ. Bratitsis, Τ. Kotoroulos, Κ. Mandila, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Φλώρινα.